

CVRIA

SUD EUROPSKE UNIJE

GODIŠNJE IZVJEŠĆE
2014.

SUD EUROPSKE UNIJE

GODIŠNJE IZVJEŠĆE 2014.

Pregled aktivnosti Suda,
Općeg suda i Službeničkog suda Europske unije

Luxembourg, 2015.

www.curia.europa.eu

Sud
2925 Luxembourg
LUKSEMBURG
Tel. +352 4303-1

Opći sud
2925 Luxembourg
LUKSEMBURG
Tel. +352 4303-1

Službenički sud
2925 Luxembourg
LUKSEMBURG
Tel. +352 4303-1

Internetska stranica Suda: <http://www.curia.europa.eu>

Redakcija zaključena: 1. siječnja 2015.

Umnožavanje je dopušteno uz navođenje izvora. Fotografije je dopušteno umnožavati samo u okviru ove publikacije. Za svako drugo korištenje potrebno je zatražiti dopuštenje Ureda za publikacije Europske unije.

Više informacija o Europskoj uniji dostupno je na internetu (<http://europa.eu>).

Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, 2015.

Print	ISBN 978-92-829-1982-8	ISSN 2315-2478	doi:10.2862/36353	QD-AG-15-001-HR-C
PDF	ISBN 978-92-829-1959-0	ISSN 2315-2486	doi:10.2862/33770	QD-AG-15-001-HR-N

© Europska unija, 2015.

Printed in Belgium

TISKANO NA PAPIRU IZBIJELJENOM BEZ ELEMENTARNOG KLORA (ECF)

Sadržaj

Stranica

Predgovor predsjednika Suda Vassiliosa Skourisa	5
--	---

Poglavlje I.

Sud

A – Razvoj i aktivnost Suda u 2014.	9
B – Sudska praksa Suda u 2014.	11
C – Sastav Suda	63
1. Članovi Suda	65
2. Promjene u sastavu Suda u 2014.	81
3. Protokolarni red	83
4. Nekadašnji članovi Suda	85
D – Sudska statistika Suda	89

Poglavlje II.

Opći sud

A – Aktivnost Općeg suda u 2014.	121
B – Sastav Općeg suda	157
1. Članovi Općeg suda	159
2. Promjene u sastavu Općeg suda u 2014.	169
3. Protokolarni red	171
4. Nekadašnji članovi Općeg suda	173
C – Sudska statistika Općeg suda	175

Poglavlje III.*Službenički sud*

A – Aktivnost Službeničkog suda u 2014.	197
B – Sastav Službeničkog suda	207
1. Članovi Službeničkog suda	209
2. Promjene u sastavu Službeničkog suda u 2014.	213
3. Protokolarni red	215
4. Nekadašnji članovi Službeničkog suda	217
C – Sudska statistika Službeničkog suda	219

Predgovor

Ovo izvješće ima za cilj pružiti čitatelju sažet, ali vjeran pregled aktivnosti institucije u 2014. godini. Kao što je to uobičajeno, njegov bitan dio posvećen je pregledu sudske djelatnosti Suda, Općeg suda i Službeničkog suda u okviru kojeg su sažeti glavni pravci u sudskoj praksi.

Statistički podaci, s druge strane, sadrže za svaki od sudova pojedinosti o naravi i broju predmeta koji su im dani u odlučivanje. U 2014. dosegnut je novi rekord s 1691 novim predmetom pred trima sudovima, što je najveći broj od stvaranja pravosudnog sustava Unije. S druge strane, s 1685 zaključenih predmeta zabilježena je i najveća produktivnost u povijesti institucije. Ta povećana produktivnost također se odrazila na trajanje postupka, koje je skraćeno.

Ti dobri rezultati ne pružaju, međutim, zaštitu od opasnosti budućeg zasićenja sustava. Naime, iako su stalna opterećenost sudova i nadalje povećavanje broja predmeta pred Općim sudom neprijeporno dokaz njegove uspješnosti, također mogu ugroziti njegovu djelotvornost.

S druge strane, od 1. prosinca 2014., po isteku prijelaznog razdoblja uspostavljenog Lisabonskim ugovorom u pogledu sudske nadzora akata Unije u području policijske i pravosudne suradnje u kaznenim stvarima, Sud na temelju članka 258. UFEU-a ima neograničenu nadležnost za odlučivanje u postupcima utvrđivanja povrede odredaba prava Unije u tom području protiv svake države članice – uz jednu iznimku.

Stoga je potrebno ustrajno i kontinuirano, kako na zakonodavnoj razini tako i u pogledu metoda rada, tragati za sredstvima kojima će se poboljšati učinkovitost pravosudnog sustava Unije.

Važan korak u tom pogledu učinjen je u 2014. nacrtom Poslovnika Općeg suda koji je prihvatilo Vijeće. Novi poslovnik sadrži mjere za povećanje učinkovitosti rada tog suda te jamči da će prilikom rješavanja predmeta pred Općim sudom biti zaštićene informacije i dokumenti koji utječu na sigurnost Unije ili njezinih država članica ili na njihove međunarodne odnose.

Preostaje učiniti jedan još važniji korak u budućnosti. Naime, na poziv talijanskog predsjedništva Vijeća upućen u drugom polugodištu 2014., Sud je Vijeću predložio da se u tri uzastopne faze, do 2019. godine, udvostruči broj sudaca Općeg suda. Budući da je prijedlog naišao na načelni pristanak Vijeća, potrebno ga je razraditi u prvim mjesecima 2015. godine.

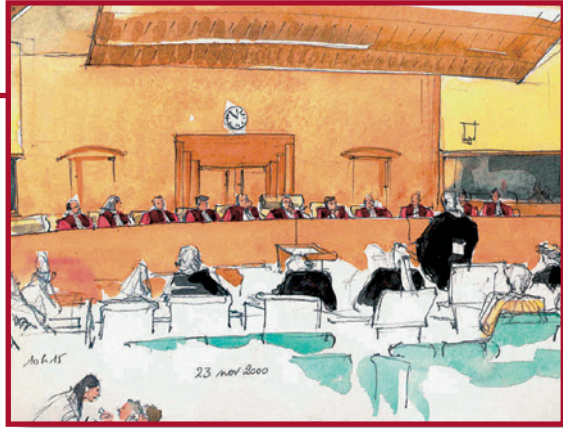
Institucija je 20. i 21. studenoga 2014. proslavila 25 godina postojanja Općeg suda. Događanja koja su organizirana tim povodom omogućila su vrednovanje tog razdoblja tako plodonosnog za pravosudni sustav Unije, ali i podizanje svijesti o izgledima za budući razvoj.

Godine 2014. obilježena je i deseta obljetnica proširenja Europske unije na deset novih država članica, 1. svibnja 2004., kojim povodom je 5. lipnja 2014. održana konferencija pod nazivom „Sud u razdoblju od 2004. do 2014.: Povijesni pregled“.

Ovaj predgovor godišnjem izvješću posljednji je koji imam čast potpisati kao predsjednik institucije. Želio bih stoga iskoristiti ovu priliku da zahvalim kolegama sa Suda na obnovljenom povjerenju koje su mi pružili, a članovima Općeg suda i Službeničkog suda na doprinosu u obavljanju zadatka koji je povjeren našoj instituciji. Zahvalu upućujem i onima koji u sjeni, ali na odlučujući način, u kabinetima i pratećim službama institucije, doprinose tome da Sud Europske unije može tumačiti i primjenjivati pravo.

V. Skouris
Predsjednik Suda

Poglavlje I.

Sud

A – Razvoj i aktivnost Suda u 2014.

Vassilios Skouris, predsjednik

U prvom dijelu godišnjeg izvješća sažeto su prikazane aktivnosti Suda u 2014. godini. U tom se dijelu najprije iznosi pregled razvoja Suda u protekloj godini, nakon čega slijedi statistička analiza koja pokazuje razvoj radnog opterećenja Suda te prosječno trajanje postupaka. Potom se u drugom dijelu (B), kao i svake godine, izlažu glavni doprinosi sudskoj praksi razvrstani prema područjima, u trećem dijelu (C) pojedinosti o sastavu Suda u promatranom razdoblju, a u četvrtom (D) statistika za sudsku godinu 2014.

1. U pogledu općeg razvoja Suda nisu zabilježena značajnija događanja osim ostavke ciparskog suca G. Arestisa i njegove zamjene sucem C. Lycourgosom, koji je na dužnost stupio 8. listopada 2014.

Što se tiče pravila postupka, važno je upozoriti na to da su, nakon stupanja na snagu novog Poslovnika Suda u 2012., dana 1. veljače 2014. na snagu stupili novi Dodatak Poslovniku kojim se aktualiziraju odredbe glede molbi za pravnu pomoć, besplatne pravne pomoći i prijava kršenja prisege svjedokâ i vještakâ (SL 2014, L 32, str. 37.) te Praktične upute za stranke koje se odnose na predmete pred Sudom (SL 2014, L 31, str. 1.).

2. Sudsku statistiku Suda za 2014. općenito obilježavaju brojke bez presedana. Protekla se godina pokazala najproduktivnijom u povijesti Suda.

Tako je Sud u 2014. zaključio 719 predmeta (bruto podatak, koji ne obuhvaća spojene postupke, 632 neto), što je povećanje u odnosu na prethodnu godinu (701 predmet zaključen u 2013.). Među tim predmetima, u 416 je odlučeno presudom, a u 214 rješenjem.

Sudu su dana na odlučivanje 622 nova predmeta (neovisno o njihovom spajanju zbog povezanosti), u odnosu na 699 u 2013., što je smanjenje od 11 %. To relativno smanjenje ukupnog broja novih predmeta uglavnom se odnosi na žalbe i zahtjeve za prethodnu odluku. Broj potonjih u 2014. iznosio je 428.

Što se tiče trajanja postupaka, statistički podaci vrlo su pozitivni. U pogledu zahtjeva za prethodnu odluku prosječno trajanje postupka iznosilo je 15 mjeseci. Smanjenje u odnosu na 2013. (16,3 mjeseca) potvrđuje jasan trend prisutan još od 2005. Što se tiče izravnih tužbi i žalbi, prosječno vrijeme potrebno za njihovo rješavanje bilo je 20 odnosno 14,5 mjeseci, što je također smanjenje u odnosu na 2013.

Ti podaci rezultat su stalnog nadzora Suda nad svojim radnim opterećenjem. Osim reformi metoda rada provedenih tijekom posljednjih godina, porast učinkovitosti Suda u rješavanju predmeta također je rezultat povećane primjene različitih postupovnih instrumenata kojima raspolaže kako bi ubrzao rješavanje pojedinih predmeta (hitni prethodni postupak, davanje prednosti pri odlučivanju, ubrzani postupak, pojednostavnjeni postupak i mogućnost odlučivanja bez mišljenja nezavisnog odvjetnika).

Provođenje hitnog prethodnog postupka zatraženo je u 6 predmeta, pri čemu je vijeće određeno za taj postupak ocijenilo da su u 4 predmeta ispunjeni uvjeti iz članka 107. i pratećih članaka Poslovnika. Ti su predmeti, kao i u 2013., zaključeni u prosječnom roku od 2,2 mjeseca.

Odlučivanje u ubrzanom postupku zatraženo je u 12 predmeta, od čega su u samo dva slučaja bili ispunjeni uvjeti propisani Poslovnikom. U skladu s praksom ustanovljenom 2004., zahtjevi za provođenje ubrzanog postupka prihvaćaju se odnosno odbijaju obrazloženim rješenjem predsjednika Suda. S druge strane, prednost pri odlučivanju dobila su 3 predmeta.

K tome, Sud se prilikom davanja odgovora na pojedina prethodna pitanja koristio pojednostavnjenim postupkom iz članka 99. Poslovnika. Na temelju te odredbe rješenjem je zaključen ukupno 31 predmet.

Naposljetku, Sud se vrlo često koristio mogućnošću koja mu je otvorena člankom 20. Statuta da odluči bez mišljenja nezavisnog odvjetnika kada se u predmetu ne javlja nikakvo novo pravno pitanje. Tako je u 2014. bez mišljenja objavljeno oko 208 presuda (u 228 predmeta, uzimajući u obzir njihova spajanja).

Što se tiče raspodjele predmeta između različitih sastava Suda, veliko vijeće riješilo je oko 8,7 %, vijeća od pet sudaca 55 %, a vijeća od tri suca približno 37 % predmeta u kojima je 2014. odlučeno presudom ili rješenjem. U odnosu na prethodnu godinu, zamjećuje se stabilnost udjela predmeta o kojima je odlučivalo veliko vijeće (8,4 % u 2013.) te blago smanjenje udjela predmeta o kojima su odlučivala vijeća od pet sudaca (59 % u 2013.).

Detaljnije informacije o statističkim podacima za proteklu sudsku godinu čitatelj može pronaći u dijelu (D) Poglavlja I. ovog izvješća koji je njima posebno posvećen.

B – Sudska praksa Suda u 2014.

I. Temeljna prava

1. Pristupanje Europske unije Europskoj konvenciji o ljudskim pravima

Pregovori o pristupanju Europske unije Konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: EKLJP)¹ doveli su 5. travnja 2013. do sporazuma o nacrtima instrumenata za pristupanje. Na zahtjev upućen temeljem članka 218. stavka 11. UFEU-a Sud je 18. prosinca 2014. donio u punom sastavu mišljenje 2/13 (EU:C:2014:2454) o sukladnosti predviđenog sporazuma s Ugovorima.

U pogledu dopuštenosti zahtjeva za donošenje mišljenja², Sud je najprije precizirao da mora raspolagati dostatnim informacijama o samom sadržaju predviđenog sporazuma kako bi se mogao izjasniti o sukladnosti njegovih odredaba s odredbama Ugovora. U tom pogledu svi nacrti instrumenata pristupanja koje je u predmetnom slučaju Sudu dostavila Komisija daju dovoljno potpun i precizan okvir o detaljima prema kojima se treba provesti predviđeno pristupanje. Nadalje, u pogledu unutarnjih pravila Unije čije je donošenje potrebno da bi sporazum o pristupanju bio učinkovit, a koja su također navedena u zahtjevu za donošenje mišljenja, Sud je ocijenio da narav tih pravila isključuje mogućnost da ona budu predmet predmetnog postupka, koji se može odnositi samo na međunarodne sporazume koje Unija planira sklopiti. Naime, Sud se mora ograničiti na ispitivanje sukladnosti sporazuma s Ugovorima, bez zadiranja u nadležnosti ostalih institucija zaduženih za utvrđivanje tih pravila.

Što se tiče merituma zahtjeva za donošenje mišljenja, Sud je, nakon što je podsjetio na temeljne elemente ustavnog okvira Unije, provjerio poštuju li se posebne značajke i autonomija prava Unije, uključujući i one u području zajedničke vanjske i sigurnosne politike (u daljnjem tekstu: ZVSP), te poštuju li se načelo autonomije pravnog poretka Unije propisano u članku 344. UFEU-a. Sud je također ispitao jesu li zaštićene posebne značajke Unije s obzirom na mehanizam suprotivnika zahtjeva te na postupak prethodnog uključivanja Suda. To je ispitivanje Sud dovelo do zaključka da nacrt sporazuma nije sukladan ni s člankom 6. stavkom 2. UFEU-a ni s protokolom br. 8 koji se odnosi na tu odredbu i koji je priložen Ugovoru o EU-u³.

Sud je, kao prvo, istaknuo da će zbog pristupanja EKLJP-u Unija, kao i svaka druga ugovorna stranka, biti podvrgnuta vanjskom nadzoru u pogledu poštovanja prava i sloboda predviđenih tom konvencijom. U okviru tog vanjskog nadzora, s jedne će strane tumačenje EKLJP-a koje pruži Europski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: ESLJP) obvezivati Uniju i njezine institucije, uključujući i Sud, dok s druge strane tumačenje prava priznatog tom konvencijom koje pruži Sud neće obvezivati ESLJP. Međutim, Sud objašnjava da to ne smije biti tako kada su u pitanju njegova tumačenja prava Unije, a osobito Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja o temeljnim pravima).

¹ Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisana u Rimu 4. studenoga 1950.

² O pitanjima dopuštenosti takvog zahtjeva vidjeti također mišljenje 1/13 (EU:C:2014:2303), prikazano u dijelu IX. „Pravosudna suradnja u građanskim stvarima“.

³ Protokol (br. 8) koji se odnosi na članak 6. stavak 2. Ugovora o Europskoj uniji o pristupanju Unije Konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

U tom je pogledu, u mjeri u kojoj članak 53. EKLJP-a zadržava mogućnost da ugovorne stranke predvide više standarde zaštite temeljnih prava od onih zajamčenih tom konvencijom, potrebno osigurati usklađenost između te odredbe i članka 53. Povelje o temeljnim pravima kako bi navedena mogućnost, u pogledu prava koja istovremeno priznaju i Povelja i Konvencija, ostala ograničena na ono što je potrebno da bi se izbjeglo ugrožavanje razine zaštite osigurane Poveljom kao i nadređenosti, jedinstva i djelotvornosti prava Unije. Unatoč tome, nijedna odredba predviđenog sporazuma ne osigurava takvu usklađenost. Kao drugo, u mjeri u kojoj EKLJP zahtijeva da jedna država članica provjerava poštovanje temeljnih prava od strane druge države članice, iako pravo Unije u određenim područjima nalaže uzajamno povjerenje među državama članicama, pristupanje može ugroziti ravnotežu na kojoj je Unija utemeljena te autonomiju prava Unije. Kao treće, predviđeni sporazum može utjecati na autonomiju i djelotvornost prethodnog postupka predviđenog člankom 267. UFEU-a, koji je zaglavni kamen pravosudnog sustava uspostavljenog Ugovorima, time što ne predviđa ništa što se tiče odnosa između tog postupka i mehanizma uspostavljenog Protokolom br. 16. uz EKLJP, koji najvišim sudovima država članica dopušta da ESLJP-u upute zahtjeve za savjetodavna mišljenja.

Što se tiče sukladnosti predviđenog sporazuma s člankom 344. UFEU-a, Sud je utvrdio da nacrt sporazuma ostavlja mogućnost da se Unija ili države članice obrate ESLJP-u sa zahtjevom koji se odnosi na navodnu povredu EKLJP-a koju je počinila država članica ili Unija u vezi s pravom Unije. Članak 344. UFEU-a, međutim, ima za cilj upravo to da očuva isključivu narav načina rješavanja sporova o tumačenju ili primjeni Ugovora, a osobito sudske nadležnost Suda u tom smislu, zbog čega se protivi svakom prethodnom ili naknadnom vanjskom nadzoru. U tim okolnostima, nacrt sporazuma mogao bi biti sukladan s UFEU-om samo ako bi nadležnost ESLJP-a bila izričito isključena za sporove između država članica međusobno ili između država članica i Unije u pogledu primjene EKLJP-a u okviru prava Unije.

Isto tako, Sud je istaknuo da predviđeni sporazum ne predviđa načine funkcioniranja mehanizma suprotivnika zahtjeva i postupka prethodnog uključivanja Suda koji omogućuju očuvanje posebnih značajki Unije i njezinog prava. Što se konkretno tiče mehanizma suprotivnika zahtjeva, Sud je naglasio da bi u skladu s predviđenim sporazumom ESLJP mogao, u okviru ispitivanja uvjeta za intervenciju Unije ili države članice kao suprotivnika zahtjeva, biti potaknut na to da ocjenjuje odredbe prava Unije koje uređuju podjelu nadležnosti između Unije i njezinih država članica te mjerila pripisivosti njihovih akata i propusta. Takav nadzor mogao bi dovesti do uplitanja u podjelu nadležnosti između Unije i njezinih država članica.

U odnosu na postupak njegova prethodnog uključivanja koji se predviđa nacrtom sporazuma, Sud je, kao prvo, ocijenio potrebnim, radi očuvanja posebnih značajki Unije, da na pitanje je li se već izjasnio o istom pravnom pitanju odgovori nadležna institucija Unije, čija bi odluka trebala obvezivati ESLJP, što međutim nije predviđeno nacrtom sporazuma. Dopustiti u tom smislu da ESLJP odlučuje o takvom pitanju značilo bi dodijeliti mu nadležnost tumačenja sudske prakse Suda. Kao drugo, Sud je istaknuo da ograničenje opsega postupka njegova prethodnog uključivanja u odnosu na sekundarno pravo isključivo na pitanja valjanosti, uz isključivanje pitanja tumačenja, utječe na nadležnosti Unije i ovlasti Suda jer mu ne dopušta davanje konačnog tumačenja sekundarnog prava u svjetlu prava zajamčenih EKLJP-om.

Naposljetku, Sud je utvrdio da se predviđenim sporazumom ne poštuju posebne značajke prava Unije u odnosu na sudski nadzor akata, radnji i propusta Unije u području ZVSP-a. Naime, iako u trenutnom stanju prava Unije određeni akti, radnje i propusti ostaju izvan sudske nadzora Suda, ESLJP bi prema nacrtu sporazuma bio ovlašten izjašnjavati se o sukladnosti tih akata s EKLJP-om. Međutim, takva nadležnost provođenja sudske nadzora, uključujući s obzirom na temeljna prava,

ne može se dodijeliti isključivo međunarodnom sudu koji je izvan institucionalnog i pravosudnog okvira Unije.

2. Povelja Europske unije o temeljnim pravima

Tijekom 2014. godine Sud je bio pozvan tumačiti i primjenjivati Povelju o temeljnim pravima u brojnim odlukama od kojih su one najvažnije prikazane u različitim dijelovima ovog izvješća⁴. U ovom dijelu bit će prikazane dvije odluke: prva se tiče nemogućnosti pozivanja na Povelju u sporu između pojedinaca, dok se druga tiče njezinog područja primjene.

U presudi *Association de médiation sociale* (C-176/12, EU:C:2014:2), objavljenoj 15. siječnja 2014., veliko vijeće Suda bilo je pozvano izjasniti se o nemogućnosti pozivanja na članak 27. Povelje o temeljnim pravima te na Direktivu 2002/14 o obavješćivanju i savjetovanju s radnicima, u okviru spora između pojedinaca⁵. Riječ je bila o sporu koji je pred francuskim Cour de cassation vodio poslodavac, Association de médiation sociale (AMS), protiv Union locale des syndicats CGT i osobe imenovane za predstavnika sindikalne podružnice ustanovljene pri AMS-u. Ta je udruga odlučila ne pristupiti izboru predstavnika osoblja smatrajući da sukladno francuskom Zakoniku o radu radnike s ugovorima o usavršavanju (u daljnjem tekstu: radnici s pomoćnim ugovorima) treba isključiti iz izračuna radnih mjesta u poduzeću prilikom utvrđivanja zakonskih graničnih brojeva za uspostavu predstavničkih tijela osoblja zbog čega u AMS-u ti granični brojevi nisu dosegnuti.

Sud je ocijenio da članak 3. stavak 1. Direktive 2002/14 treba tumačiti na način da se protivi nacionalnoj odredbi koja isključuje radnike s pomoćnim ugovorima iz navedenog izračuna graničnih brojeva. Precizirao je, međutim, da se ta odredba, iako ispunjava potrebne uvjete za stvaranje izravnog učinka, ne može primijeniti u okviru spora koji suprotstavlja isključivo pojedince.

Sud je potom ocijenio da u sporu između pojedinaca nije moguće pozivati se ni na članak 27. Povelje, sâm ili zajedno s odredbama Direktive 2002/14, kako bi se nacionalna odredba koja je protivna pravu Unije izuzela od primjene, kada je riječ o nacionalnoj odredbi kojom se navedena direktiva prenosi, a koja nije u skladu s tim pravom. Naime, Sud smatra da članak 27. Povelje, u cilju postizanja svih njegovih učinaka, treba precizirati odredbama prava Unije ili nacionalnog prava. Mišljenja je da ni iz teksta članka 27. Povelje ni iz objašnjenja u vezi s navedenim člankom nije moguće izvesti zaključak o tome da je zabrana isključivanja određene kategorije radnika iz izračuna radnih mjesta u poduzeću, predviđena Direktivom 2002/14, izravno primjenjivo pravno pravilo. Međutim, Sud ističe da se stranka koja je oštećena zbog nesukladnosti nacionalnog prava s pravom Unije može pozvati na sudsku praksu proizašlu iz presude *Francovich i dr.*⁶ kako bi, po potrebi, ostvarila naknadu pretrpljene štete.

⁴ Valja istaknuti presudu od 17. rujna 2014., *Liivimaa Lihaveis* (C-562/12, EU:C:2014:2229), prikazanu u dijelu IV.3. „Tužbe za poništenje“, presudu od 30. travnja 2014., *Pfleger i dr.* (C-390/12, EU:C:2014:281), prikazanu u dijelu VI.2. „Sloboda poslovnog nastana i slobodno pružanje usluga“, presudu od 30. siječnja 2014., *Diakite* (C-285/12, EU:C:2014:39), prikazanu u dijelu VII.2. „Politika azila“, mišljenje od 14. listopada 2014. (1/13, EU:C:2014:2303), prikazano u dijelu IX. „Pravosudna suradnja u građanskim stvarima“, presudu od 18. ožujka 2014., *International Jet Management* (C-628/11, EU:C:2014:171), prikazanu u dijelu X. „Prijevoz“, te presudu od 8. travnja 2014., *Digital Rights Ireland i dr.* (C-293/12 i C-594/12, EU:C:2014:238), i od 13. svibnja 2014., *Google Spain i Google* (C-131/12, EU:C:2014:317), prikazane u dijelu XIII.2. „Zaštita osobnih podataka“.

⁵ Direktiva 2002/14/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2002. o uspostavljanju općeg okvira za obavješćivanje i savjetovanje s radnicima u Europskoj zajednici (SL L 80, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 5., str. 182.)

⁶ Presuda Suda od 19. studenoga 1991., *Francovich i Bonifaci/Italija* (C-6/90 i C-9/90, EU:C:1991:428)

Dana 10. srpnja 2014. Sud je u presudi *Julian Hernández i dr.* (C-198/13, EU:C:2014:2055) imao priliku dati pojašnjenja u vezi s područjem primjene Povelje o temeljnim pravima⁷ u okviru zahtjeva za prethodnu odluku u pogledu njezina članka 20. i Direktive 2008/94 o zaštiti zaposlenika u slučaju insolventnosti njihovog poslodavca⁸. Zahtjev za prethodnu odluku odnosio se na nacionalni propis prema kojem radnik može pod određenim uvjetima, na temelju zakonske subrogacije, izravno od države članice zatražiti isplatu plaća u postupku osporavanja otkaza, ako njegov poslodavac nije isplatio te plaće i privremeno je insolventan. Sud je ispitivao ulazi li nacionalni propis u područje primjene Direktive 2008/94 i može li se stoga ocjenjivati u svjetlu jamstava iz Povelje o temeljnim pravima.

U tom pogledu, da bi se smatralo da se nacionalnim propisom provodi pravo Unije u smislu članka 51. Povelje o temeljnim pravima, mora, prema mišljenju Suda, postojati određeni stupanj povezanosti između akta prava Unije i nacionalne mjere o kojoj je riječ, a koji nadilazi sličnost obuhvaćenih područja ili neizravne učinke jednog područja na drugo. Sama činjenica da neka nacionalna mjera spada u područje u kojem Unija ima nadležnost ne može tu mjeru uvesti u područje primjene prava Unije te stoga podrazumijevati primjenu Povelje o temeljnim pravima. Da bi se utvrdilo odnosi li se određena nacionalna mjera na provedbu prava Unije, potrebno je, uz druge elemente, provjeriti je li cilj nacionalnog propisa o kojem je riječ provedba odredbe prava Unije, kakva je njegova narav i razlikuju li se njegovi ciljevi od onih koji su obuhvaćeni pravom Unije, čak i ako može neizravno utjecati na potonje, te također postoje li specifični propisi Unije u tom području ili takvi koji bi mogli utjecati na njega.

Što se tiče nacionalnog propisa o kojemu je riječ, Sud je ocijenio da on slijedi cilj koji je drukčiji od jamčenja minimalne zaštite zaposlenika u slučaju insolventnosti poslodavca, za kojim ide Direktiva 2008/94, te da naknada štete predviđena nacionalnim propisom ne može utjecati na minimalnu zaštitu predviđenu tom direktivom niti je ograničiti. S druge strane, Sud smatra da članak 11. Direktive, koji predviđa da ona ne utječe na pravo država članica da uvedu odredbe koje će zaposlenicima osigurati zaštitu pod povoljnijim uvjetima, ne daje državama članicama to pravo nego ga isključivo prepoznaje. Stoga se ne može smatrati da nacionalni propis o kojemu je riječ ulazi u područje primjene spomenute direktive.

3. Opća načela prava Unije

U presudi *Kamino International Logistics i dr.* (C-129/13, EU:C:2014:2041) od 3. srpnja 2014. Sud se bavio načelom poštovanja prava na obranu i prava na saslušanje od strane uprave u okviru primjene Carinskog zakonika⁹. Zahtjev za prethodnu odluku upućen je u okviru spora koji je uključivao dva carinska zastupnika kojima je nakon kontrole carinskih tijela bez prethodnog saslušanja naloženo podmirenje dodatne carine.

U tom pogledu Sud je naglasio da se pojedinci pred nacionalnim sudovima mogu izravno pozivati na načelo poštovanja od strane uprave prava na obranu i prava koje iz njega proizlazi, a to je pravo

⁷ U pogledu područja primjene Povelje treba istaknuti presudu od 30. travnja 2014., *Pfleger i dr.* (C-390/12, EU:C:2014:281), prikazanu u dijelu VI.2. „Sloboda poslovnog nastana i slobodno pružanje usluga“.

⁸ Direktiva 2008/94/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2008. o zaštiti zaposlenika u slučaju insolventnosti njihovog poslodavca (SL L 283, str. 36.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 128.)

⁹ Uredba Vijeća (EEZ) br. 2913/92 od 12. listopada 1992. o Carinskom zakoniku Zajednice (SL L 302, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 2., svezak 2., str. 110.), kako je izmijenjena Uredbom (EZ) br. 2700/2000 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2000. (SL L 311, str. 17.)

svake osobe da bude saslušana prije donošenja bilo koje odluke koja bi mogla nepovoljno utjecati na njezine interese, onako kako se ta prava primjenjuju u okviru Carinskog zakonika. Naime, dužnost poštovanja navedenog načela obvezuje upravna tijela država članica kada poduzimaju mjere koje ulaze u područje primjene prava Unije, čak i ako mjerodavni propis izričito ne predviđa takvu formalnost. Nadalje, kada osobu koja je primila odluku poput naloga za plaćanje uprava ne sasluša, bez obzira na to što ta osoba ima mogućnost iznijeti svoje stajalište u kasnijem dijelu upravnog postupka povodom prigovora, njezino pravo na obranu je povrijeđeno ako nacionalni propis ne dopušta da osobe kojima su te odluke upućene ishode odgođu njihova izvršenja do eventualne izmjene. U svakom slučaju, nacionalni sudac, koji je dužan jamčiti puni učinak prava Unije, može uzeti u obzir činjenicu da takva povreda dovodi do poništenja odluke samo ako bi navedeni postupak bez te nepravilnosti mogao imati drukčiji ishod.

II. Građanstvo Unije

U ovom području šest presuda zaslužuje osobitu pozornost. Prva presuda tiče se prava ulaska u državu članicu, četiri sljedeće odnose se na pravo boravka članova obitelji građana Unije koji su državljani trećih zemalja, dok se šesta presuda bavi dodjelom socijalnih davanja građanima Unije koji su ekonomski neaktivni i ne traže zaposlenje.

U presudi *McCarthy i dr.* (C-202/13, EU:C:2014:2450) od 18. prosinca 2014. veliko vijeće Suda je presudilo da ni *članak 35. Direktive 2004/38*¹⁰ ni *članak 1. Protokola (br. 20) priloženog Ugovoru o EU-u*¹¹ ne omogućuju državi članici da u svrhu opće prevencije zahtijeva od državljana trećih zemalja, nositelja „dozvole boravka za člana obitelji građanina Unije” koju je izdalo tijelo druge države članice, posjedovanje dozvole ulaska, kako bi mogli ući na njezino državno područje.

H. P. McCarthy Rodriguez, kolumbijska državljanka, boravi u Španjolskoj sa svojim suprugom S. A. McCarthyjem koji ima dvostruko državljanstvo, britansko i irsko. Ulazak H. P. McCarthy Rodriguez u Ujedinjenu Kraljevinu uvjetovan je njenom obvezom da na temelju mjerodavnog nacionalnog propisa prethodno zatraži izdavanje obiteljske dozvole ulaska, o čijoj sukladnosti s pravom Unije dvoji sud koji je uputio zahtjev.

U presudi Sud je, nakon što je potvrdio da su supružnici „nositelji prava” iz Direktive 2004/38, najprije podsjetio da član obitelji građanina Unije koji se nalazi u situaciji poput one H. P. McCarthy Rodriguez nije dužan pribaviti vizu ni obaviti jednakovrijednu formalnost kako bi mogao ući na državno područje države članice iz koje je podrijetlom taj građanin Unije.

K tome, što se tiče članka 35. Direktive 2004/38 koji predviđa da države članice mogu donijeti potrebne mjere s ciljem odbijanja, ukidanja ili opoziva prava koja proizlaze iz te direktive u slučaju

¹⁰ Direktiva 2004/38/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o pravu građana Unije i članova njihovih obitelji na slobodno kretanje i boravište na području države članice, kojom se izmjenjuje Uredba (EEZ) br. 1612/68 i stavlja ju izvan snage direktive 64/221/EEZ, 68/360/EEZ, 72/194/EEZ, 73/148/EEZ, 75/34/EEZ, 75/35/EEZ, 90/364/EEZ, 90/365/EEZ i 93/96/EEZ (SL L 158, str. 77.; ispravci u SL L 229, str. 35. i SL 2005, L 197, str. 34.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 42.)

¹¹ Protokol (br. 20) o primjeni određenih aspekata članka 26. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na Ujedinjenu Kraljevinu i Irsku

zloporabe prava ili prijevare¹², Sud je ocijenio da mjere koje nacionalna tijela donesu na temelju te odredbe podliježu postupovnim jamstvima koje predviđa navedena direktiva i da se moraju temeljiti na pojedinačnom ispitivanju predmetnog slučaja. U tom je pogledu za dokazivanje zloporabe potrebno dokazati ukupnost objektivnih okolnosti i jedan subjektivni element. Činjenica da se država članica suočava s povećanim brojem zloporaba prava ili prijevara ne može opravdati donošenja mjere koja se temelji na razlozima opće prevencije, isključujući bilo kakvu posebnu ocjenu vlastitog ponašanja osobe o kojoj je riječ. Naime, takve bi mjere svojim automatskim karakterom državama članicama omogućile neprimjenjivanje odredbi Direktive 2004/38 te bi povrijedile samu bit temeljnog i pojedinačnog prava građana Unije na slobodno kretanje i boravak kao i izvedenih prava koja uživaju članovi njihovih obitelji koji nisu državljani države članice.

Naposljetku, čak i ako članak 1. Protokola br. 20 dopušta Ujedinjenoj Kraljevini da provjeri ispunjava li doista osoba koja želi ući na njezino državno područje uvjete ulaska, ne omogućava joj da odredi uvjete ulaska za osobe koje to pravo izvode iz prava Unije, a osobito ne to da im nametne dodatne uvjete ulaska ili uvjete različite od onih koje pravo Unije predviđa.

U dvjema presudama veliko vijeće Suda imalo je priliku tumačiti *članke 21. i 45. UFEU-a te Direktivu 2004/38 u pogledu prava boravka članova obitelji građanina Unije koji ima državljanstvo treće zemlje*. U presudi O. (C-456/12, EU:C:2014:135) od 12. ožujka 2014. Sud je najprije podsjetio da Direktiva 2004/38 nema za cilj dodijeliti izvedeno pravo državljaninu treće zemlje, članu obitelji građanina Unije koji boravi u državi članici čiji je državljanin. Međutim, u slučaju kad je građanin Unije zasnovao ili ustalio obiteljski život s državljaninom treće zemlje prilikom stvarnog boravka u državi članici različitoj od države članice čiji je državljanin te se vraća s dotičnim članom svoje obitelji u državu članicu podrijetla u skladu s člankom 21. stavkom 1. UFEU-a, odredbe Direktive primjenjuju se po analogiji. Stoga uvjeti za priznavanje izvedenog prava boravka ne bi trebali biti stroži od onih koji su predviđeni tom direktivom za slučaj u kojem se građanin Unije nastanio u državi članici različitoj od države članice svog državljanstva¹³. Sud je, međutim, naglasio da kratkotrajni boravci poput vikenda ili praznika provedenih u državi članici različitoj od države članice čiji je građanin državljanin, čak i ako ih se sagledava zajedno, ne ispunjavaju navedene uvjete.

Međutim, državljanin treće zemlje koji nije imao, barem ne tijekom jednog dijela svog boravka u državi članici domaćinu, status člana obitelji te nije u toj državi članici mogao biti nositelj izvedenog prava boravka na temelju prethodno navedenih članaka Direktive 2004/38, ne može se pozivati ni na članak 21. stavak 1. UFEU-a radi stjecanja izvedenog prava boravka prilikom povratka odnosnog građanina Unije u državu članicu čiji je državljanin.

U presudi S. i G. (C-457/12, EU:C:2014:136), objavljenoj 12. ožujka 2014., Sud je ocijenio da se odredbe Direktive 2004/38 ne protive tome da država članica odbije priznati pravo boravka državljaninu treće zemlje koji je član obitelji građanina Unije u slučaju kada taj građanin ima državljanstvo dotične države i boravi u toj istoj državi članici, ali redovno odlazi u drugu državu članicu u okviru svojih poslovnih aktivnosti. Naime, odredbe te direktive dodjeljuju pravo boravka u korist samog građanina Unije i izvedeno pravo boravka u korist članova njegove obitelji samo u slučaju kad taj građanin koristi svoje pravo na slobodno kretanje nastanjujući se u državi članici koja je različita od države čiji je državljanin.

¹² Preostale dvije presude spomenute u ovom izvješću tiču se pitanja zloporabe prava: presuda od 17. srpnja 2014., *Torresi* (C-58/13 i C-59/13, EU:C:2014:2088), prikazana u dijelu VI.2. „Sloboda poslovnog nastana i slobodno pružanje usluga“, i presuda od 13. ožujka 2014., *SICES i dr.* (C-155/13 EU:C:2014:145), prikazana u dijelu V. „Poljoprivreda“.

¹³ Vidjeti osobito članak 7. stavke 1. i 2. te članak 16. Direktive 2004/38.

Suprotno tome, Sud je, inspiriran vlastitim tumačenjem članka 56. UFEU-a danim u presudi *Carpenter*¹⁴, prosudio da članak 45. UFEU-a državljaninu treće zemlje koji je član obitelji građanina Unije daje pravo boravka u slučaju kada taj građanin ima državljanstvo potonje države članice i boravi u njoj, ali redovito odlazi u drugu državu članicu u svojstvu radnika, ako odbijanje da se odobri pravo boravka državljaninu treće zemlje ima odvrćajući učinak na učinkovito korištenje prava koja dotični radnik ima na temelju članka 45. UFEU-a. U tom pogledu Sud je naglasio da okolnost da državljanin treće zemlje skrbi o djetetu građanina Unije može biti relevantan element koji nacionalni sud mora uzeti u obzir. Međutim, to što se može činiti poželjnim da brigu o djetetu preuzme državljanin treće zemlje, u predmetnom slučaju majka bračnog druga građanina Unije, nije samo po sebi dovoljno za izvođenje zaključka o postojanju odvrćajućeg učinka.

Sud je u presudi *Reyes* (C-423/12, EU:C:2014:16) od 16. siječnja 2014. također imao priliku precizirati *pojam člana obitelji kojeg uzdržava građanin Unije*. Glavni postupak suprotstavio je filipinsku državljanku stariju od 21 godine i švedski ured za migracije u vezi s odbijanjem zahtjeva zainteresirane za izdavanje dozvole boravka u Švedskoj u svojstvu člana obitelji njezine majke, njemačke državljanke i njezina partnera, norveškog državljanina.

U tom kontekstu, da bi se izravnog potomka građanina Unije koji ima dvadeset i jednu ili više godina moglo smatrati „uzdržavanikom“ potonjeg, Sud smatra nužnim utvrditi postojanje stvarne ovisnosti u državi iz koje dolazi dotični član obitelji. Razloge spomenute ovisnosti nije, međutim, potrebno utvrđivati. Na taj način, u okolnostima u kojima građanin Unije redovito tijekom duljeg razdoblja potomku u izravnoj liniji koji ima 21 ili više godina isplaćuje novčani iznos koji je potonjemu potreban kako bi namirio svoje osnovne potrebe u državi podrijetla, članak 2. stavak 2. točka (c) Direktive 2004/38 ne dopušta državi članici da od tog potomka zatraži da dokaže da je bez uspjeha nastojao pronaći posao ili od nadležnih tijela države podrijetla primiti pomoć za uzdržavanje i/ili da je na bilo koji drugi način pokušao osigurati svoju egzistenciju. Naime, zahtjev za takvim dokazom, koji u praksi nije lako izvesti, mogao bi pretjerano otežati mogućnost da isti taj potomak ostvari pravo boravka u državi članici domaćinu.

S druge strane, Sud je precizirao da činjenica da se za nekog člana obitelji, zbog osobnih okolnosti kao što su njegova dob, profesionalne kvalifikacije i zdravstveno stanje, smatra da ima razumne izgleda za zaposlenje i da još usto namjerava raditi u dotičnoj državi članici domaćinu ne utječe na tumačenje pojma uzdržavanika predviđenog u toj odredbi Direktive 2004/38.

Dana 10. srpnja 2014., još uvijek u pogledu Direktive 2004/38, Sud je u presudi *Ogieriakhi* (C-244/13, EU:C:2014:2068) tumačio pojam „*neprekidnog zakonitog boravka s građaninom Unije*“ iz članka 16. stavka 2. te direktive. Povod prethodnim pitanjima bio je zahtjev za naknadu štete koji je državljanin treće zemlje podnio protiv Irske. Tužitelj je u glavnom postupku istaknuo postojanje štete koju je pretrpio zbog odbijanja da mu se odobri boravak nakon razdvajanja od supruge državljanke Unije. Prema mišljenju tužitelja u glavnom postupku, odbijanje je utemeljeno na nacionalnom propisu kojim je nepravilno prenesena Direktiva 2004/38.

U tom je predmetu Sud ocijenio da treba smatrati da je državljanin treće zemlje koji je tijekom neprekinutog razdoblja od pet godina koje prethodi datumu prenošenja Direktive boravio u državi članici kao bračni drug građanina Unije zaposlenog u toj istoj državi članici stekao pravo stalnog boravišta predviđeno Direktivom 2004/38, iako su se tijekom tog razdoblja bračni drugovi odlučili razdvojiti te su započeli živjeti s drugim partnerima, pri čemu nekretninu za stanovanje u kojoj je spomenuti državljanin treće države živio od tog trenutka potonjem nije pribavio niti mu je stavio na

¹⁴ Presuda Suda od 11. srpnja 2002., *Carpenter* (C-60/00, EU:C:2002:434)

raspolaganje bračni drug građanin Unije. Naime, tumačenje članka 16. stavka 2. Direktive 2004/38 prema kojem bi se – u svrhu stjecanja prava stalnog boravišta – obveza boravka s građaninom Unije mogla smatrati zadovoljena jedino u slučaju da bračni drug koji boravi s građaninom Unije u državi članici domaćinu nije s potonjim raskinuo bračnu životnu zajednicu ne čini se sukladnim cilju te direktive koji se sastoji u pružanju pravne zaštite članovima obitelji građanina Unije, a osobito imajući u vidu prava u vezi s boravkom koja se pod određenim uvjetima priznaju bivšim bračnim drugovima u slučaju razvoda.

K tome, u predmetnom slučaju, budući da je razdoblje od pet godina, uzeto u obzir za potrebe stjecanja prava stalnog boravišta, prethodilo datumu prenošenja Direktive 2004/38, zakonitost boravka treba ocjenjivati u skladu s pravilima predviđenima u članku 10. stavku 3. Uredbe br. 1612/68¹⁵. U tom je pogledu Sud ocijenio da uvjet raspolaganja nekretninom za stanovanje koji se nameće tom odredbom ne traži da dotični član obitelji u njoj trajno stanuje, već je dovoljno da se nekretnina za stanovanje kojom radnik raspolaže može smatrati uobičajenom za primanje njegove obitelji. Poštovanje te odredbe treba ocjenjivati isključivo u odnosu na dan kada je državljanin treće države započeo zajednički život s građaninom Unije u državi članici domaćinu.

Naposljetku, Sud je u pogledu prava na naknadu štete zbog povrede prava Unije od strane države članice istaknuo da to što je nacionalni sud smatrao nužnim uputiti zahtjev za prethodnu odluku o pitanju prava Unije o kojem je riječ u glavnom postupku ne treba smatrati odlučujućim čimbenikom prilikom utvrđivanja je li država članica počinila očitu povredu tog prava.

U predmetu u kojem je donesena presuda *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358), objavljena 11. studenoga 2014., Sud je u velikom vijeću razmatrao pitanje *može li država članica isključiti iz pogodnosti nedoprinosnih socijalnih davanja za osnovne životne troškove ekonomski neaktivne građane Unije koji su državljani drugih država članica, iako bi ih dodijelila vlastitim državljanima koji se nalaze u istom položaju*. U glavnom je postupku bila riječ o rumunjskom državljaninu koji nije ušao u Njemačku da bi ondje potražio zaposlenje, ali je zahtijevao temeljna davanja za tražitelje zaposlenja.

U odgovoru na prethodno pitanje veliko vijeće Suda je utvrdilo da „posebna nedoprinosna novčana davanja“ u smislu Uredbe br. 883/2004¹⁶ ulaze u pojam „socijalne pomoći“ u smislu članka 24. stavka 2. Direktive 2004/38. Također je utvrdilo da odredbama potonje, kao ni onima sadržanima u Uredbi br. 883/2004¹⁷, nije protivan propis države članice na temelju kojeg su državljani drugih država članica isključeni iz prava na određena socijalna davanja, dok su ta davanja zajamčena državljanima države članice domaćina koji se nalaze u istom položaju, pod uvjetom da ti državljani drugih država članica u državi članici domaćinu nemaju pravo boravka na temelju Direktive 2004/38. Da bi ostvario pristup gore navedenim socijalnim davanjima, građanin Unije može, smatra Sud, tražiti da se prema njemu jednako postupa kao prema državljanima države članice domaćina samo ako je njegov boravak na području te države u skladu s uvjetima Direktive 2004/38. Među uvjetima koji su mjerodavni za ekonomski neaktivne građane Europske unije čiji je boravak u državi članici domaćinu dulji od tri mjeseca, ali kraći od pet godina, nalazi se obveza

¹⁵ Uredba Vijeća (EEZ) br. 1612/68 od 15. listopada 1968. o slobodi kretanja radnika u Zajednici (SL L 257, str. 2.)

¹⁶ Vidjeti članak 70. stavak 2. Uredbe (EZ) br. 883/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti (SL L 166, str. 1.; ispravak u SL, L 200, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 3., str. 160.), kako je izmijenjena Uredbom Komisije (EU) br. 1244/2010 od 9. prosinca 2010. (SL L 338, str. 35.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 259.).

¹⁷ Članak 24. stavak 1. Direktive 2004/38, u vezi s njezinim člankom 7. stavkom 1. točkom (b) te s člankom 4. Uredbe br. 883/2004

da za sebe i članove svoje obitelji raspolažu dostatnim sredstvima¹⁸. Slijedom navedenoga, država članica može odbiti dodijeliti socijalna davanja ekonomski neaktivnim građanima Unije koji svoju slobodu kretanja koriste samo kako bi ostvarili pravo na socijalnu pomoć u drugoj državi članici premda ne raspolažu dostatnim sredstvima da bi ostvarili pravo boravka. U tom pogledu valja konkretno ispitati ekonomski položaj svake zainteresirane osobe, pritom ne uzimajući u obzir zatražena socijalna davanja.

III. Institucionalne odredbe

1. Pravni temelj akata Unije

Tijekom 2014. godine Sud je objavio više presuda o pravnim temeljima akata Unije. Među tim presudama valja istaknuti jednu u području prometne politike i pet presuda koje se odnose na akte Vijeća u vezi s međunarodnim sporazumima.

Sud je u presudi *Komisija/Parlament i Vijeće* (C-43/12, EU:C:2014:298) od 6. svibnja 2014., sastavljen u velikom vijeću, prihvatio Komisijinu tužbu za poništenje Direktive 2011/82 o prekograničnoj razmjeni informacija koja omogućuje otkrivanje počinitelja prekršaja vezanih uz sigurnost prometa na cestama¹⁹ ocijenivši da je članak 87. stavak 2. UFEU-a pogrešan pravni temelj.

Najprije je podsjetio na svoju ustaljenu praksu prema kojoj se izbor pravnog temelja akta Unije mora zasnivati na objektivnim elementima koji mogu biti predmet sudskog nadzora, među kojima se nalaze svrha i sadržaj tog akta. S druge strane, Sud je podsjetio da, ako ispitivanje akta Unije pokaže da on ima dvije svrhe ili dvije sastavnice, te ako se jedna od njih može prepoznati kao glavna ili prevladavajuća, dok je druga samo sporedna, takav se pravni akt mora zasnivati samo na jednom pravnom temelju, naime na onom koji je u skladu s glavnim ili prevladavajućom svrhom ili sastavnicom.

Sud je potom utvrdio da je glavni ili prevladavajući cilj spomenute direktive unapređenje sigurnosti prometa na cestama. Naime, nakon što je ispitao njezin sadržaj i odvijanje postupka razmjene navedenih informacija među državama članicama, Sud je već presudio²⁰ da mjere o kojima je riječ spadaju prije svega u područje prometne politike jer omogućavaju poboljšanje sigurnosti prometa te da navedena direktiva nije izravno povezana s ciljevima policijske suradnje. Sud je na osnovi navedenog zaključio da je ona trebala biti donesena na temelju članka 91. stavka 1. točke (c) UFEU-a i da ju nije moguće valjano donijeti na temelju članka 87. stavka 2. UFEU-a koji se, među ostalim, odnosi na razmjenu odgovarajućih podataka za potrebe spomenute suradnje.

U pogledu akata koji se tiču međunarodnih sporazuma veliko vijeće Suda je presudom *Komisija/Vijeće* (C-377/12, EU:C:2014:1903), objavljenom 11. lipnja 2014., poništilo *Odluku Vijeća br. 2012/272 o potpisivanju Okvirnog sporazuma o partnerstvu i suradnji između Europske unije i njezinih država*

¹⁸ Vidjeti osobito članak 7. stavak 1. točku (b) Direktive 2004/38.

¹⁹ Direktiva 2011/82/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o olakšavanju prekogranične razmjene informacija o prometnim prekršajima vezanim uz sigurnost prometa na cestama (SL L 288, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 7., svezak 13., str. 287.)

²⁰ Presuda Suda od 9. rujna 2004., *Španjolska i Finska/Parlament i Vijeće* (C-184/02 i C-223/02, EU:C:2004:497)

članica, s jedne strane, i Republike Filipina, s druge strane²¹. Budući da okvirni sporazum koji je predmet navedene odluke predviđa suradnju i partnerstvo zamišljene prije svega radi razmatranja potreba Filipina kao zemlje u razvoju, Komisija je u svrhu potpisivanja tog okvirnog sporazuma usvojila prijedlog odluke na temelju članaka 207. i 209. UFEU-a koji se tiču zajedničke trgovinske politike odnosno razvojne suradnje. Vijeće je, suprotno tome, uz navedene članke kao pravni temelj prihvatilo i članak 79. stavak 3., članak 91., članak 100. i članak 191. stavak 4. UFEU-a, koji se odnose na ponovni prihvrat državljana trećih zemalja, prijevoz i okoliš, ocijenivši da su suradnja i partnerstvo koje predviđa predmetni okvirni sporazum sveobuhvatne prirode te se ne ograničavaju isključivo na element „razvojne suradnje“. Dodavanje tih pravnih temelja dovelo je do primjene protokola br. 21 i br. 22 uz Ugovor o FEU-u o, s jedne strane, stajalištu Ujedinjene Kraljevine i Irske s obzirom na područje slobode, sigurnosti i pravde te, s druge strane, o stajalištu Danske, prema kojima te države članice ne sudjeluju u potpisivanju i sklapanju od strane Vijeća međunarodnih ugovora Unije na temelju glave V. trećeg dijela UFEU-a, osim ako izraze svoju želju za sudjelovanjem.

U tom kontekstu, imajući prvi put priliku izjasniti se o dosegu članka 209. UFEU-a Sud je, potvrdivši svoju sudsku praksu koja prethodi Lisabonskom ugovoru²², precizirao da na temelju članka 208. UFEU-a politika Unije u području razvojne suradnje nije ograničena samo na mjere usmjerene izravno na iskorjenjivanje siromaštva, nego radi ostvarivanja tog osnovnog cilja slijedi i druge ciljeve iz članka 21. stavka 2. UFEU-a, poput onog koji se sastoji u podupiranju održivog gospodarskog i socijalnog razvoja te razvoja zaštite okoliša u zemljama u razvoju. Budući da iskorjenjivanje siromaštva ima višestruke aspekte, Sud je utvrdio da ostvarenje tih ciljeva pretpostavlja, sukladno Zajedničkoj izjavi Vijeća i predstavnika vlada država članica u vezi s razvojnom politikom Unije iz 2006.²³, provedbu različitih razvojnih aktivnosti u pogledu, među ostalim, ekonomskih i socijalnih reformi, socijalne pravde, jednakog pristupa javnim službama, sprečavanja sukoba, zaštite okoliša, održivog upravljanja prirodnim resursima, migracije i razvoja.

Sud je u presudi *Parlament/Vijeće* (C-658/11, EU:C:2014:2025) od 24. lipnja 2014., sastavljen u velikom vijeću, prihvatio tužbu za poništenje koju je Parlament podnio protiv Odluke Vijeća 2011/640/ZVSP o potpisivanju i sklapanju Sporazuma između Europske unije i Republike Mauricijusa²⁴ (u daljnjem tekstu: *Sporazum EU-Mauricijus*).

Sud je najprije ocijenio neosnovanim tužbeni razlog u okviru kojeg je Parlament istaknuo da je to što sporazum EU-Mauricijus slijedi, iako samo sporedno, i neke druge ciljeve osim onih koje obuhvaća ZVSP dovoljno da se isključi to da je navedena odluka u cijelosti u obuhvatu te politike u smislu članka 218. stavka 6. UFEU-a, zbog čega smatra da ga je trebalo uključiti u njezino donošenje. Sud je u tom pogledu istaknuo da članak 218. stavak 6. UFEU-a uspostavlja jednakost između postupka donošenja mjera Unije na unutarnjem planu i postupka usvajanja međunarodnih sporazuma kako bi osigurao da u duhu institucionalne ravnoteže koju predviđaju Ugovori

²¹ Odluka Vijeća 2012/272/EU od 14. svibnja 2012. o potpisivanju, u ime Unije, Okvirnog sporazuma o partnerstvu i suradnji između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Republike Filipina, s druge strane (SL L 134, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 118., str. 224.)

²² Presuda od 3. prosinca 1996., *Portugal/Vijeće* (C-268/94, EU:C:1996:461)

²³ Vidjeti osobito točku 12. Zajedničke izjave Vijeća i predstavnika vlada država članica koji su se sastali u okviru Vijeća, Europskog parlamenta i Komisije o razvojnoj politici Europske unije: „Europski konsenzus“ (SL 2006, C 46, str. 1.).

²⁴ Odluka Vijeća 2011/640/ZVSP od 12. srpnja 2011. o potpisivanju i sklapanju Sporazuma između Europske unije i Republike Mauricijusa o uvjetima premještanja osumnjičenih pirata i povezane zaplijenjene imovine iz pomorskih snaga pod vodstvom Europske unije u Republiku Mauricijus i o uvjetima postupanja s osumnjičenim piratima nakon premještanja (SL L 254, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 118., str. 45.)

Parlament i Vijeće raspolažu jednakim ovlastima u određenom području. U tim okolnostima, baš zato da bi se osiguralo stvarno poštovanje te jednakosti, pravilo prema kojem je materijalnopravna osnova akta ona koja određuje u kojem će se postupku on donijeti vrijedi ne samo za postupke donošenja internih akata, nego i za one koji se primjenjuju na sklapanje međunarodnih sporazuma. Stoga je u okviru postupka sklapanja međunarodnog sporazuma u skladu s člankom 218. UFEU-a materijalnopravna osnova odluke o njegovu sklapanju ona koja određuje vrstu postupka primjenjivog na temelju stavka 6. te odredbe. Budući da se u predmetnom slučaju odluka Vijeća valjano temelji samo na odredbi koja ulazi u ZVSP, primjenom te odredbe moguće ju je donijeti bez suglasnosti ili savjetovanja s Parlamentom.

Sud je, naprotiv, prihvatio drugi tužbeni razlog utemeljen na povredi članka 218. stavka 10. UFEU-a kojim se uvodi obveza obavješćavanja Parlamenta o svim fazama pregovora i sklapanja međunarodnih sporazuma. U predmetnom slučaju Parlament nije bio odmah obaviješten čime je Vijeće povrijedilo taj članak. Budući da navedeno pravilo čini bitnu postupovnu pretpostavku, njegova povreda uzrokuje ništavost njome zahvaćenog akta s obzirom na to da je sudjelovanje Parlamenta u postupku donošenja odluka odraz, na razini Unije, temeljnog demokratskog načela prema kojem građani sudjeluju u obnašanju vlasti posredstvom predstavničkog tijela.

Imajući, međutim, u vidu da bi poništenje pobijane odluke moglo spriječiti odvijanje operacija koje se vode na temelju sporazuma EU-Mauricijus, Sud je održao na snazi njegove učinke.

U predmetu u kojem je donesena presuda *Komisija/Vijeće* (C-114/12, EU:C:2014:2151) od 4. rujna 2014. veliko vijeće Suda poništilo je *odluku Vijeća i predstavnika vlada država članica o odobravanju zajedničkog sudjelovanja Unije i njezinih država članica u pregovorima o Konvenciji Vijeća Europe o zaštiti prava organizacija za radiodifuziju*. Komisija smatra da Unija sukladno članku 3. stavku 2. UFEU-a ima isključivu vanjsku nadležnost u području koje je obuhvaćeno predviđenom konvencijom, zbog čega zajedničko sudjelovanje treba isključiti.

Sud je prihvatio tu tezu s obzirom na to da predmetni sporazum spada među one na koje ukazuje navedeni članak, a koji mogu utjecati na zajednička pravila donesena radi postizanja ciljeva Ugovorâ. U predmetnom slučaju, sadržaj pregovora o Konvenciji Vijeća Europe o zaštiti srodnih prava organizacija za radiodifuziju ulazi u područje koje je u velikoj mjeri obuhvaćeno zajedničkim pravilima Unije. Naime, kao što je vidljivo iz direktiva 93/83²⁵, 2001/29²⁶, 2004/48²⁷, 2006/115²⁸ i 2006/116²⁹ spomenuta su prava u pravu Unije dio harmoniziranog pravnog okvira koji osobito ima za cilj osigurati pravilno funkcioniranje unutarnjeg tržišta i kojim je uspostavljen sustav visoke i ujednačene zaštite u korist organizacija za radiodifuziju.

²⁵ Direktiva Vijeća 93/83/EEZ od 27. rujna 1993. o koordinaciji određenih pravila s obzirom na autorsko pravo i srodna prava koja se odnose na satelitsko emitiranje i kabelsko reemitiranje (SL L 248, str. 15.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 77.)

²⁶ Direktiva 2001/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu (SL L 167, str. 10.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 119.)

²⁷ Direktiva 2004/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o provedbi prava intelektualnog vlasništva (SL L 157, str. 45.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 2., str. 74.)

²⁸ Direktiva 2006/115/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o pravu iznajmljivanja i pravu posudbe te o određenim autorskom pravu srodnim pravima u području intelektualnog vlasništva (kodificirana verzija) (SL L 376, str. 28.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 218.)

²⁹ Direktiva 2006/116/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o trajanju zaštite autorskog prava i određenih srodnih prava (kodificirana verzija) (SL L 372, str. 12.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 2., str. 104.)

Budući da se postojanje isključive vanjske nadležnosti Unije mora temeljiti na zaključcima izvedenima iz konkretne analize odnosa između razmatranog sporazuma i važećeg prava Unije, činjenica da je predmetni pravni okvir na razini Unije uspostavljen kroz različite pravne instrumente ne može dovesti u pitanje osnovanost takvog pristupa. Naime, ocjena postojanja rizika da će se preuzimanjem međunarodnih obveza utjecati na zajednička pravila Unije ili izmijeniti njihov opseg ne može ovisiti o umjetnom razlikovanju koje se temelji na postojanju ili nepostojanju takvih pravila u pojedinom instrumentu prava Unije.

U predmetu u kojem je 7. listopada 2014. donesena presuda *Njemačka/Vijeće* (C-399/12, EU:C:2014:2258) Sud je u velikom vijeću odbio tužbu za poništenje koju je Njemačka podnijela protiv odluke Vijeća od 18. lipnja 2012. o utvrđivanju stajališta koje treba donijeti u ime Europske unije u pogledu određenih rezolucija o kojima treba glasovati u okviru Međunarodne organizacije za vinogradarstvo i vinarstvo (u daljnjem tekstu: OIV).

Svojim jednim tužbenim razlogom, utemeljenim na povredi članka 218. stavka 9. UFEU-a kao pravnog temelja pobijane odluke, Njemačka je, uz potporu više država članica, istaknula, s jedne strane, da ta odredba nije mjerodavna u kontekstu međunarodnog sporazuma koji su, poput Sporazuma o OIV-u, sklopile države članice, a ne sama Unija i, s druge strane, da su samo međunarodnopravni akti koji obvezuju Uniju „akti koji proizvode pravne učinke“ u smislu te odredbe.

Sud je najprije istaknuo da tekst članka 218. stavka 9. UFEU-a nije prepreka tome da Unija donese odluku kojom se utvrđuje stajalište koje u njezino ime treba donijeti tijelo osnovano na temelju međunarodnog sporazuma kojeg ona nije stranka. U tom pogledu Sud je, među ostalim, naglasio da odluka o utvrđivanju stajališta država članica, koje su također članice OIV-a, ulazi u područje zajedničke poljoprivredne politike, točnije u zajedničku organizaciju tržišta vinom, područje koje u velikoj mjeri uređuje zakonodavac Unije na temelju svoje nadležnosti utvrđene u članku 43. UFEU-a. Prema tome, kada je područje o kojem je riječ u takvoj vrsti nadležnosti Unije, njezino nesudjelovanje u međunarodnom sporazumu o kojem je riječ ne sprečava je da provodi tu nadležnost utvrđujući, u okviru svojih institucija, stajalište koje u njezino ime treba donijeti u tijelu osnovanom na temelju tog sporazuma, osobito posredstvom država članica stranaka tog sporazuma koje djeluju solidarno u njezinom interesu.

Sud je potom ispitao jesu li preporuke koje je trebao usvojiti OIV, a koje se u predmetnom slučaju odnose na nove enološke postupke, na metode analize koje omogućuju određivanje sastava proizvoda iz sektora vina ili pak na specifikacije za čistoću i identifikaciju tvari koje se koriste u tim postupcima, „akti koji proizvode pravne učinke“ u smislu članka 218. stavka 9. UFEU-a. U tom pogledu Sud je istaknuo da su navedene preporuke usmjerene k tome da doprinesu ostvarivanju ciljeva te organizacije i da, zbog svoje ugradnje u pravo Unije na temelju članka 120.f točke (a), članka 120.g i članka 158.a stavaka 1. i 2. Uredbe br. 1234/2007³⁰ te članka 9. stavka 1. prvog podstavka Uredbe br. 606/2009³¹, proizvode pravne učinke u smislu članka 218. stavka 9. UFEU-a. Prema tome, iako Unija nije stranka Sporazuma o OIV-u, ovlaštena je utvrditi stajalište koje

³⁰ Uredba Vijeća (EZ) br. 1234/2007 od 22. listopada 2007. o uspostavljanju zajedničke organizacije poljoprivrednih tržišta i o posebnim odredbama za određene poljoprivredne proizvode (Uredba o jedinstvenom ZOT-u) (SL L 299, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 3., svezak 9., str. 61.)

³¹ Uredba Komisije (EZ) br. 606/2009 od 10. srpnja 2009. o utvrđivanju određenih detaljnih pravila za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 479/2008 u pogledu kategorija proizvoda od vinove loze, enoloških postupaka i primjenjivih ograničenja (SL L 193, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 3., svezak 21., str. 266.)

u njezino ime treba donijeti u pogledu tih preporuka, uzimajući u obzir njihov izravan utjecaj na pravnu stečevinu Unije u tom području.

U predmetima u kojima je 26. studenoga 2014. donesena presuda *Parlament i Komisija/Vijeće* (C-103/12 i C-165/12, EU:C:2014:2400) veliko vijeće Suda poništilo je *Odluku 2012/19 o odobrenju, u ime Europske unije, Izjave o odobrenju ribolovnih mogućnosti ribarskim plovilima koja plove pod zastavom Bolivarske Republike Venezuele u isključivom gospodarskom pojasu uz obalu Francuske Gvajane*³². Prema mišljenju tužitelja, ta odluka nije trebala biti donesena na temelju članka 43. stavka 3., u vezi s člankom 218. stavkom 6. točkom (b) UFEU-a, nego na temelju članka 43. stavka 2., u vezi s člankom 218. stavkom 6. točkom (a) podtočkom (v) UFEU-a.

Sud je prihvatio argumentaciju tužitelja naglašavajući da donošenje mjera za provedbu zajedničke poljoprivredne politike predviđenih u članku 43. stavku 2. UFEU-a uključuje političku odluku čije usvajanje valja rezervirati za zakonodavca Unije. Suprotno tome, donošenje mjera koje se odnose na utvrđivanje i raspodjelu ribolovnih mogućnosti, u skladu s člankom 43. stavkom 3. UFEU-a, ne traži takvu ocjenu jer je riječ o mjerama pretežno tehničke naravi koje su namijenjene provedbi odredaba usvojenih na temelju stavka 2. tog članka.

K tome, pozivajući se na Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravu mora (u daljnjem tekstu: Konvencija iz Montego Baya)³³ i na utvrđene uvjete koji obalnoj državi omogućuju da drugim državama odobrava iskorištavanje živih bogatstava u svom isključivom gospodarskom pojasu, Sud je zaključio da to što zainteresirana država prihvaća ponudu obalne države predstavlja sporazum u smislu te konvencije. Stoga sporna izjava o odobrenju ribolovnih mogućnosti koju je Unija u svojstvu obalne države kao ponudu istaknula Bolivarskoj Republici Venezueli, koja ju je prihvatila, predstavlja sporazum.

Što se tiče pitanja ulazi li ta izjava u područje nadležnosti rezervirane za zakonodavca Unije, Sud je utvrdio da ona ima za cilj uspostaviti opći okvir za izdavanje ribolovnih dozvola plovilima koja plove pod venezuelskom zastavom u isključivom gospodarskom pojasu obalne države. Iz toga proizlazi da istaknuta ponuda nije tehnička ili provedbena mjera nego mjera koja pretpostavlja donošenje autonomne odluke u svjetlu političkih interesa koje Unija zastupa, osobito u okviru ribarstvene politike. Takva izjava pripada jednom od područja nadležnosti u kojima odluke donosi zakonodavac Unije i ulazi, prema tome, u područje primjene članka 43. stavka 2., a ne članka 43. stavka 3. UFEU-a. K tome, budući da je i konstitutivni element međunarodnog sporazuma, obuhvaćena je člankom 218. stavkom 6. točkom (a) podtočkom (v) UFEU-a.

Iako je prihvatio tužbe, Sud je zbog važnih razloga pravne sigurnosti odlučio održati na snazi učinke poništene odluke do stupanja na snagu nove, koja će biti utemeljena na prikladnoj pravnoj osnovi.

³² Odluka Vijeća 2012/19/EU od 16. prosinca 2011. o odobrenju, u ime Europske unije, Izjave o odobrenju ribolovnih mogućnosti ribarskim plovilima koja plove pod zastavom Bolivarske Republike Venezuele u isključivom gospodarskom pojasu uz obalu Francuske Gvajane (SL L 6, str. 8.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 4., svezak 10., str. 87.)

³³ Konvencija Ujedinjenih naroda o pravu mora, potpisana u Montego Bayu 10. prosinca 1982., odobrena u ime Europske zajednice Odlukom Vijeća 98/392/EZ od 23. ožujka 1998. (SL L 179, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 4., svezak 2., str. 86.)

2. Institucije i tijela Unije

U pogledu ovlasti institucija i tijela Unije valja istaknuti dvije presude: jedna se tiče ovlasti Europskog nadzornog tijela za vrijednosne papire i tržišta kapitala (ESMA), a druga provedbenih ovlasti Komisije.

U presudi *Ujedinjena Kraljevina/Parlament i Vijeće* (C-270/12, EU:C:2014:18), objavljenoj 22. siječnja 2014., razmatrana je *sukladnost s pravom Unije ovlasti ESMA-e da hitno intervenira na financijskim tržištima država članica radi uređenja ili zabrane kratke prodaje*. Odlučujući o tužbi Ujedinjene Kraljevine za poništenje članka 28. Uredbe br. 236/2012³⁴, koji predviđa takvu ovlast ESMA-e, veliko vijeće Suda je ocijenilo da navedena odredba nije protivna pravu Unije.

Kao prvo, Sud je odbio prigovor prema kojem ovlasti povjerene ESMA-i nadilaze ono što institucije Unije mogu delegirati drugim subjektima³⁵. Naime, s jedne strane, ESMA je ovlaštena donositi mjere samo ako se njima otklanjaju prijetnje pravilnom funkcioniranju i integritetu financijskih tržišta ili stabilnosti cijelog ili dijela financijskog sustava u Uniji te ako postoje prekogranični učinci. Ta je intervencija, k tome, podvrgnuta uvjetu da niti jedno nacionalno tijelo nije donijelo takve mjere ili, ako ih je donijelo, one ne rješavaju prijetnju na odgovarajući način. S druge strane, ESMA mora provjeriti opseg u kojem mjera koju je donijelo nacionalno tijelo značajno otklanja takvu prijetnju ili značajno poboljšava sposobnost nadležnih tijela da je nadziru. Naposljetku, margina prosudbe ESMA-e ograničena je kako obvezom savjetovanja s Europskim odborom za sistemske rizike tako i privremenom naravi odobrenih mjera.

Kao drugo, Sud je odbio tezu Ujedinjene Kraljevine prema kojoj je na temelju presude *Romano*³⁶ nedopušteno dodijeliti tijelu poput ESMA-e ovlast donošenja normativnih akata. U tom je pogledu podsjetio da institucionalni okvir uspostavljen Ugovorom o FEU-u, posebno člankom 263. stavkom 1. i člankom 277. UFEU-a, dopušta tijelima, uredima i agencijama Unije donošenje akata opće primjene.

Kao treće, Sud smatra da članak 28. Uredbe br. 236/2012 nije nespojiv s režimom dodjeljivanja ovlasti predviđenim u člancima 290. i 291. UFEU-a. Ta se odredba, naime, ne može promatrati izdvojeno nego kao sastavni dio skupa pravila čiji je cilj dati nadležnim nacionalnim tijelima i ESMA-i intervencijske ovlasti kako bi se mogli suočiti s nepovoljnim kretanjima koja ugrožavaju financijsku stabilnost u Uniji i povjerenje tržišta.

Naposljetku, Sud je utvrdio da članak 114. UFEU-a predstavlja primjeren pravni temelj za donošenje članka 28. Uredbe br. 236/12. U tom smislu Sud je istaknuo da ništa iz teksta članka 114. UFEU-a ne navodi na zaključak da se mjere koje donosi Unijin zakonodavac na temelju tog članka moraju ograničiti samo na države članice. S druge strane, ta se odredba koristi samo onda kada akt koji se donosi na njezinu temelju ima za cilj poboljšanje uvjeta uspostave i funkcioniranja unutarnjeg tržišta u financijskom području. Članak 28. Uredbe br. 236/2012 ispunjava te uvjete jer zakonodavac Unije, putem te odredbe, nastoji uskladiti postupanje prema potencijalnim rizicima koji proizlaze iz kratke prodaje i kreditnih izvedenica na osnovi nastanka statusa neispunjavanja obveza te

³⁴ Uredba (EU) br. 236/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2012. o kratkoj prodaji i određenim aspektima kreditnih izvedenica na osnovi nastanka statusa neispunjavanja obveza (SL L 86, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 10., svezak 6., str. 3.)

³⁵ Presuda Suda od 13. lipnja 1958., *Meroni/Visoka vlast* (C-9/56, EU:C:1958:7)

³⁶ Presuda Suda od 14. svibnja 1981., *Romano* (C-98/80, EU:C:1981:104)

poboljšati usklađenost i dosljednost među državama članicama kada iznimne okolnosti nalažu donošenje mjera.

U presudi *Parlament/Komisija* (C-65/13, EU:C:2014:2289) od 15. listopada 2014. Sud je odbio tužbu za poništenje koju je Parlament podnio u vezi s pitanjem je li Komisija poštovala *granice svoje provedbene ovlasti kada je, provodeći Uredbu br. 492/2011*³⁷ o slobodi kretanja radnika u Uniji³⁸, donosila Odluku 2012/733 o uspostavi Europske službe za zapošljavanje (EURES).

Sud je najprije podsjetio da provedbenu ovlast Komisije nužno ograničavaju kako članak 291. stavak 2. UFEU-a tako i navedena uredba. Naime, provedbeni akt pobliže određuje zakonodavni pod uvjetom da njegove odredbe poštuju glavne ciljeve potonjeg akta te su potrebne ili korisne za njegovu ujednačenu provedbu, pri čemu ga ne izmjenjuju ili dopunjuju. Sud je u predmetnom slučaju utvrdio da je cilj pobijane odluke da, poput Uredbe br. 492/2011, olakša prekogranično geografsko kretanje radnika, promičući u okviru zajedničkog djelovanja, to jest EURES-a, transparentnost i razmjenu informacija o europskom tržištu rada. Sud je potom utvrdio da su odredbe te odluke sukladne navedenom cilju. K tome, prema njegovu mišljenju, usklađivanje politika zapošljavanja država članica, koje karakteriziraju razmjena informacija o problemima te razmjena podataka koji se tiču slobodnog kretanja i zapošljavanja, čini dio potrebnih mjera za provedbu Uredbe br. 492/2011.

Konkretno, članak 11. stavak 1. drugi podstavak Uredbe br. 492/2011 Komisiji daje ovlast da razradi pravila funkcioniranja za svoje zajedničko djelovanje s državama članicama, kakvo je EURES, u pitanjima popunjavanja slobodnih radnih mjesta i prijava za posao u Uniji te zapošljavanja koje je rezultat te suradnje. Osnivanje upravnog odbora i dodjeljivanje istom savjetodavne uloge ulaze u isti okvir, čime ga ne dopunjuju niti mijenjaju jer im je jedini cilj osigurati učinkovito funkcioniranje zajedničkog djelovanja. Na temelju tih razmatranja Sud je zaključio da Komisija nije prekoračila svoju provedbenu ovlast.

3. Pristup dokumentima

U području javnog pristupa dokumentima valja istaknuti presudu *Vijeće/in 't Veld* (C-350/12 P, EU:C:2014:2039) objavljenju 3. srpnja 2014., kojom je Sud u žalbenom postupku potvrdio presudu Općeg suda³⁹ o djelomičnom prihvaćanju tužbe za poništenje koju je podnio član Europskog parlamenta protiv odluke Vijeća kojom mu je uskraćen cjelovit pristup mišljenju pravne službe Vijeća o otvaranju pregovora između Unije i Sjedinjenih Američkih Država radi sklapanja sporazuma o prijenosu podataka o financijskim porukama s ciljem sprečavanja terorizma (SWIFT sporazum).

³⁷ Provedbena odluka Komisije 2012/733/EU od 26. studenoga 2012. o provedbi Uredbe (EU) br. 492/2011 Europskog parlamenta i Vijeća u vezi s popunjavanjem slobodnih radnih mjesta i prijava za posao te ponovne uspostave EURES-a (Europske službe za zapošljavanje) (SL L 328, str. 21.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 8., str. 121.)

³⁸ Uredba (EU) br. 492/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2011. o slobodi kretanja radnika u Uniji (SL L 141, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 264.)

³⁹ Presuda Općeg suda od 4. svibnja 2012., *In 't Veld/Vijeće* (T-529/09, EU:T:2012:215)

U tom pogledu Sud je najprije podsjetio da institucija prilikom primjene jednog od izuzeća iz članka 4. stavaka 2. i 3. Uredbe br. 1049/2001⁴⁰ mora uravnotežiti specifičan interes koji je potrebno zaštititi neobjavlivanjem dotičnog dokumenta i, među ostalim, opći interes davanja pristupa tom dokumentu, s obzirom na prednosti koje proizlaze iz pojačane otvorenosti, odnosno tješnjeg sudjelovanja građana u procesu odlučivanja kao i veće legitimnosti, učinkovitosti i odgovornosti uprave prema građanima u demokratskom sustavu. Iako su navedena razmatranja osobito važna u slučaju kad institucija djeluje u svojstvu zakonodavca, nezakonodavna aktivnost institucija ne izmiče području primjene Uredbe br. 1049/2001.

Što se tiče izuzeća iz članka 4. stavka 2. druge alineje Uredbe br. 1049/2001, ispitivanje institucije od koje je zatraženo razotkrivanje dokumenta mora se nužno provesti u tri koraka koja odgovaraju trima kriterijima iz te odredbe. Tako se institucija, kao prvo, mora uvjeriti da se dokument čije se razotkrivanje traži doista odnosi na pravno mišljenje. Kao drugo, mora ispitati ugrožava li razotkrivanje dijelova predmetnog dokumenta za koje je utvrđeno da se odnose na pravna mišljenja na razumno predvidljiv način, a ne samo hipotetski, zaštitu koju pravna mišljenja moraju uživati. Kao treće, ako institucija smatra da bi razotkrivanje dokumenta ugrozilo potrebnu zaštitu pravnih mišljenja, dužna je provjeriti postoji li prevagujući javni interes koji opravdava to razotkrivanje.

4. Financijske odredbe

U predmetu u kojem je 13. studenoga 2014. donesena presuda *Nencini/Parlament* (C-447/13 P, EU:C:2014:2372) bivši član Europskog parlamenta podnio je Sudu žalbu protiv presude Općeg suda kojom mu je odbijena tužba za poništenje, među ostalim, *odluke Parlamenta o povratu nekih iznosa koje je primio na ime naknade putnih troškova i troškova za parlamentarnu pomoć koji su bili nepropisno isplaćeni te pripadajuće obavijesti o terećenju*⁴¹. U prilog svojoj žalbi žalitelj je, među ostalim, istaknuo da je Opći sud povrijedio mjerodavna pravila o zastari.

Sud je utvrdio da ni Uredba br. 1605/2002 (Financijska uredba)⁴² ni Uredba br. 2342/2002 (Provedbena uredba)⁴³ ne preciziraju rok u kojem se mora poslati obavijest o terećenju počevši od datuma nastanka činjenice iz koje proizlazi predmetna tražbina. Ocijenio je, međutim, da načelo pravne sigurnosti nalaže, u slučaju da primjenjivi tekstovi o tome ništa ne govore, da predmetna institucija tu dostavu izvrši u razumnom roku. U tom pogledu, uzimajući u obzir petogodišnji rok zastare predviđen u članku 73.a Financijske uredbe, rok za dostavu obavijesti o terećenju treba smatrati nerazumnim kada se ta dostava odvija izvan razdoblja od pet godina od trenutka od kojega je institucija, u redovnim okolnostima, mogla istaknuti svoju tražbinu. Takva se pretpostavka može pobiti samo ako predmetna institucija dokaže da je, unatoč naporima koje

⁴⁰ Uredba (EZ) br. 1049/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2001. o javnom pristupu dokumentima Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije (SL L 145, str. 43.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 16., str. 70.)

⁴¹ Presuda Općeg suda od 4. srpnja 2013., *Nencini/Parlament* (T-431/10 i T-560/10, EU:T:2013:290)

⁴² Uredba Vijeća (EZ, Euratom) br. 1605/2002 od 25. lipnja 2002. o Financijskoj uredbi koja se primjenjuje na opći proračun Europskih zajednica (SL L 248, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 2., str. 145.), kako je izmijenjena Uredbom Vijeća (EZ, Euratom) br. 1995/2006 od 13. prosinca 2006. (SL L 390, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 1., str. 267.)

⁴³ Uredba Komisije (EZ, Euratom) br. 2342/2002 od 23. prosinca 2002. o utvrđivanju detaljnih pravila za provedbu Uredbe Vijeća (EZ, Euratom) br. 1605/2002 o Financijskoj uredbi koja se primjenjuje na opći proračun Europskih zajednica (SL L 357, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 3., str. 7.), kako je izmijenjena Uredbom Komisije (EZ, Euratom) br. 478/2007 od 23. travnja 2007. (SL L 111, str. 13.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 2., str. 264.)

je poduzela, kašnjenje u djelovanju posljedica postupanja dužnika, osobito njegovih postupaka otezanja ili njegove zle vjere. U nedostatku takvog dokaza, treba utvrditi da je institucija povrijedila obveze koje ima na temelju načela razumnog roka.

IV. Postupci prema pravu Unije

Tijekom 2014. godine Sud se izjašnjavao o više aspekata postupaka prema pravu Unije, obuhvaćajući kako zahtjeve za prethodnu odluku tako i pojedine izravne tužbe.

1. Zahtjevi za prethodnu odluku

U presudi A (C-112/13, EU:C:2014:2195), objavljenoj 11. rujna 2014., koja se odnosila na područje pravosudne suradnje u građanskim stvarima⁴⁴ Sud je imao priliku utvrditi protivi li se članku 267. UFEU-a nacionalni propis prema kojem su redovni sudovi koji odlučuju povodom žalbe ili u zadnjem stupnju dužni, kada ocijene da je nacionalni zakon protivan Povelji, tijekom postupka koji se pred njima vodi uputiti ustavnom sudu zahtjev za opće ukidanje zakona o kojemu je riječ umjesto da ga samo izuzmu od primjene u predmetnom slučaju.

Podsjećajući na načela izgrađena u presudi *Melki i Abdeli*⁴⁵, Sud je ocijenio da pravo Unije, a osobito članak 267. UFEU-a, treba tumačiti na način da im se protivi takav nacionalni propis u mjeri u kojoj prioritetni karakter tog postupka ima za posljedicu to da, kako prije podnošenja zahtjeva nacionalnom sudu nadležnom za ocjenu ustavnosti zakona tako i, ovisno o slučaju, nakon odluke tog suda, sprečava redovne sudove da ostvare svoje pravo odnosno ispune svoju obvezu upućivanja prethodnih pitanja Sudu.

U tom je pogledu Sud istaknuo da, kada se incidentalni postupak za ocjenu ustavnosti tiče nacionalnog zakona čiji sadržaj samo preuzima obvezne odredbe direktive Unije, taj postupak ne može utjecati na nadležnost za proglašavanje akta Unije nevaljanim koju ima isključivo Sud. Prije nego što se incidentalna ocjena ustavnosti takvog zakona može provesti u odnosu na iste razloge koji se odnose na valjanost te direktive, nacionalni sudovi protiv čijih odluka prema nacionalnom pravu nema pravnog lijeka u načelu su dužni, na temelju članka 267. stavka 3. UFEU-a, uputiti pitanje Sudu o valjanosti navedene direktive, a nakon toga izvući odgovarajuće zaključke koji proizlaze iz presude Suda povodom zahtjeva za prethodnu odluku, osim ako je sud koji pokreće incidentalni postupak za ocjenu ustavnosti to pitanje sâm uputio Sudu na temelju stavka 2. spomenutog članka. Naime, u slučaju nacionalnog zakona kojim se prenosi direktiva, pitanje je li potonja valjana predstavlja, s obzirom na obvezu njezinog prenošenja, prethodno pitanje.

2. Tužbe zbog povrede obveze

U trima odlukama koje je donijelo veliko vijeće, Sud je dao pojašnjenja u vezi s postupkom koji predviđa članak 260. stavak 2. UFEU-a u slučaju nepostupanja sukladno presudi zbog povrede obveze države članice.

Kao prvo, presuda od 15. siječnja 2014., *Komisija/Portugal* (C-292/11 P, EU:C:2014:3), pružila je Sudu priliku da se izjasni o *ovlasti Komisije u postupku provjere izvršenja presude donesene na*

⁴⁴ Radi prikaza dijela presude koji se odnosi na pravosudnu suradnju u građanskim stvarima, vidjeti dio IX., posvećen toj tematici.

⁴⁵ Presuda Suda od 22. lipnja 2010., *Melki i Abdeli* (C-188/10 i C-189/10, EU:C:2010:363)

temelju članka 260. stavka 2. UFEU-a. U presudi iz 2008.⁴⁶ Sud je utvrdio da Portugal nije postupio sukladno presudi iz 2004. zbog povrede obveze⁴⁷ pa je toj državi članici izrekao novčanu kaznu. U okviru postupka naplate te novčane kazne Komisija je donijela odluku kojom je utvrdila da mjere navedene države članice ne osiguravaju odgovarajuće izvršenje presude iz 2004. Portugal je tu odluku pobijao pred Općim sudom koji je prihvatio njegovu tužbu smatrajući da je navedena ocjena Komisije u nadležnosti Suda⁴⁸. Komisija je uložila žalbu protiv te presude.

U presudi po toj žalbi Sud je podsjetio da je, suprotno postupku koji je ustanovljen člankom 258. UFEU-a, čiji je cilj utvrđenje i prestanak postupanja države članice koje predstavlja povredu prava Unije, predmet postupka propisanog člankom 260. UFEU-a znatno uži jer je njegova svrha samo navesti državu članicu koja ne ispunjava svoje obveze na izvršenje presude kojom je utvrđena njihova povreda. Posljedično tome, potonji postupak treba smatrati posebnim sudskim postupkom izvršenja presuda Suda i, drugim riječima, jednim načinom izvršenja. Prema tome, Komisijina provjera mjera koje je država članica usvojila kako bi postupila sukladno presudi i naplata dugovanih iznosa moraju se izvršiti uzimajući u obzir granice povrede obveze kako ih je u presudi odredio Sud. To znači da, kada u okviru izvršenja presude donesene na temelju članka 260. UFEU-a postoji spor između Komisije i dotične države članice o tome može li se nekom praksom ili nacionalnim propisom osigurati izvršenje presude zbog povrede obveze, Komisija ne može donošenjem odluke sama riješiti takav spor i izvesti zaključke koji se iz toga nameću za potrebe izračuna novčane kazne.

Isto tako, prema mišljenju Suda, ni Opći sud, kada ocjenjuje zakonitost takve odluke, ne može odlučivati o Komisijinoj ocjeni mogu li neka praksa ili nacionalni propis koje Sud prethodno nije ispitao osigurati izvršenje presude donesene u postupku zbog povrede obveze. Time bi Opći sud zapravo neizbježno bio doveden u situaciju da odlučuje o sukladnosti te prakse ili nacionalnog prava s pravom Unije i u tom bi smislu zadirao u isključivu nadležnost Suda.

Kao drugo, u dvjema presudama od 2. prosinca 2014., *Komisija/Italija* (C-196/13, EU:C:2014:2407) i *Komisija/Grčka* (C-378/13, EU:C:2014:2405), povodom dviju tužbi koje je Komisija podnijela na temelju članak 260. stavka 2. UFEU-a zbog propusta Italije i Grčke da postupe u skladu s presudama zbog povrede obveze u području upravljanja otpadom, veliko vijeće Suda izjašnjavalo se o kriterijima za određivanje novčanih sankcija u slučaju neizvršavanja presude zbog povrede obveze⁴⁹.

U tom pogledu, veliko je vijeće preciziralo da, kada, kao u tim dvama predmetima, nalaganje državi članici da plati novčanu kaznu predstavlja prikladno financijsko sredstvo da bi se tu državu članicu potaknulo da poduzme mjere potrebne za okončanje utvrđene povrede, takvu sankciju treba odrediti ovisno o razini prinude potrebne da bi se uvjerilo državu članicu u propustu da izvrši presudu zbog povrede obveze za koju se tereti i da promijeni svoje ponašanje kako bi se ta povreda okončala. Prema tome, osnovni kriteriji koje treba uzeti u obzir u okviru ocjene Suda kako bi se osigurala prinudna narav novčane kazne, u cilju ujednačene i djelotvorne primjene prava Unije, u pravilu su težina povrede, njezino trajanje i mogućnost plaćanja države članice o kojoj je riječ. Prilikom primjene tih kriterija Sud osobito treba voditi računa o posljedicama koje neizvršenje ima na privatne i javne interese kao i o hitnosti koju treba primijeniti kako bi se državu članicu primoralo da postupi u skladu sa svojim obvezama. Kako bi se zajamčilo potpuno izvršenje

⁴⁶ Presuda Sud od 10. siječnja 2008., *Komisija/Portugal* (C-70/06, EU:C:2008:3)

⁴⁷ Presuda Suda od 14. listopada 2004., *Komisija/Portugal* (C-275/03, EU:C:2004:632)

⁴⁸ Presuda Općeg suda od 29. ožujka 2011., *Portugal/Komisija* (T-33/09, EU:T:2011:127)

⁴⁹ Presude Suda od 26. travnja 2007., *Komisija/Italija* (C-135/05, EU:C:2007:250) i od 6. listopada 2005., *Komisija/Grčka* (C-502/03, EU:C:2005:592)

presude Suda, treba zahtijevati cjelokupni iznos novčane kazne sve dok država članica ne poduzme sve mjere potrebne za okončanje utvrđene povrede. U nekim specifičnim slučajevima, međutim, može se predvidjeti degresivno određena novčana kazna koja uzima u obzir eventualno ostvareni napredak države članice u izvršenju njezinih obveza.

S druge strane, nakon što je naglasio da je u izvršavanju diskrecijske ovlasti koja mu je povjerena u odnosnom području ovlašten kumulativno odrediti plaćanje novčane kazne i paušalnog iznosa, Sud je istaknuo da se princip nalaganja plaćanja paušalnog iznosa temelji pretežno na ocjeni posljedica koje neizvršenje obveza države članice o kojoj je riječ ima na privatne i javne interese, osobito ako je povreda trajala dulje vrijeme nakon objave presude kojom je prvotno utvrđena. To se nalaganje mora, u svakom pojedinom slučaju, temeljiti na svim relevantnim činjenicama koje se odnose kako na karakteristike utvrđene povrede tako i na ponašanje države članice u propustu.

3. Tužbe za poništenje

Kao prvo, u presudi *Schönberger/Parlament* (C-261/13 P, EU:C:2014:2423) od 9. prosinca 2014. Sud se u velikom vijeću, potvrđujući presudu Općeg suda⁵⁰, izjašnjavao o uvjetima pod kojima odluka Odbora za peticije Parlamenta kojom se okončava ispitivanje peticije predstavlja akt koji se može pobijati.

Sud je najprije podsjetio da su prema sudskoj praksi mjere koje proizvode obvezujuće pravne učinke koji mogu utjecati na interese tužitelja, značajno mijenjajući njegov pravni položaj, akti koji se mogu pobijati tužbom za poništenje na temelju članka 263. stavka 1. UFEU-a.

Sud je potom istaknuo da pravo na podnošenje peticije spada u temeljna prava, da se izvršava pod pretpostavkama iz članka 227. UFEU-a i da je instrument sudjelovanja građana u demokratskom životu Unije. U tom je pogledu precizirao da nad odlukom kojom Parlament, kad mu je podnesena peticija, zaključuje da potonja ne udovoljava pretpostavkama iz članka 227. UFEU-a, mora biti moguće provesti sudski nadzor, s obzirom na to da ona može utjecati na pravo zainteresirane osobe na podnošenje peticije. Rečeno vrijedi i za odluku kojom bi Parlament, ne poštujući samu bit prava na podnošenje peticije, odbio ili propustio upisati peticiju koja mu je upućena i slijedom toga ispitati udovoljava li ona gore navedenim pretpostavkama.

Nadalje, što se tiče pitanja je li udovoljeno pretpostavkama iz članka 227. UFEU-a, negativna odluka Parlamenta mora biti obrazložena na način da podnositelju peticije omogući da razumije koja od tih pretpostavki nije ispunjena u njegovom slučaju. U tom pogledu sažeto obrazloženje udovoljava tom zahtjevu.

S druge strane, Sud je ocijenio da Parlament, kada je kao u predmetnom slučaju riječ o peticiji za koju je utvrdio da udovoljava pretpostavkama iz članka 227. UFEU-a, raspolaže širokom diskrecijskom ovlašću političke prirode glede daljnjeg postupanja s takvom peticijom. Iz toga proizlazi da odluka donesena s tim u vezi nije podvrgnuta sudskom nadzoru, neovisno o tome što sam Parlament donosi naznačene mjere ili o tome što ocjenjuje da to nije u stanju učiniti i prosljeđuje peticiju nadležnoj instituciji ili službi kako bi ih ona poduzela. Prema tome, takva se odluka ne može pobijati pred sudom Unije.

Kao drugo, u presudi *Liivimaa Lihaveis* (C-562/12, EU:C:2014:2229) od 17. rujna 2014. Sud je dao pojašnjenja, s jedne strane, o aktima koji se mogu pobijati pred sudom Unije i, s druge strane,

⁵⁰ Presuda Općeg suda od 7. ožujka 2013., *Schönberger/Parlament* (T-186/11, EU:T:2013:111)

o obvezama država članica da osiguraju poštovanje prava na djelotvoran pravni lijek utvrđenog u članku 47. Povelje o temeljnim pravima, kada nema pravnih lijekova koji se mogu podnijeti sudu Unije. U tom je predmetu u pitanju bila odluka odbora za praćenje koji je uspostavila država članica, nadležnog za izvršenje operativnog programa u području gospodarske i socijalne kohezije, kojom je odbijen zahtjev za subvenciju jednog poduzetnika.

Sud je podsjetio da se mehanizam sudskog nadzora predviđen člankom 263. UFEU-a primjenjuje na tijela, urede i agencije koje je uspostavio zakonodavac Unije i kojima su u specifičnim područjima dane ovlasti za donošenje pravno obvezujućih akata u pogledu fizičkih i pravnih osoba. Suprotno tome, odbor za praćenje koji je uspostavila država članica u okviru operativnog programa koji, poput onog ustanovljenog Uredbom br. 1083/2006⁵¹, ima za cilj promicanje europske teritorijalne suradnje, nije jedna od tih institucija, tijela, ureda ili agencija Unije. Sud Unije nije, prema tome, nadležan odlučivati o zakonitosti akta koji je donio takav odbor, poput odluke o odbijanju zahtjeva za subvenciju. Također nije nadležan ocjenjivati valjanost priručnika programa koje je usvojio odbor takve vrste.

Sud je međutim ocijenio da Uredbu br. 1083/2006, u vezi s člankom 47. Povelje o temeljnim pravima, treba tumačiti na način da se protivi odredbi priručnika programa koji je donio odbor za praćenje kojom se ne predviđa mogućnost da se odluke tog odbora o odbijanju zahtjeva za subvenciju pobijaju pred sudom države članice. Naime, kako bi se unutar Unije jamčilo poštovanje prava na djelotvornu sudsku zaštitu iz članka 47. Povelje o temeljnim pravima, članak 19. stavak 1. podstavak drugi UFEU-a nalaže državama članicama obvezu ustanovljavanja pravnih lijekova koji su potrebni za osiguranje djelotvorne sudske zaštite u područjima obuhvaćenim pravom Unije.

4. Tužbe za naknadu štete

U presudi *Nikolaou/Revizorski sud* (C-220/13 P, EU:C:2014:2057) od 10. srpnja 2014. Sud je, potvrđujući presudu Općeg suda kojom je odbijena tužba za naknadu štete protiv Unije⁵², bio pozvan utvrditi je li *s obzirom na načelo lojalne suradnje sud Unije dužan uzeti u obzir pravnu kvalifikaciju činjeničnog stanja koju je izvršio nacionalni sud u nacionalnom kaznenom postupku u pogledu činjenica istovjetnih onima koje su ispitivane u okviru navedene tužbe za naknadu štete.* U tom predmetu, članica Revizorskog suda podnijela je tužbu za naknadu štete navodno pretrpljene uslijed nepravilnosti i povreda prava Unije koje je Revizorski sud počinio u okviru unutarnje istrage. U svojoj žalbi, žaliteljica je među ostalim istaknula da načelo pretpostavke nedužnosti treba tumačiti tako da se protivi tome da Opći sud dovodi u pitanje njezinu nedužnost iako je ranije pravomoćnom presudom u nacionalnom kaznenom postupku oslobođena optužbi.

U tom pogledu Sud je istaknuo da je tužba za naknadu štete na temelju izvanugovorne odgovornosti Unije s osnove članaka 235. i 288. UEZ-a⁵³ predviđena kao neovisno pravno sredstvo u odnosu na druge putove pravne zaštite, s obzirom na njezinu posebnu ulogu u okviru sustava pravnih sredstava te s obzirom na to da je korištenje te tužbe, zbog njezine specifične svrhe, uvjetovano ispunjenjem određenih pretpostavki.

⁵¹ Uredba Vijeća (EZ) br. 1083/2006 od 11. srpnja 2006. o utvrđivanju općih odredaba o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu i Kohezijskom fondu i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1260/1999 (SL L 210, str. 25.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 14., svezak 2., str. 120.)

⁵² Presuda Općeg suda od 20. veljače 2013., *Nikolaou/Revizorski sud* (T-241/09, EU:T:2013:79)

⁵³ Kasnije članci 268. i 340. UFEU-a

Prema tome, iako sud Unije može uzeti u obzir utvrđenja iz nacionalnog kaznenog postupka za djelo istog činjeničnog opisa kao ono koje je predmet postupka utemeljenog na članku 235. UEZ-a, ipak nije vezan pravnom kvalifikacijom tih činjenica za koju se odlučio kazniti sud. Na sudu Unije je da te činjenice samostalno analizira u okviru svojih diskrecijskih ovlasti kako bi provjerio jesu li ispunjene pretpostavke izvanugovorne odgovornosti Zajednice. Prema tome, nije mu moguće prigovoriti da je povrijedio načelo lojalne suradnje iz članka 10. UEZ-a⁵⁴ time što je određene činjenične elemente ocijenio drugačije u odnosu na utvrđenja nacionalnog suda.

V. Poljoprivreda

U području poljoprivrede presuda *SICES i dr.* (C-155/13, EU:C:2014:145), objavljena 13. ožujka 2014., bila je prilika da se Sud izjasni o pojmu *zloporabe prava prilikom tumačenja sustava uvoznih dozvola za češnjak ustanovljenog Uredbom br. 341/2007*⁵⁵. U predmetnom slučaju Sud je, među ostalim, bio pozvan precizirati jesu li članku 6. stavku 4. navedene uredbe protivne radnje kojima uvoznik, nositelj uvoznih dozvola sa smanjenom stopom, kupuje robu prije uvoza u Uniju od određenog subjekta koji je tradicionalni uvoznik u smislu te uredbe, ali je iscrpio svoje uvozne dozvole sa smanjenom stopom, a zatim mu istu robu prodaje nakon što je uveze u Uniju. Sud koji je uputio zahtjev postavlja pitanje protivi li se navedeni članak tim radnjama, koje ne predviđa, i predstavljaju li one zloporabu prava⁵⁶.

Taj predmet je Sudu pružio priliku da upozori na to da se pojedinci ne mogu s namjerom prijevare ili zloporabe pozivati na pravna pravila Unije i da utvrđenje postojanja zloporabe zahtijeva spoj objektivnog i subjektivnog elementa. Sud je u predmetnom slučaju u pogledu objektivnog elementa istaknuo da cilj Uredbe, koji se sastoji u tome da se u upravljanju carinskim kvotama zaštititi tržišno natjecanje između pravih uvoznika tako da nijedan pojedinačni uvoznik ne može kontrolirati tržište, nije postignut. Doista, predmetne radnje mogu omogućiti kupcu uvozniku koji je iscrpio svoje dozvole i više ne može uvoziti češnjak po povlaštenoj carinskoj stopi nabavu češnjaka uvezenog po toj stopi i širenje njegovog utjecaja na tržištu povrh već mu dodijeljenog dijela carinskih kvota. Sud je u pogledu subjektivnog elementa istaknuo da je u okolnostima poput onih u glavnom postupku, kako bi se moglo smatrati da je glavni cilj predmetnih radnji dati kupcu u Uniji neopravdanu korist, potrebno da su uvoznici imali namjeru ostvariti taj cilj te da za radnje o kojima je riječ nemaju nikakvo gospodarsko i trgovačko opravdanje, što je dužan provjeriti sud koji je uputio zahtjev.

Sud je, prema tome, ocijenio da, unatoč tome što navedenoj odredbi u načelu nisu protivne predmetne radnje kupnje, uvoza i preprodaje, one predstavljaju zloporabu prava ako su umjetno dogovorene isključivo radi korištenja povlaštene carinske stope.

⁵⁴ Kasnije članak 4. stavak 3. UEU-a

⁵⁵ Uredba Komisije (EZ) br. 341/2007 od 29. ožujka 2007. o otvaranju i predviđanju upravljanja carinskim kvotama te uvođenju sustava uvoznih dozvola i potvrda o podrijetlu za češnjak i druge poljoprivredne proizvode uvezene iz trećih zemalja (SL L 90, str. 12.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 3., svezak 25., str. 197.)

⁵⁶ Preostale dvije presude spomenute u ovom izvješću tiču se pitanja zloporabe prava: presuda od 17. srpnja 2014., *Torresi* (C-58/13 i C-59/13, EU:C:2014:2088), prikazana u dijelu VI.2., „Sloboda poslovnog nastana i slobodno pružanje usluga”, te presuda od 18. prosinca 2014., *McCarthy i dr.* (C-202/13, EU:C:2014:2450), prikazana u dijelu II. „Građanstvo Unije”.

VI. Slobode kretanja

1. Sloboda kretanja radnika i socijalna sigurnost

Sud je u dvjema važnim presudama bio pozvan izjasniti se o pojmovima „radnika” i „zapošljavanja u javnim službama” u smislu članka 45. UFEU-a.

Dana 19. lipnja 2014., u presudi *Saint Prix* (C-507/12, EU:C:2014:2007), Sud se izjašnjavao o tumačenju pojma radnika, u smislu članka 45. UFEU-a i članka 7. Direktive 2004/38⁵⁷. Glavni se postupak ticao francuske državljanke koja je podnijela zahtjev za isplatu dodatka na prihod nakon što je prestala obavljati profesionalnu djelatnost u Ujedinjenoj Kraljevini iz razloga povezanih s trudnoćom. Nadležna britanska tijela odbila su joj odobriti isplatu tog davanja zato što je na temelju relevantnog nacionalnog zakonodavstva izgubila svojstvo radnika i prema tome pravo na isplatu dodatka na prihod.

Sud je naglasio da pojam „radnika” u smislu članka 45. UFEU-a treba tumačiti široko i da Direktiva 2004/38 ne može suziti opseg tog pojma. Tumačeći direktivu, Sud je prosudio da se situacija u kojoj se nalazi podnositeljica zahtjeva ne može izjednačiti s onom osobe koja je privremeno nesposobna za rad zbog bolesti, u skladu s člankom 7. stavkom 3. točkom (a) te direktive, s obzirom na to da trudnoća nije povezana s bolešću.

K tome, Sud je ocijenio da iz članka 7. i drugih odredaba direktive ne proizlazi to da je žena koja prestane raditi ili tražiti posao zbog tjelesnih ograničenja povezanih sa zadnjim stupnjevima trudnoće i posljedicama poroda sustavno lišena svojstva „radnika” u smislu članka 45. UFEU-a. Ona zadržava to svojstvo pod uvjetom da se vrati na posao ili pronađe novi u razumnom vremenu nakon rođenja djeteta. Doista, kvalifikacija radnika u smislu članka 45. UFEU-a kao i prava koja iz tog statusa proizlaze ne ovise nužno o postojanju ili djelotvornom nastavljanju radnog odnosa. Tako odsutnost s tržišta rada tijekom nekoliko mjeseci ne znači da je osoba prestala pripadati tom tržištu tijekom navedenog razdoblja, pod uvjetom da se vrati na posao ili pronađe novi u razumnom vremenu nakon poroda. U pogledu razumnosti trajanja navedenog razdoblja, Sud je ocijenio da valja uzeti u obzir sve posebne okolnosti glavnog postupka i primjenjive nacionalne propise kojima se sukladno Direktivi 92/85⁵⁸ uređuje trajanje rodiljnog dopusta.

U presudi *Haralambidis* (C-270/13, EU:C:2014:2185) od 10. rujna 2014. Sud je bio pozvan tumačiti članak 45. stavak 4. UFEU-a koji iz područja primjene slobode kretanja radnika isključuje zapošljavanje u javnim službama. U tom je predmetu imenovanje grčkog državljanina na funkciju predsjednika lučke uprave Brindisi osporavao njegov protukandidat iz razloga što talijansko pravo obvezno zahtijeva posjedovanje talijanskog državljanstva.

Sud je najprije ocijenio da predsjednika lučke uprave treba smatrati radnikom u smislu članka 45. stavka 1. UFEU-a. Potom je utvrdio da se na ovlast koja je potonjem priznata, a to je da donosi obvezujuće odluke u hitnim slučajevima koji ne trpe odgodu, načelno može primijeniti iznimka od slobode kretanja radnika, predviđena člankom 45. stavkom 4. UFEU-a.

⁵⁷ Bilješka 12. *supra*

⁵⁸ Direktiva Vijeća 92/85/EEZ od 19. listopada 1992. o uvođenju mjera za poticanje poboljšanja sigurnosti i zdravlja na radu trudnih radnica te radnica koje su nedavno rodile ili doje (deseta pojedinačna direktiva u smislu članka 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ) (SL L 348, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 4., str. 73.). Ostale odluke Suda koje se odnose na tu direktivu prikazane su u dijelu XIV. „Socijalna politika”.

Međutim, izvršavanje takve ovlasti samo je marginalan dio funkcije predsjednika lučke uprave, koja je prije svega tehničke naravi i ima značaj gospodarskog upravljanja, te se navedene ovlasti izvršavaju samo povremeno ili u iznimnim okolnostima. Slijedom navedenoga, Sud je ocijenio da opće isključenje pristupa državljana drugih država članica funkciji predsjednika talijanske lučke uprave predstavlja diskriminaciju na temelju državljanstva, zabranjenu člankom 45. UFEU-a, te da uvjet državljanstva o kojem je riječ nije opravdan stavkom 4. te odredbe.

2. Sloboda poslovnog nastana i slobodno pružanje usluga

U pogledu slobodnog kretanja fizičkih osoba, Sud se u velikom vijeću u presudi *Torresi* (C-58/13 i C-59/13, EU:C:2014:2088) od 17. srpnja 2014. izjašnjavao o tumačenju *Direktive 98/5 u pogledu odvjetničke djelatnosti u državi članici različitoj od one u kojoj je stečena kvalifikacija, kako bi utvrdio pretpostavke za postojanje zlorabe prava*⁵⁹. Dva su talijanska državljanina u predmetnom slučaju, ubrzo nakon stjecanja naziva „abogado“ u Španjolskoj, zatražila upis u odvjetničku komoru radi stjecanja ovlaštenja za obavljanje odvjetničke djelatnosti u Italiji. Nadležna odvjetnička komora odbila je taj zahtjev.

Sud je istaknuo da je cilj navedene direktive omogućavanje trajnog obavljanja odvjetničke djelatnosti u državi članici različitoj od one u kojoj je stečena kvalifikacija za bavljenje odvjetništvom. Pravo državljana jedne države članice da, s jedne strane, odabere državu članicu u kojoj žele steći svoje stručne kvalifikacije i, s druge strane, državu u kojoj imaju namjeru obavljati svoju profesiju inherentno je ostvarivanju temeljnih sloboda na jedinstvenom tržištu koje osiguravaju Ugovori. U tim je okolnostima Sud zaključio da ni činjenica da je državljanin jedne države članice koji je stekao sveučilišnu diplomu u toj državi otišao nakon toga u drugu državu članicu kako bi tamo stekao stručnu kvalifikaciju odvjetnika i potom se vratio u prvu državu članicu kako bi tamo obavljao odvjetničku djelatnost pod stručnim nazivom stečenim u drugoj državi članici, ni okolnost da je navedeni državljanin izabrao steći stručnu kvalifikaciju u državi članici različitoj od one u kojoj prebiva kako bi imao koristi od povoljnijeg zakonodavstva, ne dopuštaju zaključak o postojanju zlorabe prava⁶⁰.

S druge strane, Sud je ocijenio da sustav uspostavljen Direktivom ne može utjecati ni na temeljne političke i ustavne strukture ni na bitne funkcije države članice primateljice u smislu članka 4. stavka 2. UEU-a jer se tim sustavom ne uređuje pristup odvjetničkoj djelatnosti ni obavljanje te djelatnosti pod stručnim nazivom stečenim u državi članici primateljici.

Što se tiče pravnih osoba, četiri presude u području slobode poslovnog nastana i slobodnog pružanja usluga zaslužuju pozornost. Dvije od njih tiču se nacionalnih poreznih režima. U presudi *Felixstowe Dock and Railway Company i dr.* (C-80/12, EU:C:2014:200) od 1. travnja 2014. veliko vijeće Suda izjašnjavalo se o zakonodavstvu Ujedinjene Kraljevine koje omogućava stjecanje poreznih prednosti prenošenjem gubitaka između povezanih društava, isključivo kada društvo koje prenosi gubitke i ono koje ih pripisuje svojoj dobiti imaju sjedište u toj državi ili u njoj imaju trajni poslovni nastan.

⁵⁹ Direktiva 98/5/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 1998. o olakšavanju stalnog obavljanja odvjetničke djelatnosti u državi članici različitoj od one u kojoj je stečena kvalifikacija (SL L 77, str. 36.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 9., str. 65.)

⁶⁰ Preostale dvije presude spomenute u ovom izvješću tiču se pitanja zlorabe prava: presuda od 18. prosinca 2014., *McCarthy i dr.* (C-202/13, EU:C:2014:2450), prikazana u dijelu II. „Građanstvo Unije“, i presuda od 13. ožujka 2014., *SICES i dr.* (C-155/13, EU:C:2014:145), prikazana u dijelu V. „Poljoprivreda“.

U tom pogledu Sud je utvrdio da uvjet rezidentnosti koji je propisan za društvo poveznicu dovodi do različitog postupanja prema, s jedne strane, društvima rezidentima koja su, u smislu nacionalnog zakonodavstva, povezana putem društva poveznice rezidenta i koja se mogu koristiti poreznom prednošću i, s druge strane, društvima rezidentima povezanim putem društva poveznice koje ima sjedište u nekoj drugoj državi članici, koja to ne mogu. S poreznog stajališta ova razlika u postupanju čini manje privlačnim nastan društva poveznice u nekoj drugoj državi članici. Takva razlika u postupanju može biti sukladna odredbama UFEU-a koje se odnose na slobodu poslovnog nastana samo ako se društva o kojima je riječ ne nalaze u objektivno usporedivim situacijama glede mogućnosti međusobnog prijenosa gubitaka unutar konzorcija putem grupne porezne olakšice.

K tome, Sud je istaknuo da se takav porezni režim načelno može opravdati važnim razlozima u općem interesu koji se temelje na cilju očuvanja ravnomjerne raspodjele ovlasti oporezivanja između država članica, borbi protiv potpuno umjetnih konstrukcija čiji je cilj izbjegavanje primjene zakonodavstva dotične države članice ili borbi protiv poreznih oaza. Sud je, međutim, ocijenio da to nije slučaj s nacionalnim zakonodavstvom koje ni u kojem slučaju ne promiče poseban cilj borbe protiv potpuno umjetnih konstrukcija, nego priznaje poreznu prednost društvima rezidentima koja pripadaju općenito grupama, a osobito konzorcijima. Sud je na taj način došao do zaključka o nespojivosti takvog nacionalnog zakonodavstva s pravom Unije.

I dalje u području slobode poslovnog nastana, presuda *Nordea Bank Danmark* (C-48/13, EU:C:2014:2087), objavljena 17. srpnja 2014., odnosila se na pitanje *oporezivanja prekograničnih transakcija koncerna*. Taj se predmet ticao danskog zakonodavstva koje nalaže ponovno uključivanje u oporezivu dobit društva rezidenta gubitaka koje je ono prethodno odbilo s naslova stalnih poslovnih jedinica sa sjedištem u drugoj državi članici ili u državi ugovornici Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru (u daljnjem tekstu: Sporazum o EGP-u)⁶¹ koje su prenesene na inozemno društvo unutar istog koncerna.

U tim je okolnostima Sud u velikom vijeću presudio da je takvo zakonodavstvo protivno pravu Unije jer država članica oporezuje kako dobit koju je navedena poslovna jedinica ostvarila prije prijenosa tako i dobit koja proizlazi iz kapitalnog dobitka ostvarenoga tim prijenosom. Sud je, naime, ocijenio da navedeno zakonodavstvo prelazi ono što je nužno za ostvarivanje cilja uravnotežene raspodjele ovlasti za oporezivanje kojim se želi očuvati ravnoteža između prava na oporezivanje dobiti i mogućnosti odbijanja gubitaka.

Sud je usto ocijenio da poteškoće porezne uprave da u slučaju prijenosa unutar koncerna provjeri tržišnu vrijednost gospodarske cjeline prenesene u drugu državu članicu, koje je istaknula danska vlada, nisu karakteristične za prekogranične situacije jer se slične provjere moraju provoditi prilikom prodaje gospodarske cjeline u okviru prijenosa tuzemne poslovne jedinice unutar koncerna. Štoviše, porezna uprava može od društva prenositelja tražiti dokumente potrebne radi provjere.

Presuda *Pfleger i dr.* (C-390/12, EU:C:2014:281) od 30. travnja 2014. tiče se pitanja jesu li pravu Unije protivni *nacionalni propisi koji zabranjuju gospodarsko iskorištavanje automata za igre na sreću bez prethodne dozvole upravnih tijela*.

U svojoj je odluci Sud najprije istaknuo, podsjećajući na raniju presudu *ERT*⁶², da, kad se država članica poziva na važne razloge u općem interesu kako bi opravdala propise kojima bi se moglo

⁶¹ Sporazum o Europskom gospodarskom prostoru od 2. svibnja 1992. (SL 1994, L 1, str. 3.)

⁶² Presuda Suda od 18. lipnja 1991., *ERT/DEP* (C-260/89, EU:C:1991:254)

zapriječiti ostvarivanje slobodnog pružanja usluga, to se opravdanje, predviđeno pravom Unije, mora tumačiti u svjetlu općih načela tog prava, a osobito temeljnih prava zajamčenih Poveljom. Tako se predviđene iznimke mogu primijeniti na nacionalne propise samo ako su potonji u skladu s temeljnim pravima čije poštovanje osigurava Sud. Ta obveza usklađenosti s temeljnim pravima neupitno spada u područje primjene prava Unije te, posljedično, u područje primjene Povelje⁶³.

Sud je u predmetnom slučaju najprije utvrdio da nacionalni propisi poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku predstavljaju ograničenje u smislu članka 56. UFEU-a. Kako bi ocijenio može li se takvo ograničenje opravdati razlozima javnog poretka, javne sigurnosti i javnog zdravlja ili važnim razlozima u općem interesu, Sud je podsjetio da su ciljevi koji se sastoje u zaštiti igrača ograničavanjem ponude igara na sreću i borbi protiv s njima povezanog kriminaliteta prepoznati kao oni koji mogu opravdati ograničenja temeljnih sloboda u području igara na sreću. U tom smislu nacionalni propis mora biti prikladan za osiguravanje postizanja tih ciljeva. Ako sud koji je uputio zahtjev utvrdi da je stvarni cilj ograničavajućeg pravnog uređenja povećanje prihoda države, uređenje o kojemu je riječ treba smatrati nespojivim s pravom Unije.

Nadalje, što se tiče ograničenja slobode izbora zanimanja i prava na vlasništvo, utvrđenih u člancima 15. i 17. Povelje o temeljnim pravima, Sud je podsjetio da takvo ograničenje, da bi bilo dopušteno, mora, na temelju članka 52. stavka 1. Povelje, biti predviđeno zakonom te mora poštovati bit navedenih prava i sloboda, kao i to da poštovanje načela proporcionalnosti podrazumijeva da su ograničenja moguća samo ako su potrebna i doista odgovaraju ciljevima od općeg interesa koje priznaje Unija. Prema tome, ako ograničenje slobode pružanja usluga u smislu članka 56. UFEU-a nije opravdano ili proporcionalno, ne može se smatrati dopuštenim na temelju spomenutog članka 52. stavka 1., u vezi s navedenim pravima i slobodama iz članaka 15. i 17. Povelje o temeljnim pravima.

Naposljetku, u presudi *Azienda sanitaria locale n.5 „Spezzino“ i dr.* (C-113/13, EU:C:2014:2440) od 11. prosinca 2014. Sud je ocijenio da se članci 49. i 56. UFEU-a ne protive *nacionalnom propisu koji predviđa da pružanje usluga hitnog i iznimno hitnog zdravstvenog prijevoza treba ponajprije i izravnom dodjelom, bez ikakvog oglašavanja, povjeriti ugovorno angažiranim volonterskim tijelima.*

Navedeni je propis Sud najprije promatrao u svjetlu Direktive 2004/18 o javnoj nabavi⁶⁴. U tom je smislu istaknuo da se Direktiva 2004/18 primjenjuje u uvjetima u kojima usluga prelazi relevantni prag utvrđen u članku 7. Direktive, a vrijednost usluga prijevoza je viša od vrijednosti zdravstvenih usluga, pa joj je stoga protivna izravna dodjela ugovora.

Suprotno tome, ako navedeni prag nije dosegnut ili vrijednost zdravstvenih usluga prelazi vrijednost usluga prijevoza, mogu se primijeniti isključivo opća načela transparentnosti i jednakog postupanja koja proizlaze iz članaka 49. i 56. UFEU-a koji se u tom drugom slučaju primjenjuju u vezi s člankom 23. i člankom 35. stavkom 4. Direktive 2004/18. Navedene odredbe Ugovora ne protive se takvom propisu pod uvjetom da zakonski i ugovorni okvir u kojem se odvija djelatnost tih tijela stvarno doprinosi socijalnoj svrsi kao i ostvarivanju ciljeva solidarnosti i proračunske učinkovitosti na kojima se temelji taj propis.

⁶³ U pogledu područja primjene Povelje o temeljnim pravima također se upućuje na presudu *Julian Hernández i dr.* (C-198/13, EU:C:2014:2055), prikazanu u dijelu I.2. „Povelja Europske unije o temeljnim pravima“.

⁶⁴ Direktiva 2004/18/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 31. ožujka 2004., o usklađivanju postupaka za sklapanje ugovora o javnim radovima, ugovora o javnoj nabavi robe te ugovora o javnim uslugama (SL L 134, str. 114.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 1., str. 156.)

Naime, iako isključivanje subjekata koji djelatnosti ne obavljaju volonterski iz bitnog dijela predmetnog tržišta predstavlja prepreku slobodnom pružanju usluga, ono se može opravdati važnim razlogom u općem interesu kao što je cilj održavanja uravnotežene i svima dostupne zdravstvene i bolničke službe, u interesu javnog zdravlja. To se odnosi na mjere koje, s jedne strane, ispunjavaju opći cilj koji se sastoji u tome da se na državnom području predmetne države članice osigura dostatna i trajna dostupnost uravnoteženog opsega kvalitetne zdravstvene skrbi i, s druge strane, pomažu u osiguravanju kontrole troškova i izbjegavanju u najvećoj mogućoj mjeri rasipanja financijskih, tehničkih i ljudskih potencijala.

3. Slobodno kretanje kapitala

U presudi *X i TBG* (C-24/12 i C-27/12, EU:C:2014:1385) od 5. lipnja 2014. Sud je ocijenio da pravu Unije nije protivna fiskalna mjera države članice kojom se radi učinkovitog i proporcionalnog ostvarivanja cilja borbe protiv izbjegavanja porezne obveze ograničava kretanje kapitala između te države članice i njezinog PZP-a.

Upitan o sukladnosti poreznog režima koji obuhvaća kretanja kapitala između Nizozemske i Nizozemskih Antila s pravom Unije u području slobodnog kretanja kapitala Sud je precizirao da postojanje posebnog režima pridruženja između Unije i prekomorskih zemalja i područja (PZP) ima za posljedicu to da se opće odredbe Ugovora o EZ-u, to jest one koje se ne nalaze u njegovu četvrtom dijelu, primjenjuju na PZP-ove samo uz izričito upućivanje. Sud je stoga predmetnu poreznu mjeru ispitivao u svjetlu odredaba Odluke 2001/822 o pridruživanju prekomorskih zemalja i područja Europskoj zajednici (u daljnjem tekstu: Odluka o PZP-ovima)⁶⁵.

U tom pogledu Sud je podsjetio da, iako Odluka o PZP-ovima zabranjuje, među ostalim ograničenjima, i ograničenja na isplatu dividendi između Unije i PZP-ova, slično zabrani takvih mjera koja se navodi u članku 56. UEZ-a⁶⁶ i koja se posebno tiče odnosa između država članica i trećih zemalja, navedena odluka sadrži posebnu odredbu koja izričito ima za cilj sprečavanje izbjegavanja porezne obveze.

Konkretnije, Sud je ocijenio da porezna mjera koja ima za cilj spriječiti prekomjerni odljev kapitala prema Nizozemskim Antilima i boriti se protiv privlačnosti tog PZP-a kao porezne oaze ulazi u područje primjene gore navedene posebne odredbe o izuzećima u području poreza te ostaje izvan područja primjene Odluke o PZP-ovima, pod uvjetom da se tom mjerom navedeni cilj ostvaruje učinkovito i uz poštovanje načela proporcionalnosti.

VII. Granična kontrola, azil i useljavanje

1. Prelazak granica

Što se tiče zajedničkih pravila o standardima i postupcima kontrole na vanjskim granicama, vrijedno je istaknuti presudu *U* (C-101/13, EU:C:2014:2249), objavljenu 2. listopada 2014. U tom predmetu njemački je sud uputio pitanje o dopuštenosti, s obzirom na Uredbu br. 2252/2004 o putovnicama

⁶⁵ Odluka Vijeća 2001/822/EZ od 27. studenoga 2001. o pridruživanju prekomorskih zemalja i područja Europskoj zajednici („Odluka o prekomorskom pridruživanju”) (SL L 314, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 50., str. 12.)

⁶⁶ Kasnije članak 63. UFEU-a

*i putnim ispravama*⁶⁷, nacionalnih propisa koji nalažu navođenje „prezimana i rođenoga prezimana“ na stranici putovnice s osobnim podacima. Pitanje je upućeno u okviru spora u povodu odbijanja nadležnog nacionalnog tijela da izmijeni prikaz rođenog prezimana tužitelja u glavnom postupku koje je navedeno uz njegovo prezime, unatoč činjenici da rođeno prezime pravno gledano nije dio njegova osobnog imena.

Sud je najprije istaknuo da prilog Uredbi br. 2252/2004 zahtijeva da strojno čitljiva stranica s osobnim podacima u putovnicama odgovara svim obveznim specifikacijama koje predviđa Međunarodna organizacija civilnog zrakoplovstva (u daljnjem tekstu: ICAO)⁶⁸. Nadalje, taj se prilog ne protivi tome da u situaciji u kojoj pravo države članice propisuje da se osobno ime sastoji od imenâ i prezimana osobe ta država članica ipak može upisati i rođeno prezime kao primarni identifikator u polje 06 strojno čitljive stranice s osobnim podacima u putovnici, kao sekundarni identifikator u polje 07 iste stranice ili pak u jedinstveno polje sastavljeno od polja 06 i 07. Pojam „punog imena koje utvrđuje država izdavateljica“, naveden u dokumentu ICAO-a državama ostavlja diskrecijski prostor za odabir elemenata koji čine „puno ime“. Suprotno tome, prilog Uredbi br. 2252/2004 protivi se mogućnosti da, u situaciji u kojoj pravo države članice propisuje da se osobno ime sastoji od imenâ i prezimana osobe, ta država članica upiše rođeno prezime u polje 13 strojno čitljive stranice koja sadrži samo one osobne podatke koji su fakultativni.

Naposljetku, Sud je ocijenio da prilog Uredbi br. 2252/2004 treba, uzimajući u obzir članak 7. Povelje o temeljnim pravima koji se odnosi na poštovanje privatnog života, tumačiti na način da država članica čije pravo propisuje da se osobno ime sastoji od imenâ i prezimana osobe i koja odluči da se u polja 06 i/ili 07 strojno čitljive stranice s osobnim podacima u putovnici upisuje i rođeno prezime imatelja putovnice mora u oznaku tih polja staviti nedvojbenu napomenu da je u tim poljima upisano i rođeno prezime. Naime, iako država ima mogućnost dodati druge elemente osobnom imenu imatelja putovnice, isto može ostvariti samo uz poštovanje prava na privatni život dotične osobe, utvrđenog u članku 7. Povelje o temeljnim pravima, čiji je sastavni element i poštovanje osobnog imena.

2. Politika azila

U nastavku će biti prikazane tri presude o pravu azila koje se osobito odnose na Direktivu 2004/83 o statusu izbjeglica (Direktiva o standardima)⁶⁹.

Kao prvo, Sud je u presudi *Diakite* (C-285/12, EU:C:2014:39) od 30. siječnja 2014. razmatrao pitanje *treba li pojam „unutarnjeg oružanog sukoba“ iz Direktive 2004/83 tumačiti autonomno s obzirom na međunarodno humanitarno pravo i, ako je odgovor potvrđan, prema kojim ga kriterijima treba ocjenjivati*⁷⁰. U glavnom postupku gvinejski državljaniin zatražio je dobivanje međunarodne zaštite u Belgiji, tvrdeći da je bio žrtva činova nasilja u Gvineji zbog svog sudjelovanja u protestnim

⁶⁷ Uredba Vijeća (EZ) br. 2252/2004 od 13. prosinca 2004. o standardima za sigurnosna obilježja i biometrijske podatke u putovnicama i putnim ispravama koje izdaju države članice (SL L 385, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 2., str. 242.), kako je izmijenjena Uredbom (EZ) br. 444/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. svibnja 2009. (SL L 142, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 13., str. 216.)

⁶⁸ Vidjeti dio 1. odjeljak 4. točku 8.6. dokumenta 9303 Međunarodne organizacije civilnog zrakoplovstva (ICAO).

⁶⁹ Direktiva Vijeća 2004/83/EZ od 29. travnja 2004. o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljanina treće zemlje ili osoba bez državljanstva kao izbjeglica ili osoba kojima je na drugi način potrebna međunarodna zaštita te o sadržaju odobrene zaštite (SL L 304, str. 12.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 12., str. 64.)

⁷⁰ Vidjeti osobito članak 15. točku (c) Direktive 2004/83.

pokretima protiv aktualne vlasti. Potonjem je odbijeno odobrenje supsidijarne zaštite uz obrazloženje da u Gvineji nije postojao „unutarnji oružani sukob“ u smislu međunarodnog humanitarnog prava.

Sud je utvrdio da je pojam „unutarnjeg oružanog sukoba“ svojstven za Direktivu 2004/83 i da ga treba tumačiti na autonoman način. Naime, taj pojam nema izravan odraz u međunarodnom humanitarnom pravu koje poznaje samo „oružane sukobe koji nemaju međunarodni karakter“. Osim toga, režim supsidijarne zaštite nije predviđen u međunarodnom humanitarnom pravu koje ne utvrđuje situacije u kojima je takva zaštita nužna i uspostavlja mehanizme zaštite koji su jasno odvojeni od onih iz Direktive. Nadalje, međunarodno humanitarno pravo je vrlo usko povezano s međunarodnim kaznenim pravom, dok takva veza nije svojstvena mehanizmu zaštite predviđenom u spomenutoj direktivi.

U pogledu mjerila za ocjenu tog pojma iz Direktive 2004/83, Sud je precizirao da izraz „unutarnji oružani sukob“ podrazumijeva situaciju u kojoj se redovne državne snage suprotstavljaju jednoj ili više naoružanih skupina ili u kojoj se suprotstavljaju dvije ili više naoružanih skupina. Prema tome, oružani sukob može dovesti do odobrenja supsidijarne zaštite samo onda kada stupanj općeg nasilja dosegne toliku razinu da je podnositelj zahtjeva izložen stvarnom riziku trpljenja ozbiljnih i individualnih prijetnji svom životu ili osobi samom činjenicom svoje prisutnosti na dotičnom teritoriju. U takvom slučaju nije potrebno da se utvrđenje postojanja takvog sukoba podređuje razini organizacije oružanih snaga ili trajanju sukoba.

Kao drugo, veliko vijeće Suda je u presudi *A, B i C* (C-148/13, C-149/13 i C-150/13, EU:C:2014:2406) od 2. prosinca 2014. raspravljalo o pitanju *ograničava li pravo Unije djelovanje država članica prilikom procjene zahtjeva za azil osobe koja strahuje da će zbog svoje spolne orijentacije biti proganjana u državi podrijetla*. Sud je najprije ocijenio da tijela nadležna za ispitivanje zahtjeva za azil nisu dužna smatrati seksualnu orijentaciju utvrđenom činjenicom samo na temelju izjava tražitelja tog azila. Te izjave mogu predstavljati, s obzirom na posebne okolnosti zahtjeva za azil, samo polaznu točku u postupku ispitivanja činjenica i okolnosti sukladno članku 4. Direktive 2004/83. Takve je izjave ponekad potrebno potvrditi. Načini na koje nadležna tijela ocjenjuju izjave, dokumentaciju i ostale dokaze podnesene u prilog osnovanosti takvih zahtjeva moraju biti sukladni direktivama 2004/83 i 2005/85 (Direktiva o postupcima)⁷¹, te pravu na poštovanje ljudskog dostojanstva iz članka 1. Povelje o temeljnim pravima i pravu na poštovanje privatnog i obiteljskog života koje jamči njezin članak 7.

U predmetnom slučaju Sud je ocijenio da se te odredbe protive ispitivanjima tražitelja azila koja se temelje samo na stereotipima o homoseksualnim osobama te podrobnom ispitivanju o njegovim seksualnim aktivnostima, s obzirom na to da spomenutim tijelima ne omogućavaju da uzmu u obzir njegov položaj i osobne okolnosti. Nesposobnost tražitelja azila da odgovori na takva pitanja stoga sama po sebi nije dovoljan razlog za utvrđenje njegove nevjerodostojnosti. U pogledu dokaznih elemenata koje je dostavio tražitelj azila, Sud je također ocijenio da je članku 4. Direktive 2004/83, u vezi s člankom 1. Povelje o temeljnim pravima, protivno to da spomenuta tijela u okviru razmatranja zahtjeva za azil prihvate dokaze poput upuštanja tražitelja azila u homoseksualne odnose, njegovog podvrgavanja „testovima“ radi utvrđivanja njegove homoseksualne orijentacije ili pak podnošenja videozapisa takvih odnosa. Naime, osim što takvi dokazi nemaju nužno dokaznu vrijednost, također mogu povrijediti ljudsko dostojanstvo, čije je poštovanje zajamčeno člankom 1.

⁷¹ Direktiva Vijeća 2005/85/EZ od 1. prosinca 2005. o minimalnim normama koje se odnose na postupke priznavanja i ukidanja statusa izbjeglica u državama članicama (SL L 326, str. 13.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 7., str. 19.)

Povelje o temeljnim pravima. Naposljetku, Sud je precizirao da, s obzirom na osjetljivost pitanja koja se odnose na osobnu sferu pojedinca, a osobito na njegovu seksualnost, nadležno nacionalno tijelo ne može samo zato što ta osoba nije „odmah“ navela svoju homoseksualnu orijentaciju zaključiti o manjku vjerodostojnosti u svjetlu relevantnih odredaba direktiva 2004/83 i 2005/85⁷².

Kao treće, veliko vijeće Suda je u presudi *M'Bodj* (C-542/13, EU:C:2014:2452) od 18. prosinca 2014. tumačilo Direktivu 2004/83 u predmetu koji se ticao odobravanja statusa stečenog na temelju supsidijarne zaštite osobi koja boluje od teške bolesti⁷³.

Belgijski ustavni sud uputio je Sudu pitanje u pogledu nacionalnog zakonodavstva o kojem je riječ u glavnom postupku, a koje razlikuje državljane trećih zemalja oboljele od teške bolesti ovisno o tome uživaju li status izbjeglica sukladno Direktivi 2004/83 ili im spomenuta država odobrava boravak zbog zdravstvenih razloga. Sud koji je uputio zahtjev, među ostalim, pita predstavlja li u stvarnosti takvo odobrenje boravka, imajući u vidu tekst te direktive i sudske praksu Europskog suda za ljudska prava u pogledu udaljavanja teško oboljelih osoba, supsidijarni oblik međunarodne zaštite koji daje pravo na ekonomske i socijalne pogodnosti predviđene spomenutom direktivom.

Sud je ocijenio da članke 28. i 29. Direktive 2004/83, u vezi s njezinim člankom 2. točkom (e), te člancima 3., 15. i 18. treba tumačiti na način da država članica nije dužna pružiti socijalnu pomoć i zdravstvenu zaštitu državljaninu treće zemlje kojem je odobren boravak na državnom području te države članice na temelju nacionalnog zakonodavstva koje predviđa odobrenje boravka u navedenoj državi članici strancu koji boluje od teške bolesti jer u državi podrijetla tog stranca ili državi gdje je prethodno boravio ne postoji nikakav primjeren liječnički tretman, osim ako nije riječ o tome da je u toj zemlji tom strancu namjerno uskraćeno liječenje.

Sud je precizirao da opasnost od pogoršanja zdravstvenog stanja državljanina treće zemlje koji boluje od teške bolesti zbog nepostojanja primjerenog liječničkog tretmana u njegovoj državi podrijetla, osim ako nije riječ o namjernom uskraćivanju njegovog liječenja, ne može biti dostatna za odobrenje supsidijarne zaštite. Prema mišljenju Suda, bilo bi protivno općoj strukturi i ciljevima Direktive 2004/83 odobriti državljanima trećih zemalja status koji ona predviđa, a koji se nalaze u situacijama koje nemaju nikakve veze s logikom međunarodne zaštite. Odobravanje tog statusa nacionalne zaštite od strane države članice zbog razloga koji nisu međunarodna zaštita u smislu članka 2. točke (a) te direktive, odnosno temeljem diskrecijske odluke iz sućuti ili humanitarnih razloga, ne ulazi u njezino područje primjene. Sud je zaključio da državljani trećih zemalja kojima je odobren boravak na temelju takvog zakonodavstva ne ispunjavaju, prema tome, uvjete za status stečen na temelju supsidijarne zaštite, na koji bi se primjenjivali članci 28. i 29. spomenute direktive.

3. Politika useljavanja

Godinu 2014. obilježio je znatan broj odluka povezanih s Direktivom 2008/115 (Direktiva o vraćanju)⁷⁴.

⁷² Vidjeti osobito članak 4. stavak 3. Direktive 2004/83 i članak 13. stavak 3. točku (a) Direktive 2005/85.

⁷³ U pogledu teško oboljelih državljana trećih država također se upućuje na presudu od 18. prosinca 2014., *Abdida* (C-562/13, EU:C:2014:2453), prikazanu u dijelu VII.3. „Politika useljavanja“.

⁷⁴ Direktiva 2008/115/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2008. o zajedničkim standardima i postupcima država članica za vraćanje državljana trećih zemalja s nezakonitim boravkom (SL L 348, str. 98.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 8., str. 188.)

Dvije se presude odnose na članak 16. te direktive, na temelju kojeg se svako zadržavanje državljanina trećih zemalja koji čekaju udaljavanje u pravilu provodi u posebnim ustanovama, a samo iznimno u redovnom zatvoru pri čemu je država članica dužna osigurati odvajanje stranog državljanina od redovnih zatvorenika.

Veliko vijeće Suda bilo je pozvano u presudama *Pham* (C-474/13, EU:C:2014:2096) te *Bero i Bouzalmate* (C-473/13 i C-514/13, EU:C:2014:2095) od 17. srpnja 2014. utvrditi je li država članica obvezna državljanu trećih zemalja s nezakonitim boravkom smjestiti u posebnu ustanovu za zadržavanje kada savezna jedinica koja je nadležna za donošenje odluke o tom zadržavanju i njezino provođenje nema takvu ustanovu. U predmetu *Pham* postavljeno je i pitanje pristanka dotične osobe.

Što se tiče uvjeta za provedbu smještaja, Sud je istaknuo da u skladu s Direktivom o vraćanju nacionalna tijela moraju moći provesti zadržavanje u posebnim ustanovama, neovisno o upravnom ili ustavnom uređenju države članice kojoj pripadaju. Tako okolnost da u nekim savezним jedinicama države članice nadležna tijela imaju mogućnost provesti takav smještaj, dok u drugim savezним jedinicama iste države članice nemaju takvu mogućnost, znači da država članica o kojoj je riječ nije u dostatnoj mjeri prenijela Direktivu 2008/115. Prema tome, iako država članica sa savezним uređenjem nije obvezna u svakoj saveznoj jedinici otvoriti posebne ustanove za zadržavanje, dužna je osigurati da nadležna tijela federalnih jedinica koje nemaju takve ustanove mogu državljanu trećih zemalja smjestiti u posebne ustanove za zadržavanje koje se nalaze u drugim savezним jedinicama.

Sud je u predmetu *Pham* dodao da država članica ne može voditi računa o volji državljanina treće zemlje o kojem je riječ da ga se smjesti u zatvorsku ustanovu. Naime, u okviru Direktive o vraćanju nije predviđena niti jedna iznimka od obveze odvajanja državljanu trećih zemalja s nezakonitim boravkom od redovnih zatvorenika, kako bi se osiguralo poštovanje prava stranaca u području zadržavanja. Konkretnije, obveza odvajanja više je od pukog određivanja posebnog modaliteta smještaja zadržanih državljanu trećih zemalja u zatvorske ustanove te predstavlja materijalnopравни uvjet tog smještaja bez kojega on u pravilu nije sukladan Direktivi 2008/115.

Presuda *Mahdi* (C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320), objavljena 5. lipnja 2014., ticala se sudanskog državljanina koji je u očekivanju izvršenja mjere deportacije koja je protiv njega izrečena smješten u posebnu ustanovu za zadržavanje u Bugarskoj unatoč proteku šestomjesečnog roka predviđenog odlukom o prvotnom zadržavanju. Budući da zainteresirani nije pristao na dobrovoljni odlazak, njegova mu je ambasada odbila izdati putne isprave, zbog čega udaljavanje nije moglo biti provedeno.

U okviru hitnog prethodnog postupka bugarski je sud uputio Sudu dva pitanja postupovne prirode, to jest treba li nadležno upravno tijelo prilikom preispitivanja situacije zainteresiranog nakon isteka roka za prvotno zadržavanje donijeti novi pisani akt, koji će biti pravno i činjenično obrazložen, te zahtijeva li nadzor zakonitosti takvog akta mogućnost nadležnog tijela da odlučuje o meritumu predmeta.

Što se tiče prvog pitanja, Sud je podsjetio da je u okviru Direktive o vraćanju jedini zahtjev izričito predviđen člankom 15. navedene direktive u pogledu donošenja pisanog akta onaj naveden u stavku 2. tog članka, to jest da se zadržavanje određuje u pisanom obliku, uz navođenje stvarnih i pravnih razloga. Taj zahtjev treba shvatiti tako da se odnosi i na svaku odluku o produljenju zadržavanja, s obzirom na to da su zadržavanje i njegovo produljenje istovrsne prirode i da državljanin treće zemlje mora moći saznati razloge za odluku koja je u odnosu na njega donesena. Sud je potom pojasnio da bi stvarno i činjenično obrazloženi pisani akt bio potreban da su

bugarska tijela prije obraćanja upravnom sudu odlučivala o nastavku zadržavanja. Suprotno tome, u slučaju isključivog preispitivanja položaja B. Mahdija bez odlučivanja o zahtjevu za produljenje zadržavanja, bugarska tijela ne bi bila u obvezi izričitog donošenja akta, s obzirom na to da Direktiva 2008/115 takvo što ne predviđa.

Nadalje, Sud je ocijenio da sudsko tijelo koje odlučuje o zakonitosti odluke o produljenju prvotnog zadržavanja mora moći odlučiti o svim stvarnim i pravnim razlozima relevantnim za utvrđenje je li produljenje zadržavanja opravdano, što zahtijeva temeljito ispitivanje relevantnih činjenica radi donošenja takve odluke. Iz toga slijedi da ovlasti sudskog tijela u okviru takvog nadzora ne mogu, ni u kojem slučaju, biti ograničene samo na elemente koje je pružilo dotično upravno tijelo.

Što se tiče merituma, sud koji je uputio zahtjev zatražio je od Suda da se očituje može li se prvotno vrijeme zadržavanja produljiti samo zbog toga što državljanin treće zemlje nema osobne dokumente i što stoga postoji opasnost od njegova bijega. U tom pogledu Sud je podsjetio da je opasnost od bijega jedan od elemenata koje treba uzeti u obzir u okviru prvotnog zadržavanja. Kada je, međutim, riječ o produljenju zadržavanja, opasnost od bijega nije jedan od dva razloga za produljenje koji se navode u Direktivi o vraćanju. Ta je opasnost stoga relevantna samo s obzirom na preispitivanje uvjeta koji su prvotno doveli do zadržavanja. Navedeno traži da se provjere stvarne okolnosti u kojima se nalazi dotična osoba kako bi se ispitalo može li se na nju učinkovito primijeniti manje prisilna mjera. Samo u slučaju da još uvijek postoji opasnost od bijega moguće je uzeti u obzir nepostojanje osobnih dokumenata. Iz navedenog proizlazi da ono, samo po sebi, ne može opravdati produljenje zadržavanja.

Presuda *Mukarubega* (C-166/13, EU:C:2014:2336) od 5. studenoga 2014. odnosi se na *prirodu i opseg prava na saslušanje iz članka 41. stavka 2. točke (a) Povelje o temeljnim pravima prije donošenja odluke o vraćanju u skladu s Direktivom 2008/115*. Sud je upućeno pitanje o tome mora li državljanin treće zemlje koji je propisno saslušan u vezi s nezakonitošću svog boravka biti ponovno saslušan prije donošenja odluke o vraćanju.

Sud je ocijenio da pravo na saslušanje u svakom postupku, primijenjeno u kontekstu Direktive o vraćanju, a osobito njezina članka 6., treba tumačiti na način da se ne protivi tome da nacionalno tijelo ne sasluša državljanina treće zemlje specifično u pogledu odluke o vraćanju ako, nakon što je u postupku u kojem je u potpunosti poštovano njegovo pravo na saslušanje utvrdilo da je njegov boravak na državnom području nezakonit, namjerava protiv njega donijeti takvu odluku, bez obzira na to je li odluka o vraćanju donesena nakon ili prije odbijanja boravišne dozvole. U tom pogledu Sud je naglasio da je odluka o vraćanju, sukladno navedenoj direktivi, usko vezana uz utvrđenje nezakonitog boravka i uz činjenicu da je dotična osoba imala mogućnost korisno i djelotvorno iznijeti svoje mišljenje u pogledu nezakonitosti svojeg boravka i razloga koji bi temeljem nacionalnog prava mogli opravdati to da se navedeno tijelo suzdrži od donošenja odluke o vraćanju.

Sud je, međutim, istaknuo da iz obveze donošenja odluke o vraćanju predviđene člankom 6. stavkom 1. te direktive, u pravičnom i transparentnom postupku, proizlazi da države članice trebaju, u okviru procesne autonomije kojom raspolažu, s jedne strane, izričito u svojem nacionalnom pravu predvidjeti obvezu napuštanja državnog područja u slučaju nezakonitog boravka i, s druge strane, osigurati da dotična osoba bude saslušana u okviru postupka vezanog uz njezin zahtjev za boravak ili, eventualno, uz nezakonitost njezina boravka. U tom se pogledu pravo na saslušanje ne može, međutim, instrumentalizirati da bi se unedogled ponovno otvarao upravni postupak, s obzirom na potrebu očuvanja ravnoteže između temeljnog prava dotične osobe da bude saslušana prije donošenja odluke koja na nju negativno utječe i obveze država članica da se bore protiv nezakonitog useljavanja.

Naposljetku, Sud je u velikom vijeću 18. prosinca 2014. donio presudu *Abdida* (C-562/13, EU: C:2014:2453), u okviru spora između jednog belgijskog javnog tijela i nigerijskog državljanina oboljelog od side. Spor se ticao postupovnih jamstava i socijalnih pogodnosti koje je država članica dužna na temelju Direktive o vraćanju pružiti državljaninu treće zemlje čije zdravstveno stanje zahtijeva medicinsku skrb, u očekivanju presude o zakonitosti odluke kojom mu je odbijen zahtjev za odobrenje boravka iz zdravstvenih razloga i naloženo mu napuštanje državnog područja⁷⁵.

Sud je ocijenio da je člancima 5. i 13. Direktive o vraćanju, u vezi s člankom 19. stavkom 2. i člankom 47. Povelje o temeljnim pravima, te članku 14. stavku 1. točki (b) te direktive protivno nacionalno zakonodavstvo koje ne priznaje suspenzivan učinak žalbi protiv odluke kojom se državljaninu treće zemlje koji boluje od teške bolesti nalaže napuštanje državnog područja države članice, ako bi ga izvršenje te odluke moglo izložiti ozbiljnoj opasnosti od naglog i nepovratnog pogoršanja njegova zdravstvenog stanja⁷⁶.

Sud je također ocijenio da je gore navedenim odredbama protivno nacionalno zakonodavstvo koje ne predviđa, koliko je to moguće, preuzimanje brige o osnovnim potrebama spomenutog državljanina treće zemlje kako bi mu se osigurala stvarna dostupnost hitne zdravstvene zaštite i osnovnog liječenja tijekom razdoblja u kojem je država članica obvezna, nakon što je podnio žalbu, odgoditi njegovo udaljšavanje.

VIII. Policijska i pravosudna suradnja u kaznenim stvarima

U području pravosudne suradnje u kaznenim stvarima pozornost zaslušuju dvije presude koje se odnose na primjenu načela *ne bis in idem* u schengenskom prostoru.

Sud je u presudi od 27. svibnja 2014. donesenoj u predmetu *Spasic* (C-129/14 PPU, EU:C:2014:586), u kojem je primijenjen hitni prethodni postupak, ispitivao *sukladnost ograničenja načela ne bis in idem u schengenskom prostoru s Poveljom o temeljnim pravima*.

To je pitanje postavljeno u okviru postupka protiv srpskog državljanina koji se u Njemačkoj goni zbog počinjenja kaznenog djela prijevare za koje je u Italiji već osuđen na kaznu zatvora i novčanu kaznu. Z. Spasic, koji se nalazio u zatvoru u Austriji zbog počinjenja drugih kaznenih djela, platio je novčanu kaznu, ali nije odslužio kaznu zatvora koja mu je izrečena. Nadležna njemačka tijela smatrala su da se, s obzirom na Konvenciju o provedbi Schengenskog sporazuma (u daljnjem tekstu: CISA)⁷⁷, načelo *ne bis in idem* ne primjenjuje jer kazna zatvora u Italiji još nije izvršena.

Dok članak 54. CISA-e primjenu načela *ne bis in idem* uvjetuje time da je kazna koja je izrečena ujedno i „izvršena“ ili je „trenutačno u postupku izvršenja“, članak 50. Povelje o temeljnim pravima utvrđuje to načelo izričito se ne pozivajući na takav uvjet.

⁷⁵ U pogledu teško oboljelih državljana trećih zemalja također se upućuje na presudu od 18. prosinca 2014., *M'Bodj* (C-542/13, EU:C:2014:2452), prikazanu u dijelu VII.2. „Politika azila“.

⁷⁶ Radi davanja tumačenja članka 19. stavka 2. Povelje o temeljnim pravima, u vezi s člankom 52. stavkom 3. Povelje, Sud je uzeo u obzir sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava, osobito presudu od 27. svibnja 2008., *N.c./ Ujedinjena Kraljevina* (zahtjev br. 26565/05).

⁷⁷ Konvencija o provedbi Schengenskog sporazuma od 14. lipnja 1985. između vlada država Gospodarske unije Beneluksa, Savezne Republike Njemačke i Francuske Republike o postupnom ukidanju kontrola na zajedničkim granicama (SL 2000, L 239, str. 19.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 9., str. 12.), potpisana u Schengenu 19. lipnja 1990. i stupila na snagu 26. ožujka 1995.

Veliko vijeće Suda najprije je istaknulo da Objašnjenja uz Povelju o temeljnim pravima u pogledu načela *ne bis in idem* izričito upućuju na CISA-u, iako potonja ograničava načelo utvrđeno Poveljom. Potom je utvrdilo da uvjet izvršenja predviđen u članku 54. CISA-e predstavlja ograničenje načela *ne bis in idem* koje proizlazi iz zakona u smislu članka 52. stavka 1. Povelje te ne dovodi u pitanje navedeno načelo kao takvo jer se njime isključivo nastoji izbjeći nekažnjavanje u jednoj državi članici osoba pravomoćno osuđenih u drugoj, kada presuda nije izvršena. Naposljetku, Sud je ocijenio da je uvjet izvršenja proporcionalan željenome cilju osiguravanja visoke razine sigurnosti unutar prostora slobode, sigurnosti i pravde te ne prelazi ono što je nužno kako bi se izbjeglo nekažnjavanje osuđenih osoba. U okviru primjene *in concreto* nije međutim isključeno da će nacionalni sudovi međusobno komunicirati i pokrenuti savjetovanja kako bi provjerili postoji li stvarna namjera države članice u kojoj je donesena prva presuda da izrečene kazne i izvrši.

S druge strane, Sud je ocijenio da u slučaju u kojem su kazna zatvora i novčana kazna izrečene kao glavne kazne izvršenje novčane kazne nije dovoljno da bi se kazna smatrala izvršenom ili trenutačno izvršavanom u smislu CISA-e.

Članak 54. CISA-e bio je predmet tumačenja i u presudi *M* (C-398/12, EU:C:2014:1057), objavljenoj 5. lipnja 2014., u kojoj se Sud očitovao o *dosegu obustave postupka i neupućivanja predmeta sudu nadležnom za donošenje presude s obzirom na načelo ne bis in idem*.

Optuženiku u Belgiji pogodovalo je rješenje o obustavi postupka radi uznemiravanja maloljetnice koje je potvrdio Cour de cassation. Zbog počinjenja istog djela pokrenut je, međutim, kazneni postupak u Italiji.

Kako bi se utvrdilo predstavlja li odluka istražnog suda odluku kojom se pravomoćno presuđuje nekoj osobi u smislu članka 54. CISA-e, Sud smatra potrebnim utvrditi je li ona donesena nakon razmatranja koje se ticalo merituma predmeta i da li je progon konačno dovršen. Takav je slučaj s odlukom poput one u glavnom postupku kojom je optuženik pravomoćno oslobođen zbog nedostatka dokaza, koja isključuje bilo kakvu mogućnost da predmet bude ponovno otvoren na osnovi istog spleta indicija i koja ima za učinak konačan završetak progona.

Sud je također precizirao da mogućnost ponovnog otvaranja sudske istrage u slučaju pojavljivanja novih dokaza ne može dovesti u pitanje svojstvo pravomoćnosti rješenja o obustavi postupka. Naravno, ta mogućnost podrazumijeva iznimno pokretanje, i to na temelju različitih dokaza, posebnog postupka, a ne obični nastavak postupka koji je već dovršen. Osim toga, bilo koji novi postupak protiv iste osobe i za isto djelo može biti pokrenut samo u državi na čijem je državnom području navedeno rješenje doneseno.

Sud je iz prethodnog zaključio da rješenje o obustavi postupka i neupućivanju predmeta sudu nadležnom za donošenje presude, koje u državi u kojoj je to rješenje doneseno priječi nova suđenja za ista djela protiv osobe na koju se ono odnosi, osim ako se protiv nje ne pojave novi dokazi, treba smatrati odlukom kojom se izriče pravomoćna presuda u smislu članka 54. CISA-e, što na taj način priječi nova suđenja protiv iste osobe za ista djela u drugoj državi potpisnici Sporazuma.

IX. Pravosudna suradnja u građanskim stvarima

U ovom području valja istaknuti po jedno mišljenje i presudu u vezi s građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece te presudu koja se tiče Uredbe br. 44/2001⁷⁸.

Dana 14. listopada 2014. veliko je vijeće Suda bilo pozvano utvrditi (mišljenje 1/13, EU:C:2014:2303) je li prihvati pristupa treće zemlje Konvenciji o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece (u daljnjem tekstu: Haška konvencija iz 1980.)⁷⁹ u isključivoj nadležnosti Unije.

Sud je najprije precizirao određene aspekte svoje savjetodavne nadležnosti⁸⁰. Utvrdio je da akt o pristupu i izjava o prihvatu pristupa međunarodnoj konvenciji zajedno izražavaju suglasnost volja država u pitanju te stoga predstavljaju međunarodni sporazum o kojem je Sud nadležan dati svoje mišljenje. To mišljenje, koje se također može odnositi na podjelu nadležnosti između Unije i država članica za sklapanje konkretnog sporazuma s trećim državama, moguće je zatražiti kad je prijedlog Komisije u vezi sa sporazumom podnesen Vijeću te nije povučen u trenutku podnošenja zahtjeva Sudu. Suprotno tome, nije nužno da je u tom stadiju Vijeće već izrazilo namjeru sklapanja takvog sporazuma. U tim okolnostima zahtjev za donošenje mišljenja izraz je, naime, legitimne brige institucija o kojima je riječ da se upoznaju s opsegom nadležnosti Unije i država članica prije donošenja odluke o dotičnom sporazumu.

Što se tiče merituma, Sud je najprije istaknuo da su izjava o prihvatu pristupa te stoga i međunarodni sporazum čiji je ona konstitutivni element akcesorni u odnosu na Hašku konvenciju iz 1980. Nadalje, navedena konvencija se odnosi na područje obiteljskog prava s prekograničnim elementom, u kojem Unija ima unutarnju nadležnost na temelju članka 81. stavka 3. UFEU-a. Unija, koja je izvršavala tu nadležnost donošenjem Uredbe br. 2201/2003⁸¹, također raspolaže vanjskom nadležnošću u području koje je predmet navedene konvencije. Naime, odredbe spomenute uredbe u velikom dijelu obuhvaćaju oba postupka koje uređuje Haška konvencija iz 1980., odnosno onaj koji se odnosi na povratak nezakonito odvedene djece i onaj kojim se osigurava ostvarivanje prava na viđenje.

Naposljetku, Sud je naglasio da unatoč prvenstvu Uredbe br. 2201/2003 pred spomenutom konvencijom, postoji rizik da će na opseg i djelotvornost zajedničkih pravila uspostavljenih tom uredbom utjecati raznoliki prihvat pristupa trećih država Haškoj konvenciji iz 1980. od strane država članica. Naime, rizik od narušavanja ujednačene i dosljedne primjene Uredbe br. 2201/2003 postojao bi svaki put kada bi bila riječ o međunarodnoj otmici djeteta koja obuhvaća jednu treću državu i dvije države članice od kojih je jedna prihvatila pristup te treće države Konvenciji, a druga nije.

U tom istom području Sud je po zahtjevu za prethodnu odluku o kojem je odlučivao u hitnom prethodnom postupku 9. listopada 2014. objavio presudu C. (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268) koja

⁷⁸ Uredba Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL L 12, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.)

⁷⁹ Konvencija o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece, sklopljena u Hagu 25. listopada 1980.

⁸⁰ O pitanjima dopuštenosti zahtjeva za donošenje mišljenja također vidjeti mišljenje 2/13 (EU:C:2014:2454) u dijelu I.1. „Pristupanje Europske unije Europskoj konvenciji o ljudskim pravima“.

⁸¹ Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 (SL L 338, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 133.)

se bavila pojmom nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta u smislu Uredbe br. 2201/2003 i postupkom koji se primjenjuje kada je na temelju Haške konvencije iz 1980. pred sudom pokrenut postupak po zahtjevu za predaju djeteta koje je nezakonito odvedeno ili zadržano u drugoj državi članici.

C., francuski državljanin, razveo se od supruge britanske državljanke. Presudom o razvodu koja je donesena u Francuskoj uobičajeno boravište njihova djeteta određeno je kod majke kojoj je odobreno da se nastani u Irskoj, što je ona i učinila. C. se žalio na tu presudu. Budući da je francuski žalbeni sud prihvatio njegov zahtjev da se boravište djeteta utvrdi na njegovoj adresi, C. je od irskog suda prvog stupnja zatražio da tu presudu proglasi izvršivom i naloži vraćanje djeteta u Francusku. Nakon što mu je po odbijanju tog zahtjeva podnesena žalba, irski sud koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku među ostalim se Sudu obratio pitanjem treba li Uredbu br. 2201/2003 tumačiti na način da je u situaciji u kojoj je odvođenje djeteta poduzeto u skladu s privremeno izvršnom sudske odlukom koja je potom u žalbenom postupku stavljena izvan snage sudske odlukom kojom je boravište djeteta utvrđeno u državi članici podrijetla zadržavanje djeteta nakon druge odluke nezakonito.

Kada je, kao prvo, riječ o zahtjevu za predaju djeteta, Sud je podsjetio da nezakonito odvođenje ili zadržavanje djeteta u jednoj državi pretpostavlja, s jedne strane, da je dijete neposredno prije odvođenja ili zadržavanja imalo uobičajeno boravište u državi članici podrijetla i, s druge strane, da to nezakonito odvođenje ili zadržavanje proizlazi iz povrede prava na skrb dodijeljenoga sukladno pravu te države članice. U tom pogledu, sud države članice u koju je dijete odvedeno, u predmetnom je slučaju to irski sud, kojem je podnesen zahtjev za predaju djeteta, mora provjeriti je li dijete neposredno prije navodnog nezakonitog zadržavanja još uvijek imalo uobičajeno boravište u državi članici podrijetla (Francuska). U tim uvjetima činjenica da se sudska odluka kojom je dopušteno preseljenje mogla izvršiti privremeno i da je protiv nje potom podnesena žalba ne govori u prilog utvrđenju o premještanju uobičajenog boravišta djeteta. Međutim, tu činjenicu treba staviti u odnos s drugim činjenicama koje mogu uputiti na određenu integraciju djeteta u društvenu i obiteljsku sredinu nakon odvođenja, osobito s vremenom koje je proteklo između odvođenja i sudske odluke kojom se ukida prvostupanjska odluka te boravište djeteta utvrđuje na adresi roditelja koji boravi u državi članici podrijetla, pri čemu se vrijeme koje je proteklo od donošenja te odluke ni u kojem slučaju ne može uzeti u obzir.

Kada je, kao drugo, riječ o izvršenju sudske presude donesene po žalbi kojom je skrb o djetetu povjerena ocu u državi članici podrijetla, okolnost da je poslije donošenja prvostupanjske presude moglo doći do promjene uobičajenog boravišta djeteta i da je tu promjenu utvrdio sud kojem je predan zahtjev za predaju ne može predstavljati element na koji se roditelj koji dijete zadržava protivno pravu na skrb može pozivati kako bi produžio faktičnu situaciju uzrokovanu svojim nezakonitim ponašanjem i kako bi se suprotstavio izvršenju odluke.

Naposljetku, Sud je 11. rujna 2014. u presudi A. (C-112/13, EU:C:2014:2195)⁸² bio pozvan tumačiti članak 24. Uredbe br. 44/2001 prema kojem *upuštanje tuženika u postupak koje nema za cilj osporavanje nadležnosti suda koji ga vodi automatski podrazumijeva ugovorenu nadležnost tog suda*⁸³, čak i onda kada on ne bi bio nadležan na temelju pravila ustanovljenih spomenutom uredbom.

⁸² Ta je presuda također prikazana u dijelu IV.1. „Zahtjevi za prethodnu odluku“.

⁸³ Uredba Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL L 12, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.)

Glavni postupak ticao se tužbe radi naknade štete protiv A., za kojeg se smatralo da svoje uobičajeno boravište ima na području austrijskog suda kojem je tužba podnesena. Nakon više neuspjelih pokušaja dostave, taj je sud na zahtjev tužitelja imenovao privremenog zastupnika odsutnog tuženika koji je podnio odgovor na tužbu u kojem je predložio da sud istu odbije te istaknuo brojne sadržajne prigovore, ne osporavajući međutim međunarodnu nadležnost austrijskih sudova. Tek nakon toga odvjetnički ured kojem je A. dao punomoć posredovao je za potonjeg i osporio međunarodnu nadležnost austrijskih sudova.

Sud je ocijenio da upuštanje u postupak privremenog zastupnika odsutnog tuženika koji je imenovan sukladno nacionalnom pravu nema isti učinak kao upuštanje u postupak u smislu članka 24. Uredbe br. 44/2001, u vezi s člankom 47. Povelje o temeljnim pravima. Naime, prešutno prihvaćanje nadležnosti na temelju članka 24. prve rečenice Uredbe br. 44/2001 temelji se na hotimičnom odabiru te nadležnosti od strane stranaka spora, što pretpostavlja da je tuženiku poznato da je protiv njega pokrenut postupak. Suprotno tome, ne može se smatrati da je odsutni tuženik kojem nije dostavljen akt kojim se pokreće postupak i koji ne zna da je on protiv njega pokrenut prešutno prihvatio nadležnost suda koji ga vodi. U tom pogledu, pravo na djelotvorno pravno sredstvo tužitelja zajamčeno člankom 47. Povelje, koje se mora izvršavati istodobno s pravima na obranu tuženika u okviru Uredbe br. 44/2001, ne zahtijeva drukčije tumačenje članka 24. te uredbe.

X. Prijevoz

U području prijevoza mogu se spomenuti tri presude.

Kao prvo, Sud je u velikom vijeću u presudi *International Jet Management* (C-628/11, EU:C:2014:171) od 18. ožujka 2014. ispitivao, u svjetlu *zabrane diskriminacije na temelju državljanstva iz članka 18. UFEU-a, nacionalne propise države članice koji određuju da zračni prijevoznici Unije koji nemaju operativnu licenciju koju je izdala ta država moraju dobiti dozvolu za svaki let iz treće zemlje.*

Najprije utvrdivši da to što se predmetne usluge obavljaju s polazištem iz treće zemlje ne može isključiti takvu situaciju iz područja primjene Ugovorâ u smislu članka 18. UFEU-a, Sud se posvetio ispitivanju usklađenosti spornih nacionalnih propisa s tom odredbom. U tom je pogledu istaknuo da diskriminirajućim treba smatrati propis države članice kojim se od zračnog prijevoznika koji je imatelj operativne licencije koju je izdala druga država članica zahtijeva pribavljanje dozvole ulaska u njezin zračni prostor u svrhu obavljanja privatnih izvanrednih letova s polazištem iz treće zemlje i s odredištem u prvoj državi članici, iako se takva dozvola ne zahtijeva od zračnih prijevoznika koji su imatelji operativne licencije koju je izdala prva država članica. Naime, takvim se propisima uvodi razlikovni kriterij koji stvarno dovodi do istog rezultata kao i kriterij koji se temelji na državljanstvu. Takvi propisi u praksi u nepovoljniji položaj dovode isključivo zračne prijevoznike koji imaju sjedište u nekoj drugoj državi članici u skladu s člankom 4. točkom (a) Uredbe br. 1008/2008⁸⁴ i čiju je operativnu licenciju izdalo nadležno tijelo te države. Sud je utvrdio da je ista situacija, pa još i izraženija, s propisima države članice koji tim zračnim prijevoznicima nameću obvezu podnošenja izjave o neraspoloživosti kojom se potvrđuje da zračni prijevoznici imatelji operativne licencije koju je izdala prva država članica ne žele ili nisu u stanju obaviti te letove. Prema mišljenju Suda, takvi

⁸⁴ Uredba (EZ) br. 1008/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. rujna 2008. o zajedničkim pravilima za obavljanje zračnog prijevoza u Zajednici (preinaka) (SL L 293, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 7., svezak 8., str. 164.)

propisi predstavljaju diskriminaciju na temelju državljanstva koja se ne može opravdati potrebom zaštite nacionalnoga gospodarstva i sigurnosti.

Kao drugo, Sud se u presudi *Glatzel* (C-356/12, EU:C:2014:350) od 22. svibnja 2014. izjašnjavao o valjanosti točke 6.4. Priloga III. Direktivi 2006/126 o vozačkim dozvolama⁸⁵, s obzirom na članak 20., članak 21. stavak 1. i članak 26. Povelje o temeljnim pravima. Bila je riječ o pitanju jesu li zahtjevi iz navedene direktive koji se odnose na oštrinu vida sukladni načelu zabrane diskriminacije na temelju invaliditeta. Naime, zbog spomenutih zahtjeva u pogledu oštrine vida tužitelj u glavnom postupku nije mogao obavljati profesionalnu djelatnost vozača teretnih vozila.

Sud je najprije precizirao opseg pojma diskriminacije na temelju invaliditeta, kako proizlazi iz članka 21. stavka 1. Povelje o temeljnim pravima. Istaknuo je da ta odredba od zakonodavca Unije zahtijeva da ne provodi nikakvu razliku u postupanju na osnovi ograničenja koje osobito proizlazi iz dugotrajnih tjelesnih, mentalnih ili psihičkih oštećenja, čije međudjelovanje s različitim preprekama može sprečavati puno i učinkovito sudjelovanje osobe u pitanju u profesionalnom životu na ravnopravnoj osnovi s drugim radnicima osim ako je takva razlika u postupanju objektivno opravdana. Oslanjajući se potom na valjanost točke 6.4. Priloga III. Direktivi 2006/126, Sud je utvrdio da razlika u postupanju koja se temelji na tome ima li osoba ili nema oštrinu vida potrebnu za upravljanje motornim vozilima u načelu nije u suprotnosti sa zabranom diskriminacije na temelju invaliditeta u smislu članka 21. stavka 1. Povelje o temeljnim pravima ako takav uvjet zaista zadovoljava cilj od općeg interesa, ako je potreban i ne predstavlja neproporcionalan teret. Prema mišljenju Suda, time što u svom Prilogu III. za vozače, osobito one teretnih vozila, utvrđuje minimalni prag oštrine vida, Direktiva 2006/126 nastoji povećati sigurnost cestovnog prometa i na taj način zadovoljava cilj od općeg interesa. Kada je riječ o nužnosti postojanja minimalnih standarda u području vida vozača motornih vozila, nužno je da osobe kojima se izdaje vozačka dozvola imaju primjerene tjelesne sposobnosti, osobito glede vida, s obzirom na to da tjelesni nedostaci mogu imati ozbiljne posljedice. Sud je stoga zaključio da je zakonodavac Unije uravnotežio, s jedne strane, zahtjeve sigurnosti cestovnog prometa i, s druge strane, prava slabovidnih osoba na nediskriminaciju na način koji nije neproporcionalan ciljevima koji se žele postići.

K tome, Sud je proučavajući problem naznačio da su odredbe Konvencije Ujedinjenih naroda o invaliditetu⁸⁶ u svojoj provedbi ili učincima podređene intervenciji naknadnih akata koje donose ugovorne strane, tako da nije riječ o bezuvjetnim i dovoljno preciznim odredbama koje bi omogućile nadzor valjanosti akata prava Unije u odnosu na odredbe navedene konvencije⁸⁷.

Naposljetku, Sud je ocijenio da, iako članak 26. Povelje o temeljnim pravima nalaže Uniji poštovanje i priznavanje prava osoba s invaliditetom na mjere integracije, načelo sadržano u tom članku ne podrazumijeva obvezu zakonodavca Unije da usvoji neku posebnu mjeru.

⁸⁵ Direktiva 2006/126/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 20. prosinca 2006. o vozačkim dozvolama (SL L 403, str. 18.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 7., svezak 8., str. 107.), kako je izmijenjena Direktivom Komisije 2009/113/EZ od 25. kolovoza 2009. (SL 2010, L 223, str. 31.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 7., svezak 8., str. 256.)

⁸⁶ Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom koja je odobrena u ime Europske zajednice Odlukom Vijeća 2010/48/EZ od 26. studenoga 2009. (SL L 23, str. 35.)

⁸⁷ U pogledu učinaka te konvencije u pravnom poretku Unije također se upućuje na presudu od 18. ožujka 2014., Z. (C- 363/12, EU:C:2014:159), prikazanu u dijelu XIV.2. „Pravo na rodiljni dopust“.

Konačno, veliko vijeće Suda je u presudi *Fonnship i Svenska Transportarbetarförbundet* (C-83/13, EU:C:2014:2053), objavljenoj 8. srpnja 2014., imalo priliku precizirati područje primjene ratione personae Uredbe br. 4055/86 o slobodi pružanja usluga u pomorskom prometu⁸⁸.

Sud je odlučio da članak 1. te uredbe treba tumačiti na način da se slobodom pružanja usluga načelno može koristiti društvo sa sjedištem u državi stranci Sporazuma o EGP-u⁸⁹ koje je vlasnik broda koji plovi pod zastavom treće zemlje i kojim su pružene usluge pomorskog prometa iz države stranke tog sporazuma ili prema njoj. To je moguće pod uvjetom da se to društvo može kvalificirati kao pružatelj tih usluga jer iskorištava taj brod i da korisnici tih usluga imaju sjedište u državama strankama navedenoga sporazuma različitim od one u kojoj navedeno društvo ima sjedište.

Na primjenu Uredbe br. 4055/86 ni na koji način ne utječe okolnost da su na brodu zaposleni državljani trećih zemalja. K tome, primjena te uredbe uključuje poštovanje odredaba Ugovora koje se odnose na slobodu pružanja usluga kako ih je tumačio Sud, osobito u svojoj sudskoj praksi u vezi s usklađenošću sindikalnih djelovanja sa slobodom pružanja usluga⁹⁰.

XI. Tržišno natjecanje

1. Zabranjeni sporazumi

Što se tiče tumačenja i primjene pravnih pravila Unije u području zabranjenih sporazuma, valja istaknuti četiri presude Suda, od kojih se prva tiče prava na naknadu štete uzrokovane zabranjenim sporazumom, sljedeće dvije bave se utvrđenjem postojanja zabranjenog sporazuma, dok se posljednja odnosi na postupak primjene pravila tržišnog natjecanja.

Presuda *Kone i dr.* (C-557/12, EU:C:2014:1317), objavljena 5. lipnja 2014., tiče se predmeta u kojem je tužitelj u glavnom postupku od trećih poduzetnika, koji nisu bili sudionici sporazuma zabranjenog pravom tržišnog natjecanja, kupovao dizala i pokretne trake po višoj cijeni od one koja bi bila određena da nije bilo tog sporazuma. Prema mišljenju tužitelja u glavnom postupku ti treći poduzetnici koji su bili njegovi dobavljači iskoristili su postojanje sporazuma kako bi odredili svoje cijene u višem iznosu. Sud koji je uputio zahtjev obratio se Sudu pitanjem *ima li na temelju članka 101. UFEU-a onaj kojemu je šteta uzrokovana postupanjem osobe koja nije sudionik zabranjenog sporazuma pravo zahtijevati naknadu štete od njegovih sudionika.*

Sud je najprije podsjetio da bi puna učinkovitost članka 101. UFEU-a i posebice koristan učinak zabrane propisane njegovim stavkom 1. bili bi dovedeni u pitanje kada svaka osoba ne bi mogla zahtijevati naknadu štete koju joj je prouzročio ugovor ili postupanje koji mogu ograničiti ili narušiti tržišno natjecanje. Sud je potom utvrdio da zabranjeni sporazum može imati za posljedicu to da društva koja nisu njegovi sudionici potakne na povećanje cijena radi usklađivanja s tržišnom cijenom proizašlom iz zabranjenog sporazuma, što njegovim sudionicima ne može biti nepoznato.

⁸⁸ Uredba Vijeća (EEZ) br. 4055/86 od 22. prosinca 1986. o primjeni načela slobode pružanja usluga u pomorskom prometu između država članica te između država članica i trećih zemalja, ugrađena u Sporazum o EGP-u (SL L 378, str. 1.; ispravak u SL 1987, L 93, str. 17.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 8., str. 3.)

⁸⁹ Bilješka 61. *supra*

⁹⁰ Presuda od 18. studenoga 2007., *Laval un Partneri* (C-341/05, EU:C:2007:809)

Na taj način, iako se određivanje cijene ponude smatra posve autonomnom odlukom poduzetnika koji ne sudjeluje u zabranjenom sporazumu, takva odluka može biti donesena s obzirom na tržišnu cijenu iskrivljenu tim sporazumom. Prema tome, čim se utvrdi da zabranjeni sporazum može dovesti do povećanja cijena koje primjenjuju konkurenti koji nisu sudionici navedenog sporazuma, žrtve tog povećanja cijena morale bi biti u mogućnosti od sudionika zabranjenog sporazuma zatražiti naknadu pretrpljene štete.

Prema mišljenju Suda, učinkovitost članka 101. UFEU-a bila bi dovedena u pitanje kada bi pravo na potraživanje naknade pretrpljene štete nacionalnim pravom bilo uvjetovano, kategorički i neovisno o posebnim okolnostima slučaja, postojanjem izravne uzročne veze između zabranjenog sporazuma i štete, isključujući ga u slučajevima u kojima dotična osoba nije imala ugovorne veze sa sudionikom zabranjenog sporazuma, nego s poduzetnikom koji u njemu nije sudjelovao, ali čija je politika određivanja cijena bila pod utjecajem zabranjenog sporazuma.

U presudi *MasterCard i dr./Komisija* (C-382/12 P, EU:C:2014:2201) od 11. rujna 2014. Sud je imao priliku, odlučujući o žalbi podnesenoj protiv presude Općeg suda kojom su *višestране međubankovne naknade (CMI) koje se primjenjuju u sustavu plaćanja karticama MasterCard ocijenjene protivnima pravu tržišnog natjecanja*⁹¹, pružiti pojašnjenja u pogledu tumačenja različitih elemenata članka 81. UEZ-a⁹². U predmetnom slučaju, višestране međubankovne naknade (u daljnjem tekstu: CMI) dio su cijene transakcije platežnim karticama koji zadržava banka izdavateljica kartice. Ističući da te naknade, u mjeri u kojoj su nametnute trgovcima u širem okviru troškova koji im se zaračunavaju za korištenje platežnih kartica, imaju za učinak povećavanje osnove tih troškova, iako bi oni inače mogli biti niži, Komisija ih je u odluci pobijanoj pred Općim sudom ocijenila kao ograničenje tržišnog natjecanja određivanjem cijena između banaka prihvatiteljica.

Sud je u okviru ispitivanja uvjeta koji proizlaze iz članka 81. UEZ-a najprije ocijenio, potvrđujući tumačenje Općeg suda, da se MasterCard i financijske ustanove koje su sudjelovale u utvrđivanju CMI-ja mogu, s obzirom na zajedničke interese, kvalificirati kao „udruženje poduzetnika” u smislu članka 81. stavka 1. UEZ-a. U tom pogledu Sud je, među ostalim, naglasio da članak 81. UEZ-a pravi razliku između pojmova „usklađeno djelovanje”, „sporazumi među poduzetnicima” ili „odluke udruženja poduzetnika” samo zato da bi se spriječilo da poduzetnici izbjegnu primjenu pravila tržišnog natjecanja isključivo zbog oblika u kojem koordiniraju svoje postupanje.

Sud je usto utvrđivao mogu li CMI-ji izbjeci zabrani predviđenoj u članku 81. stavku 1. UEZ-a, s obzirom na njihovu akcesornost u odnosu na sustav plaćanja MasterCard. S tim u vezi Sud je, među ostalim, podsjetio da ograničenje gospodarske autonomije nije obuhvaćeno načelom zabrane iz članka 81. stavka 1. UEZ-a ako je objektivno nužno za ostvarenje poduhvata ili djelatnosti koji nemaju te osobine, te proporcionalno njihovim ciljevima. U tim okolnostima Sud je najprije ispitivao može li sustav MasterCard funkcionirati bez CMI-ja. U tom pogledu je, suprotno tvrdnjama žalitelja, ocijenio da se ne može smatrati da činjenica da bi bez predmetnog ograničenja taj poduhvat bilo teže ostvariti, ili bi ga bilo manje profitabilno ostvariti, to ograničenje čini „objektivno neophodnim”, što je preduvjet da ga se može kvalificirati akcesornim. Nadalje, što se tiče proporcionalnosti CMI-ja u odnosu na ciljeve sustava MasterCard, Sud je precizirao da kao hipotetske slučajeve valja uzeti u obzir ne samo situacije do kojih bi došlo u slučaju nepostojanja tog ograničenja, nego i druge alternativne situacije do kojih bi moglo doći da su te hipoteze realistične.

⁹¹ Presuda Općeg suda od 24. svibnja 2012., *MasterCard i dr./Komisija* (T-111/08, EU:T:2012:260)

⁹² Kasnije članak 101. UFEU-a

U tom pogledu Sud je utvrdio da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što se nije osvrnuo na vjerojatnost odnosno izvjesnost zabrane određivanja cijena „ex post“ ukoliko CMI-ji ne bi postojali, nego se oslanjao isključivo na kriterij gospodarske održivosti sustava bez navedenih naknada. Međutim, budući da je u predmetnom slučaju, sukladno zaključcima Komisije, hipoteza o sustavu koji funkcionira samo na temelju zabrane određivanja cijena „ex post“ jedina druga opcija koja može omogućiti sustavu MasterCard da funkcionira bez CMI-jeva, ta pogreška nije utjecala na analizu protutržišnih učinaka CMI-ja koju je proveo Opći sud, niti na izreku njegove presude prema kojoj su CMI-ji imali ograničavajuće učinke na tržišno natjecanje.

Naposljetku, Sud je ispitivao može li se na CMI-je primijeniti izuzeće na temelju članka 81. stavka 3. UEZ-a. Sud je naglasio da u predmetnom slučaju treba voditi računa o objektivnim koristima ne samo na relevantnom tržištu nego i na odvojenom, ali povezanom tržištu. Opći je sud uzeo u obzir ulogu CMI-ja pri uravnoteživanju dviju strana sustava MasterCard, to jest strana „izdavanja“ i „prihvatanja“, priznajući da između tih dviju strana postoje interakcije. Međutim, s obzirom na to da ne postoje dokazi o značajnim objektivnim koristima koje bi na prihvatiteljskom tržištu iz CMI-ja proizlazile za trgovce, Opći sud nije bio dužan nastaviti s ispitivanjem koristi koje iz CMI-ja proizlaze za imatelje kartica jer one same za sebe ne mogu kompenzirati probleme koje ovi uzrokuju.

Utvrdivši prema tome postojanje zabranjenog sporazuma na koji se ne može primijeniti izuzeće, Sud je potvrdio presudu Općeg suda.

U jednoj drugoj presudi koja se odnosila na bankovne kartice, presudi *CB/Komisija* (C-67/13 P, EU:C:2014:2204) od 11. rujna 2014., Sud je ukinuo presudu Općeg suda zbog njegova neosnovana zaključka prema kojem *tarife francuskog Groupement des cartes bancaires po svojoj naravi ograničavaju tržišno natjecanje*.

Groupement des cartes bancaires (CB; u daljnjem tekstu Groupement), koji su osnovala glavne francuske bankarske ustanove izdavateljice bankovnih kartica, usvojio je mjere kojima se utvrđuju iznosi članarina za one članove čija aktivnost izdavanja kartica CB premašuje aktivnost uključivanja novih trgovaca u sustav, kao i za neaktivne i slabo aktivne članove.

Opći sud je, po uzoru na Komisiju, ocijenio da je Groupement donio odluku o udruživanju poduzetnika koja je dovela do ograničavanja tržišnog natjecanja „prema cilju“. Stoga je prosudio da nije potrebno ispitivati učinke tih mjera na tržište.

U tom pogledu Sud smatra da je Opći sud počinio pogreške koje se tiču prava pravilno ne ocijenivši postojanje ograničenja tržišnog natjecanja prema cilju, pojam koji treba tumačiti usko i koji se može primijeniti samo na određene vrste koordinacije između poduzetnika. Konkretnije, iako je Opći sud izložio razloge zbog kojih sporne mjere mogu ograničiti tržišno natjecanje novim sudionicima na tržištu, nije ni na koji način opravdao po čemu to ograničenje tržišnog natjecanja predstavlja dovoljno visok stupanj štetnosti kako bi mogao biti kvalificiran ograničenjem prema cilju. Naime, s obzirom na to da su navedene mjere imale za cilj zahtijevati financijski doprinos od članova Groupementa koji su imali koristi od napora drugih članova u području prihvatanja sustava CB, takav se cilj zbog svoje naravi ne može, prema mišljenju Suda, smatrati štetnim za dobro funkcioniranje normalnog tržišnog natjecanja.

Sud je usto ocijenio da je Opći sud, propitujući mogućnosti koje članovima Groupementa stoje na raspolaganju kako bi ostvarili međuoperabilnost sustava plaćanja i podizanja novca preko bankovnih kartica, u stvarnosti procjenjivao potencijalne učinke mjera, a ne njihov cilj, sâm

ističući da se predmetne mjere ne mogu smatrati „po svojoj naravi“ štetnima za dobro odvijanje normalnog tržišnog natjecanja.

Sud je stoga vratio predmet Općem sudu kako bi ovaj utvrdio jesu li predmetni sporazumi imali „za učinak“ ograničavanje tržišnog natjecanja u smislu članka 81. UEZ-a⁹³.

U presudi *Deltafina/Komisija* (C-578/11 P, EU:C:2014:1742) od 12. lipnja 2014., Sud je, postupajući po žalbi, pojašnjavao određene aspekte postupka primjene pravila o tržišnom natjecanju. U pogledu smanjenja novčane kazne u zamjenu za suradnju inkriminiranog poduzetnika s Komisijom Sud je ocijenio da je poduzetnikova obveza zadržati tajnost te suradnje. Na taj način, objava o suradnji s Komisijom učinjena drugim poduzetnicima koji su sudjelovali u zabranjenom sporazumu predstavlja povredu obveze suradnje.

U toj je presudi Sud također ispitivao je li Opći sud povrijedio pravo na pošteno suđenje prihvativši na raspravi usmena svjedočenja zastupnika stranaka te se oslanjajući na jedno od tih svjedočenja. Sud je utvrdio da je Opći sud izišao iz okvira onoga što je dopušteno u postojećoj praksi ispitivanja o tehničkim ili složenim pitanjima, s obzirom na to da se njegovo ispitivanje odnosilo na činjenice koje je trebalo utvrditi primjenom Poslovnika Općeg suda. Sud je međutim ocijenio da ta postupovna nepravilnost ne predstavlja povredu prava na pravično suđenje jer su predmetna svjedočenja uzeta u obzir samo radi cjelovitosti, jer se zaključak Općeg suda mogao utemeljiti već na pisanim dokazima kojima je raspolagao.

Naposljetku, Sud se također izjasnio o argumentu koji se odnosio na prekomjernu duljinu postupka. Potvrđujući svoju sudsku praksu⁹⁴, s jedne je strane podsjetio da u nedostatku bilo kakve indicije o tome da je prekomjerna duljina postupka pred Općim sudom utjecala na rješenje spora nepoštovanje razumnog roka za suđenje ne može dovesti do ukidanja pobijane presude. S druge strane, Sud je potvrdio da povreda obveze koju Opći sud ima na temelju članka 47. stavka 2. Povelje o temeljnim pravima da u predmetima koji su mu povjereni presudi u razumnom roku mora pronaći svoju sankciju u tužbi za naknadu štete. O navedenoj tužbi, kao o djelotvornom pravnom sredstvu, treba odlučivati Opći sud u sastavu drukčijem od onoga u kojem je postupao po tužbi za poništenje.

2. Državne potpore

U području državnih potpora Sud je u presudi *Francuska/Komisija* (C-559/12 P, EU:C:2014:217), objavljenoj 3. travnja 2014., ocijenio da je Opći sud s pravom odbio tužbu za poništenje koju je Francuska⁹⁵ podnijela protiv odluke Komisije od 26. siječnja 2010. u kojoj je *zaključeno da neograničeno jamstvo koje je Francuska dala La Poste predstavlja državnu potporu nespojivu s unutarnjim tržištem*⁹⁶. La Poste française do svojeg se preoblikovanja u javno dioničko društvo 1. ožujka 2010. smatrala javnom ustanovom koja obavlja industrijsku i komercijalnu djelatnost (u daljnjem tekstu: EPIC), na koju se ne primjenjuju postupci insolventnosti i stečajni postupci.

U okviru predmetne žalbe Francuska, među ostalim, prigovara Općem sudu to što je, s jedne strane, ocijenio da je Komisija mogla prebaciti teret dokazivanja postojanja jamstva jer se na La

⁹³ Kasnije članak 101. UFEU-a

⁹⁴ Presuda Suda od 26. studenoga 2013., *Gascogne Sack Deutschland/Komisija* (C-40/12 P, EU:C:2013:768)

⁹⁵ Presuda Općeg suda od 20. rujna 2012., *Francuska/Komisija* (T-154/10, EU:T:2012:452)

⁹⁶ Odluka Komisije 2010/605/EU od 26. siječnja 2010. o državnoj potpori C 56/07 (ex E 15/05) koju je Francuska dodijelila La Poste [*priopćena pod brojem C(2010)133*] (SL L 274, str. 1.)

Poste nisu primjenjivali opći propisi o restrukturiranju i likvidaciji poduzetnika u poteškoćama i, s druge strane, to što nije poštovao pravila o standardu dokazivanja potrebnom da bi se utvrdilo postojanje takvog jamstva. Sud, međutim, ističe da Opći sud nije odobrio nikakvo korištenje negativnih pretpostavki ni prebacivanje tereta dokazivanja od strane Komisije. Sud, naime, smatra da je Komisija pravilno ispitala postojanje neograničenog državnog jamstva u korist La Poste, uzevši u obzir više suglasnih elemenata pomoću kojih se može utvrditi davanje takvog jamstva. Sud također potvrđuje da se Komisija, da bi dokazala postojanje implicitnog jamstva, može osloniti na metodu skupa ozbiljnih, preciznih i suglasnih indicija kako bi se provjerilo je li država obvezna, na temelju nacionalnog prava, upotrijebiti svoje resurse da bi pokrila gubitke posrnulog EPIC-a i, stoga, konkretnog ekonomskog rizika terećenja državnog proračuna.

Francuska Općem sudu također prigovara to da je počinio pogrešku koja se tiče prava zaključivši da je Komisija po pravnim standardima dokazala postojanje prednosti koja proizlazi iz navodnog državnog jamstva danog La Poste. U tom pogledu Sud je naveo da postoji jednostavna pretpostavka prema kojoj davanje implicitnog i neograničenog državnog jamstva u korist poduzetnika na kojeg se ne primjenjuju redovni postupci restrukturiranja i likvidacije ima za posljedicu poboljšanje njegovog financijskog položaja smanjenjem troškova koji uobičajeno opterećuju njegov proračun. Na taj način, da bi dokazala postojanje prednosti koju je poduzetnik korisnik ostvario takvim jamstvom, Komisiji je dovoljno utvrditi njegovo postojanje, pri čemu ne mora dokazivati stvarne učinke koje je ono proizvelo od trenutka kada je dano.

XII. Porezne odredbe

Dana 16. siječnja 2014. u presudi *Ibero Tours* (C-300/12, EU:C:2014:8) Sud je ocijenio da se načela koja je utvrdio u presudi *Elida Gibbs*⁹⁷, koja se odnose na *uzimanje u obzir rabata koje proizvođač odobrava u lancu distribucije za potrebe određivanja oporezivog iznosa za obračun poreza na dodanu vrijednost (PDV)*, ne primjenjuju kada putnički agent, djelujući kao posrednik, dodijeli konačnom potrošaču, na vlastitu inicijativu i na vlastiti trošak, smanjenje cijene za isporuku osnovne usluge koju izvršava organizator putovanja.

U presudi *Elida Gibbs* Sud je ocijenio da u situaciji u kojoj proizvođač, koji nije ugovorno vezan s konačnim potrošačem, nego je prva karika u lancu transakcija koji s njim završava, odobrava potonjem smanjenje cijene putem kupona za smanjenje koje primaju trgovci na malo i koje tim trgovcima nadoknađuje proizvođač, oporezivi iznos za potrebe PDV-a treba se umanjiti za navedeno smanjenje. U ovom predmetu Sud je utvrdio da ostvarenje cilja koji se želi postići posebnim uređenjem za putničke agente iz članka 26. Šeste direktive⁹⁸ ne zahtijeva nikakvo odstupanje od općeg pravila iz članka 11. slova A stavka 1. točke (a) Šeste direktive, koje se, u svrhu određivanja oporezivog iznosa, referira na pojam „naknada koju je dobio ili će dobiti [...] dobavljač [...] od [...] kupca ili neke treće strane“. Sud je iz navedenog zaključio da se, za razliku od predmeta *Elida Gibbs*, ovaj predmet ne odnosi na odobravanje rabata proizvođača u distribucijskom lancu, nego na to da putnički agent, djelujući kao posrednik, financira dio cijene putovanja, što se u odnosu na konačnog potrošača usluge putovanja odražava u smanjenju cijene za to putovanje. Budući da navedeno smanjenje cijene ne utječe ni na naknadu koju za prodaju putovanja prima njegov organizator ni na naknadu koju za uslugu posredovanja prima putnički agent, Sud je

⁹⁷ Presuda Suda od 24. listopada 1996., *Elida Gibbs* (C-317/94, EU:C:1996:400)

⁹⁸ Šesta direktiva Vijeća 77/388/EEZ od 17. svibnja 1977. o usklađivanju zakonodavstava država članica o porezima na promet – Zajednički sustav poreza na dodanu vrijednost: jedinstvena osnovica za određivanje poreza (SL L 145, str. 1.)

zaključio da, u skladu s člankom 11. slovom A stavkom 1. točkom (a) Šeste direktive, takvo smanjenje cijene nema za posljedicu smanjenje oporezivog iznosa ni za osnovnu transakciju organizatora putovanja ni za transakciju isporuke usluga koju izvršava putnički agent.

Presuda *Skandia America (USA), filial Sverige* (C-7/13, EU:C:2014:2225) od 17. rujna 2014. bavi se pitanjem trebaju li i na koji način *isporuke usluga koje je glavna poslovna jedinica s poslovnim nastanom u trećoj zemlji uz naknadu izvršila svojoj podružnici s poslovnim nastanom u državi članici podlijeagati PDV-u* na temelju Direktive 2006/112⁹⁹, kada je navedena podružnica u toj državi članica PDV grupacije osnovane na temelju članka 11. spomenute direktive.

Sud je prije svega razmatrao pitanje oporezivanja PDV-om isporuka usluga koje je glavna poslovna jedinica izvršila svojoj podružnici u situaciji poput gore opisane. U tom pogledu Sud je naglasio da, unatoč tome što je podružnica o kojoj je riječ u glavnom postupku bila ovisna o glavnoj poslovnoj jedinici i stoga sama nije mogla imati svojstvo poreznog obveznika u smislu članka 9. Direktive 2006/112, bila je članica PDV grupacije i predstavljala je stoga s drugim članovima spomenute grupacije, a ne s glavnom poslovnom jedinicom, jedinstvenog poreznog obveznika. Sud je zaključio da isporuka takvih usluga predstavlja oporezivu transakciju na temelju članka 2. stavka 1. točke (c) Direktive 2006/112, s obzirom na to da usluge koje je glavna poslovna jedinica uz naknadu izvršila navedenoj podružnici treba, sa stajališta PDV-a, smatrati uslugama koje su izvršene PDV grupaciji. Sud je potom zaključio da u takvim okolnostima članke 56., 193. i 196. Direktive 2006/112 treba tumačiti na način da je PDV grupacija kao kupac usluga iz članka 56. te direktive dužnik plaćanja plativog PDV-a. Naime, iznimno od općeg pravila iz članka 193. Direktive 2006/112 prema kojem je PDV u državi članici dužan plaćati svaki porezni obveznik koji obavlja oporezivu isporuku usluga, članak 196. navedene direktive predviđa da je PDV dužan plaćati svaki porezni obveznik primatelj tih usluga ako usluge iz članka 56. navedene direktive pruža porezni obveznik koji nema poslovni nastan u toj državi članici.

XIII. Usklađivanje zakonodavstava

1. Intelektualno vlasništvo

U području intelektualnog vlasništva pet presuda zaslužuje osobitu pozornost. Prva se tiče patentibilnosti biotehnoloških izuma, sljedeće tri odnose se na autorsko pravo i srodna prava, dok je u petoj presudi riječ o trodimenzionalnim žigovima.

U presudi *International Stem Cell Corporation* (C-364/13, EU:C:2014:2451), objavljenoj 18. prosinca 2014., Sud je u velikom vijeću tumačio članak 6. stavak 2. točku (2) Direktive 98/44 o pravnoj zaštiti biotehnoloških izuma¹⁰⁰, prema kojem se *korištenje ljudskih embrija za industrijske ili komercijalne svrhe ne može patentirati* jer bi njihovo iskorištavanje bilo protivno javnom poretku ili moralu.

U tom pogledu Sud je, među ostalim, ocijenio da neoplođena ljudska jajna stanica, čiji su dioba i daljnji razvoj stimulirani partenogenezom, nije „ljudski embrij“ u smislu navedenog članka 6. stavka 2. točke (c) ako, s obzirom na sadašnje znanstvene spoznaje, sama po sebi nema inherentnu sposobnost razviti se u ljudsko biće.

⁹⁹ Direktiva Vijeća 2006/112/EZ od 28. studenoga 2006. o zajedničkom sustavu poreza na dodanu vrijednost (SL L 347, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 9., svezak 1., str. 120.)

¹⁰⁰ Direktiva 98/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 6. srpnja 1998. o pravnoj zaštiti biotehnoloških izuma (SL L 213, str. 13.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 62., str. 85.)

U prilog takvom zaključku Sud je ponajprije podsjetio da pojam „ljudskog embrija“ treba shvatiti u širokom smislu s obzirom na to da je zakonodavac Unije namjeravao isključiti svaku mogućnost patentibilnosti tamo gdje bi poštovanje ljudskog dostojanstva moglo biti ugroženo¹⁰¹. Naime, ta se klasifikacija mora također primjenjivati na neoplođenu ljudsku jajnu stanicu u koju se ugradila stanična jezgra iz zrele ljudske stanice i neoplođenu ljudsku jajnu stanicu čiji su dioba i daljnji razvoj stimulirani partenogenezom, tamo gdje su ti organizmi, zbog učinka tehnike korištene za njihovo dobivanje, sposobni započeti postupak razvoja u ljudsko biće jednako kao i embrij stvoren oplodnjom jajne stanice.

U skladu s navedenim kriterijima za tumačenje, Sud je došao do zaključka da se u svjetlu činjeničnih utvrđenja suda koji je uputio zahtjev navedeno isključenje patentibilnosti ne može primijeniti na partenote koje nemaju inherentnu sposobnost razviti se u ljudsko biće.

Što se tiče autorskog prava i srodnih prava, presuda *Nintendo i dr.* (C-355/12, EU:C:2014:25) od 23. siječnja 2014. omogućila je Sudu da *precizira opseg pravne zaštite kojom se može koristiti nositelj autorskih prava na temelju Direktive 2001/29 o autorskom pravu i srodnim pravima*¹⁰² kako bi se borio protiv izbjegavanja poduzetih tehničkih mjera za zaštitu svojih igračih konzola od korištenja krivotvorenih programa koji su tim konzolama namijenjeni.

Sud je najprije podsjetio da videoigre čine složeni materijal koji se sastoji ne samo od računalnih programa nego i od grafičkih i zvučnih elemenata koji, iako su kodirani na računalni jezik, imaju vlastitu stvaralačku vrijednost. Kao vlastita intelektualna tvorevina svog autora, izvorni računalni programi zaštićeni su autorskim pravom koje predviđa spomenuta direktiva. Prema mišljenju Suda, tehničke mjere koje su istodobno sadržane u fizičkim medijima igara i na konzolama i koje zahtijevaju njihovo međudjelovanje obuhvaćene su pojmom „učinkovitih tehničkih mjera“ u smislu Direktive 2001/29 i uživaju zaštitu koju ona pruža ako je njihov cilj spriječiti ili ograničiti radnje koje štete pravima nositelja. Ta pravna zaštita treba poštovati načelo proporcionalnosti i ne smije zabraniti uređaje ili radnje koji imaju, u komercijalnom kontekstu, svrhu ili uporabu različitu od izbjegavanja tehničke zaštite u nezakonite svrhe. U slučaju poput predmetnog, opseg pravne zaštite o kojoj je riječ ne treba ocjenjivati s obzirom na posebno korištenje konzola kakvo je predvidio nositelj autorskih prava, nego treba uzeti u obzir mjerila predviđena u članku 6. stavku 2. Direktive 2001/29 u odnosu na uređaje, proizvode ili sastavne dijelove koji mogu izbjeći zaštitu učinkovitih tehničkih mjera.

Presuda *UPC Telekabel Wien* (C-314/12, EU:C:2014:192), objavljena 27. ožujka 2014., bila je prilika da se Sud očituje o *ovlaštenjima nositelja autorskih prava u svjetlu zaštite temeljnih prava*. Predmet se odnosio na dva društva za kinematografsku proizvodnju koja su nositelji prava na filmovima koja stavljaju na raspolaganje javnosti na jednoj internetskoj stranici posredstvom pružatelja pristupa sa sjedištem u Austriji. Austrijski sud je potonjem zabranio pružanje pristupa stranici u mjeri u kojoj bez pristanka navedenih društava stavlja na raspolaganje javnosti kinematografska djela na kojima ona imaju prava srodna autorskom pravu.

U tom pogledu Sud je istaknuo da je pružatelj pristupa internetu koji omogućava svojim klijentima pristupanje predmetima zaštite koje je treća strana stavila na raspolaganje javnosti na internetu posrednik čije se usluge koriste za povredu autorskog prava ili srodnog prava u smislu članka 8. stavka 3. Direktive 2001/29. Takav zaključak potvrđuje cilj te direktive. Isključenje pružatelja pristupa internetu iz područja primjene te odredbe značajno bi smanjilo zaštitu nositelja prava kojoj teži ta

¹⁰¹ Presuda Suda od 18. listopada 2014., *Brüstle* (C-34/10, EU:C:2011:669)

¹⁰² Bilješka 26. *supra*

direktiva. Na pitanje o mogućnosti da se, s obzirom na temeljna prava, izda sudski nalog u kojem se neće precizirati mjere koje pružatelj pristupa internetu treba poduzeti i o mogućnosti da potonji izbjegne plaćanje novčane kazne za povredu sudskog naloga time što će dokazati da je proveo sve razumne mjere, Sud je pojasnio da se predmetna temeljna prava, to jest sloboda poduzetništva i sloboda informiranja ne protive takvom nalogu ako su ispunjena dva uvjeta. S jedne strane, mjere koje poduzima pružatelj pristupa ne smiju korisnike interneta nepotrebno lišavati mogućnosti da zakonito pristupe raspoloživim informacijama. S druge strane, te mjere moraju imati za učinak to da spriječe ili barem otežaju neovlašteno pristupanje predmetima zaštite i ozbiljno obeshrabre korisnike interneta u tome da predmetima koji su im stavljeni na raspolaganje pristupaju uz povredu prava intelektualnog vlasništva.

Sud je, također u području autorskog i srodnih prava, u presudi *Deckmyn i Vrijheidsfonds* (C-201/13, EU:C:2014:2132) od 3. rujna 2014., zasjedajući u velikom vijeću, precizirao *doseg pojma „parodije” kao iznimke od prava reproduciranja, priopćavanja djela javnosti i stavljanja predmeta zaštite na raspolaganje javnosti u smislu članka 5. stavka 3. točke (k) Direktive 2001/29.*

Sud je najprije napomenuo da pojam „parodije” treba smatrati autonomnim pojmom prava Unije. Međutim, u odsutnosti bilo kakve definicije tog pojma u Direktivi 2001/29, njegovo značenje i doseg treba utvrditi sukladno njegovu uobičajenom smislu u svakodnevnom jeziku, a sve uzimajući u obzir kontekst u kojem se koristi i ciljeve kojima teži propis čiji je dio. Sud je potom istaknuo da su bitna obilježja parodije, s jedne strane, pozivanje na postojeće djelo uz prikazivanje zamjetnih razlika u odnosu na njega i, s druge strane, izražavanje humora ili ismijavanja. Pojam „parodije” u smislu te odredbe ne podliježe uvjetima prema kojima parodija mora imati vlastito originalno obilježje koje se ne sastoji samo u tome da sadrži zamjetne razlike u odnosu na izvorno djelo koje je predmet parodije, mora se moći pripisati drugoj osobi koja nije sâm autor izvornog djela, mora se odnositi na samo izvorno djelo ili mora naznačiti izvor djela koje je predmet parodije. S obzirom na navedeno, prilikom primjene te iznimke u konkretnoj situaciji u smislu članka 5. stavka 3. točke (k) Direktive 2001/29 mora se održati pravedna ravnoteža između, s jedne strane, interesa i prava autora i nositelja prava zaštićenih tom direktivom i, s druge strane, slobode izražavanja korisnika zaštićenog djela koji se pouzdaje u iznimku parodije.

Naposljetku, u području žigova, predmet u kojem je donesena presuda *Apple* (C-421/13, EU:C:2014:2070) od 10. srpnja 2014. naveo je Sud da razmotri *mogućnost registracije trodimenzionalnog žiga koji se sastoji od višebojnog prikaza crteža arhitekture prodavaonice bez bilo kakve naznake veličine i dimenzija, za usluge koje se u njoj nude.*

Kako bi ocijenio mogućnost registriranja znaka o kojem je riječ, Sud je najprije podsjetio na uvjete za registraciju žiga u skladu s Direktivom 2008/95¹⁰³. Prema mišljenju Suda, prikaz koji predstavlja uređenje prodajnog prostora uz pomoć skupa linija, kontura i oblika može činiti žig pod uvjetom da je prikladan za razlikovanje proizvoda ili usluga jednog poduzetnika od onih drugog poduzetnika. Međutim, općenita sposobnost znaka da može činiti žig ne znači da taj znak nužno ima razlikovni karakter u smislu direktive. Navedeni karakter u praksi treba ocjenjivati u odnosu na, s jedne strane, predmetne proizvode ili usluge i, s druge strane, percepciju koju o njima ima relevantna javnost. S druge strane, Sud je precizirao da, ako se nijedan od razloga za odbijanje iz Direktive 2008/95 ne protivi registraciji, znak koji prikazuje uređenje glavnih prodavaonica proizvođača proizvoda može se valjano registrirati ne samo za te proizvode, nego i za usluge kada one ne čine sastavni

¹⁰³ Direktiva 2008/95/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2008. o usklađivanju zakonodavstava država članica o žigovima (kodificirana verzija) (SL L 299, str. 25.; ispravak u SL 2009, L 11, str. 86.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 2., str. 149.)

dio ponude prodaje tih proizvoda. Slijedom navedenoga, prikaz uređenja prodajnog prostora samim crtežom bez naznake veličine ili dimenzija može se registrirati kao žig za usluge koje, iako se odnose na proizvode, ne čine sastavni dio njihove ponude prodaje, pod uvjetom da je znak prikladan za razlikovanje usluga podnositelja prijave za registraciju od onih drugih poduzetnika i da se registraciji ne protivi nijedan od razloga za odbijanje.

2. Zaštita osobnih podataka

U području zaštite osobnih podataka, Sud je objavio tri presude koje zaslužuju da ih se spomene. Dvije od njih odnose se na obveze koje glede zaštite tih podataka imaju poduzetnici koji pružaju komunikacijske usluge te operateri pretraživača. Treća presuda tiče se autonomnosti državnih nadzornih tijela za zaštitu osobnih podataka.

Povod presudi *Digital Rights Ireland i dr.* (C-293/12 i C-594/12, EU:C:2014:238), koju je veliko vijeće donijelo 8. travnja 2014., bio je zahtjev za ocjenu valjanosti *Direktive 2006/24 o zadržavanju podataka s obzirom na temeljna prava na poštovanje privatnog života i zaštitu osobnih podataka*¹⁰⁴. Predmet zahtjeva bilo je utvrđenje o tome predstavlja li obveza koju na temelju te direktive imaju pružatelji javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga ili javnih komunikacijskih mreža da tijekom određenog razdoblja zadržavaju podatke o privatnom životu osobe i o njezinim komunikacijama i da nadležnim nacionalnim tijelima omoguće pristup tim podacima neovlašteno miješanje u spomenuta temeljna prava.

Sud je najprije ocijenio da odredbe Direktive 2006/24 nametanjem takvih obveza osobito teško zadiru u prava na poštovanje privatnog života i zaštitu osobnih podataka iz članaka 7. i 8. Povelje o temeljnim pravima. Sud je potom, u skladu s člankom 52. stavkom 1. Povelje, utvrdio da se takvo miješanje može opravdati ostvarivanjem cilja od općeg interesa poput borbe protiv organiziranog kriminala.

Sud je, međutim, Direktivu proglasio nevaljanom smatrajući da se njome široko i osobito teško zadire u navedena temeljna prava, bez preciznih odredaba koje bi zajamčile da će to miješanje biti ograničeno samo na ono što je nužno.

U prilog takvom utvrđenju Sud je, kao prvo, istaknuo da Direktiva 2006/24 na općenit način obuhvaća svaku osobu i sva sredstva elektroničke komunikacije kao i sve podatke o prometu bez ikakvog razlikovanja, ograničenja ili iznimke s obzirom na cilj borbe protiv teških kaznenih djela. Kao drugo, u pogledu pristupa nadležnih nacionalnih tijela podacima i njihove naknadne uporabe, ta direktiva ne predviđa nikakav objektivni kriterij koji bi mogao osigurati to da će se podaci koristiti samo u svrhu sprečavanja, otkrivanja ili kaznenih progona kaznenih djela koja se mogu smatrati dovoljno teškima da bi se opravdalo takvo miješanje, niti materijalne i postupovne uvjete takvog pristupa ili korištenja. Kao treće, kad je riječ o trajanju zadržavanja podataka, spomenuta direktiva ga predviđa u razdoblju koje nije kraće od šest mjeseci, a da se pritom ne navodi nikakvo razlikovanje između kategorija podataka s obzirom na osobe na koje se odnosi ili s obzirom na njihovu eventualnu korist s obzirom na željeni cilj.

¹⁰⁴ Direktiva 2006/24/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 15. ožujka 2006. o zadržavanju podataka dobivenih ili obrađenih u vezi s pružanjem javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga ili javnih komunikacijskih mreža i o izmjeni Direktive 2002/58/EZ (SL L 105, str. 54.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 50., str. 30.)

S druge strane, što se tiče zahtjeva koji proizlaze iz članka 8. stavka 3. Povelje o temeljnim pravima, Sud je utvrdio da Direktiva 2006/24 ne predviđa dostatna jamstva koja omogućuju učinkovitu zaštitu osobnih podataka od rizika zlorabe kao i od nezakonitih pristupa i korištenja tih podataka niti nalaže zadržavanje podataka na području Unije. Prema tome, ona ne jamči u potpunosti da će neovisno tijelo nadzirati poštovanje zahtjeva u pogledu zaštite i sigurnosti, iako se to izričito traži spomenutim člankom 8.

Nadalje, treba spomenuti presudu *Google Spain i Google* (C-131/12, EU:C:2014:317) od 13. svibnja 2014. u kojoj je Sud u velikom vijeću bio pozvan tumačiti uvjete za primjenu Direktive 95/46 o zaštiti osobnih podataka s obzirom na aktivnost internetskog pretraživača¹⁰⁵.

Sud je najprije utvrdio da operator pretraživača, pretražujući na automatiziran, stalan i sustavan način informacije objavljene na internetu, izvršava aktivnost koju treba kvalificirati kao „obradu osobnih podataka“ u smislu Direktive 95/46 ako te informacije sadrže takve podatke. Prema mišljenju Suda, taj je operator „nadzornik“ te obrade u smislu navedenog članka 2. točke (d) Direktive, s obzirom na to da utvrđuje svrhu i načine te obrade. Obrada osobnih podataka od strane tog operatera razlikuje se od one koju su već proveli urednici mrežnih stranica koji te podatke stavljaju na internetsku stranicu i na nju se nadovezuje.

U tom kontekstu Sud je precizirao da obrada osobnih podataka koju provodi operator pretraživača može znatno utjecati na temeljna prava na poštovanje privatnog života i na zaštitu osobnih podataka jer navedena obrada svakom korisniku interneta omogućava da popisom rezultata dobije strukturiran prikaz informacija koje se odnose na tu osobu i koje je moguće pronaći na internetu, a koje potencijalno dotiču mnogobrojne aspekte njezine privatnosti i koje bez navedenog pretraživača ne bi mogle (ili bi vrlo teško mogle) biti međusobno povezane, te da na taj način utvrde njezin više ili manje detaljan profil. S obzirom na moguću težinu tog miješanja, ono se ne može opravdati samo gospodarskim interesom operatera.

Upitan o tome omogućava li Direktiva 95/46 da zainteresirana osoba zatraži brisanje poveznica prema mrežnim stranicama s popisa rezultata kada želi da informacije koje se ondje nalaze, a tiču se njezine osobe, nakon određenog vremena budu „zaboravljene“, Sud je istaknuo da u slučaju utvrđenja, nastavno na zahtjev zainteresirane osobe, da je uključivanje tih poveznica u popis rezultata trenutačno neusklađeno s navedenom direktivom, informacije i poveznice moraju biti izbrisane s tog popisa. Budući da zainteresirana osoba može, imajući u vidu članke 7. i 8. Povelje o temeljnim pravima, zatražiti da se informacija o kojoj je riječ više ne stavlja na raspolaganje širokoj javnosti njezinim uključivanjem u takav popis rezultata, ta prava načelno prevaguju ne samo nad gospodarskim interesom operatera pretraživača nego i nad interesom javnosti u vezi s pronalaženjem navedene informacije prilikom pretrage na temelju imena te osobe. Tome, međutim, ne bi bilo tako ako bi se zbog posebnih razloga, kao što je to uloga navedene osobe u javnom životu, miješanje u njezina temeljna prava činilo opravdanim prevagujućim javnim interesom da se takvim uključivanjem ostvari pristup informaciji o kojoj je riječ.

Dana 8. travnja 2014. veliko vijeće Suda donijelo je presudu *Komisija/Mađarska* (C-288/12, EU:C:2014:237) odlučujući o tužbi zbog povrede obveze koja se odnosila na prijevremeni prestanak

¹⁰⁵ Direktiva 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka (SL L 281, str. 31.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 7., str. 88.)

*mandata mađarskog nadzornog tijela za zaštitu osobnih podataka i, prema tome, na obveze koje država članica ima na temelju Direktive 95/46 o zaštiti podataka*¹⁰⁶.

U tom pogledu, Sud je podsjetio da na temelju članka 28. stavka 1. podstavka 2. Direktive 95/46, nacionalna nadzorna tijela uspostavljena u državama članicama trebaju uživati neovisnost koja će im omogućiti da svoje zadatke izvršavaju bez vanjskog utjecaja. Ta neovisnost, među ostalim, isključuje svaki nalog te ma kakav drugi oblik vanjskog utjecaja, bio on izravan ili neizravan, koji bi mogao utjecati na njihove odluke i dovesti u pitanje izvršavanje njihova zadatka koji se sastoji u uspostavi pravilne ravnoteže između zaštite prava na privatni život i slobodnog kretanja osobnih podataka. U tom kontekstu, opasnost od političkog utjecaja nacionalnih tijela za javnu kontrolu na odluke nacionalnih nadzornih tijela dovoljna je da ih onemogući u neovisnom izvršavanju zadataka. Kada bi svaka država članica mogla okončati mandat nadzornog tijela prije isteka roka koji je za to prvotno određen, ne poštujući pravila i jamstva koja su u tu svrhu unaprijed utvrđena mjerodavnim propisom, prijetnja takvog prijevremenog prestanka koja bi postojala za to nacionalno tijelo tijekom izvršavanja njegovog mandata mogla bi dovesti do određenog oblika njegove poslušnosti političkoj vlasti, koja je nespojiva s navedenim zahtjevom neovisnosti. Taj se zahtjev stoga nužno mora tumačiti na način da uključuje obvezu poštovanja trajanja mandata nadzornih tijela do njegova isteka uz mogućnost prijevremenog okončanja samo u skladu s pravilima i jamstvima koje predviđa mjerodavni propis. Sud je iz navedenog zaključio da je Mađarska, prijevremeno okončavši mandat nadzornog tijela, povrijedila obveze koje ima na temelju Direktive 95/46.

XIV. Socijalna politika

U području socijalne politike mogu se spomenuti tri presude. Prva se odnosi na zabranu diskriminacije na temelju dobi, a druge dvije na slučajeve majki naručiteljica kojima je uskraćeno pravo na rodiljni dopust radi brige o djetetu.

1. Jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja

U presudi *Schmitzer* (C-530/13, EU:C:2014:2359), objavljenoj 11. studenoga 2014., veliko vijeće Suda raspravljalo je o *zakonodavnoj reformi koja je provedena u Austriji nakon presude Hütter*¹⁰⁷ i koja je imala za cilj okončati diskriminaciju službenika na temelju dobi. U presudi *Hütter* Sud je ocijenio da se Direktiva 2000/78 o jednakom postupanju pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja¹⁰⁸ protivi austrijskim propisima koji isključuju uzimanje u obzir razdoblja zaposlenja ostvarenih prije navršene 18. godine života za potrebe određivanja stupnja na koji će se razvrstati članovi ugovornog osoblja u javnoj službi. Novi propisi uzimaju u obzir razdoblja obrazovanja i rada prije 18. godine života, ali istodobno službenicima koji su bili žrtve te diskriminacije za tri godine produljuje razdoblje potrebno za napredovanje u drugi stupanj svake kategorije radnog mjesta i svakog platnog razreda. Prema mišljenju Suda, u mjeri u kojoj se to produljenje primjenjuje samo na službenike koji su se obrazovali i radili prije navršene 18. godine života, novi propisi sadrže različito postupanje na temelju dobi u smislu članka 2. stavka 2. točke (a) spomenute direktive.

¹⁰⁶ Bilješka 105. *supra*

¹⁰⁷ Presuda Suda od 18. lipnja 2009., *Hütter* (C-88/08, EU:C:2009:381)

¹⁰⁸ Direktiva Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja (SL L 303, str. 16.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 1., str. 169.)

U pogledu opravdanja za takvo različito postupanje, Sud je istaknuo da, iako proračunska pitanja mogu biti osnova za odabire u socijalnoj politici države članice, ona ne mogu biti sama po sebi legitiman cilj. Suprotno tome, poštovanje stečenih prava i zaštita legitimnih očekivanja službenika koji su u povoljnijem položaju prema ranijem uređenju predstavljaju legitimne ciljeve politike zapošljavanja i tržišta rada koji tijekom prijelaznog razdoblja mogu opravdati zadržavanje ranijih plaća, a slijedom toga i zadržavanje sustava koji diskriminira na temelju dobi. Sud je ocijenio da propisi poput onih u glavnom postupku omogućuju postizanje tih ciljeva pod uvjetom da se produljenje roka za napredovanje ne primjenjuje retroaktivno na spomenute zaposlenike. Ti ciljevi, međutim, ne mogu opravdati mjeru koja, iako samo u odnosu na određene osobe, trajno zadržava različito postupanje na temelju dobi koje reforma diskriminirajućeg sustava ima za cilj ukloniti. Sud je stoga presudio da se članak 2. stavak 1., članak 2. stavak 2. točka (a) i članak 6. stavak 1. Direktive 2000/78 protive i takvim nacionalnim propisima.

2. Pravo na rodiljni dopust

Sud je u presudama *D.* (C-167/12, EU:C:2014:169) i *Z.* (C-363/12, EU:C:2014:159) od 18. ožujka 2014. bio pozvan u velikom vijeću utvrditi *protivi li se Direktivi 92/85¹⁰⁹ neodobravanje plaćenog dopusta majci naručiteljici koja je dobila dijete na temelju dogovora o zamjenskom majčinstvu, odnosno predstavlja li ono diskriminaciju na temelju spola ili invaliditeta koja je u suprotnosti s direktivama 2006/54¹¹⁰ i 2000/78¹¹¹*. Dvije tužiteljice u glavnim postupcima pribjegle su dogovoru sa zamjenskim majkama kako bi dobile dijete, a plaćeni su im dopusti odbijeni uz obrazloženje da nikad nisu bile trudne niti je riječ o usvojenoj djeci.

Što se tiče, u prvom redu, Direktive 92/85, Sud je istaknuo da države članice nisu dužne na temelju te direktive odobriti rodiljni dopust zaposlenoj majci naručiteljici koja je dobila dijete na temelju dogovora o zamjenskom majčinstvu čak i ako je u mogućnosti dobiti dijete nakon poroda ili ga stvarno i doji. Naime, cilj rodiljnog dopusta predviđenog u članku 8. Direktive 92/85 zaštita je zdravlja majke djeteta u posebno osjetljivoj situaciji koja proizlazi iz trudnoće. Iako je Sud zauzeo stav da je svrha rodiljnog dopusta također osigurati zaštitu posebnih veza između žene i njezinog djeteta, taj se cilj odnosi samo na razdoblje nakon trudnoće i poroda. Iz prethodno navedenoga proizlazi da odobranje rodiljnog dopusta podrazumijeva to da je radnica koja ga koristi bila trudna i da je rodila dijete. Prema mišljenju Suda, međutim, Direktiva 92/85 ničim ne sprečava države članice da predvide povoljnije propise za zaštitu sigurnosti i zdravlja majki naručiteljica, omogućujući im korištenje predmetnog dopusta.

Što se tiče Direktive 2006/54, Sud je ocijenio da neodobranje rodiljnog dopusta majci naručiteljici koja je dobila dijete na temelju dogovora o zamjenskom majčinstvu ne predstavlja izravnu ili neizravnu diskriminaciju na temelju spola. Kada je, među ostalim, riječ o neizravnoj diskriminaciji, Sud je s jedne strane utvrdio da ona ne postoji ako nijedan element spisa ne dopušta tvrdnju da bi neodobranje predmetnog dopusta osobito dovelo u nepovoljniji položaj radnice u odnosu na radnike. S druge strane, majka naručiteljica ne može, po definiciji, biti predmet nepovoljnijeg

¹⁰⁹ Direktiva Vijeća 92/85/EEZ od 19. listopada 1992. o uvođenju mjera za poticanje poboljšanja sigurnosti i zdravlja na radu trudnih radnica te radnica koje su nedavno rodile ili doje (deseta pojedinačna direktiva u smislu članka 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ) (SL L 348, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 4., str. 73.)

¹¹⁰ Direktiva 2006/54/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada (preinaka) (SL L 204, str. 23.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 1., str. 246.)

¹¹¹ Bilješka 108. *supra*

postupanja zbog trudnoće, s obzirom na to da nije bila trudna s tim djetetom. U pogledu posvojiteljskog dopusta, Sud je ocijenio da su države članice također slobodne odlučiti hoće li ga odobriti, s obzirom na to da on nije obuhvaćen Direktivom 2006/54.

U predmetu Z. majka naručiteljica nije bila u mogućnosti nositi dijete pa je pribjegla dogovoru o zamjenskom majčinstvu. Sud je u pogledu Direktive 2000/78 ocijenio da neodobravanje plaćenog dopusta koji je istovjetan rodiljnom ili posvojiteljskom ne predstavlja diskriminaciju na temelju invaliditeta. Naime, nesposobnost da se dijete dobije konvencionalnom metodom samo po sebi načelno ne priječi majku naručiteljicu da pristupi zaposlenju, da obavlja posao ili u njemu napreduje te se stoga ne može smatrati invaliditetom u smislu spomenute direktive. Budući da je sud koji je uputio zahtjev postavio pitanje u pogledu Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom¹¹², Sud je prosudio da se valjanost Direktive 2000/78 ne može ocjenjivati s obzirom na tu konvenciju koja ima narav programa i ne proizvodi izravne učinke. Spomenuta se direktiva, međutim, mora u najvećoj mogućoj mjeri tumačiti u skladu s Konvencijom.

XV. Okoliš

Veliko vijeće Suda je u presudi *Ålands Vindkraft* (C-573/12, EU:C:2014:2037) od 1. srpnja 2014., izjašnjavajući se o tumačenju članka 34. UFEU-a i Direktive 2009/28 o promicanju upotrebe energije iz obnovljivih izvora¹¹³, ocijenilo da države članice koje dodjeljuju potpore proizvođačima energije iz obnovljivih izvora nisu na temelju članka 2. stavka 2. točke (k) i članka 3. stavka 3. spomenute direktive obvezne predvidjeti mjere financijske potpore za upotrebu zelene energije proizvedene u nekoj drugoj državi članici.

Švedski program potpore o kojem je riječ u glavnom postupku predviđa dodjelu certifikata kojima se može trgovati¹¹⁴ proizvođačima zelene električne energije u pogledu zelene električne energije proizvedene na području te države i koji dobavljačima i određenim korisnicima električne energije nameće obvezu da svake godine nadležnom tijelu predaju određenu količinu takvih certifikata koji odgovaraju udjelu njihovih ukupnih isporuka ili njihove ukupne potrošnje električne energije. Budući da su mu švedske vlasti odbile dodijeliti spomenute certifikate za vjetroelektranu smještenu u Finskoj uz obrazloženje da ih je moguće dodijeliti samo onima koji koriste postrojenja za proizvodnju zelene energije smještena u Švedskoj, tužitelj se žalio na tu odluku.

Sud je najprije utvrdio da, s jedne strane, program potpore o kojemu je riječ ima obilježja programa predviđenih i dopuštenih odredbama Direktive 2009/28 i da, s druge strane, namjera zakonodavca Unije nije bila nametnuti državama članicama da prednosti tog programa prošire na zelenu električnu energiju proizvedenu na području neke druge države članice. Slijedom navedenoga, takav program predstavlja mjeru istovrsnog učinka kao količinska ograničenja uvoza, koja je u načelu nespojiva s obvezama koje proizlaze iz članka 34. UFEU-a, osim ako ju je moguće objektivno opravdati. U tom pogledu, Sud je ocijenio da je državama članicama načelno dopušteno, s obzirom na to da pravo Unije nije provelo usklađivanje nacionalnih programa potpore za zelenu električnu energiju, ograničiti prednosti takvih programa na proizvodnju zelene električne energije

¹¹² Bilješka 86. *supra*

¹¹³ Direktiva 2009/28/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora te o izmjeni i kasnijem stavljanju izvan snage direktiva 2001/77/EZ i 2003/30/EZ (SL L 140, str. 16.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 11., str. 39.)

¹¹⁴ Riječ je o sustavu potpore koji predviđa obvezu uporabe zelene električne energije u određenom omjeru, a na teret dobavljača električne energije i pojedinih potrošača.

smještenu na njihovu području pod uvjetom da su namijenjeni tome da, dugoročno gledano, potaknu ulaganja u nova postrojenja, dajući proizvođačima određena jamstva u vezi s budućim plasmanom zelene električne energije koju su proizveli.

C – Sastav Suda

(Protokolarni red na dan 9. listopada 2014.)

Prvi red, slijeva nadesno:

Predsjednik vijeća L. Bay Larsen, predsjednica vijeća R. Silva de Lapuerta, potpredsjednik Suda K. Lenaerts, predsjednik Suda V. Skouris, predsjednici vijeća A. Tizzano, M. Ilešić i T. von Danwitz.

Drugi red, slijeva nadesno:

Predsjednica vijeća K. Jürimäe, predsjednici vijeća C. Vajda i A. Ó Caoimh, prvi nezavisni odvjetnik M. Wathelet, predsjednici vijeća J.-C. Bonichot i S. Rodin, sudac A. Rosas.

Treći red, slijeva nadesno:

Nezavisni odvjetnik Y. Bot, nezavisna odvjetnica E. Sharpston, suci J. Malenovský i E. Juhász, nezavisna odvjetnica J. Kokott, sudac A. Borg Barthet, nezavisni odvjetnik P. Mengozzi, sudac E. Levits.

Četvrti red, slijeva nadesno:

Sutkinja A. Prechal, nezavisni odvjetnik N. Jääskinen, sudac D. Šváby, sutkinja C. Toader, sudac A. Arabadjiev, sudac M. Safjan, sutkinja M. Berger, nezavisni odvjetnik P. Cruz Villalón.

Peti red, slijeva nadesno:

Nezavisni odvjetnici M. Szpunar i N. Wahl, suci C. G. Fernlund, E. Jarašiūnas, J. L. da Cruz Vilaça, F. Biltgen i M.C.Lycourgos, tajnik A. Calot Escobar.

1. Članovi Suda

(prema redoslijedu stupanja na dužnost)

Vassilios Skouris

Rođen 1948.; diploma iz prava na Slobodnom sveučilištu u Berlinu (1970.); doktorat iz ustavnog i upravnog prava na Sveučilištu u Hamburgu (1973.); docent na Sveučilištu u Hamburgu (1972.-1977.); profesor javnog prava na Sveučilištu u Bielefeldu (1978.); profesor javnog prava na Sveučilištu u Solunu (1982.); ministar unutarnjih poslova (1989. i 1996.); član upravnog odbora Sveučilišta na Kreti (1983.-1987.); direktor Centra za međunarodno gospodarsko i europsko pravo u Solunu (1997.-2005.); predsjednik Grčkog društva za europsko pravo (1992.-1994.); član Grčkog nacionalnog odbora za istraživanje (1993.-1995.); član Visokog odbora za odabir grčkih državnih službenika (1994.-1996.); član znanstvenog vijeća Akademije za europsko pravo u Trieru (od 1995.); član upravnog odbora Grčke nacionalne škole za suce (1995.-1996.); član znanstvenog vijeća Ministarstva vanjskih poslova (1997.-1999.); predsjednik Grčkog gospodarskog i socijalnog vijeća 1998.; sudac na Sudu od 8. lipnja 1999.; predsjednik Suda od 7. listopada 2003.

Koen Lenaerts

Rođen 1954.; diploma i doktorat iz pravnih znanosti (Katholieke Universiteit Leuven); magisterij iz pravnih znanosti, magisterij iz javne uprave (Sveučilište Harvard); asistent (1979.-1983.), zatim profesor europskog prava na Katholieke Universiteit Leuven (od 1983.); sudski savjetnik na Sudu (1984.-1985.); profesor na Collège d'Europe u Brugesu (1984.-1989.); odvjetnik, član odvjetničke komore u Bruxellesu (1986.-1989.); gostujući profesor na Harvard Law School (1989.); sudac na Prvostupanjskom sudu od 25. rujna 1989. do 6. listopada 2003.; sudac na Sudu od 7. listopada 2003.; potpredsjednik Suda od 9. listopada 2012.

Antonio Tizzano

Rođen 1940.; profesor europskog prava na Sveučilištu La Sapienza u Rimu; profesor na sveučilištima „Istituto Orientale“ (1969.-1979.) i „Federico II“ u Napulju (1979.-1992.), u Kataniji (1969.-1977.) i u Mogadišuu (1967.-1972.); odvjetnik ovlašten za zastupanje pred talijanskim Vrhovnim sudom; pravni savjetnik u stalnom predstavništvu Republike Italije pri Europskim zajednicama (1984.-1992.); član talijanskog izaslanstva u pregovorima za pristupanje Kraljevine Španjolske i Republike Portugala Europskim zajednicama, pri donošenju Jedinstvenog europskog akta i Ugovora o Europskoj uniji; autor brojnih publikacija, među kojima Komentara europskih ugovora i Zbirki prava Europske unije; osnivač i direktor od 1996. časopisa „Il Diritto dell’Unione Europea“; član upravnih odbora ili uredništava više pravnih časopisa; izvjestitelj na mnogim međunarodnim kongresima; konferencije i predavanja u brojnim međunarodnim institucijama, među kojima na Akademiji za međunarodno pravo u Haagu (1987.); član skupine nezavisnih stručnjaka određenih za preispitivanje financijskog poslovanja Komisije Europskih zajednica (1999.); nezavisni odvjetnik na Sudu od 7. listopada 2000. do 3. svibnja 2006.; sudac na Sudu od 4. svibnja 2006.

Allan Rosas

Rođen 1948.; doktorat iz pravnih znanosti na Sveučilištu u Turkuu (Finska); profesor prava na Sveučilištu u Turkuu (1978.-1981.) i na Åbo Akademi (Turku/Åbo) (1981.-1996.), gdje je bio direktor Instituta za ljudska prava (1985.-1995.); različite nacionalne i međunarodne sveučilišne funkcije; član znanstvenih udruženja; koordinator više nacionalnih i međunarodnih projekata i istraživačkih programa, osobito u sljedećim područjima: pravo Zajednica, međunarodno pravo, ljudska prava i temeljne slobode, ustavno pravo i komparativno javno pravo; predstavnik finske vlade kao član ili savjetnik finških izaslanstava na različitim konferencijama i međunarodnim sastancima; stručnjak za finsko pravo, ponajprije u pravnim komisijama vlade ili parlamenta u Finskoj, kao i pri Ujedinjenim narodima, UNESCO-u, Organizaciji za europsku sigurnost i suradnju (OESS) i Vijeću Europe; od 1995. glavni pravni savjetnik u pravnoj službi Europske komisije zadužen za vanjske poslove; od ožujka 2001. zamjenik generalnog direktora pravne službe Europske komisije; sudac na Sudu od 17. siječnja 2002.

Rosario Silva de Lapuerta

Rođena 1954.; diploma iz prava (Universidad Complutense de Madrid); abogado del Estado u Malagi; abogado del Estado u pravnoj službi Ministarstva prometa, turizma i komunikacija, zatim u pravnoj službi Ministarstva vanjskih poslova; abogado del Estado-Jefe u državnoj pravnoj službi za postupke pred Sudom i zamjenica glavnog direktora službe za pravnu pomoć za pravo Zajednice i međunarodno pravo pri Abogacía General del Estado (Ministarstvo pravosuđa); članica stručne skupine Komisije za buduće uređenje pravnog sustava Zajednice; predsjednica španjolskog izaslanstva u grupi „Amis de la Présidence“ za reformu sudbenog sustava Zajednice kroz Ugovor iz Nice i *ad hoc* skupine „Sud“ pri Vijeću; profesorica prava Zajednice na Diplomatskoj školi u Madridu; suurednica časopisa „Noticias de la Unión Europea“; sutkinja na Sudu od 7. listopada 2003.

Juliane Kokott

Rođena 1957.; studij prava (sveučilišta u Bonnu i Ženevi); LL. M. (American University/Washington DC); doktorat iz pravnih znanosti (Sveučilište u Heidelbergu, 1985.; Sveučilište Harvard, 1990.); gostujuća profesorica na Sveučilištu Berkeley (1991.); profesorica njemačkog i stranog javnog prava, međunarodnog prava i europskog prava na Sveučilištu u Augsburgu (1992.), Heidelbergu (1993.) i Düsseldorfu (1994.); zamjenska sutkinja za njemačku vladu na Međunarodnom sudu za mirenje i arbitražu Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS); potpredsjednica Saveznog savjetodavnog vijeća za globalne promjene (WBGU, 1996.); profesorica međunarodnog prava, međunarodnog poslovnog prava i europskog prava na Sveučilištu u St. Gallenu (1999.); direktorica Instituta za europsko pravo i međunarodno poslovno pravo na Sveučilištu u St. Gallenu (2000.); zamjenica direktora programa specijalizacije u području poslovnog prava na Sveučilištu u St. Gallenu (2001.); nezavisna odvjetnica na Sudu od 7. listopada 2003.

Endre Juhász

Rođen 1944.; diploma iz prava na Sveučilištu u Szegedu, Mađarska (1967.); ispit za pristupanje mađarskoj odvjetničkoj komori (1970.); poslijediplomski studij iz komparativnog prava na Sveučilištu u Strasbourgu, Francuska (1969., 1970., 1971., 1972.); službenik u pravnom odjelu Ministarstva za vanjsku trgovinu (1966.-1974.), ravnatelj za zakonodavna pitanja (1973.-1974.); prvi trgovinski ataše u mađarskom veleposlanstvu u Bruxellesu, nadležan za pitanja Zajednice (1974.-1979.); ravnatelj Ministarstva za vanjsku trgovinu (1979.-1983.); prvi trgovinski ataše za trgovinu, zatim savjetnik za trgovinu u mađarskom veleposlanstvu u Washingtonu DC, SAD (1983.-1989.); glavni ravnatelj u Ministarstvu trgovine i u Ministarstvu međunarodnih gospodarskih odnosa (1989.-1991.); glavni pregovarač za Sporazum o pridruživanju između Republike Mađarske i Europskih zajednica i njihovih država članica (1990.-1991.); glavni tajnik Ministarstva međunarodnih gospodarskih odnosa, ravnatelj Ureda za europska pitanja (1992.); državni tajnik u Ministarstvu međunarodnih gospodarskih odnosa (1993.-1994.); državni tajnik, predsjednik Ureda za europska pitanja u Ministarstvu industrije i trgovine (1994.); izvanredni i opunomoćeni veleposlanik, šef diplomatskog predstavništva Republike Mađarske pri Europskoj uniji (siječanj 1995.-svibanj 2003.); glavni pregovarač za pristupanje Republike Mađarske Europskoj uniji (srpanj 1998.-travanj 2003.); ministar bez lisnice za usklađivanje pitanja europske integracije (od svibnja 2003.); sudac na Sudu od 11. svibnja 2004.

George Arestis

Rođen 1945.; diploma iz prava na Sveučilištu u Ateni (1968.); M. A. iz Comparative Politics and Government, Sveučilište Kent u Canterburyju (1970.); odvjetnik na Cipru (1972.-1982.); imenovan sucem na District Court (1982.); promoviran na mjesto predsjednika District Court (1995.); upravni predsjednik District Court u Nikoziji (1997.-2003.); sudac na Supreme Court na Cipru (2003.); sudac na Sudu od 11. svibnja 2004. do 8. listopada 2014.

Anthony Borg Barthet U. O. M.

Rođen 1947.; doktorat iz pravnih znanosti na Kraljevskom sveučilištu na Malti 1973.; zaposlen u malteškoj javnoj službi kao Notary to Government od 1975.; Counsel for the Republic 1978., Senior Counsel for the Republic 1979., Assistant Attorney General 1988., a 1989. predsjednik Malte imenuje ga za Attorney General; honorarni profesor građanskog prava na Sveučilištu na Malti (1985.-1989.); član vijeća Sveučilišta na Malti (1998.-2004.); član komisije za pravosuđe (1994.-2004.); član odbora upravitelja Malteškog centra za arbitražu (1998.-2004.); sudac na Sudu od 11. svibnja 2004.

Marko Ilešič

Rođen 1947.; doktorat iz pravnih znanosti (Sveučilište u Ljubljani); specijalizacija iz komparativnog prava (Sveučilište u Strasbourgu i Coimbri); pravosudni ispit; profesor građanskog, trgovačkog i međunarodnog privatnog prava; prodekan (1995.-2001.) i dekan (2001.-2004.) na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani; autor brojnih pravnih publikacija; počasni sudac i predsjednik vijeća na Sudu udruženog rada u Ljubljani (1975.-1986.); predsjednik Sportskog suda Slovenije (1978.-1986.); predsjednik arbitražnog vijeća Ljubljanske burze; arbitar u Jugoslavenskoj gospodarskoj komori (do 1991.) i u Slovenskoj gospodarskoj komori (od 1991.); arbitar u Međunarodnoj trgovačkoj komori u Parizu; sudac na žalbenom sudu UEFA-e i FIFA-e; predsjednik Slovenskog udruženja pravnih udruga (1993.-2005.); član Međunarodnog udruženja pravnika, Comité maritime international i mnogih međunarodnih pravnih udruga; sudac na Sudu od 11. svibnja 2004.

Jiří Malenovský

Rođen 1950.; doktorat iz pravnih znanosti na Karlovu sveučilištu u Pragu (1975.); asistent (1974.-1990.), prodekan (1989.-1991.) i voditelj odjela za međunarodno i europsko pravo (1990.-1992.) na Sveučilištu Masaryk u Brnu; sudac na čehoslovačkom Ustavnom sudu (1992.); veleposlanik u Vijeću Europe (1993.-1998.); predsjednik Vijeća zamjenika ministara u Vijeću Europe (1995.); glavni ravnatelj u Ministarstvu vanjskih poslova (1998.-2000.); predsjednik češkog i slovačkog odjela Udruge za međunarodno pravo (1999.-2001.); sudac na Ustavnom sudu (2000.-2004.); član Zakonodavnog vijeća (1998.-2000.); član Stalnog arbitražnog suda u Haagu (od 2000.); profesor javnog međunarodnog prava na Sveučilištu Masaryk u Brnu (2001.); sudac na Sudu od 11. svibnja 2004.

Egils Levits

Rođen 1955.; diplomirao pravo i političke znanosti na Sveučilištu u Hamburgu; znanstveni suradnik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Kielu; savjetnik latvijskog parlamenta za pitanja međunarodnog prava, ustavnog prava i zakonodavne reforme; veleposlanik Republike Latvije u Njemačkoj i Švicarskoj (1992.-1993.), u Austriji, Švicarskoj i Mađarskoj (1994.-1995.); potpredsjednik vlade i ministar pravosuđa, obavljao i funkciju ministra vanjskih poslova (1993.-1994.); miritelj na Sudu za mirenje i arbitražu u okviru OESS-a (od 1997.); član Stalnog arbitražnog suda (od 2001.); 1995. izabran za suca Europskog suda za ljudska prava, ponovno imenovan 1998. i 2001.; autor brojnih publikacija iz područja ustavnog i upravnog prava, zakonodavne reforme i prava Zajednice; sudac na Sudu od 11. svibnja 2004.

Aindrias Ó Caoimh

Rođen 1950.; diploma iz građanskog prava (National University of Ireland, University College Dublin, 1971.); barrister (King's Inns, 1972.); diploma studija europskog prava (University College Dublin, 1977.); barrister pri irskoj odvjetničkoj komori (1972.-1999.); predavač europskog prava (King's Inns, Dublin); Senior Counsel (1994.-1999.); zastupnik irske vlade u brojnim predmetima pred Sudom Europskih zajednica; sudac na High Court of Ireland (od 1999.); doajen bencher u Honorable Society of King's Inns (od 1999.); potpredsjednik Irskog društva za europsko pravo; član Udruženja za međunarodno pravo (irski ogranak); sin Andreasa O'Keeffe (Aindrias Ó Caoimh), suca na Sudu (1974.-1985.); sudac na Sudu od 13. listopada 2004.

Lars Bay Larsen

Rođen 1953.; diploma iz političkih znanosti (1976.) i prava (1983.), Sveučilište u Kopenhagenu; službenik u Ministarstvu pravosuđa (1983.-1985.); predavač (1984.-1991.), zatim izvanredni profesor (1991.-1996.) obiteljskog prava na Sveučilištu u Kopenhagenu; voditelj odjela u Advokatsamfund (1985.-1986.); načelnik sektora (1986.-1991.) u Ministarstvu pravosuđa; postao član odvjetničke komore (1991.); voditelj odjela (1991.-1995.), voditelj odjela za policiju (1995.-1999.), voditelj pravnog odjela u Ministarstvu pravosuđa (2000.-2003.); predstavnik Danske u Odboru K-4 (1995.-2000.), u Centralnoj grupi za Schengen (1996.-1998.) i u Europol Management Board (1998.-2000.); sudac na Højesteret (2003.-2006.); sudac na Sudu od 11. siječnja 2006.

Eleanor Sharpston

Rođena 1955.; studij ekonomije, jezika i prava na King's College, Cambridge (1973.-1977.); asistentica i istraživačica na Corpus Christi College, Oxford (1977.-1980.); upisana u odvjetničku komoru (Middle Temple, 1980.); barrister (1980.-1987. i 1990.-2005.); sudska savjetnica nezavisnog odvjetnika, kasnije suca, Sir Gordona Slyna (1987.-1990.); profesorica europskog i komparativnog prava (Director of European Legal Studies) na University College London (1990.-1992.); profesorica (Lecturer) na Pravnom fakultetu (1992.-1998.), zatim izvanredna profesorica (Affiliated Lecturer) (1998.-2005.) na Sveučilištu Cambridge; Fellow of King's College, Cambridge (1992.-2010.); Emeritus Fellow of King's College, Cambridge (od 2011.); izvanredna profesorica i istraživačica (Senior Research Fellow) u Centru za europske pravne studije na Sveučilištu Cambridge (1998.-2005.); Queen's Counsel (1999.); bencher of Middle Temple (2005.); Honorary Fellow of Corpus Christi College, Oxford (2010.); LL.D (h.c.) Glasgow (2010.) i Nottingham Trent (2011.); nezavisna odvjetnica na Sudu od 11. siječnja 2006.

Paolo Mengozzi

Rođen 1938.; profesor međunarodnog prava i predstojnik katedre Jean Monnet za pravo Europskih zajednica na Sveučilištu u Bologni; počasni doktorat Sveučilišta Carlos III u Madridu; gostujući profesor na sveučilištima Johns Hopkins (Bologna Center), St. Johns (New York), Georgetown, Paris II, Georgia (Athens) i na Institut universitaire international (Luxembourg); koordinator European Business Law Pallas Program na Sveučilištu u Nijmegenu; član savjetodavnog odbora Komisije Europskih zajednica za javnu nabavu; državni podtajnik za trgovinu i industriju za vrijeme predsjedavanja Italije Vijećem; član radne skupine Europskih zajednica o Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO) i direktor zasjedanja Centra za istraživanje Akademije za međunarodno pravo u Haagu 1997. posvećenog WTO-u; sudac na Prvostupanjskom sudu od 4. ožujka 1998. do 3. svibnja 2006.; nezavisni odvjetnik na Sudu od 4. svibnja 2006.

Yves Bot

Rođen 1947.; diploma Pravnog fakulteta u Rouenu; doktor pravnih znanosti (Sveučilište Paris II Panthéon-Assas); izvanredni profesor na Pravnom fakultetu u Mansu; zamjenik, zatim prvi zamjenik državnog odvjetnika u Mansu (1974.-1982.); državni odvjetnik na Tribunal de grande instance u Dieppeu (1982.-1984.); zamjenik državnog odvjetnika na Tribunal de grande instance u Strasbourgu (1984.-1986.); državni odvjetnik na Tribunal de grande instance u Bastiji (1986.-1988.); avocat général na Cour d'appel u Caenu (1988.-1991.); državni odvjetnik na Tribunal de grande instance u Mansu (1991.-1993.); voditelj izaslanstva pri ministru pravosuđa, čuvar pečata (1993.-1995.); državni odvjetnik na Tribunal de grande instance u Nanterreu (1995.-2002.); glavni državni odvjetnik na Tribunal de grande instance u Parizu (2002.-2004.); glavni državni odvjetnik na Cour d'appel u Parizu (2004.-2006.); nezavisni odvjetnik na Sudu od 7. listopada 2006.

Jean-Claude Bonichot

Rođen 1955.; diploma iz prava na Sveučilištu u Metz, diploma Instituta za političke studije u Parizu, bivši student École nationale d'administration; sudac izvjestitelj (1982.-1985.), povjerenik vlade (1985.-1987. i 1992.-1999.); sudski prisjednik (1999.-2000.); predsjednik 6. poddjela Odjela za sporove (2000.-2006.) u Državnom savjetu; sudski savjetnik na Sudu (1987.-1991.); ravnatelj ureda ministra rada, zapošljavanja i stručnog osposobljavanja, zatim ravnatelj kabineta državnog tajnika, ministra za javnu upravu i za modernizaciju uprave (1991.-1992.); voditelj pravnog odjela Državnog vijeća pri Nacionalnom fondu za zdravstveno osiguranje zaposlenih osoba (2001.-2006.); izvanredni profesor na Sveučilištu u Metz (1988.-2000.), zatim na Sveučilištu Paris I Panthéon-Sorbonne (od 2000.); autor brojnih publikacija iz područja upravnog prava, prava Zajednice i europskog prava o zaštiti ljudskih prava; osnivač i predsjednik uredničkog odbora „Bulletin de jurisprudence de droit de l'urbanisme“, suosnivač i član uredničkog odbora „Bulletin juridique des collectivités locales“, predsjednik znanstvenog vijeća istraživačke skupine o institucijama i pravu urbanističkog uređenja i uređenja naselja; sudac na Sudu od 7. listopada 2006.

Thomas von Danwitz

Rođen 1962.; studiji u Bonnu, Ženevi i Parizu; pravnički državni ispit (1986. i 1992.); doktorat iz pravnih znanosti (Sveučilište u Bonnu, 1988.); međunarodna diploma iz područja javne uprave (École nationale d'administration, 1990.); habilitacija (Sveučilište u Bonnu, 1996.); profesor javnog njemačkog i europskog prava (1996.-2003.), dekan na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Ruhru, Bochum (2000.-2001.); profesor javnog njemačkog prava i europskog prava (Sveučilište u Kölnu, 2003.-2006.); ravnatelj Instituta za javno pravo i upravnu znanost (2006.); gostujući profesor na Fletcher School of Law and Diplomacy (2000.), na Sveučilištu François Rabelais (Tours, 2001.-2006.) i na Sveučilištu Paris I Panthéon-Sorbonne (2005.-2006.); počasni doktorat na Sveučilištu François Rabelais (Tours, 2010.); sudac na Sudu od 7. listopada 2006.

Alexander Arabadjiev

Rođen 1949.; studij prava (Sveučilište St. Kliment Ohridski, Sofija); sudac na prvostupanjskom sudu u Blagoevgradu (1975.-1983.); sudac na regionalnom sudu u Blagoevgradu (1983.-1986.); sudac na Vrhovnom sudu (1986.-1991.); sudac na Ustavnom sudu (1991.-2000.); član Europske komisije za ljudska prava (1997.-1999.); član Europske konvencije o budućnosti Europe (2002.-2003.); zastupnik (2001.-2006.); promatrač u Europskom parlamentu; sudac na Sudu od 12. siječnja 2007.

Camelia Toader

Rođena 1963.; diploma iz prava (1986.), doktorat iz pravnih znanosti (1997.) (Sveučilište u Bukureštu); sudska vježbenica na prvostupanjskom sudu u Buftei (1986.-1988.); sutkinja na 5. odjelu prvostupanjskog suda u Bukureštu (1988.-1992.); upisana u odvjetničku komoru u Bukureštu (1992.); predavačica (1992.-2005.), a od 2005. profesorica građanskog prava i europskog ugovornog prava na Sveučilištu u Bukureštu; više doktorskih studija i istraživanja na Institutu Max Planck za međunarodno privatno pravo u Hamburgu (između 1992. i 2004.); voditeljica odjela za europsku integraciju u Ministarstvu pravosuđa (1997.-1999.); sutkinja na Visokom kasacijskom sudu (1999.-2007.); gostujuća profesorica na Sveučilištu u Beču (2000. i 2011.); predavačica prava Zajednice na Nacionalnom institutu za suce (2003. i 2005.-2006.); članica uređivačkih odbora više pravnih časopisa; od 2010. pridružena članica Međunarodne akademije za komparativno pravo i honorarna istraživačica centra za studije europskog prava Instituta za pravna istraživanja rumunjske akademije; sutkinja na Sudu od 12. siječnja 2007.

Marek Safjan

Rođen 1949.; doktorat iz pravnih znanosti (Sveučilište u Varšavi, 1980.); habilitirani doktor pravnih znanosti (Sveučilište u Varšavi, 1990.); redovni profesor prava (1998.); direktor Instituta za građansko pravo Sveučilišta u Varšavi (1992.-1996.); prorektor Sveučilišta u Varšavi (1994.-1997.); glavni tajnik poljskog odjela Udruge prijatelja francuske pravne kulture Henri Capitant (1994.-1998.); predstavnik Poljske u odboru za bioetiku Vijeća Europe (1991.-1997.); sudac na Ustavnom sudu (1997.-1998.), zatim predsjednik istog suda (1998.-2006.); član Međunarodne akademije za komparativno pravo (od 1994.) i njezin potpredsjednik (od 2010.), član Međunarodne udruge za pravo, etiku i znanost (od 1995.), član Poljskog helsinškog odbora; član poljske Akademije umjetnosti i književnosti; medalja *pro merito* koju mu je dodijelio glavni tajnik Vijeća Europe (2007.); autor mnogih publikacija iz područja građanskog, medicinskog i europskog prava; počasni doktor Europskog sveučilišnog instituta (2012.); sudac na Sudu od 7. listopada 2009.

Daniel Šváby

Rođen 1951.; doktor pravnih znanosti (Sveučilište u Bratislavi); sudac prvostupanjskog suda u Bratislavi; sudac na žalbenom sudu nadležnom za građanskopravne sporove i potpredsjednik žalbenog suda u Bratislavi; član odjela za građansko i obiteljsko pravo instituta za pravo Ministarstva pravosuđa; privremeni sudac na Vrhovnom sudu zadužen za sporove trgovačkog prava; član Europske komisije za ljudska prava (Strasbourg); sudac na Ustavnom sudu (2000.-2004.); sudac na Prvostupanjskom sudu od 12. svibnja 2004. do 6. listopada 2009.; sudac na Sudu od 7. listopada 2009.

Maria Berger

Rođena 1956.; studij prava i ekonomije (1975.-1979.), doktorat iz pravnih znanosti; asistentica i predavačica na Institutu za javno pravo i političke znanosti na Sveučilištu u Innsbrucku (1979.-1984.); zaposlena u Saveznom ministarstvu znanosti i istraživanja, zadnje kao zamjenica voditelja odjela (1984.-1988.); nadležna za pitanja Europske unije u Saveznom uredu (1988.-1989.); voditeljica službe „Europska integracija“ u Saveznom uredu (priprema pristupanja Republike Austrije Europskoj uniji) (1989.-1992.); direktorica Nadzornog tijela EFTA-e, u Ženevi i Bruxellesu (1993.-1994.); potpredsjednica Donau-Universität u Kremsu (1995.-1996.); zastupnica u Europskom parlamentu (studeni 1996.-siječanj 2007. i prosinac 2008.-srpanj 2009.) i članica Pravnog odbora; zamjenska članica Europske konvencije o budućnosti Europe (veljača 2002.-srpanj 2003.); članica gradskog vijeća grada Perga (rujan 1997.-rujan 2009.); savezna ministrica pravosuđa (siječanj 2007.-prosinac 2008.); publikacije o različitim temama iz područja europskog prava; počasna profesorica europskog prava na Sveučilištu u Beču; gostujuća profesorica na Sveučilištu u Saarbrückenu; počasna senatorica na Sveučilištu u Innsbrucku; sutkinja na Sudu od 7. listopada 2009.

Niilo Jääskinen

Rođen 1958.; diploma iz prava (1980.), magisterij iz pravnih znanosti (1982.), doktorat na Sveučilištu u Helsinkiju (2008.); predavač na Sveučilištu u Helsinkiju (1980.-1986.); sudski savjetnik i privremeni sudac na prvostupanjskom sudu u Rovaniemiju (1983.-1984.); pravni savjetnik (1987.-1989.), zatim voditelj odjela za europsko pravo (1990.-1995.) u Ministarstvu pravosuđa; pravni savjetnik u Ministarstvu vanjskih poslova (1989.-1990.); savjetnik i tajnik za europska pitanja u Velikom odboru finskog parlamenta (1995.-2000.); privremeni sudac (srpanj 2000.-prosinac 2002.), zatim sudac (siječanj 2003.-rujan 2009.) na Visokom upravnom sudu; zadužen za pravna i institucionalna pitanja u pregovorima za pristupanje Republike Finske Europskoj uniji; nezavisni odvjetnik na Sudu od 7. listopada 2009.

Pedro Cruz Villalón

Rođen 1946.; studij prava (1963.-1968.) i doktorat na Sveučilištu u Sevilli (1975.); poslijediplomski studij na Sveučilištu u Freiburg im Breisgau (1969.-1971.); redovni profesor političkog prava na Sveučilištu u Sevilli (1978.-1986.); predstojnik katedre za ustavno pravo na Sveučilištu u Sevilli (1986.-1992.); sudski savjetnik na Ustavnom sudu (1986.-1987.); sudac na Ustavnom sudu (1992.-1998.); predsjednik Ustavnog suda (1998.-2001.); profesor na Wissenschaftskolleg u Berlinu (2001.-2002.); predstojnik katedre za ustavno pravo na Nezavisnom sveučilištu u Madridu (2002.-2009.); izborni član državnog vijeća (2004.-2009.); autor brojnih publikacija; nezavisni odvjetnik na Sudu od 14. prosinca 2009.

Alexandra (Sacha) Prechal

Rođena 1959.; studij prava (Sveučilište u Groningenu, 1977.-1983.); doktorat iz pravnih znanosti (Sveučilište u Amsterdamu, 1995.); predavačica na Pravnom fakultetu u Maastrichtu (1983.-1987.); sudska savjetnica na Sudu Europskih zajednica (1987.-1991.); predavačica na Institutu Europa na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Amsterdamu (1991.-1995.); profesorica europskog prava na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Tilburgu (1995.-2003.); profesorica europskog prava na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Utrechtu i članica upravnog odbora na Institutu Europa Sveučilišta u Utrechtu (od 2003.); članica uredničkih odbora više nacionalnih i međunarodnih pravnih časopisa; autorica brojnih publikacija; članica Kraljevske akademije znanosti Nizozemske; sutkinja na Sudu od 10. lipnja 2010.

Egidijus Jarašiūnas

Rođen 1952.; diploma iz prava na Sveučilištu u Vilniusu (1974.-1979.); doktor pravnih znanosti litavske pravne akademije (1999.), odvjetnik, odvjetnička komora Litve (1979.-1990.); izaslanik vrhovnog vijeća (parlamenta) Republike Litve (1990.-1992.), zatim član Seimasa (parlamenta) Republike Litve i član državnog i pravnog odbora (1992.-1996.); sudac na Ustavnom sudu Republike Litve (1996.-2005.), zatim savjetnik predsjednika Ustavnog suda Republike Litve (od 2006.); asistent na katedri za ustavno pravo na Pravnom fakultetu Sveučilišta Mykolas Romeris (1997.-2000.), zatim izvanredni profesor (2000.-2004.), potom profesor (od 2004.) na navedenoj katedri i na kraju predstojnik katedre za ustavno pravo (2005.-2007.); dekan na Pravnom fakultetu Sveučilišta Mykolas Romeris (2007.-2010.); član Venecijanske komisije (2006.-2010.); potpisnik akta od 11. ožujka 1990. o ponovnom uspostavljanju neovisnosti Litve; autor brojnih pravnih publikacija; sudac na Sudu od 6. listopada 2010.

Carl Gustav Fernlund

Rođen 1950.; diploma iz prava na Sveučilištu u Lundu (1975.); tajnik na prvostupanjskom sudu u Landskroni (1976.-1978.); sudske savjetnik na Žalbenom upravnom sudu (1978.-1982.); zamjenski sudac na Žalbenom upravnom sudu (1982.); pravni savjetnik u stalnom odboru za ustav švedskog parlamenta (1983.-1985.); pravni savjetnik u Ministarstvu financija (1985.-1990.); ravnatelj odjela za porez na dohodak fizičkih osoba u Ministarstvu financija (1990.-1996.); ravnatelj odjela za trošarine u Ministarstvu financija (1996.-1998.); porezni savjetnik u stalnom predstavništvu Kraljevine Švedske u Europskoj uniji (1998.-2000.); ravnatelj za pravne sporove u odjelu za poreze i carine u Ministarstvu financija (2000.-2005.); sudac na Visokom upravnom sudu (2005.-2009.); predsjednik Žalbenog upravnog suda u Göteborgu (2009.-2011.); sudac na Sudu od 6. listopada 2011.

José Luís da Cruz Vilaça

Rođen 1944.; diploma iz prava i magisterij iz političke ekonomije na Sveučilištu u Coimbri; doktorat iz međunarodne ekonomije (Sveučilište Paris I Panthéon-Sorbonne); obavezni vojni rok odslužen u okviru Ministarstva pomorstva (pravna služba, 1969.-1972.); profesor na Katoličkom sveučilištu i Sveučilištu Nova u Lisabonu; ranije profesor na Sveučilištu u Coimbri i na Sveučilištu Lusíada u Lisabonu (direktor Instituta za europske studije); član portugalske vlade (1980.-1983.); državni tajnik u Ministarstvu unutarnjih poslova, u Predsjedništvu Vijeća ministara i za europska pitanja; zastupnik u portugalskom parlamentu, potpredsjednik demokršćanske grupe; nezavisni odvjetnik na Sudu (1986.-1988.); predsjednik Prvostupanjskog suda Europskih zajednica (1989.-1995.); odvjetnik, Lisabonska odvjetnička komora, specijalist za europsko pravo i za pravo tržišnog natjecanja (1996.-2012.); član radne skupine za budućnost pravnog sustava Europskih zajednica „Groupe Due“ (2000.); predsjednik disciplinske komisije Europske komisije (2003.-2007.); predsjednik portugalske udruge za europsko pravo (od 1999.); sudac na Sudu od 8. listopada 2012.

Melchior Wathelet

Rođen 1949.; diploma iz prava i ekonomskih znanosti (Sveučilište u Liègeu); Master of Laws (Sveučilište Harvard, SAD); počasni doktor (Sveučilište Paris-Dauphine); profesor europskog prava na Sveučilištu Leuven i Sveučilištu u Liègeu; zastupnik (1977.-1995.); državni tajnik, ministar i ministar-predsjednik Valonske regije (1980.-1988.); potpredsjednik vlade, ministar pravosuđa i ministar malih i srednjih poduzeća (1988.-1992.); potpredsjednik vlade, ministar pravosuđa i gospodarstva (1992.-1995.); potpredsjednik vlade, ministar obrane (1995.); gradonačelnik Verviersa (1995.); sudac na Sudu Europskih zajednica (1995.-2003.); pravni savjetnik, zatim odvjetnik (2004.-2012.); državni ministar (2009.-2012.); nezavisni odvjetnik na Sudu od 8. listopada 2012.

Christopher Vajda

Rođen 1955.; diploma iz prava na Sveučilištu u Cambridgeu; licence spéciale iz europskog prava na Slobodnom sveučilištu u Bruxellesu (grande distinction); član odvjetničke komore Engleske i Walesa (Gray's Inn, 1979.); barrister (1979.-2012.); član odvjetničke komore Sjeverne Irske (1996.); Queen's Counsel (1997.); bencher u Gray's Inn (2003.); recorder u Crown Court (2003.-2012.); blagajnik United Kingdom Association for European Law (2001.-2012.); doprinos European Community Law of Competition (Bellamy & Child, izdanja 3. do 6.); sudac na Sudu od 8. listopada 2012.

Nils Wahl

Rođen 1961.; doktorat iz pravnih znanosti, Sveučilište u Stockholmu (1995.); izvanredni profesor (docent) i predstojnik katedre Jean Monnet za europsko pravo (1995.); profesor europskog prava, Sveučilište u Stockholmu (2001.); generalni direktor obrazovne fondacije (1993.-2004.); predsjednik švedske udruge Nätverket för europarättslig forskning (Mreža za istraživanje prava Zajednica) (2001.-2006.); član Rådet för konkurrensfrågor (Vijeće za pravo tržišnog natjecanja, 2001.-2006.); sudac na Općem sudu od 7. listopada 2006. do 28. studenog 2012.; nezavisni odvjetnik na Sudu od 28. studenog 2012.

Siniša Rodin

Rođen 1963. godine; studirao na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (diplomirao 1986., magistrirao 1991. i doktorirao 1995.); magistrirao na University of Michigan Law School (L. L. M.) (1992.); Fulbright Fellow i Visiting Scholar na Harvard Law School (2001.-2002.); u nastavnom zvanju od 1987. i znanstveno-nastavnom zvanju od 1998. na Pravnom fakultetu u Zagrebu; predstojnik katedre Jean Monnet od 2006. i nositelj *ad personam* katedre Jean Monnet od 2011.; gostujući profesor na Cornell Law School (2012.); član povjerenstva za reformu Ustava, predstojnik Radne skupine za pristupanje Europskoj uniji (2009.-2010.); član hrvatske Pregovaračke skupine za vođenje pregovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji (2006.-2011.); autor brojnih publikacija; sudac Suda od 4. srpnja 2013.

François Biltgen

Rođen 1958.; diploma iz prava (1981.) i postdiplomski studij (DEA) iz prava Zajednice na Sveučilištu Paris II (pravo, ekonomija i društvene znanosti) (1982.); diploma Instituta za političke studije u Parizu (1982.); odvjetnik u odvjetničkoj komori u Luxembourg (1987.-1999.); zastupnik u Zastupničkom domu (1994.-1999.); općinski savjetnik u Esch-sur-Alzetteu (1987.-1999.); porotnik u Esch-sur-Alzetteu (1997.-1999.); zamjenski član luksemburške delegacije u Odboru regija Europske unije (1994.-1999.); ministar rada i zapošljavanja, ministar za religijska pitanja, ministar za odnose s parlamentom, ministar za komunikacije (1999.-2004.); ministar rada i zapošljavanja, ministar za religijska pitanja, ministar kulture, visokog obrazovanja i istraživanja (2004.-2009.); ministar pravosuđa, ministar za javnu službu i upravnu reformu, ministar za visoko obrazovanje i istraživanje, ministar za komunikacije i medije, ministar za religijska pitanja (2009.-2013.); dopredsjednik na ministarskoj konferenciji za Bolonjski proces 2005. i 2009.; dopredsjednik na ministarskoj konferenciji Europske svemirske agencije (2012.-2013.); sudac na Sudu od 7. listopada 2013.

Küllike Jürimäe

Rođena 1962.; diploma iz prava na Sveučilištu u Tartuu (1981.-1986.); zamjenica državnog odvjetnika u Tallinnu (1986.-1991.); diploma estonske diplomatske škole (1991.-1992.); pravna savjetnica (1991.-1993.) i glavna savjetnica u trgovačkoj i industrijskoj komori (1992.-1993.); sutkinja prizivnog suda u Tallinnu (1993.-2004.); European Master u području ljudskih prava i demokratizacije na Sveučilištu u Padovi i Sveučilištu u Nottinghamu (2002.-2003.); sutkinja na Općem sudu od 12. svibnja 2004. do 23. listopada 2013.; sutkinja na Sudu od 23. listopada 2013.

Maciej Szpunar

Rođen 1971.; diploma iz prava na Šleskom sveučilištu i na Collège d'Europe u Brugesu; doktor pravnih znanosti (2000.); ovlašteni doktor pravnih znanosti (2009.); profesor prava (2013.); gostujući znanstvenik na Jesus Collegeu, Cambridge (1998.), Sveučilištu u Liègeu (1999.) te Europskom sveučilišnom institutu u Firenci (2003.); odvjetnik (2001.-2008.); član odbora za međunarodno privatno pravo povjerenstva za kodifikaciju građanskog prava pri ministru pravosuđa (2001.-2008.); član znanstvenog vijeća Akademije za europsko pravo u Trieru (od 2008.); član skupine za istraživanje privatnog prava Zajednice na snazi „Acquis Group“ (od 2006.); državni podtajnik u Uredu odbora za europsku integraciju (2008.-2009.), zatim u Ministarstvu vanjskih poslova (2010.-2013.); potpredsjednik znanstvenog vijeća Instituta za pravosuđe; zastupnik poljske vlade u velikom broju predmeta pred sudovima Europske unije; voditelj poljske delegacije na pregovorima o Ugovoru o stabilnosti, koordinaciji i upravljanju u ekonomskoj i monetarnoj Uniji; član uredničkog vijeća većeg broja pravnih revija; autor brojnih publikacija u području europskog prava i međunarodnog privatnog prava; nezavisni odvjetnik pri Sudu od 23. listopada 2013.

Constantinos Lycourgos

Rođen 1964.; magisterij iz prava Zajednice (1987.) i doktorat iz prava na Sveučilištu Panthéon-Assas (1991.); predavač u Centru za cjeloživotno obrazovanje na Sveučilištu Panthéon-Assas; član odvjetničke komore Cipra (1993.); posebni savjetnik za europske poslove ministra vanjskih poslova Cipra (1996.-1999.); član pregovaračkog tima za pristupanje Cipra Europskoj uniji (1998.-2003.); savjetnik za pravo Unije u pravnoj službi Republike Cipra (1999.-2002.); član izaslanstva ciparskih Grka u pregovorima za sveobuhvatno rješenje problema Cipra (2002.-2014.); glavni pravnik (2002.-2007.), zatim glavni pravni savjetnik Republike Cipra (2007.-2014.) i direktor odjela za europsko pravo pravne službe Republike Cipra (2003.-2014.); agent ciparske vlade pred sudovima Europske unije (2004.-2014.); član upravnog odbora Europske organizacije za javno pravo (Atena, Grčka) od 2013.; sudac Suda od 8. listopada 2014.

Alfredo Calot Escobar

Rođen 1961.; diploma iz prava na Sveučilištu u Valenciji (1979.-1984.); tržišni analitičar u vijeću trgovačkih komora nezavisne komune Valencija (1986.); pravnik lingvist na Sudu (1986.-1990.); pravnik revizor na Sudu (1990.-1993.); administrator u službi za medije i informiranje Suda (1993.-1995.); administrator u tajništvu institucionalnog odbora Europskog parlamenta (1995.-1996.); pomoćnik tajnika na Sudu (1996.-1999.); sudski savjetnik na Sudu (1999.-2000.); voditelj španjolskog prevoditeljskog odjela na Sudu (2000.-2001.); direktor, zatim generalni direktor odjela za prevođenje na Sudu (2001.-2010.); tajnik Suda od 7. listopada 2010.

2. Promjene u sastavu Suda u 2014.

Svečana sjednica održana 8. listopada 2014.

Nakon ostavke Georgea Arestisa, predstavnici vlada država članica Europske unije imenovali su odlukom od 24. rujna 2014. Constantinosa Lycourgosa za preostalo vrijeme trajanja dužnosti, to jest do 6. listopada 2018.

Dana 8. listopada 2014. u sjedištu Suda Europske unije održana je svečana sjednica u povodu davanja prisege i stupanja na dužnost novog suca.

3. Protokolarni red

Od 1. siječnja 2014. do 3. srpnja 2014.

V. SKOURIS, predsjednik
K. LENAERTS, potpredsjednik
A. TIZZANO, predsjednik prvog vijeća
R. SILVA DE LAPUERTA, predsjednica drugog vijeća
M. ILEŠIČ, predsjednik trećeg vijeća
L. BAY LARSEN, predsjednik četvrtog vijeća
T. von DANWITZ, predsjednik petog vijeća
P. CRUZ VILLALÓN, prvi nezavisni odvjetnik
E. JUHÁSZ, predsjednik desetog vijeća
A. BORG BARTHET, predsjednik šestog vijeća
M. SAFJAN, predsjednik devetog vijeća
C. G. FERNLUND, predsjednik osmog vijeća
J. L. da CRUZ VILAÇA, predsjednik sedmog vijeća
A. ROSAS, sudac
J. KOKOTT, nezavisna odvjetnica
G. ARESTIS, sudac
J. MALENOVSKÝ, sudac
E. LEVITS, sudac
A. Ó CAOIMH, sudac
E. SHARPSTON, nezavisna odvjetnica
P. MENGGOZZI, nezavisni odvjetnik
Y. BOT, nezavisni odvjetnik
J.-C. BONICHOT, sudac
A. ARABADJIEV, sudac
C. TOADER, sutkinja
D. ŠVÁBY, sudac
M. BERGER, sutkinja
N. JÄÄSKINEN, nezavisni odvjetnik
A. PRECHAL, sutkinja
E. JARAŠIŪNAS, sudac
M. WATHELET, nezavisni odvjetnik
C. VAJDA, sudac
N. WAHL, nezavisni odvjetnik
S. RODIN, sudac
F. BILTGEN, sudac
K. JÜRIMÄE, sutkinja
M. SZPUNAR, nezavisni odvjetnik

A. CALOT ESCOBAR, tajnik

Od 4. srpnja 2014. do 8. listopada 2014.

V. SKOURIS, predsjednik
K. LENAERTS, potpredsjednik
A. TIZZANO, predsjednik prvog vijeća
R. SILVA DE LAPUERTA, predsjednica drugog vijeća
M. ILEŠIČ, predsjednik trećeg vijeća
L. BAY LARSEN, predsjednik četvrtog vijeća
T. von DANWITZ, predsjednik petog vijeća
M. WATHELET, prvi nezavisni odvjetnik
A. Ó CAOIMH, predsjednik osmog vijeća
J.-C. BONICHOT, predsjednik sedmog vijeća
C. VAJDA, predsjednik desetog vijeća
S. RODIN, predsjednik šestog vijeća
K. JÜRIMÄE, predsjednica devetog vijeća
A. ROSAS, sudac
J. KOKOTT, nezavisna odvjetnica
E. JUHÁSZ, sudac
G. ARESTIS, sudac
A. BORG BARTHET, sudac
J. MALENOVSKÝ, sudac
E. LEVITS, sudac
E. SHARPSTON, nezavisna odvjetnica
P. MENGGOZZI, nezavisni odvjetnik
Y. BOT, nezavisni odvjetnik
A. ARABADJIEV, sudac
C. TOADER, sutkinja
M. SAFJAN, sudac
D. ŠVÁBY, sudac
M. BERGER, sutkinja
N. JÄÄSKINEN, nezavisni odvjetnik
P. CRUZ VILLALÓN, nezavisni odvjetnik
A. PRECHAL, sutkinja
E. JARAŠIŪNAS, sudac
C. G. FERNLUND, sudac
J. L. da CRUZ VILAÇA, sudac
N. WAHL, nezavisni odvjetnik
F. BILTGEN, sudac
M. SZPUNAR, nezavisni odvjetnik

A. CALOT ESCOBAR, tajnik

Od 9. listopada 2014. do 31. prosinca 2014.

V. SKOURIS, predsjednik
K. LENAERTS, potpredsjednik
A. TIZZANO, predsjednik prvog vijeća
R. SILVA DE LAPUERTA, predsjednica drugog vijeća
M. ILEŠIČ, predsjednik trećeg vijeća
L. BAY LARSEN, predsjednik četvrtog vijeća
T. von DANWITZ, predsjednik petog vijeća
M. WATHELET, prvi nezavisni odvjetnik
A. Ó CAOIMH, predsjednik osmog vijeća
J.-C. BONICHOT, predsjednik sedmog vijeća
C. VAJDA, predsjednik desetog vijeća
S. RODIN, predsjednik šestog vijeća
K. JÜRIMÄE, predsjednica devetog vijeća
A. ROSAS, sudac
J. KOKOTT, nezavisna odvjetnica
E. JUHÁSZ, sudac
A. BORG BARTHET, sudac
J. MALENOVSKÝ, sudac
E. LEVITS, sudac
E. SHARPSTON, nezavisna odvjetnica
P. MENGGOZZI, nezavisni odvjetnik
Y. BOT, nezavisni odvjetnik
A. ARABADJIEV, sudac
C. TOADER, sutkinja
M. SAFJAN, sudac
D. ŠVÁBY, sudac
M. BERGER, sutkinja
N. JÄÄSKINEN, nezavisni odvjetnik
P. CRUZ VILLALÓN, nezavisni odvjetnik
A. PRECHAL, sutkinja
E. JARAŠIŪNAS, sudac
C. G. FERNLUND, sudac
J. L. da CRUZ VILAÇA, sudac
N. WAHL, nezavisni odvjetnik
F. BILTGEN, sudac
M. SZPUNAR, nezavisni odvjetnik
C. LYCOURGOS, sudac

A. CALOT ESCOBAR, tajnik

4. Nekadašnji članovi Suda

Massimo Pilotti, sudac (1952.-1958.), predsjednik od 1952. do 1958.
Petrus Serrarens, sudac (1952.-1958.)
Adrianus Van Kleffens, sudac (1952.-1958.)
Jacques Rueff, sudac (1952.-1959. i 1960.-1962.)
Otto Riese, sudac (1952.-1963.)
Maurice Lagrange, nezavisni odvjetnik (1952.-1964.)
Louis Delvaux, sudac (1952.-1967.)
Charles Léon Hammes, sudac (1952.-1967.), predsjednik od 1964. do 1967.
Karl Roemer, nezavisni odvjetnik (1953.-1973.)
Nicola Catalano, sudac (1958.-1962.)
Rino Rossi, sudac (1958.-1964.)
Andreas Matthias Donner, sudac (1958.-1979.), predsjednik od 1958. do 1964.
Alberto Trabucchi, sudac (1962.-1972.), zatim nezavisni odvjetnik (1973.-1976.)
Robert Lecourt, sudac (1962.-1976.), predsjednik od 1967. do 1976.
Walter Strauss, sudac (1963.-1970.)
Joseph Gand, nezavisni odvjetnik (1964.-1970.)
Riccardo Monaco, sudac (1964.-1976.)
Josse J. Mertens de Wilmars, sudac (1967.-1984.), predsjednik od 1980. do 1984.
Pierre Pescatore, sudac (1967.-1985.)
Alain Louis Dutheil de Lamothe, nezavisni odvjetnik (1970.-1972.)
Hans Kutscher, sudac (1970.-1980.), predsjednik od 1976. do 1980.
Henri Mayras, nezavisni odvjetnik (1972.-1981.)
O'Dalaigh Cearbhall, sudac (1973.-1974.)
Max Sørensen, sudac (1973.-1979.)
Gerhard Reischl, nezavisni odvjetnik (1973.-1981.)
Jean-Pierre Warner, nezavisni odvjetnik (1973.-1981.)
Alexander J. Mackenzie Stuart, sudac (1973.-1988.), predsjednik od 1984. do 1988.
O'Keeffe Aindrias, sudac (1974.-1985.)
Adolphe Touffait, sudac (1976.-1982.)
Francesco Capotorti, sudac (1976.), zatim nezavisni odvjetnik (1976.-1982.)
Giacinto Bosco, sudac (1976.-1988.)
Thymen Koopmans, sudac (1979.-1990.)
Ole Due, sudac (1979.-1994.), predsjednik od 1988. do 1994.
Ulrich Everling, sudac (1980.-1988.)
Alexandros Chloros, sudac (1981.-1982.)
Simone Rozès, nezavisna odvjetnica (1981.-1984.)
Pieter Verloren van Themaat, nezavisni odvjetnik (1981.-1986.)
Sir Gordon Slynn, nezavisni odvjetnik (1981.-1988.), zatim sudac (1988.-1992.)
Fernand Grévisse, sudac (1981.-1982. i 1988.-1994.)
Kai Bahlmann, sudac (1982.-1988.)
Yves Galmot, sudac (1982.-1988.)
G. Federico Mancini, nezavisni odvjetnik (1982.-1988.), zatim sudac (1988.-1999.)
Constantinos Kakouris, sudac (1983.-1997.)

Marco Darmon, nezavisni odvjetnik (1984.-1994.)
René Joliet, sudac (1984.-1995.)
Carl Otto Lenz, nezavisni odvjetnik (1984.-1997.)
Thomas Francis O'Higgins, sudac (1985.-1991.)
Fernand Schockweiler, sudac (1985.-1996.)
José Luís Da Cruz Vilaça, nezavisni odvjetnik (1986.-1988.)
José Carlos De Carvalho Moitinho de Almeida, sudac (1986.-2000.)
Jean Mischo, nezavisni odvjetnik (1986.-1991. i 1997.-2003.)
Gil Carlos Rodríguez Iglesias, sudac (1986.-2003.), predsjednik od 1994. do 2003.
Manuel Díez de Velasco, sudac (1988.-1994.)
Manfred Zuleeg, sudac (1988.-1994.)
Walter Van Gerven, nezavisni odvjetnik (1988.-1994.)
Giuseppe Tesauro, nezavisni odvjetnik (1988.-1998.)
Francis Geoffrey Jacobs, nezavisni odvjetnik (1988.-2006.)
Paul Joan George Kapteyn, sudac (1990.-2000.)
John L. Murray, sudac (1991.-1999.)
Claus Christian Gulmann, nezavisni odvjetnik (1991.-1994.), zatim sudac (1994.-2006.)
David Alexander Ogilvy Edward, sudac (1992.-2004.)
Michael Bendik Elmer, nezavisni odvjetnik (1994.-1997.)
Günter Hirsch, sudac (1994.-2000.)
Georges Cosmas, nezavisni odvjetnik (1994.-2000.)
Antonio Mario La Pergola, sudac (1994. i 1999.-2006.), nezavisni odvjetnik (1995.-1999.)
Jean-Pierre Puissochet, sudac (1994.-2006.)
Philippe Léger, nezavisni odvjetnik (1994.-2006.)
Hans Ragnemalm, sudac (1995.-2000.)
Nial Fennelly, nezavisni odvjetnik (1995.-2000.)
Leif Sevón, sudac (1995.-2002.)
Melchior Wathelet, sudac (1995.-2003.)
Peter Jann, sudac (1995.-2009.)
Dámaso Colomer Ruiz-Jarabo, nezavisni odvjetnik (1995.-2009.)
Romain Schintgen, sudac (1996.-2008.)
Krateros Ioannou, sudac (1997.-1999.)
Siegbert Alber, nezavisni odvjetnik (1997.-2003.)
Antonio Saggio, nezavisni odvjetnik (1998.-2000.)
Fidelma O'Kelly Macken, sutkinja (1999.-2004.)
Stig Von Bahr, sudac (2000.-2006.)
Ninon Colneric, sutkinja (2000.-2006.)
Leendert A. Geelhoed, nezavisni odvjetnik (2000.-2006.)
Christine Stix-Hackl, nezavisna odvjetnica (2000.-2006.)
Christiaan Willem Anton Timmermans, sudac (2000.-2010.)
José Narciso Da Cunha Rodrigues, sudac (2000.-2012.)
Luís Miguel Póiares Pessoa Maduro, nezavisni odvjetnik (2003.-2009.)
Jerzy Makarczyk, sudac (2004.-2009.)
Ján Klučka, sudac (2004.-2009.)
Pranas Kūris, sudac (2004.-2010.)
Konrad Hermann Theodor Schiemann, sudac (2004.-2012.)

Uno Löhmus, sudac (2004.-2013.)
Pernilla Lindh, sutkinja (2006.-2011.)
Ján Mazák, nezavisni odvjetnik (2006.-2012.)
Verica Trstenjak, nezavisna odvjetnica (2006.-2012.)
Jean-Jacques Kasel, sudac (2008.-2013.)
Georges Arestis, sudac (2004.-2014.)

Predsjednici

Massimo Pilotti (1952.-1958.)
Andreas Donner Matthias (1958.-1964.)
Charles Léon Hammes (1964.-1967.)
Robert Lecourt (1967.-1976.)
Hans Kutscher (1976.-1980.)
Josse J. Mertens de Wilmars (1980.-1984.)
Alexander John Mackenzie Stuart (1984.-1988.)
Ole Due (1988.-1994.)
Gil Carlos Rodríguez Iglésias (1994.-2003.)

Tajnici

Albert Van Houtte (1953.-1982.)
Paul Heim (1982.-1988.)
Jean Giraud-Guy (1988.-1994.)
Roger Grass (1994.-2010.)

D – Sudska statistika Suda

Opća aktivnost Suda

1. Novi, zaključeni i neriješeni predmeti (2010.-2014.)

Novi predmeti

2. Vrste postupaka (2010.-2014.)
3. Predmet pravnog sredstva (2014.)
4. Tužbe zbog povrede obveze države članice (2010.-2014.)

Zaključeni predmeti

5. Vrste postupaka (2010.-2014.)
6. Presude, rješenja, mišljenja (2014.)
7. Sastav suda (2010.-2014.)
8. Predmeti okončani presudom, mišljenjem ili rješenjem (2010.-2014.)
9. Predmet pravnog sredstva (2010.-2014.)
10. Predmet pravnog sredstva (2014.)
11. Presude zbog povrede obveze države članice: ishod postupka (2010.-2014.)
12. Trajanje postupaka (presude i rješenja) (2010.-2014.)

Neriješeni predmeti na dan 31. prosinca

13. Vrste postupaka (2010.-2014.)
14. Sastav suda (2010.-2014.)

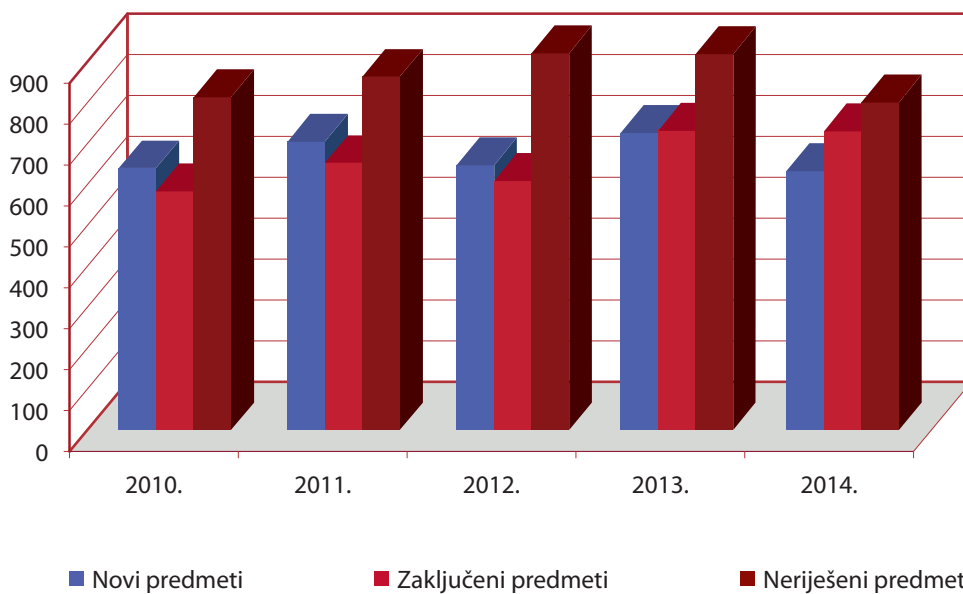
Razno

15. Ubrzani postupci (2010.-2014.)
16. Hitni prethodni postupci (2010.-2014.)
17. Postupci privremene pravne zaštite (2014.)

Opći trend u radu Suda (1952.-2014.)

18. Novi postupci i presude
19. Podneseni zahtjevi za prethodnu odluku (prema državi članici i godini)
20. Podneseni zahtjevi za prethodnu odluku (prema državi članici i sudu)
21. Podnesene tužbe zbog povrede obveze države članice

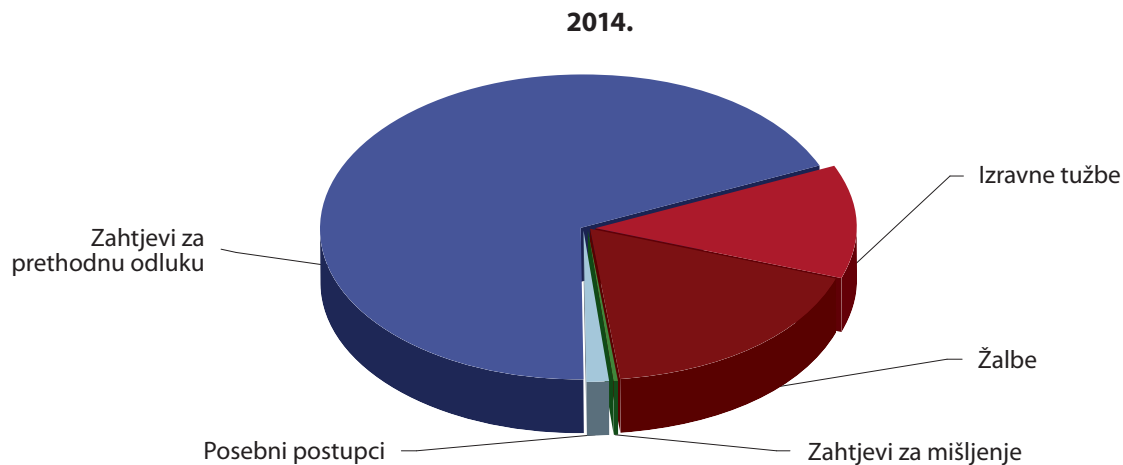
1. *Opća aktivnost Suda* **Novi, zaključeni i neriješeni predmeti (2010.-2014.)¹**

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Novi predmeti	631	688	632	699	622
Zaključeni predmeti	574	638	595	701	719
Neriješeni predmeti	799	849	886	884	787

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta, neovisno o njihovom spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

2. Novi predmeti – Vrste postupaka (2010.-2014.)¹

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Zahtjevi za prethodnu odluku	385	423	404	450	428
Izravne tužbe	136	81	73	72	74
Žalbe	97	162	136	161	111
Žalbe u postupcima privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom	6	13	3	5	
Zahtjevi za mišljenje			1	2	1
Posebni postupci ²	7	9	15	9	8
Ukupno	631	688	632	699	622
Zahtjevi za privremenu pravnu zaštitu	3	3		1	3

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta, neovisno o njihovom spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

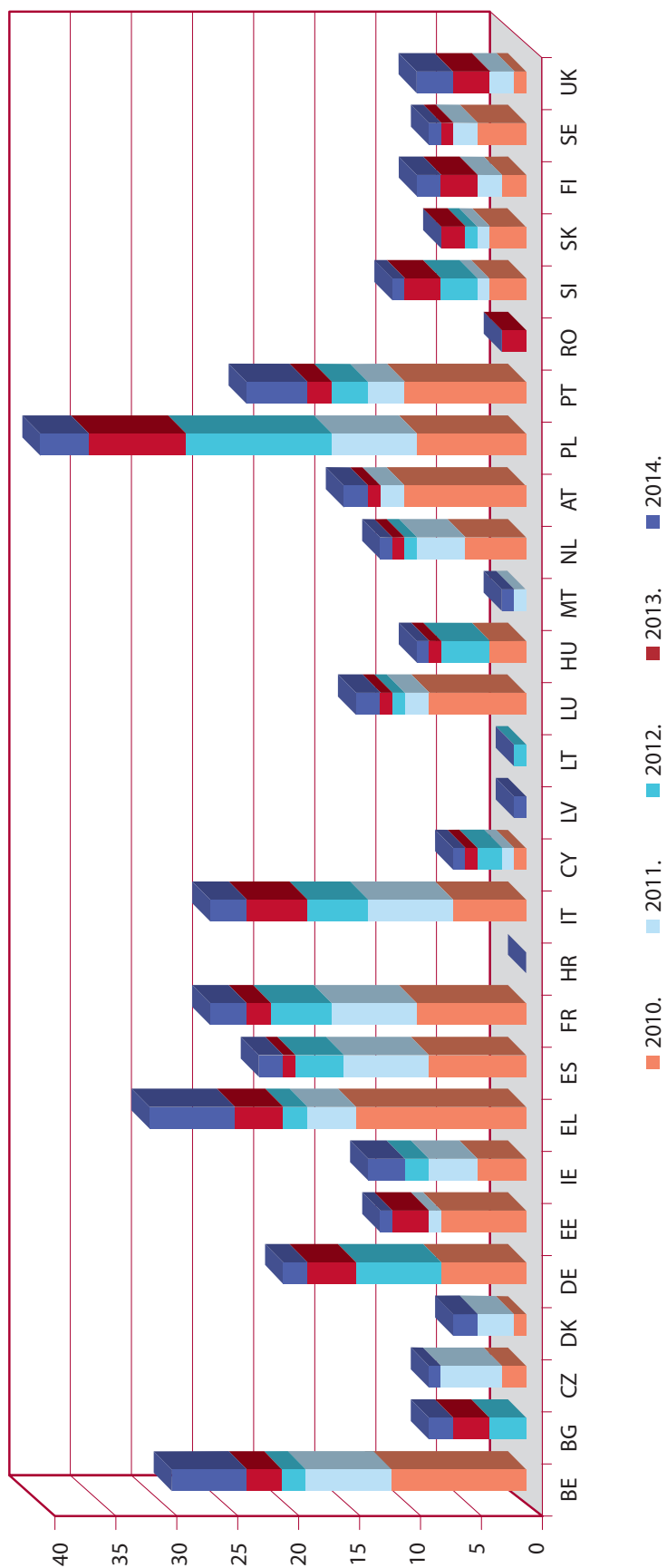
² „Posebnim postupcima” smatraju se: besplatna pravna pomoć, određivanje troškova, ispravak presude, pobijanje presude zbog ogluhe, prigovor trećeg, tumačenje, ponavljanje postupka, ispitivanje prijedloga prvog nezavisnog odvjetnika da se preispita odluka Općeg suda, postupak oduzimanja, predmeti u vezi s imunitetom.

3. Novi predmeti – Predmet pravnog sredstva (2014.)¹

	Zahtjevi za prethodnu odluku	Izravne tužbe	Žalbe	Zahtjevi za mišljenje	Ukupno	Posebni postupci
Carinska unija i zajednička carinska tarifa	19		5		24	
Državljanstvo Unije	7	1	1		9	
Državne potpore	11	6	15		32	
Ekonomska i monetarna politika	2		1		3	
Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija			1		1	
Energija		4			4	
Financijske odredbe (proračun, financijski okvir, vlastita sredstva, borba protiv prijevara itd.)	4				4	
Industrijska politika	8	1			9	
Intelektualno i industrijsko vlasništvo	13		34		47	
Istraživanje, tehnološki razvoj i svemir			2		2	
Javna nabava	20		1		21	
Javno zdravlje		1	1		2	
Načela prava Unije	21	1	1		23	
Obrazovanje, strukovno osposobljavanje, mladež i sport			1		1	
Okoliš	22	15	4		41	
Oporezivanje	54	3			57	
Područje slobode, sigurnosti i pravde	49	3	1		53	
Poljoprivreda	9	1	3		13	
Pravo institucija	2	12	11		25	2
Približavanje zakonodavstva	19	2			21	
Pristup dokumentima			1		1	
Promet	24	5			29	
Registracija, evaluacija, autorizacija i ograničavanje kemikalija (Uredba REACH)	2				2	
Sloboda poslovnog nastana	26				26	
Slobodno kretanje kapitala	5	2			7	
Slobodno kretanje osoba	6	5			11	
Slobodno kretanje robe	10	1			11	
Slobodno pružanje usluga	16	1	1	1	19	
Socijalna politika	20	5			25	
Socijalna sigurnost radnika migranata	4	2			6	
Transeuropske mreže			1		1	
Trgovinska politika	8		3		11	
Tržišno natjecanje	8		15		23	
Vanjsko djelovanje Europske unije	2				2	
Zajednička ribarstvena politika			2		2	
Zajednička vanjska i sigurnosna politika	1	1	5		7	
Zapošljavanje			1		1	
Zaštita potrošača	34				34	
UFEU	426	72	111	1	610	2
Postupak						6
Povlastice i imuniteti	1	1			2	
Pravilnik o osoblju za dužnosnike	1				1	
Ostalo	2	1			3	6
Ugovor o EZAE-u		1			1	
SVEUKUPNO	428	74	111	1	614	8

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta, neovisno o njihovom spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

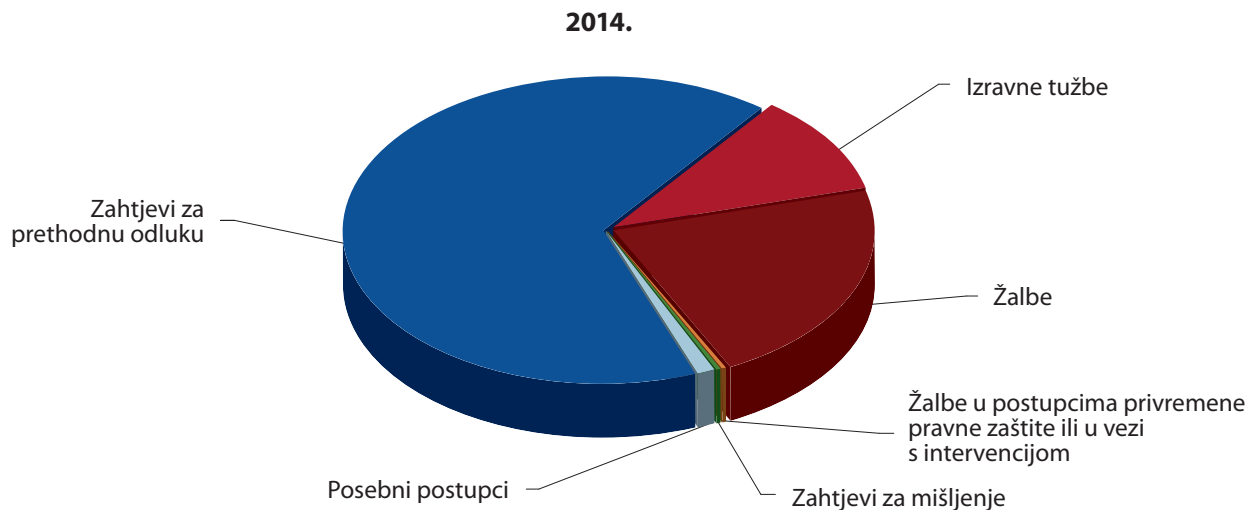
4. Novi predmeti – Tužbe zbog povrede obveze države članice (2010.-2014.)¹⁾

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Belgija	11	7	2	3	6
Bugarska			3	3	2
Češka Republika	2	5			1
Danska	1	3			2
Njemačka	7		7	4	2
Estonija	7	1		3	1
Irska	4	4	2		3
Grčka	14	4	2	4	7
Španjolska	8	7	4	1	2
Francuska	9	7	5	2	3
Hrvatska					
Italija	6	7	5	5	3
Cipar	1	1	2	1	1
Latvija					1
Litva			1		
Luksemburg	8	2	1	1	2
Mađarska	3		4	1	1
Malta		1			1
Nizozemska	5	4	1	1	1
Austrija	10	2		1	2
Poljska	9	7	12	8	4
Portugal	10	3	3	2	5
Rumunjska				2	
Slovenija	3	1	3	3	1
Slovačka	3	1	1	2	
Finska	2	2		3	2
Švedska	4	2		1	1
Ujedinjena Kraljevina	1	2		3	3
Ukupno	128	73	58	54	57

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta, neovisno o njihovom spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

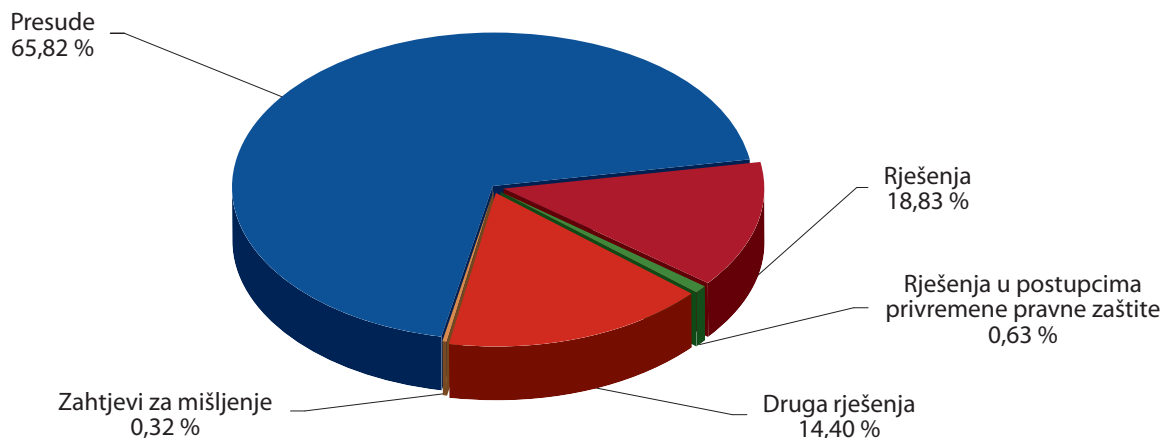
5. Zaključeni predmeti – Vrste postupaka (2010.-2014.)¹

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Zahtjevi za prethodnu odluku	339	388	386	413	476
Izravne tužbe	139	117	70	110	76
Žalbe	84	117	117	155	157
Žalbe u postupcima privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom	4	7	12	5	1
Zahtjevi za mišljenje		1		1	2
Posebni postupci	8	8	10	17	7
Ukupno	574	638	595	701	719

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta, neovisno o njihovom spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

6. Zaključeni predmeti – Presude, rješenja, mišljenja (2014.)¹

	Presude	Rješenja ²	Rješenja u postupcima privremene pravne zaštite ³	Druga rješenja ⁴	Zahtjevi za mišljenje	Ukupno
Zahtjevi za prethodnu odluku	296	60		64		420
Izravne tužbe	56			19		75
Žalbe	64	53	3	8		128
Žalbe u postupcima privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom			1			1
Zahtjevi za mišljenje					2	2
Posebni postupci		6				6
Ukupno	416	119	4	91	2	632

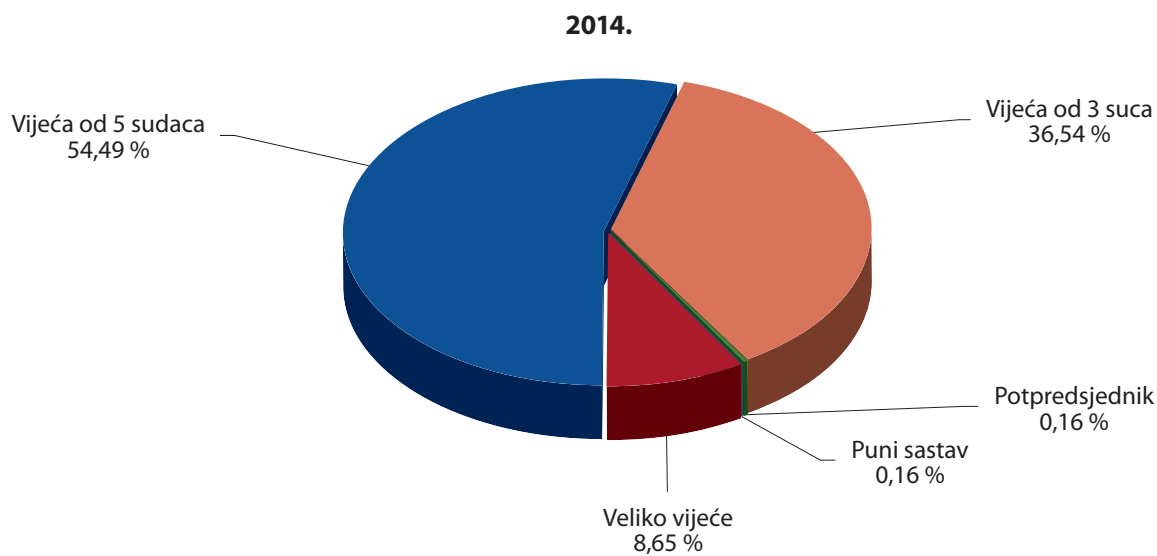
¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta uzimajući u obzir njihovo spajanje zbog povezanosti (niz spojenih predmeta = jedan predmet).

² Rješenja kojima se završava postupak, osim rješenja o brisanju predmeta, o obustavi postupka te o vraćanju predmeta na ponovno odlučivanje Općem sudu.

³ Rješenja donesena po zahtjevu na temelju članaka 278. i 279. UFEU-a (nekadašnji članci 242. i 243. UEZ-a), na temelju članka 280. UFEU-a (nekadašnji članak 244. UEZ-a), na temelju odgovarajućih odredaba UEZAE-a ili po žalbi protiv rješenja u postupku privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom.

⁴ Rješenja kojima se postupak završava brisanjem predmeta, obustavom ili vraćanjem predmeta na ponovno odlučivanje Općem sudu.

7. Zaključeni predmeti – Sastav suda (2010.-2014.)¹

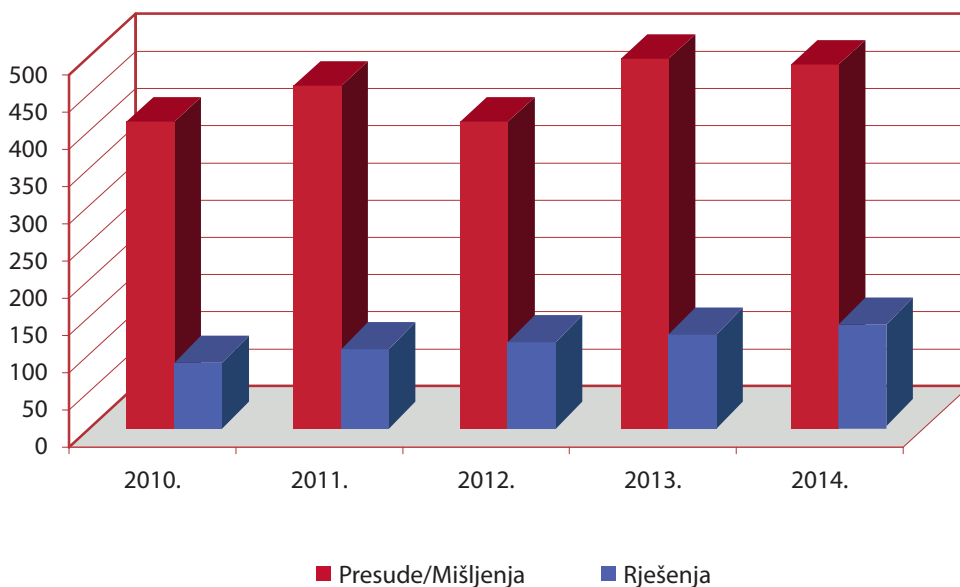

	2010.			2011.			2012.			2013.			2014.		
	Presude/Mišljenja	Rješenja ²	Ukupno	Presude/Mišljenja	Rješenja ²	Ukupno	Presude/Mišljenja	Rješenja ²	Ukupno	Presude/Mišljenja	Rješenja ²	Ukupno	Presude/Mišljenja	Rješenja ²	Ukupno
Puni sastav				1		1	1		1				1		1
Veliko vijeće	70	1	71	62		62	47		47	52		52	51	3	54
Vijeća od 5 sudaca	280	8	288	290	10	300	275	8	283	348	18	366	320	20	340
Vijeća od 3 suca	56	76	132	91	86	177	83	97	180	91	106	197	110	118	228
Predsjednik		5	5		4	4		12	12						
Potpredsjednik											5	5		1	1
Ukupno	406	90	496	444	100	544	406	117	523	491	129	620	482	142	624

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta, neovisno o njihovom spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

² Rješenja kojima se završava postupak, osim rješenja o brisanju predmeta, o obustavi postupka te o vraćanju predmeta na ponovno odlučivanje Općem sudu.

8. *Predmeti završeni presudom, mišljenjem ili rješenjem (2010.-2014.)^{1, 2}*

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Presude/Mišljenja	406	444	406	491	482
Rješenja	90	100	117	129	142
Ukupno	496	544	523	620	624

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta, neovisno o njihovom spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

² Rješenja kojima se završava postupak, osim rješenja o brisanju predmeta, o obustavi postupka te o vraćanju predmeta na ponovno odlučivanje Općem sudu.

9. Predmeti završeni presudom, mišljenjem ili rješenjem – Predmet pravnog sredstva (2010.-2014.)¹

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Carinska unija i zajednička carinska tarifa ⁴	15	19	19	11	21
Državljanstvo Unije	6	6	8	12	9
Državne potpore	16	48	10	34	41
Ekonomska i monetarna politika	1		3		1
Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija			3	6	8
Energija	2	2		1	3
Financijske odredbe (proračun, financijski okvir, vlastita sredstva, borba protiv prijevara itd.) ²	1	4	3	2	5
Industrijska politika	9	9	8	15	3
Intelektualno i industrijsko vlasništvo	38	47	46	43	69
Istraživanje, informacije, obrazovanje, statistike	1				
Istraživanje, tehnološki razvoj i svemir			1	1	
Javna nabava		8	12	12	13
Javno zdravlje		3	1	2	3
Načela prava Unije	4	15	7	17	23
Obrazovanje, strukovno osposobljavanje, mladež i sport			1		1
Okoliš ³	9	35	27	35	30
Okoliš i potrošači ³	48	25	1		
Oporezivanje	66	49	64	74	52
Područje slobode, sigurnosti i pravde	24	24	37	46	51
Poljoprivreda	15	23	22	33	29
Pravo društava	17	8	1	4	3
Pravo institucija	26	20	27	31	18
Približavanje zakonodavstava	15	15	12	24	25
Pristup dokumentima		2	5	6	4
Pristupanje novih država		1	2		
Promet	4	7	14	17	18
Proračun Zajednica ²	1				
Regionalna politika	2				
Registracija, evaluacija, autorizacija i ograničavanje kemikalija (Uredba REACH)		1			5
Sloboda poslovnog nastana	17	21	6	13	9
Slobodno kretanje kapitala	6	14	21	8	6
Slobodno kretanje osoba	17	9	18	15	20
Slobodno kretanje robe	6	8	7	1	10
Slobodno pružanje usluga	30	27	29	16	11
Socijalna politika	36	36	28	27	51
Socijalna sigurnost radnika migranata	6	8	8	12	6
Trgovinska politika	2	2	8	6	7
Tržišno natjecanje	13	19	30	42	28
Turizam			1		
Vanjsko djelovanje Europske unije	10	8	5	4	6

>>>

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Vlastita sredstva Zajednica ²	5	2			
Zajednička carinska tarifa ⁴	7	2			
Zajednička ribarstvena politika	2	1			5
Zajednička vanjska i sigurnosna politika	2	3	9	12	3
Zaštita potrošača ³	3	4	9	19	20
Ugovor o EZ-u/FEU-u	482	535	513	601	617
Ugovor o EU-u	4	1			
Ugovor o EZUČ-u		1			
Postupak	6	5	7	14	6
Povlastice i imuniteti		2	3		
Pravilnik o osoblju za dužnosnike	4			5	1
Ostalo	10	7	10	19	7
SVEUKUPNO	496	544	523	620	624

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta, neovisno o njihovom spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

² Za predmete započete nakon 1. prosinca 2009. rubrike „Proračun Zajednica“ i „Vlastita sredstva Zajednica“ spojene su u rubriku „Financijske odredbe“.

³ Za predmete započete nakon 1. prosinca 2009. rubrika „Okoliš i potrošači“ podijeljena je na dvije različite rubrike.

⁴ Za predmete započete nakon 1. prosinca 2009. rubrike „Zajednička carinska tarifa“ i „Carinska unija“ spojene su u jednu rubriku.

10. Predmeti završeni presudom, mišljenjem ili rješenjem – predmet pravnog sredstva (2014.)¹

	Presude/ Mišljenja	Rješenja ²	Ukupno
Carinska unija i zajednička carinska tarifa	20	1	21
Državljanstvo Unije	7	2	9
Državne potpore	13	28	41
Ekonomska i monetarna politika	1		1
Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija	8		8
Energija	3		3
Financijske odredbe (proračun, financijski okvir, vlastita sredstva, borba protiv prijevara itd.)	4	1	5
Industrijska politika	2	1	3
Intelektualno i industrijsko vlasništvo	36	33	69
Javna nabava	11	2	13
Javno zdravlje	2	1	3
Načela prava Unije	10	13	23
Obrazovanje, strukovno osposobljavanje, mladež i sport		1	1
Okoliš	28	2	30
Oporezivanje	46	6	52
Područje slobode, sigurnosti i pravde	47	4	51
Poljoprivreda	22	7	29
Pravo društava	2	1	3
Pravo institucija	14	4	18
Približavanje zakonodavstva	23	2	25
Pristup dokumentima	3	1	4
Promet	17	1	18
Registracija, evaluacija, autorizacija i ograničavanje kemikalija (Uredba REACH)		5	5
Sloboda poslovnog nastana	9		9
Slobodno kretanje kapitala	6		6
Slobodno kretanje osoba	20		20
Slobodno kretanje robe	8	2	10
Slobodno pružanje usluga	9	2	11
Socijalna politika	43	8	51
Socijalna sigurnost radnika migranata	6		6
Trgovinska politika	7		7
Tržišno natjecanje	26	2	28
Vanjsko djelovanje Europske unije	4	2	6
Zajednička ribarstvena politika	5		5
Zajednička vanjska i sigurnosna politika	2	1	3
Zaštita potrošača	17	3	20
Ugovor o EZ-u/FEU-u	481	136	617

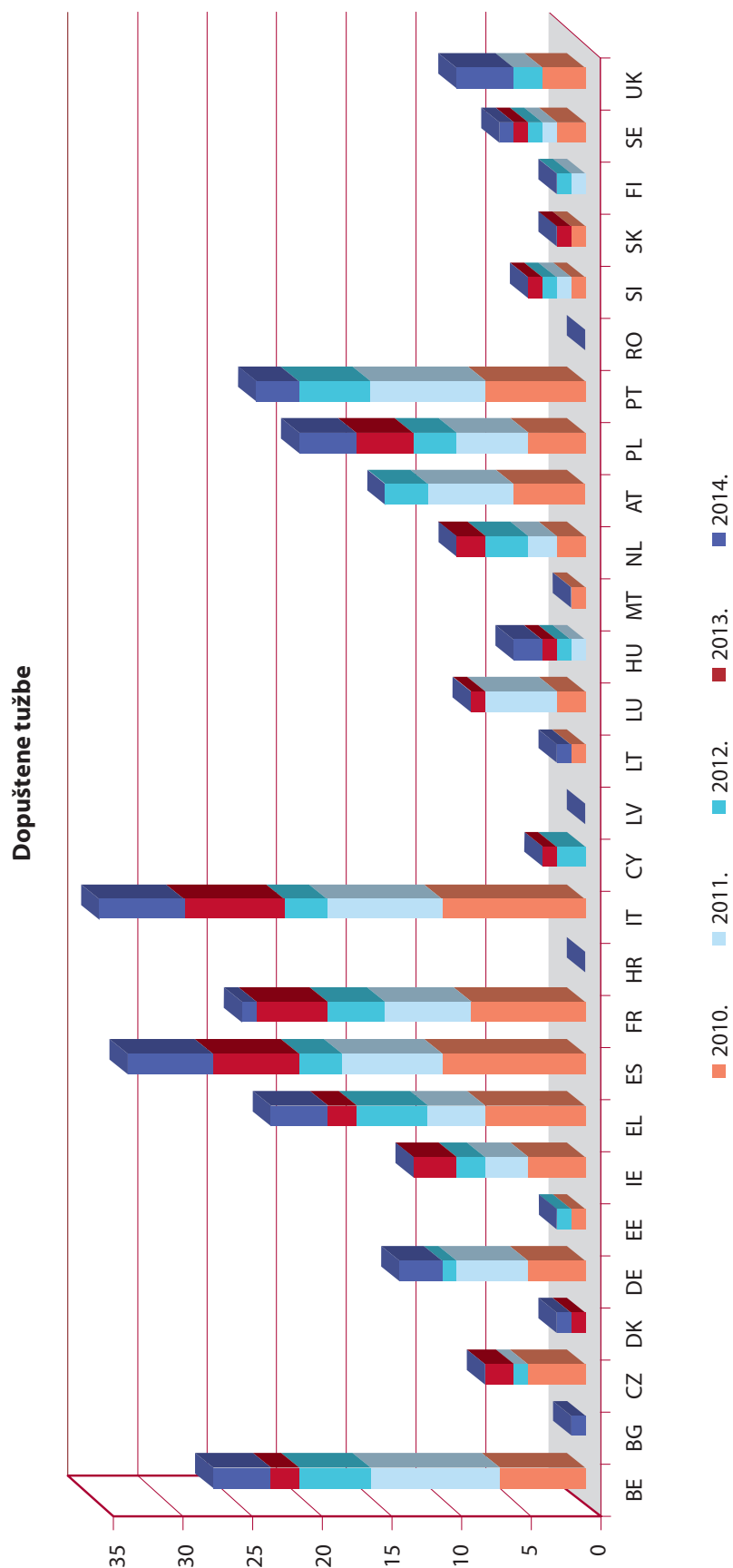
>>>

	Presude/ Mišljenja	Rješenja ²	Ukupno
Postupak		6	6
Pravilnik o osoblju za dužnosnike	1		1
Ostalo	1	6	7
SVEUKUPNO	482	142	624

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta, neovisno o njihovom spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

² Rješenja kojima se završava postupak, osim rješenja o brisanju predmeta, o obustavi postupka te o vraćanju predmeta na ponovno odlučivanje Općem sudu.

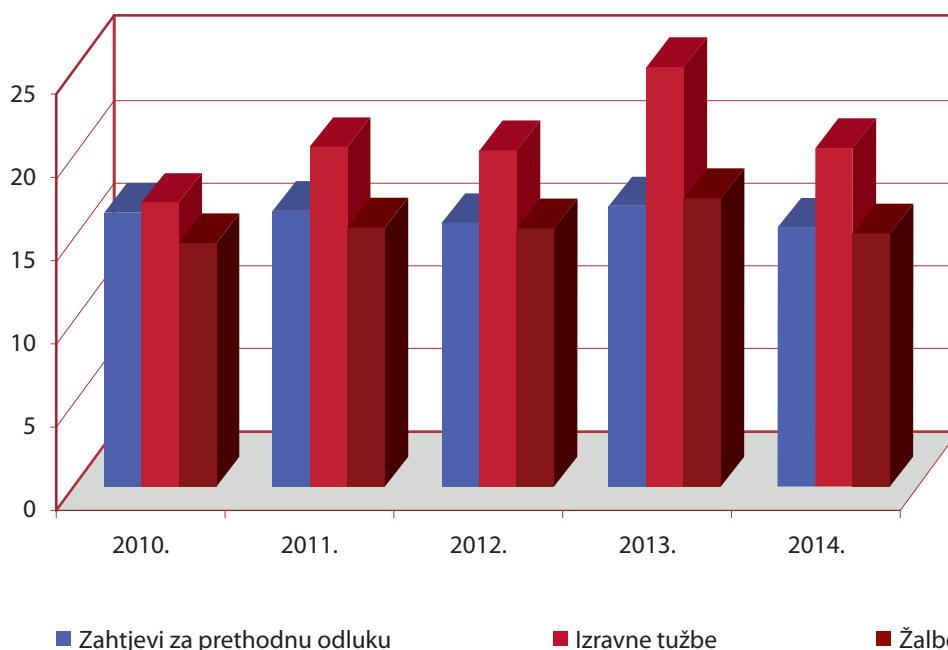
11. Zaključeni predmeti – Presude zbog povrede obveze države članice: ishod postupka (2010.-2014.)¹⁾

	2010.		2011.		2012.		2013.		2014.	
	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno
Belgija	6	1	9	1	5	1	2	1	4	
Bugarska									1	1
Češka Republika	4				1		2	2		
Danska							1	1	1	
Njemačka	4	2	5		1	2		2	3	1
Estonija	1				1					
Irska	4		3		2		3	1		
Grčka	7		4		5		2	1	4	
Španjolska	10	2	7	1	3		6		6	
Francuska	8	2	6		4		5	3	1	
Hrvatska										
Italija	10		8	1	3		7	1	6	
Cipar				1	2		1			
Latvija										
Litva	1								1	
Luksemburg	2		5				1	1		
Mađarska			1	1	1		1		2	
Malta	1	1		1						
Nizozemska	2	1	2		3	1	2	2		1
Austrija	5		6		3			1		
Poljska	4	1	5		3		4	2	4	
Portugal	7	1	8	1	5			1	3	
Rumunjska				1						
Slovenija	1		1		1		1			
Slovačka	1			1		1				
Finska			1		1			2		
Švedska	2		1		1		1	1	1	
Ujedinjena Kraljevina	3	1			2			1	4	
Ukupno	83	12	72	9	47	5	40	23	41	3

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta uzimajući u obzir njihovo spajanje zbog povezanosti (niz spojenih predmeta = jedan predmet).

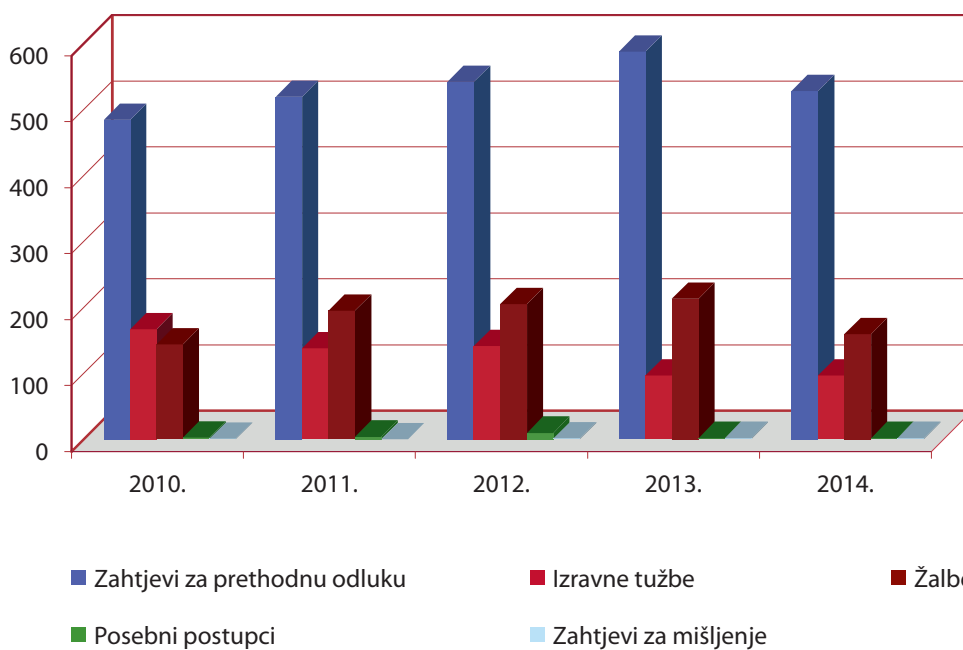
12. *Zaključeni predmeti – Trajanje postupaka (2010.-2014.)¹* (presude i rješenja)

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Zahtjevi za prethodnu odluku	16,1	16,3	15,6	16,3	15,0
Hitni prethodni postupci	2,2	2,5	1,9	2,2	2,2
Izravne tužbe	16,7	20,3	19,7	24,3	20,0
Žalbe	14,0	15,1	15,2	16,6	14,5

¹ Pri izračunavanju trajanja postupaka ne uzimaju se u obzir: predmeti u kojima je donesena međupresuda ili mjera izvođenja dokaza; mišljenja; posebni postupci (i to: besplatna pravna pomoć, određivanje troškova, ispravak presude, pobijanje presude zbog ogluhe, prigovor trećeg, tumačenje, ponavljanje postupka, ispitivanje prijedloga prvog nezavisnog odvjetnika da se preispita odluka Općeg suda, postupak oduzimanja i predmeti u vezi s imunitetom); predmeti koji su završeni rješenjem o brisanju, rješenjem o obustavi postupka ili rješenjem o vraćanju na ponovno odlučivanje Općem sudu; postupci privremene pravne zaštite kao i žalbe u tim postupcima ili u vezi s intervencijom.

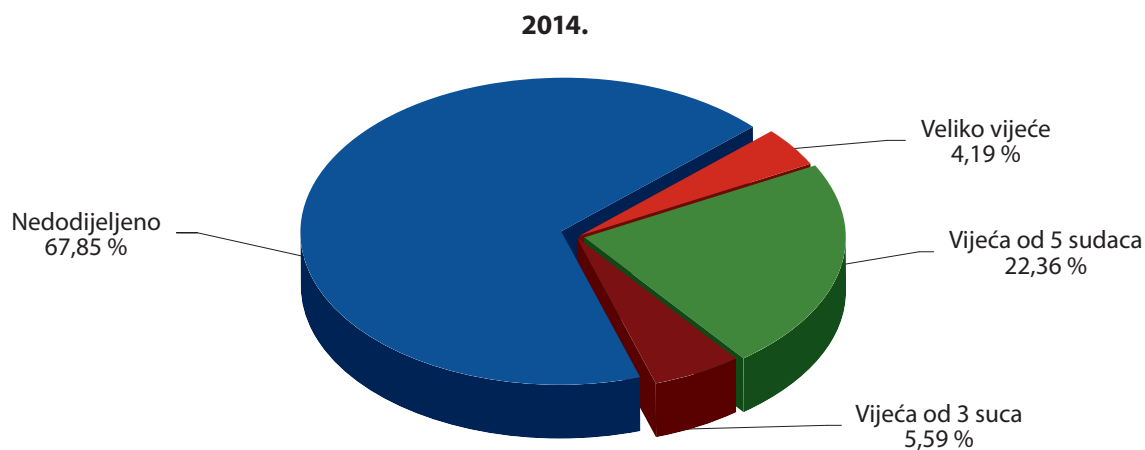
13. *Neriješeni predmeti na dan 31. prosinca – Vrste postupaka (2010.-2014.)¹*

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Zahtjevi za prethodnu odluku	484	519	537	574	526
Izravne tužbe	167	131	134	96	94
Žalbe	144	195	205	211	164
Posebni postupci	3	4	9	1	2
Zahtjevi za mišljenje	1		1	2	1
Ukupno	799	849	886	884	787

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta, neovisno o njihovom spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

14. *Neriješeni predmeti na dan 31. prosinca – Sastav suda* (2010.-2014.)¹

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Puni sastav	1				
Veliko vijeće	49	42	44	37	33
Vijeća od 5 sudaca	193	157	239	190	176
Vijeća od 3 suca	33	23	42	51	44
Predsjednik	4	10			
Potpredsjednik			1	1	
Nedodijeljeno	519	617	560	605	534
Ukupno	799	849	886	884	787

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta, neovisno o njihovom spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

15. Razno – Ubrzani postupci (2010.-2014.)

	2010.		2011.		2012.		2013.		2014.	
	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno
Izravne tužbe		1			1			1		
Zahtjevi za prethodnu odluku	4	8	2	7	1	5		16	2	10
Žalbe				5		1				
Ukupno	4	9	2	12	2	6		17	2	10

16. Razno – Hitni prethodni postupci (2010.-2014.)

	2010.		2011.		2012.		2013.		2014.	
	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno	Prihvaćeno	Odbijeno
Područje slobode, sigurnosti i pravde	5	4	2	5	4	1	2	3	4	1
Približavanje zakonodavstva										1
Ukupno	5	4	2	5	4	1	2	3	4	2

17. Razno – Postupci privremene pravne zaštite (2014.)¹

	Novi postupci privremene pravne zaštite	Žalbe u postupcima privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom	Ishod postupka	
			Odbijeno	Prihvaćeno
Državne potpore	1		2	
Pravo institucija	1		1	
Trgovinska politika	1		1	
SVEUKUPNO	3		4	

¹ Navedeni iznosi (bruto iznosi) označavaju ukupan broj predmeta uzimajući u obzir njihovo spajanje zbog povezanosti (niz spojenih predmeta = jedan predmet).

18. Opći trend u radu Suda (1952.-2014.) – Novi postupci i presude

Godina	Novi predmeti ¹							Presude/Mišljenja ²
	Zahtjevi za prethodnu odluku	Izravne tužbe	Žalbe	Žalbe u postupcima privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom	Zahtjevi za mišljenje	Ukupno	Zahtjevi za privremenu pravnu zaštitu	
1953.		4				4		
1954.		10				10		2
1955.		9				9	2	4
1956.		11				11	2	6
1957.		19				19	2	4
1958.		43				43		10
1959.		46			1	47	5	13
1960.		22			1	23	2	18
1961.	1	24			1	26	1	11
1962.	5	30				35	2	20
1963.	6	99				105	7	17
1964.	6	49				55	4	31
1965.	7	55				62	4	52
1966.	1	30				31	2	24
1967.	23	14				37		24
1968.	9	24				33	1	27
1969.	17	60				77	2	30
1970.	32	47				79		64
1971.	37	59				96	1	60
1972.	40	42				82	2	61
1973.	61	131				192	6	80
1974.	39	63				102	8	63
1975.	69	61			1	131	5	78
1976.	75	51			1	127	6	88
1977.	84	74				158	6	100
1978.	123	146			1	270	7	97
1979.	106	1218				1324	6	138
1980.	99	180				279	14	132
1981.	108	214				322	17	128
1982.	129	217				346	16	185
1983.	98	199				297	11	151
1984.	129	183				312	17	165
1985.	139	294				433	23	211
1986.	91	238				329	23	174
1987.	144	251				395	21	208

>>>

Godina	Novi predmeti ¹							Presude/Mišljenja ²
	Zahtjevi za prethodnu odluku	Izravne tužbe	Žalbe	Žalbe u postupcima privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom	Zahtjevi za mišljenje	Ukupno	Zahtjevi za privremenu pravnu zaštitu	
1988.	179	193				372	17	238
1989.	139	244				383	19	188
1990.	141	221	15	1		378	12	193
1991.	186	140	13	1	2	342	9	204
1992.	162	251	24	1	2	440	5	210
1993.	204	265	17			486	13	203
1994.	203	125	12	1	3	344	4	188
1995.	251	109	46	2		408	3	172
1996.	256	132	25	3		416	4	193
1997.	239	169	30	5		443	1	242
1998.	264	147	66	4		481	2	254
1999.	255	214	68	4		541	4	235
2000.	224	197	66	13	2	502	4	273
2001.	237	187	72	7		503	6	244
2002.	216	204	46	4		470	1	269
2003.	210	277	63	5	1	556	7	308
2004.	249	219	52	6	1	527	3	375
2005.	221	179	66	1		467	2	362
2006.	251	201	80	3		535	1	351
2007.	265	221	79	8		573	3	379
2008.	288	210	77	8	1	584	3	333
2009.	302	143	105	2	1	553	1	376
2010.	385	136	97	6		624	3	370
2011.	423	81	162	13		679	3	370
2012.	404	73	136	3	1	617		357
2013.	450	72	161	5	2	690	1	434
2014.	428	74	111		1	614	3	416
Ukupno	8710	8901	1689	106	23	19.429	359	10.213

¹ Bruto podaci; bez posebnih postupaka.

² Neto podaci.

19. Opći trend u radu Suda (1952.-2014.) – Novi zahtjevi za prethodnu odluku (prema državi članici i godini)

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Drugi ¹	Ukupno
1961.																			1											1
1962.																			5											5
1963.																1			5											6
1964.												2							4											6
1965.					4					2									1											7
1966.																			1											1
1967.	5				11					3						1			3											23
1968.	1				4					1		1							2											9
1969.	4				11					1						1														17
1970.	4				21					2		2							3											32
1971.	1				18					6		5				1			6											37
1972.	5				20					1		4							10											40
1973.	8				37					4		5				1			6											61
1974.	5				15					6		5							7											39
1975.	7			1	26					15		14				1			4										1	69
1976.	11				28					8		12							14									1		75
1977.	16			1	30		2			14		7							9								5			84
1978.	7			3	46		1			12		11							38								5			123
1979.	13			1	33		2			18		19				1			11								8			106
1980.	14			2	24		3			14		19							17								6			99
1981.	12			1	41					17		11				4			17								5			108
1982.	10			1	36					39		18							21								4			129
1983.	9			4	36		2			15		7							19								6			98
1984.	13			2	38		1			34		10							22								9			129
1985.	13				40		2			45		11				6			14								8			139
1986.	13			4	18		4	2	1	19		5				1			16								8			91
1987.	15			5	32		2	17	1	36		5				3			19								9			144

>>>

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Drugi ¹	Ukupno
1988.	30			4	34				1	38		28				2			26									16		179
1989.	13			2	47		1	2	2	28		10				1			18			1						14		139
1990.	17			5	34		4	2	6	21		25				4			9			2						12		141
1991.	19			2	54		2	3	5	29		36				2			17			3						14		186
1992.	16			3	62			1	5	15		22				1			18			1						18		162
1993.	22			7	57		1	5	7	22		24				1			43			3						12		204
1994.	19			4	44		2		13	36		46				1			13			1						24		203
1995.	14			8	51		3	10	10	43		58				2			19	2		5					6	20		251
1996.	30			4	66			4	6	24		70				2			10	6		6				3	4	21		256
1997.	19			7	46		1	2	9	10		50				3			24	35		2				6	7	18		239
1998.	12			7	49		3	5	55	16		39				2			21	16		7				2	6	24		264
1999.	13			3	49		2	3	4	17		43				4			23	56		7				4	5	22		255
2000.	15			3	47		2	3	5	12		50							12	31		8				5	4	26	1	224
2001.	10			5	53		1	4	4	15		40				2			14	57		4				3	4	21		237
2002.	18			8	59			7	3	8		37				4			12	31		3				7	5	14		216
2003.	18			3	43		2	4	8	9		45				4			28	15		1				4	4	22		210
2004.	24			4	50		1	18	8	21		48				1	2		28	12		1				4	5	22		249
2005.	21		1	4	51		2	11	10	17		18				2	3		36	15	1	2				4	11	12		221
2006.	17		3	3	77		1	14	17	24		34			1	1	4		20	12	2	3			1	5	2	10		251
2007.	22	1	2	5	59	2	2	8	14	26		43			1		2		19	20	7	3	1		1	5	6	16		265
2008.	24		1	6	71	2	1	9	17	12		39	1	3	3	4	6		34	25	4	1				4	7	14		288
2009.	35	8	5	3	59	2		11	11	28		29	1	4	3		10	1	24	15	10	3	1	2	1	2	5	28	1	302
2010.	37	9	3	10	71		4	6	22	33		49		3	2	9	6		24	15	8	10	17	1	5	6	6	29		385
2011.	34	22	5	6	83	1	7	9	27	31		44		10	1	2	13		22	24	11	11	14	1	3	12	4	26		423
2012.	28	15	7	8	68	5	6	1	16	15		65		5	2	8	18	1	44	23	6	14	13		9	3	8	16		404
2013.	26	10	7	6	97	3	4	5	26	24		62	3	5	10		20		46	19	11	14	17	1	4	4	12	14		450
2014.	23	13	6	10	87		5	4	41	20	1	52	2	7	6		23		30	18	14	8	28	4	3	8	3	12		428
Ukupno	762	78	40	165	2137	15	77	170	354	906	1	1279	7	37	29	83	107	2	909	447	74	124	91	9	27	91	114	573	2	8710

¹ Predmet Campina Melkunie, C-265/00 (Cour de justice Benelux/Benelux Gerechtshof).
Predmet Miles i drugi, C-196/09 (Odbor za pritužbe europskih škola).

20. Opći trend u radu Suda (1952.-2014.) – Novi zahtjevi za prethodnu odluku (prema državi članici i sudu)

			Ukupno
Belgija	Cour constitutionnelle	30	
	Cour de cassation	91	
	Conseil d'État	71	
	Drugi sudovi	570	762
Bugarska	Върховен касационен съд	1	
	Върховен административен съд	13	
	Drugi sudovi	64	78
Češka Republika	Ústavní soud		
	Nejvyššího soudu	3	
	Nejvyšší správní soud	20	
	Drugi sudovi	17	40
Danska	Højesteret	35	
	Drugi sudovi	130	165
Njemačka	Bundesverfassungsgericht	1	
	Bundesgerichtshof	194	
	Bundesverwaltungsgericht	116	
	Bundesfinanzhof	303	
	Bundesarbeitsgericht	26	
	Bundessozialgericht	76	
	Drugi sudovi	1421	2137
Estonija	Riigikohus	5	
	Drugi sudovi	10	15
Irska	Supreme Court	26	
	High Court	25	
	Drugi sudovi	26	77
Grčka	Άρειος Πάγος	10	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	54	
	Drugi sudovi	106	170
Španjolska	Tribunal Constitucional	1	
	Tribunal Supremo	53	
	Drugi sudovi	300	354
Francuska	Conseil constitutionnel	1	
	Cour de cassation	110	
	Conseil d'État	93	
	Drugi sudovi	702	906
Hrvatska	Ustavni sud		
	Vrhovni sud		
	Visoki upravni sud		
	Visoki prekršajni sud		
	Drugi sudovi	1	1

>>>

			Ukupno
Italija	Corte Costituzionale	2	
	Corte suprema di Cassazione	130	
	Consiglio di Stato	107	
	Drugi sudovi	1040	1279
Cipar	Ανώτατο Δικαστήριο	4	
	Drugi sudovi	3	7
Latvija	Augstākā tiesa	21	
	Satversmes tiesa		
	Drugi sudovi	16	37
Litva	Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas	1	
	Lietuvos Aukščiausiasis Teismas	11	
	Lietuvos vyriausiasis administracinis Teismas	9	
	Drugi sudovi	8	29
Luksemburg	Cour supérieure de justice	10	
	Cour de cassation	12	
	Cour administrative	10	
	Drugi sudovi	51	83
Mađarska	Kúria	17	
	Fővárosi Ítéltábla	5	
	Szegedi Ítéltábla	2	
	Drugi sudovi	83	107
Malta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l- Appel		
	Drugi sudovi	2	2
Nizozemska	Hoge Raad der Nederlanden	253	
	Raad van State	101	
	Centrale Raad van Beroep	59	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	151	
	Tariefcommissie	35	
	Drugi sudovi	310	909
Austrija	Verfassungsgerichtshof	5	
	Oberster Gerichtshof	103	
	Verwaltungsgerichtshof	81	
	Drugi sudovi	258	447
Poljska	Trybunał Konstytucyjny		
	Sąd Najwyższy	9	
	Naczelny Sąd Administracyjny	28	
	Drugi sudovi	37	74
Portugal	Supremo Tribunal de Justiça	4	
	Supremo Tribunal Administrativo	53	
	Drugi sudovi	67	124

>>>

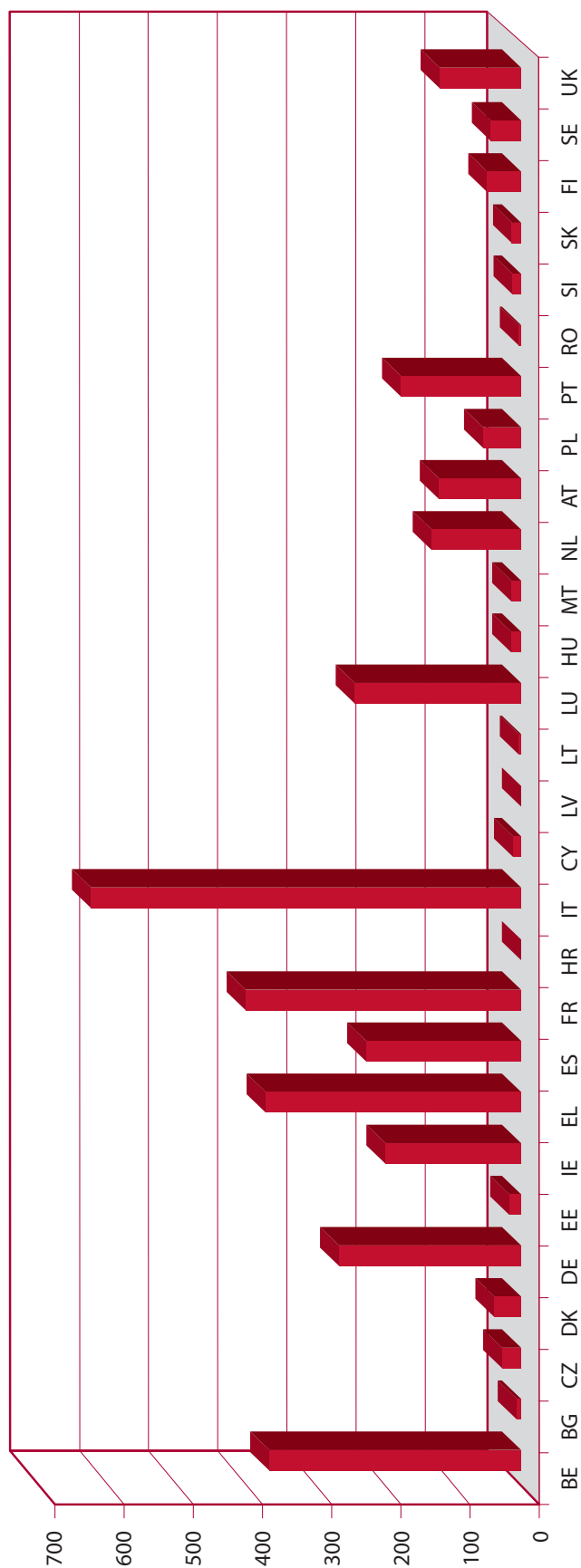
			Ukupno
Rumunjska	Înalta Curte de Casație și Justiție	7	
	Curtea de Apel	45	
	Drugi sudovi	39	91
Slovenija	Ustavno sodišče	1	
	Vrhovno sodišče	5	
	Drugi sudovi	3	9
Slovačka	Ústavný Súd		
	Najvyšší súd	9	
	Drugi sudovi	18	27
Finska	Korkein oikeus	16	
	Korkein hallinto-oikeus	45	
	Työtuomioistuin	3	
	Drugi sudovi	27	91
Švedska	Högsta Domstolen	18	
	Högsta förvaltningsdomstolen	7	
	Marknadsdomstolen	5	
	Arbetsdomstolen	3	
	Drugi sudovi	81	114
Ujedinjena Kraljevina	House of Lords	40	
	Supreme Court	5	
	Court of Appeal	74	
	Drugi sudovi	454	573
Drugi	Cour de justice Benelux/Benelux Gerechtshof ¹	1	
	Odbor za pritužbe europskih škola ²	1	2
Ukupno			8710

¹ Predmet Campina Melkunie, C-265/00.

² Predmet Miles i drugi, C-196/09

21. Opći trend u radu Suda (1952.-2014.) – Nove tužbe zbog povrede obveze države članice

1952.-2014.

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Ukupno
1952.-2014.	382	8	28	40	278	22	205	396	241	415		641	12	1	3	264	15	15	146	136	71	195	3	13	13	57	54	137	3791

Poglavlje II.

Opći sud

A – Aktivnost Općeg suda u 2014.

Marc Jaeger, predsjednik

U 2014. Opći sud proslavio je 25 godina postojanja na prigodan način: obilježivši taj događaj u društvu nekadašnjih članova cjelodnevnom raspravom koja je bila i informativna i srdačna, ali također uživajući u značajnim postignućima ostvarenima u prošloj godini.

Rijetka okolnost da je njegov sastav bio potpuno stabilan – što je jamstvo učinkovitosti i mirnoće – nije bila bez značenja za rezultate bez presedana koji su zabilježeni u toj godini. Taj je kontinuitet, naime, omogućio da se na najbolji način iskoriste, s jedne strane, uložena energija i reforme koje se više godina provode i, s druge strane, pojačanje u vidu zapošljavanja devet dodatnih sudskih savjetnika (to jest po jedan na svako vijeće) od početka godine.

Opći sud je tako bio u mogućnosti **riješiti 814 predmeta**, što predstavlja istinsko zadovoljstvo. Ne samo da je riječ o rekordu, nego prije svega o značajnom povećanju (16 %) u odnosu na prosjek u posljednje tri godine, koje su same po sebi bile najproduktivnije u povijesti Općeg suda. Šire gledano, analiza tog trogodišnjeg prosjeka pokazuje da je od 2008. produktivnost povećana za više od 50 % (od 479 u 2008. do 735 u 2014.).

Veliko povećanje opsega aktivnosti Općeg suda također je vidljivo prema broju **raspravljenih predmeta** u 2014. (od kojih će velik dio biti riješen u 2015.), koji su dosegli brojku 390, što je povećanje iznad 40 % u odnosu na 2013.

Bitno se povećao i broj **novih predmeta** (među ostalim, zbog velikih skupina spojenih predmeta u području državnih potpora i mjera ograničavanja), koji su dosegli dosad nezabilježenu razinu (912 predmeta). Tako se unatoč iznimnom učinku broj neriješenih predmeta (1423 predmeta) povećao za gotovo desetinu u odnosu na 2013. Protivno tomu, zanimljivo je istaknuti da je odnos između broja neriješenih i riješenih predmeta (odnos koji čini pokazatelj budućeg teoretskog trajanja postupka) najniži u posljednjih gotovo deset godina.

Taj pozitivni trend odražava se na **prosječno trajanje postupka** kod predmeta riješenih u 2014. Ono se smanjilo za 3,5 mjeseci (od 26,9 mjeseci u 2013. do 23,4 mjeseca u 2014.), što je pomak veći od 10 % i povratak na vrijednosti zabilježene prije jednog desetljeća.

Opći sud je tako uspio amortizirati udar u obliku stalnog rasta broja sporova koji se pred njega iznose, oslanjajući se na razvoj svojih metoda rada te na skromno povećanje resursa. U budućnosti će moći računati s **modernizacijom svojeg postupovnog mehanizma**, s obzirom na to da je krajem 2014. u Vijeću okončan rad na nacrtu novog Poslovnika Općeg suda. Taj će instrument, koji bi trebao stupiti na snagu tijekom 2015., sadržavati brojne nove odredbe koje će Općem sudu omogućiti da još više poveća učinkovitost svojih postupaka i da odgovori na probleme na koje je nailazio u svojim postupcima. Primjera radi mogu se navesti mogućnost dodjeljivanja predmeta o intelektualnom vlasništvu sucu pojedincu, mogućnost odlučivanja presudom bez održavanja rasprave, ograničavanje režima intervencije ili postupanje s informacijama i dokumentima koji utječu na sigurnost Unije ili njezinih država članica.

Opći sud, kao sudsko tijelo koje se kontinuirano razvija, nastavlja svoj put u potpunosti orijentiran k ostvarenju temeljnih prava pojedinaca, nadahnut pronalaženjem osjetljive ravnoteže između brzog i kvalitetnog sudskog nadzora.

I. Sporovi o zakonitosti

Dopuštenost tužbi na temelju članka 263. UFEU-a

U 2014. Opći sud je dao određena pojašnjenja o pojmovima akta koji se može pobijati i regulatornog akta koji ne podrazumijeva provedbene mjere u smislu članka 263. UFEU-a.

1. Pojam akta koji se može pobijati

U presudi od 13. studenoga 2014., *Španjolska/Komisija* (T-481/11, Zb., EU:T:2014:945), Opći sud se bavio pojmom akta čisto potvrđujućeg karaktera povodom tužbe za djelomično poništenje provedbene uredbe iz područja poljoprivrede.

U tom pogledu Opći sud podsjeća da iz ustaljene sudske prakse proizlazi da se akt smatra čisto potvrđujućim u odnosu na prethodni akt kada ne sadrži nikakav novi element u odnosu na njega i ako mu nije prethodilo preispitivanje situacije adresata tog prethodnog akta. Tu sudsku praksu koja se odnosi na pojedinačne akte također treba primijeniti i na slučaj normativnih akata jer ništa ne opravdava razlikovanje u odnosu na njih. Prema mišljenju Općeg suda, akt se smatra usvojenim nakon preispitivanja situacije kad je donesen bilo na zahtjev zainteresirane osobe bilo na vlastitu inicijativu njegovog autora, na temelju bitnih elemenata koji nisu uzeti u obzir prilikom donošenja prethodnog akta. Suprotno tome, Opći sud smatra da je novi akt čisto potvrđujući u odnosu na prethodni ako se činjenični i pravni elementi na kojima počiva ne razlikuju od onih koji su opravdali donošenje prethodnog akta.

Što se tiče okolnosti u kojima se elementi mogu kvalificirati kao novi i bitni, Opći sud pojašnjava da se element mora kvalificirati kao novi, bez obzira je li postojao u trenutku donošenja prethodnog akta, ako, bez obzira na razlog, uključujući i nedostatak pažnje autora tog akta, takav element nije uzet u obzir prilikom donošenja tog akta. Što se tiče bitnosti, ona podrazumijeva da element o kojem je riječ može na bitan način promijeniti pravnu situaciju kakvu su uzeli u obzir autori prethodnog akta.

Opći sud usto ističe da mjera koja ovisi o trajanju činjeničnih i pravnih okolnosti koje su prethodile njezinom donošenju mora moći biti predmet zahtjeva za preispitivanje kako bi se provjerilo je li njezino zadržavanje opravdano. On smatra da novo ispitivanje kojim se želi provjeriti je li prije donesena mjera i dalje opravdana s obzirom na promjenu činjenične ili pravne situacije koja je u međuvremenu nastupila ima za posljedicu donošenje akta koji nije čisto potvrđujući u odnosu na prethodni, nego je akt koji se može pobijati tužbom za poništenje na temelju članka 263. UFEU-a.

2. Pojam regulatornog akta koji ne podrazumijeva provedbene mjere

Opći sud je imao priliku baviti se pitanjem akta koji ne podrazumijeva provedbene mjere u smislu članka 263. stavka 4. UFEU-a u presudi od 26. rujna 2014., *Dansk Automat Brancheforening/Komisija* (T-601/11, Zb., podnesena žalba, EU:T:2014:839). Postupak pred Općim sudom pokrenut je tužbom koju je podnijelo udruženje poduzetnika i društava ovlaštenih za postavljanje i upravljanje aparatima za zabavne igre protiv odluke Komisije kojom je uvođenje nižih poreza za mrežne igre nego za kasina i igraonice u Danskoj proglašeno spojivim s unutarnjem tržištem.

Pozvan da u okviru te tužbe ispita tužiteljjev argument prema kojem pobijana odluka predstavlja regulatorni akt koji ne podrazumijeva provedbene mjere u smislu zadnjeg dijela rečenice u članku 263. stavku 4. UFEU-a, Opći sud je naglasio da iz sudske prakse Suda, a osobito iz

presude *Telefónica/Komisija*¹, proizlazi da taj pojam treba tumačiti u svjetlu načela djelotvorne sudske zaštite. Usto podsjeća da su fizičke i pravne osobe koje zbog pretpostavki dopuštenosti predviđenih člankom 263. stavkom 4. UFEU-a ne mogu izravno pobijati regulatorni akt Unije pred sudom Unije zaštićene od primjene takvog akta na njih mogućnošću pobijanja provedbenih mjera sadržanih u tom aktu.

Budući da, s jedne strane, pobijanom odlukom nisu definirane njezine posebne i konkretne posljedice za svakog obveznika i, s druge strane, imajući u vidu to da iz njenog teksta proizlazi da su danska tijela odgodila stupanje na snagu Zakona o porezima na igre sve dok Komisija ne donese konačnu odluku, sukladno članku 108. stavku 3. UFEU-a, Opći sud je ocijenio da navedena odluka podrazumijeva provedbene mjere. Naime, specifične i konkretne posljedice takve odluke u odnosu na obveznike ostvarile su se kroz nacionalne akte, odnosno Zakon o porezima na igre i akte donesene provedbom tog zakona, koji određuju iznos poreza koji su obveznici dužni platiti, koji kao takvi podrazumijevaju provedbene mjere sadržane u spornoj odluci u smislu zadnjeg dijela rečenice u članku 263. stavku 4. UFEU-a. Budući da su se navedeni akti mogli pobijati pred nacionalnim sudom, obveznici su mogli ostvariti pravo na pristup sudu, ne bivajući time prisiljeni prekršiti zakon, ističući nevaljanost pobijane odluke u okviru tužbe koju su podnijeli nacionalnim sudovima ili, ako je moguće, navodeći potonje da se na temelju članka 267. UFEU-a obrate Sudu u okviru prethodnog postupka. Slijedom navedenog, tužba protiv pobijane odluke nije ispunjavala pretpostavke dopuštenosti predviđene člankom 263. stavkom 4. UFEU-a.

Dopuštenost tužbi na temelju članka 265. UFEU-a

U predmetu u kojem je donesena presuda od 21. ožujka 2014., *Yusef/Komisija* (T-306/10, Zb., EU:T:2014:141) Općem sudu je podnesena tužba zbog povrede obveze kojom je zatraženo da se utvrdi da je Komisija nezakonito propustila brisati ime tužitelja s popisa osoba na koje se odnose mjere ograničavanja temeljem Uredbe (EZ) br. 881/2002², nakon što je on zatražio da se preispita njegovo uvrštavanje na taj popis.

Opći sud prije svega smatra da tužitelju nije dopušteno zaobići istek roka za podnošenje tužbe za poništenje na temelju članka 263. UFEU-a, koja je podnesena protiv akta institucije, „zloporabom“ tužbe zbog propusta predviđene člankom 265. UFEU-a i podnesene zbog odbijanja te institucije da poništi ili stavi izvan snage navedeni akt. Prema mišljenju Općeg suda, valja sagledati posebnu vremensku dimenziju akta o kojemu se raspravlja u konkretnom slučaju, s obzirom na to da je mjera zamrzavanja financijskih sredstava na temelju Uredbe br. 881/2002 valjana samo toliko dugo dok postoje činjenične i pravne okolnosti koje su dovele do njezinog donošenja kao i dok postoji potreba njezinog održavanja na snazi radi ostvarenja cilja s kojim je povezana. Iz navedenoga proizlazi da, za razliku od akta koji bi trebao proizvesti trajne učinke, takva mjera mora moći u bilo koje vrijeme biti predmet zahtjeva za preispitivanje, kako bi se provjerilo je li njeno održavanje na snazi opravdano, odnosno biti predmet tužbe zbog odbijanja Komisije da udovolji takvom zahtjevu. U tom pogledu Opći sud je primijetio da su u konkretnom slučaju novi elementi dvovrsni,

¹ Presuda od 19. prosinca 2013., *Telefónica/Komisija* (C-274/12 P, Zb., EU:C:2013:852, t. 27. i prateće točke)

² Uredba Vijeća (EZ) br. 881/2002 od 27. svibnja 2002. o određenim posebnim mjerama ograničavanja protiv određenih osoba i subjekata povezanih s Osamom bin Ladenom, mrežom Al-Qaidom i talibanima te o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 467/2001 o zabrani izvoza određene robe i usluga u Afganistan, pooštavanju zabrane leta i proširivanju zamrzavanja financijskih sredstava i ostalih financijskih izvora u odnosu na afganistanske talibane (SL L 139, str. 9.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 2., str. 34.)

s jedne je strane riječ o presudi Suda *Kadi i Al Barakaat International Foundation/Vijeće i Komisija*³, a s druge o okolnosti da je Ujedinjena Kraljevina Velike Britanije i Sjeverne Irske zaključila da tužitelj ne ispunjava uvjete uvrštavanja na taj popis te najavila svoju namjeru da ishodi brisanje njegova imena s navedenog popisa. U tom kontekstu Opći sud je ocijenio da valja uzeti u obzir ne samo izreku presude *Kadi I* (EU:C:2008:461), nego također i osobito promjenu stajališta i postupanja koju je ta presuda prouzrokovala kod Komisije, i koja sama po sebi predstavlja novu i bitnu okolnost. Naime, ubrzo nakon objave te presude Komisija je korjenito promijenila svoj pristup i započela s preispitivanjem, ako ne na vlastitu inicijativu, onda na izričiti zahtjev zainteresiranih osoba, svih drugih slučajeva zamrzavanja financijskih sredstava na temelju Uredbe br. 881/2002.

Čak i ako je Komisija smatrala da je u pogledu merituma nalaganje tužitelju restriktivnih mjera predviđenih Uredbom br. 881/2002 bilo i ostalo opravdano, bila je u svakom slučaju dužna ispraviti u najkraćem roku očitu povredu načela koja se primjenjuju u okviru postupka uvrštavanja tužitelja na navedeni popis, nakon što je utvrdila da je ta povreda jednaka onoj koju je utvrdio Sud u gore navedenoj presudi *Kadi I* (EU:C:2008:461) te u presudi *Komisija i dr./Kadi*⁴, odnosno koju je utvrdio Opći sud u presudi *Kadi/Vijeće i Komisija* te u presudi *Kadi/Komisija*⁵. Tako prema mišljenju Općeg suda valja zaključiti da se Komisija našla u propustu koji je postojao i na dan zatvaranja usmenog dijela postupka jer još uvijek nije na primjeren način uklonila utvrđene nepravilnosti.

Primjena pravila o tržišnom natjecanju na poduzetnike

1. Općenito

(a) Zahtjev za podacima

U 2014. Opći sud se izjašnjavao o nizu tužbi poduzetnika aktivnih u sektoru cementa kojima je zatraženo poništenje odluka o zahtjevu za pružanje informacija koje im je Komisija uputila na temelju članka 18. stavka 3. Uredbe (EZ) br. 1/2003⁶. Te tužbe omogućile su Općem sudu da dade određena pojašnjenja, osobito u pogledu naravi indicija koje opravdavaju zahtjev za pružanje informacija, o mjeri u kojoj pravo da se ne pridonosi vlastitoj inkriminaciji dopušta odbiti davanje odgovora na takav zahtjev te o obvezi proporcionalnosti zahtjeva.

– Dostatna ozbiljnost indicija na kojima se temelji zahtjev

U presudi od 14. ožujka 2014., *Cementos Portland Valderrivas/Komisija* (T-296/11, Zb., EU:T:2014:121), Opći je sud precizirao da Komisija, da bi mogla donijeti odluku o zahtjevu za pružanje informacija, mora posjedovati dovoljno ozbiljne indicije za sumnju o povredi pravila tržišnog natjecanja.

Iako Komisiji ne treba nametati da u fazi prethodnog prikupljanja dokaza naznači indicije koje su je navele da stvori pretpostavku o povredi članka 101. UFEU-a, iz toga ne treba zaključiti da prije donošenja odluke ne smije biti u posjedu takvih elemenata. Naime, radi udovoljavanja

³ Presuda od 3. rujna 2008., *Kadi i Al Barakaat International Foundation/Vijeće i Komisija* (C-402/05 P i C-415/05 P, Zb., u daljnjem tekstu: presuda *Kadi I*, EU:C:2008:461)

⁴ Presuda od 18. srpnja 2013., *Komisija i dr./Kadi* (C-584/10 P, C-593/10 P i C-595/10 P, Zb., EU:C:2013:518)

⁵ Presude od 21. rujna 2005., *Kadi/Vijeće i Komisija* (T-315/01, Zb., EU:T:2005:332), i od 30. rujna 2010., *Kadi/Komisija* (T-85/09, Zb., EU:T:2010:418)

⁶ Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2012. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. Ugovora o EZ-u [101. UFEU-a i 102. UFEU-a] (SL 2003, L 1, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165.)

zahtjevu zaštite od proizvoljnih ili neproporcionalnih intervencija javne vlasti u sferu privatnih aktivnosti osobe, bila ona fizička ili pravna, odluka o zahtjevu za pružanje informacija mora imati za cilj prikupljanje dokumentacije potrebne za provjeru postojanja i opsega određenih činjeničnih i pravnih stanja o kojima Komisija već ima informacije, a koji čine dovoljno ozbiljne indicije za sumnju o povredi pravila tržišnog natjecanja. Budući da mu je u predmetnom slučaju podnesena tužba u tom smislu te da je tužitelj u njoj istaknuo određene elemente koji mogu dovesti u sumnju dovoljnu ozbiljnost indicija kojima je Komisija raspolagala pri donošenju odluke na temelju članka 18. stavka 3. Uredbe br. 1/2003, Opći sud je ocijenio da mora ispitati te indicije i njihovu ozbiljnost. Prema mišljenju Općeg suda, ta se ocjena mora provesti uzimajući u obzir okolnost da se pobijana odluka donosi u okviru faze prethodnog prikupljanja dokaza koja ima za cilj omogućiti Komisiji da prikupi sve pripadajuće elemente koji potvrđuju ili ne potvrđuju postojanje povrede pravila tržišnog natjecanja te da zauzme prvi stav o smjeru kao i o daljnjem tijeku postupka. Stoga se u tom stadiju ne može tražiti od Komisije da prije donošenja odluke o zahtjevu za pružanje informacija bude u posjedu elemenata koji dokazuju postojanje povrede. Stoga je dovoljno da navedene indicije budu takve da stvaraju razumnu sumnju o nastanku mogućih povreda kako bi Komisija imala pravo zahtijevati podnošenje dodatnih informacija putem odluke donesene na temelju članka 18. stavka 3. Uredbe br. 1/2003. Budući da indicije koje je ponudila Komisija odgovaraju toj definiciji Opći je sud odbio tužbu.

– Proporcionalnost zahtjeva

Presuda *Buzzi Unicem/Komisija* (T-297/11, Zb., EU:T:2014:122) od 14. ožujka 2014. omogućila je Općem sudu da, među ostalim, naglasi da nije dovoljno da tražene informacije budu vezane za predmet istrage kako bi odluka o zahtjevu za pružanje informacija poštovala načelo proporcionalnosti. Također je bitno da obveza dostavljanja informacija koja se nameće poduzetniku za njega ne predstavlja neproporcionalni teret u odnosu na potrebe istrage. Prema mišljenju Općeg suda, iz toga treba zaključiti da se odluka kojom se adresatu nameće obveza ponovnog dostavljanja prethodno zatraženih informacija samo zato što su neke od njih prema mišljenju Komisije netočne može pokazati neproporcionalnim teretom u odnosu na potrebe istrage te stoga neusklađenom s načelom proporcionalnosti. Isto tako, nametanje obveze spomenutim poduzetnicima da informacije koje Komisija već posjeduje dostave u novom obliku ne može se opravdati traženjem lakšeg načina za obradu dostavljenih odgovora. Unatoč tome što je u predmetnom slučaju potvrdio ozbiljnost radnog opterećenja uzrokovanog količinom zatraženih informacija te vrlo visok stupanj preciznosti sadržan u obliku odgovora koji nameće Komisija, Opći sud je ocijenio da to opterećenje nije neproporcionalno u odnosu na potrebe istrage i opseg predmetnih povreda.

Pitanje proporcionalnosti zahtjeva za pružanje informacija također je postavljano u predmetu u kojem je 14. ožujka 2014. donesena presuda *Schwenk Zement/Komisija* (T-306/11, Zb., podnesena žalba, EU:T:2014:123). U tom je predmetu Opći sud bio pozvan izjasniti se, među ostalim, o mogućoj neproporcionalnosti tereta nametnutog poduzetniku tužitelju koji se sastojao u tome da u roku od dva tjedna odgovori na niz postavljenih pitanja.

Sud ističe da u svrhu takve ocjene valja voditi računa o okolnosti da je u odnosu na tužitelja, kao adresata odluke o zahtjevu za pružanje informacija na temelju članka 18. stavka 3. Uredbe br. 1/2003, postojala opasnost propisivanja ne samo novčane kazne ili periodičnog penala u slučaju dostave nepotpunih informacija ili u slučaju zakašnjele dostave ili u slučaju nedostavljanja informacija, nego i propisivanja novčane kazne u slučaju dostave informacija za koje Komisija smatra da su netočne ili zavaravajuće. Tako Opći sud smatra da je ispitivanje prikladnosti roka određenog u odluci o zahtjevu za pružanje informacija od posebne važnosti jer navedeni rok mora biti takav da omogući adresatu ne samo da fizički dostavi odgovor nego i da dostavi potpune, točne i nezavaravajuće informacije.

(b) Pritužba – Obveze

U presudi od 6. veljače 2014., *CEES i Asociación de Gestores de Estaciones de Servicio/Komisija* (T-342/11, Zb., EU:T:2014:60), Opći sud se izjašnjavao o pritužbi koju su dva udruženja poduzetnika podnijela protiv naftnog društva zbog nepoštovanja obveza prema Komisiji u okviru postupka provedbe pravila tržišnog natjecanja. Tužitelji ističu da je Komisija zbog činjenice da navedeno društvo ne poštuje svoje obveze bila dužna protiv njega ponovno pokrenuti postupak te mu izreći novčanu kaznu ili periodične penale.

Opći je sud odbacio te argumente. Pojasnio je da, ako neki poduzetnik ne poštuje odluku o obvezama u smislu članka 9. Uredbe br. 1/2003, Komisija nije dužna protiv njega ponovno pokretati postupak, ali raspolaže diskrecijskim pravom u tom pogledu. Komisija tim pravom raspolaže i kada je riječ o primjeni članka 23. stavka 2. točke (c) i članka 24. stavka 1. točke (c) Uredbe br. 1/2003, na temelju kojih poduzetnicima može izreći novčane kazne ili periodične penale ako ne poštuju obveze koje proizlaze iz odluke donesene na temelju članka 9. navedene uredbe.

K tome, budući da, prema mišljenju Općeg suda, Komisija mora ocijeniti je li ispitivanje pritužbe u interesu Unije imajući u vidu mjerodavne pravne i činjenične okolnosti predmetnog slučaja, potonja mora uzeti u obzir okolnost da se može raditi o različitim situacijama ovisno o tome odnosi li se ta pritužba na moguće nepoštovanje odluke o obvezama ili na moguću povredu članka 101. ili 102. UFEU-a. Kako je, naime, nepoštovanje obveza općenito lakše dokazati nego postojanje povrede članka 101. ili 102. UFEU-a, opseg istražnih mjera potrebnih za utvrđivanje takvog nepoštovanja bit će u načelu ograničeniji. Međutim, iz toga se ne može zaključiti da bi Komisija u tom slučaju morala sustavno ponovno pokretati postupak i izricati novčanu kaznu ili periodične penale. Naime, posljedica takvog pristupa bila bi promjena ovlasti kojima ona raspolaže na temelju članka 9. stavka 2., članka 23. stavka 2. točke (c) i članka 24. stavka 1. točke (c) Uredbe br. 1/2003, što ne bi bilo u skladu s tekstem tih odredaba. U tom kontekstu Opći sud pojašnjava da Komisija mora uzeti u obzir mjere koje je protiv poduzetnika donijelo tijelo države članice nadležno za tržišno natjecanje kada ocjenjuje je li u interesu Unije ponovno zbog nepoštovanja obveza pokrenuti postupak protiv tog poduzetnika kako bi mu izrekla novčanu kaznu ili periodične penale. Slijedom tih razmatranja Opći sud je zaključio da odluka Komisije da u predmetnom slučaju ponovno ne pokreće postupak i da poduzetniku na kojeg se prigovor odnosi ne izriče periodične penale ili novčanu kaznu ne sadrži očitu pogrešku u ocjeni.

2. Doprinosi sudskoj praksi u području primjene članka 101. UFEU-a

(a) Mjesna nadležnost Komisije

U predmetu u kojem je 27. veljače 2014. donesena presuda *InnoLux/Komisija* (T-91/11, Zb., podnesena žalba, EU:T:2014:92), Općem sudu podnesena je tužba za poništenje protiv odluke Komisije u postupku provedbe članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru (EGP)⁷. Tom odlukom Komisija je tužitelja sankcionirala zbog sudjelovanja u zabranjenom sporazumu na svjetskom tržištu zaslona od tekućih kristala (u daljnjem tekstu: LCD). U prilog tužbi tužitelj je, među ostalim, naveo da je Komisija, određujući vrijednosti relevantne prodaje radi utvrđenja novčane kazne, primijenila pravno netočan pojam, takozvanu „izravnu prodaju unutar EGP-a putem prerađenih proizvoda“. Tužitelj smatra da je Komisija prihvaćajući taj pojam umjetno promijenila mjesto na kojem se prodaja o kojoj je riječ u konkretnom slučaju doista odvijala i da je time prekoračila svoju mjesnu nadležnost.

⁷ Sporazum o Europskom gospodarskom prostoru (SL 1994, L 1, str. 3.)

U tom pogledu Opći sud podsjeća da povreda članka 101. UFEU-a obuhvaća dvije vrste postupanja, odnosno uspostavljanje zabranjenog sporazuma i njegovu provedbu. Čim je ispunjen uvjet provedbe zabranjenog sporazuma, ovlast Komisije da na takvo ponašanje primijeni pravila tržišnog natjecanja Unije pokrivena je načelom teritorijalnosti koje je opće priznato međunarodnim javnim pravom⁸.

U slučaju kada zabranjeni sporazum svjetskih razmjera ima protutržišni cilj, on se na unutarnjem tržištu provodi zbog same činjenice da se proizvodima koji su predmet kartela trguje na tom tržištu. Opći sud, naime, naglašava da provedba zabranjenog sporazuma ne znači nužno da on proizvodi stvarne učinke, s obzirom na to da je pitanje je li zabranjeni sporazum imao stvarne učinke na cijene koje su primijenili njegovi sudionici zapravo relevantno samo u okviru određivanja stupnja težine zabranjenog sporazuma radi utvrđivanja iznosa novčane kazne, pod uvjetom da Komisija odluči temeljiti svoju odluku na tom kriteriju. U tom kontekstu, pojam provedbe u bitnome se temelji na pojmu poduzetnika iz prava tržišnog natjecanja, kojem treba priznati odlučujuću ulogu u određivanju granica mjesne nadležnosti Komisije za primjenu navedenog prava. Na taj način, ako je poduzetnik kojem pripada tužitelj sudjelovao u zabranjenom sporazumu izvan EGP-a, Komisija mora imati mogućnost voditi postupak zbog posljedica koje je djelovanje navedenog poduzetnika imalo na odvijanje tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu i izreći mu novčanu kaznu koja je razmjerna štetnosti navedenog zabranjenog sporazuma za odvijanje tržišnog natjecanja na spomenutom tržištu. Iz toga, prema mišljenju Općeg suda, slijedi da Komisija, uračunavanjem „neposredne prodaje unutar EGP-a putem prerađenih proizvoda“, nije nezakonito proširila svoju mjesnu nadležnost za vođenje postupka zbog povreda pravila tržišnog natjecanja sadržanih u Ugovorima.

(b) Izračun iznosa novčane kazne

– Vrijednost prihoda od prodaje – Komponente i gotovi proizvodi

U gore navedenom predmetu *InnoLux/Komisija* Opći sud je također bio pozvan utvrditi vrijednost prodaje na koju je zabranjeni sporazum utjecao, koju je vrijednost Komisija upotrijebila pri izračunu osnovnog iznosa novčane kazne koju treba izreći. Tužitelj je u tom pogledu naveo da je Komisija uzela u obzir prodaju gotovih proizvoda u koje su ugrađeni LCD-i koji su predmet kartela, a u pogledu kojih pobijanom odlukom nije utvrđena nikakva povreda i koji stoga nisu u izravnoj pa čak ni neizravnoj vezi s povredom koja je tom odlukom utvrđena.

Opći sud je istaknuo da Komisija, da se nije koristila tom metodom, ne bi mogla prilikom utvrđenja novčane kazne uzeti u obzir veći dio prodaje LCD-a koji su predmet kartela, ostvarene od strane sudionika u zabranjenom sporazumu koji su dio vertikalno integriranih poduzetnika, premda je ta prodaja štetila odvijanju tržišnog natjecanja unutar EGP-a. Opći sud smatra da je Komisija u obzir trebala uzeti razmjer povrede na predmetnom tržištu i u tu je svrhu mogla koristiti prihode koje je tužitelj ostvario na temelju LCD-a koji su predmet kartela kao objektivno mjerilo koje ispravno odražava štetnost njegovog sudjelovanja u zabranjenom sporazumu za normalno odvijanje tržišnog natjecanja, pod uvjetom da su ti prihodi, kao u predmetnom slučaju, ostvareni od prodaje koja je povezana s EGP-om. Usto nije moguće tvrditi da je Komisija koristila istragu o LCD-ima koji su predmet kartela kako bi utvrdila postojanje povrede koja se odnosi na gotove proizvode u koje su ti LCD-i ugrađeni. Naime, ni u kojem slučaju ne izjednačavajući LCD-e koji su predmet kartela

⁸ O mjesnoj nadležnosti Komisije vidjeti također u dijelu „3. Doprinosi sudskoj praksi u području primjene članka 102. UFEU-a“ razmatranja izložena u vezi s presudom od 12. lipnja 2014., *Intel/Komisija* (T-286/09, Zb. (ulomci), podnesena žalba, EU:T:2014:547).

s gotovim proizvodima kojih su sastavni dio, Komisija se ograničila na to da zaključi, isključivo radi utvrđenja novčane kazne, da se u slučaju vertikalno integriranih poduzetnika poput tužitelja mjesto prodaje gotovih proizvoda podudaralo s mjestom prodaje sastavnog dijela koji je predmet kartela trećoj osobi, koja ne čini dio istog poduzetnika koji je proizveo navedeni sastavni dio.

– Način izračuna i Smjernice

Presuda od 6. veljače 2014., *AC-Treuhand/Komisija* (T-27/10, Zb., podnesena žalba, EU:T:2014:59), omogućila je Općem sudu da precizira opseg diskrecijskih ovlasti kojima Komisija raspolaže prilikom primjene Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni iz 2006⁹. U predmetnom slučaju tužitelj je tvrdio da je Komisija povrijedila Smjernice o metodi za utvrđivanje kazni iz 2006. u tom smislu što, s jedne strane, novčane kazne koje su mu izrečene u pobijanoj odluci nisu trebale biti utvrđene u paušalnom iznosu, nego na temelju naknada naplaćenih za pružene usluge povezane s povredama i što je, kao drugo, Komisija trebala voditi računa o tužiteljevoj sposobnosti plaćanja.

Opći sud naglašava da, iako se Smjernice o metodi za utvrđivanje kazni iz 2006. ne mogu smatrati pravnim pravilom kojeg se upravna tijela uvijek moraju pridržavati, one ipak predstavljaju pravila ponašanja koja ukazuju na praksu koja se treba slijediti, a od kojih upravna tijela ne mogu odstupati u pojedinačnom slučaju bez iznošenja opravdanja. Samoograničenje diskrecijskih ovlasti Komisije koje proistječe iz donošenja Smjernica za utvrđivanje kazni iz 2006. nije međutim nespojivo s održavanjem značajnog diskrecijskog prostora Komisije. Naime, iz točke 37. Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni iz 2006. proizlazi da pojedinosti danog slučaja ili potreba za postizanjem preventivnog učinka u pojedinom slučaju mogu opravdati odstupanje Komisije od opće metodologije za utvrđivanje kazni predviđene spomenutim smjernicama. Međutim, Opći sud je u predmetnom slučaju istaknuo da tužitelj nije bio aktivan na tržištima na koje se povrede odnose, tako da je vrijednost njegove prodaje usluga, povezanih izravno ili neizravno s kršenjem, iznosila nula odnosno nije odgovarala učinku tužiteljevog udjela u povredama na predmetnim tržištima. Stoga Komisija nije mogla u obzir uzeti vrijednost tužiteljeve prodaje na predmetnim tržištima niti je mogla u obzir uzeti iznos naknada koje je tužitelj naplatio jer one ni na koji način nisu predstavljale navedenu vrijednost. Te posebne okolnosti ovog predmeta omogućile su Komisiji, štoviše obvezale su je da na temelju točke 37. Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni iz 2006. odstupi od metodologije utvrđene u tim smjernicama. Stoga je Opći sud zaključio da je Komisija bila u pravu kada je odstupila od metodologije utvrđene u Smjernicama o metodi za utvrđivanje kazni iz 2006. utvrđujući potonju u paušalnom iznosu i konačno u okviru gornje granice iz članka 23. stavka 2. Uredbe br. 1/2003.

– Vrijednost prihoda od prodaje – Nepažnja – Neograničena nadležnost

U gore navedenoj presudi *InnoLux/Komisija* (EU:T:2014:92) Opći sud je bio pozvan precizirati doseg svoje neograničene nadležnosti u slučaju da poduzetnik koji je obuhvaćen postupkom primjene pravila tržišnog natjecanja odbije surađivati.

U tom pogledu Opći sud podsjeća da je poduzetnik kojem je Komisija primjenom članka 18. Uredbe br. 1/2003 uputila zahtjev za pružanje informacija obavezan aktivno surađivati i može biti kažnjen posebnom novčanom kaznom predviđenom člankom 23. stavkom 1. te uredbe, koja može iznositi do 1 % njegovog ukupnog prihoda kada namjerno ili nepažnjom dostavi netočne ili zavaravajuće podatke. Iz toga proizlazi da izvršavajući svoju neograničenu nadležnost Opći sud

⁹ Smjernice o metodi za utvrđivanje kazni koje se propisuju u skladu s člankom 23. stavkom 2. točkom (a) Uredbe (EZ) br. 1/2003 (SL 2006, C 210, str. 2.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 58.)

može, u slučaju da poduzetnik odbije surađivati, povisiti iznos novčane kazne koja mu je izrečena zbog povrede članka 101. ili 102. UFEU-a, pod uvjetom da taj poduzetnik nije već kažnjen zbog tog istog ponašanja posebnom novčanom kaznom koja se temelji na odredbi članka 23. stavka 1. Uredbe br. 1/2003. Opći sud je, međutim, ocijenio da to što je u predmetnom slučaju tužitelj počinio određene pogreške kada je Komisiji dostavljao podatke potrebne za izračun vrijednosti relevantne prodaje, time što je u njih uključio i prodaju proizvoda različitih od onih koji su predmet kartela, ne znači da nije ispunio svoju obvezu suradnje u toj mjeri da bi se to trebalo uzeti u obzir prilikom utvrđivanja iznosa novčane kazne. Primjenjujući istu metodu koju je slijedila Komisija u pobijanoj odluci, Sud je ocijenio da iznos novčane kazne treba smanjiti na 288 milijuna eura.

– Otežavajuće okolnosti – Ponavljanje povrede

U presudi od 27. ožujka 2014., *Saint-Gobain Glass France i dr./Komisija* (T-56/09 i T-73/09, Zb., EU:T:2014:160), koja se bavila zabranjenim sporazumom na tržištu automobilske stakla, Opći sud se izjašnjavao o utjecaju koji ponavljanje povrede ima na iznos novčane kazne koju izriče Komisija. Jedan od kažnjenih poduzetnika bio je, naime, obuhvaćen ranijim odlukama Komisije za slične povrede iz 1984. i 1988. Tužitelji su se usprotivili mogućnosti da je u njihovu slučaju riječ o ponavljanju povrede.

U tom pogledu Opći sud je ocijenio da se ne može prihvatiti mogućnost da Komisija u okviru utvrđivanja postoji li otežavajuća okolnost ponavljanja povrede ocijeni da poduzetnika treba smatrati odgovornim za raniju povredu za koju nije bio sankcioniran njezinom odlukom i u okviru čijeg utvrđenja nije bio adresat obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, tako da mu nije omogućeno da tijekom postupka koji je doveo do odluke u kojoj je utvrđena prethodna povreda iznese svoje argumente kako bi osporio moguće postojanje jedinstvene gospodarske jedinice s nekim od društava adresata ranije odluke. Stoga je Opći sud ocijenio da u predmetnom slučaju Komisija nije mogla koristiti odluku iz 1988. kako bi utvrdila da je povreda ponovljena. Suprotno tome, Komisija nije pogriješila kada se u tu svrhu oslonila na odluku iz 1984. Naime, Opći sud smatra da razdoblje od približno trinaest godina i osam mjeseci od trenutka donošenja te odluke do trenutka u kojem je započelo počinjenje povrede koja se sankcionira u pobijanoj odluci nije prepreka tome da Komisija utvrdi, ne povređujući time načelo proporcionalnosti, da je poduzetnik kojeg sačinjavaju tužitelji bio sklon povređivanju pravila tržišnog natjecanja.

K tome, Opći sud je pojasnio da, vodeći računa o činjenici da se u svrhu utvrđenja o ponovljenoj povredi mogla zakonito koristiti samo ta potonja odluka te da je ona bila vremenski najudaljenija od početka počinjenja povrede obuhvaćene pobijanom odlukom, ponavljanje protupravnog ponašanja tužitelja pokazuje manju težinu od one koju je utvrdila Komisija. Opći sud je stoga odlučio da postotak uvećanja iznosa novčane kazne zbog ponavljanja povrede svede na 30 % te posljedično smanji iznos novčane kazne izrečene tužiteljima.

3. Doprinosi sudskoj praksi u području primjene članka 102. UFEU-a

Aktivnost Općeg suda u promatranoj je godini obilježio predmet u kojem je 12. lipnja 2014. donesena presuda *Intel/Komisija* (T-286/09, Zb. (Ulomci), podnesena žalba, EU:T:2014:547). Općem je sudu podnesena tužba protiv odluke kojom je Komisija američkom proizvođaču mikroprocesora Intelu Corp. izrekla novčanu kaznu u iznosu od 1,06 milijardi eura zato što je povređujući pravila tržišnog natjecanja Unije zlorabio vladajući položaj na svjetskom tržištu procesora u razdoblju od 2002. do 2007., provođenjem strategije s ciljem isključivanja s tržišta svog jedinog ozbiljnog konkurenta. Taj je predmet dao priliku Općem sudu da daje važna pojašnjenja o mjesnoj

nadležnosti Komisije¹⁰, o načinu dokazivanja povrede, o tzv. rabatima „za isključivost“, o praksama nazvanima „neprikrivena ograničenja“ te o načinu izračuna iznosa izrečene novčane kazne.

Opći sud je najprije potvrdio da je za dokazivanje nadležnosti Komisije s obzirom na pravila međunarodnog javnog prava dostatno utvrditi bilo određene učinke protupravnih praksi (to jest, trenutačne, bitne i predvidljive učinke), bilo primjenu tih praksi unutar Europskog gospodarskog prostora (EGP). To su, prema tome, alternativni, a ne kumulativni načini dokazivanja. U tom pogledu, Komisija nije obvezna dokazati postojanje stvarnih učinaka. Prema mišljenju Općeg suda, kako bi se ispitalo jesu li bitni učinci protupravnih praksi unutar Unije, nema mjesta odvojenom razmatranju različitih postupanja koja sačinjavaju jednu jedinstvenu i kontinuiranu povredu. Naprotiv, dovoljno je da jedinstvena povreda, promatrana u svojoj ukupnosti, može imati bitne učinke.

Opći sud je potom naglasio da nema mjesta utvrđivanju općeg pravila prema kojem izjava trećeg poduzetnika o postojanju određenog postupanja poduzetnika u vladajućem položaju nikada ne bi mogla, sama za sebe, biti dovoljna za dokazivanje činjenica koje predstavljaju povredu članka 102. UFEU-a. U slučajevima u kojima, poput predmetnog, ne postoji dojam da treći poduzetnik ima bilo kakav interes da pogrešno optuži poduzetnika u vladajućem položaju, izjava trećeg poduzetnika u načelu može, sama za sebe, biti dovoljna za dokazivanje postojanja povrede.

Usto je Opći sud istaknuo da, kada je riječ o ocjeni o protupravnosti rabata koji odobrava poduzetnik u vladajućem položaju, valja razlikovati tri vrste rabata: količinski rabati, rabati za isključivost i rabati s mogućim učinkom pridobivanja vjernosti. Rabati za isključivost, čije je odobravanje uvjetovano time da klijent sve svoje potrebe ili znatan njihov dio zadovoljava kod poduzetnika u vladajućem položaju, nespojivi su s ciljem nenarušenog tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu kada ih primjenjuje takav poduzetnik. Protutržišni kapacitet rabata za isključivost počiva na tome da može potaknuti klijenta na isključivu opskrbu. Postojanje takvog poticaja, međutim, ne ovisi o tome hoće li rabat doista biti smanjen ili ukinut u slučaju povrede uvjeta o isključivoj opskrbi. Naime, rabati za isključivost ne počivaju – osim u iznimnim okolnostima – na gospodarskoj transakciji koja opravdava takvu financijsku pogodnost, nego teže tomu da kupca liše mogućnosti slobodnog izbora ili da mu je ograniče u pogledu izvora opskrbe te da drugim proizvođačima zapriječe ulazak na tržište. Ta vrsta rabata predstavlja zlorabu vladajućeg položaja ako ne postoji objektivno opravdanje za njegovo odobravanje. Rabati za isključivost koje odobrava poduzetnik u vladajućem položaju zbog same svoje naravi mogu dovesti do ograničavanja tržišnog natjecanja i istiskivanja konkurenata s tržišta. Stoga Komisija, prema mišljenju Općeg suda, nije bila dužna u predmetnom slučaju ocjenjivati njegove okolnosti kako bi dokazala da su rabati za stvarni ili mogući učinak imali istiskivanje konkurenata s tržišta. U tom pogledu Opći sud ističe da rabat za isključivost koji odobrava nezaobilazni poslovni partner, kao što je to dobavljač u vladajućem položaju, strukturno otežava mogućnost da konkurent dade ponudu po zanimljivoj cijeni i, prema tome, da pristupi tržištu. U tom pogledu, eventualna neznatnost dijelova tržišta na koje se odnose rabati za isključivost koje je odobrio poduzetnik u vladajućem položaju ne može isključiti mogućnost da su ti rabati nezakoniti. Poduzetnik u vladajućem položaju ne može stoga opravdati odobravanje rabata za isključivost pojedinim klijentima činjenicom da su konkurenti i dalje u mogućnosti opskrbljivati druge klijente. Isto tako, poduzetnik u vladajućem položaju ne može opravdati odobravanje rabata klijentu uz uvjet gotovo isključive opskrbe u određenom segmentu tržišta činjenicom da je taj klijent i dalje slobodan kod konkurenata zadovoljavati svoje potrebe u drugim segmentima. Opći je sud usto utvrdio da nije potrebno putem testa koji nosi naziv „as efficient competitor test“

¹⁰ O mjesnoj nadležnosti Komisije vidjeti također u dijelu „2. Doprinosi sudskoj praksi u području primjene članka 101. UFEU-a“ razmatranja izložena u vezi s gore navedenom presudom *InnoLux/Komisija* (T-91/11, EU:T:2014:92).

provjeravati je li Komisija pravilno ispitala mogućnost da se rabatima istisne konkurent jednako učinkovit kao tužitelj.

Opći sud nadalje ističe da prakse nazvane „neprikrivena ograničenja“, koje se sastoje u tome da se pod određenim uvjetima odobravaju plaćanja klijentima poduzetnika u vladajućem položaju kako bi potonji odgađali, otkazivali odnosno na različite načine ograničavali stavljanje na tržište proizvoda konkurenta mogu tom konkurentu otežati pristup tržištu te nanijeti štetu konkurentskoj strukturi tog tržišta. Primjena svake od tih praksi predstavlja zlorabu vladajućeg položaja u smislu članka 102. UFEU-a. Naime, prema mišljenju Općeg suda, do učinka istiskivanja ne dolazi samo onda kada je konkurentima onemogućen pristup tržištu, nego i onda kada je taj pristup otežan. Opći sud također naglašava da je, radi primjene članka 102. UFEU-a, moguće da dokazivanje protutržišnog cilja i protutržišnog učinka, prema potrebi, čine cjelinu. Ako se dokaže da je cilj postupanja poduzetnika u vladajućem položaju ograničiti tržišno natjecanje, to će postupanje moći imati i takav učinak. Poduzetnik u vladajućem položaju slijedi protutržišni cilj kada ciljano zaprečava stavljanje na tržište proizvoda opremljenih proizvodom određenog konkurenta jer mu je jedini cilj koji time može imati nanošenje štete potonjem. Posebna je odgovornost poduzetnika u vladajućem položaju suzdržati se od postupanja koje bi bilo strano tržišnom natjecanju zasnovanom na zaslugama i koje bi naštetilo učinkovitom i nenarušenom natjecanju na zajedničkom tržištu. Odobravanje plaćanja klijentima u zamjenu za ograničenja nametnuta stavljanju na tržište proizvoda opremljenih proizvodom konkurenta očito ne pripada tržišnom natjecanju zasnovanom na zaslugama.

Naposljetku, Opći sud podsjeća da Komisija, kada, vodeći računa o težini povrede, utvrđuje udio vrijednosti prihoda od prodaje, sukladno točki 22. Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni iz 2006. nije dužna nepostojanje stvarnih učinaka uzeti u obzir kao olakšavajuću okolnost, ako navedeni udio opravdavaju drugi elementi koji mogu utjecati na ocjenu težine povrede. Suprotno tome, ako Komisija smatra potrebnim uzeti u obzir stvarne učinke povrede na tržište kako bi taj udio povećala, mora ponuditi stvarne, vjerodostojne i dostatne indicije koje će omogućiti ocjenu stvarnih učinaka koje je povreda mogla imati u odnosu na tržišno natjecanje na navedenom tržištu. Slijedom navedenoga, Opći je sud odbio tužbu u cijelosti te potvrdio odluku Komisije i novčanu kaznu izrečenu Intelu, koja je najteža ikad izrečena kazna jednom poduzetniku u postupku utvrđivanja povrede pravila tržišnog natjecanja.

4. Doprinosi sudskoj praksi u području koncentracija

U predmetu u kojem je 5. rujna 2014. donesena presuda *Éditions Odile Jacob/Komisija* (T-471/11, Zb., podnesena žalba, EU:T:2014:739), Opći je sud odlučivao o tužbi protiv odluke kojom je Komisija ponovno i na retroaktivan način odobrila Wendel Investissement kao preuzimatelja prenesene imovine na temelju obveza iz Komisijine odluke kojom se dopušta operacija koncentracije Lagardère/Natexis/VUP.

Ističući da se načela zaštite legitimnih očekivanja i pravne sigurnosti ne mogu protiviti tome da Komisija, ako to ocijeni potrebnim, opozove spornu odluku o davanju odobrenja uz uvjet, Opći sud podsjeća da, iako se posljednje od navedenih načela općenito protivi tome da početak vremenskog djelovanja akta utvrdi prije njegove objave, iznimno može biti drukčije kada to traži cilj koji treba postići. U predmetnom slučaju, donošenje nove odluke o davanju retroaktivnog odobrenja bilo je namijenjeno ostvarenju više ciljeva od općeg interesa. Naime, novom je odlukom trebalo ispraviti nezakonitost koju je utvrdio Opći sud, što je predstavljalo cilj od općeg interesa. S druge strane, nova je odluka bila namijenjena tome da se popuni pravna praznina nastala poništenjem prvotne odluke o davanju odobrenja i, prema tome, zaštititi pravna sigurnost poduzetnika na

koje se primjenjuje Uredba (EEZ) br. 4064/89¹¹. U tim okolnostima Opći sud nadalje precizira da, iako, nakon poništenja upravnog akta, njegov autor treba donijeti novi akt kojim će nadomjestiti prethodni, pozicionirajući se u vrijeme njegova donošenja, u skladu s tada važećim odredbama i tada relevantnim činjenicama, on se može u toj novoj odluci pozvati na razloge drukčije od onih na kojima je temeljio svoju prvotnu odluku. Naime, nadzor operacija koncentracije zahtijeva dubinsku analizu stanja u kojem bi se zbog operacije koncentracije u budućnosti moglo naći tržišno natjecanje. Prema mišljenju Općeg suda, Komisija je u predmetnom slučaju bila prisiljena provesti *a posteriori* analizu stanja tržišnog natjecanja koje je proizlazilo iz operacije koncentracije zbog čega je s pravom ispitivala potvrđuju li analizu koju je provela polazeći od elemenata o kojima je imala saznanja na datum donošenja poništene odluke podaci koji su se odnosili na razdoblje nakon tog datuma.

S druge strane, što se tiče uvjeta neovisnosti preuzimatelja prenesene imovine, Opći sud ističe da u okviru operacije koncentracije taj uvjet ima za cilj, među ostalim, osigurati sposobnost preuzimatelja da na tržištu postupa kao učinkovit i neovisan konkurent, bez mogućnosti da cedent utječe na njegovu strategiju i odluke. Ta neovisnost može biti ocijenjena ispitivanjem kapitalnih, financijskih, poslovnih, personalnih i materijalnih veza između dvaju društava. U ovom slučaju Opći sud je ocijenio da to što je jedan od članova upravnog odbora cesionara istodobno član nadzornog i revizorskog odbora cedenta nije spojivo s navedenim uvjetom neovisnosti. Prema mišljenju Općeg suda, taj je uvjet ipak poštovan jer se cesionar, na zahtjev Komisije, formalno obvezao, prije donošenja prve odluke o davanju odobrenja, s jedne strane, da će ta osoba okončati svoje mandate u okviru tog društva u roku od godine dana o dana odobravanja njegove kandidature i, s druge strane, da tijekom tog razdoblja neće sudjelovati u donošenju odluka upravnog i drugih internih odbora kada su one povezane s izdavačkom djelatnošću skupine te da mu članovi upravnog odbora ili drugog rukovodećeg osoblja neće otkrivati informacije koje se odnose na sektor izdavaštva.

Državne potpore

1. Dopuštenost

Sudska praksa u 2014. donosi korisna pojašnjenja, osobito u odnosu na pojam osobnog utjecaja u području državnih potpora¹².

U predmetu u kojem je 17. srpnja 2014. donesena presuda *Westfälisch-Lippischer Sparkassen- und Giroverband/Komisija* (T-457/09, Zb., EU:T:2014:683) postavljeno je pitanje može li se dioničar banke korisnice državne potpore smatrati osobno pogođenim odlukom kojom se potpora proglašava spojivom s unutarnjim tržištem pod određenim uvjetima.

Podsjećajući na ustaljenu sudsku praksu prema kojoj, osim kako bi koristila pravni interes različit od pravnog interesa društva na koje se odnosi akt Europske unije, a u kojem ona ima udio u kapitalu, osoba može braniti svoje interese u odnosu na taj akt samo izvršavajući svoja prava člana društva koje je ovlašteno podnijeti tužbu, Opći sud je ispitivao ima li tužitelj pravni interes za poništenje pobijane odluke koji se može smatrati različitim u odnosu na onaj banke korisnice potpore. Opći

¹¹ Uredba Vijeća (EEZ) br. 4064/89 od 21. prosinca 1989. o kontroli koncentracije među poduzetnicima (SL L 395, str. 1.; ispravak u SL 1990, L 257, str. 13.)

¹² O pojmu regulatornog akta koji podrazumijeva provedbene mjere u području državnih potpora, vidjeti također u dijelu „Dopuštenost tužbi na temelju članka 263. UFEU-a” razmatranja izložena u vezi s gore navedenom presudom od 26. rujna 2014., *Dansk Automat Brancheforening/Komisija* (EU:T:2014:839).

sud je u tom pogledu istaknuo da je navedeni interes doista različit u pogledu obveze prodaje iz priloga pobijane odluke. Naime, ta se obveza odnosi samo na dioničare koji se u prisilnim rokovima moraju odreći svog prava vlasništva nad bankom korisnicom potpore kako bi se potpora odobrila. Navedena banka, međutim, ne mora ništa poduzeti u vezi s tom obvezom koja ne utječe na njezinu imovinu i ne uvjetuje njezine postupke na tržištu. Međutim, kad je riječ o drugim uvjetima iz pobijane odluke, među ostalim i uvjetima o smanjenju bilance banke korisnice potpore, Opći sud je primijetio da se oni odnose na poslovnu djelatnost spomenute banke. Ona je mogla u okviru tužbe podnesene protiv pobijane odluke sama iznijeti argumente vezane uz protupravnost ili nepostojanje nužnosti tih uvjeta. Opći sud je zaključio da se, kad je riječ o uvjetima iz pobijane odluke, osim onog koji se odnosi na obvezu prodaje, pravni interes tužitelja poklapa s pravnim interesom banke korisnice potpore i da se stoga navedena odluka ne odnosi na njega osobno. Suprotno tome, Opći sud je ocijenio da se ta odluka osobno odnosi na tužitelja utoliko što je odobrenje sporne potpore uvjetovano poštovanjem obveze prodaje.

2. Pitanja merituma

(a) Pojam državne potpore

U presudama od 7. studenoga 2014., *Autogrill España/Komisija* (T-219/10, Zb., EU:T:2014:939) i *Banco Santander i Santusa/Komisija* (T-399/11, Zb., EU:T:2014:938) Opći sud je bio pozvan izjasniti se o pojmu selektivnosti koji predstavlja odlučujući kriterij za kvalificiranje mjere kao državne potpore.

Riječ je bila o odluci Komisije kojom je nespojivim s unutarnjim tržištem proglašen španjolski sustav poreznog odbitka za stjecanje udjela u inozemnim društvima. Navedenu su odluku pred Općim sudom pobijala tri poduzetnika sa sjedištem u Španjolskoj, osporavajući kvalifikaciju iz sporne odluke o predmetnom sustavu kao državnoj potpori, oslanjajući se, među ostalim, na nepostojanje selektivnosti spomenutog sustava.

Opći sud ocjenjuje da Komisija nije dokazala selektivnost spornog sustava. U tom pogledu najprije ističe da postojanje odstupanja ili iznimke od referentnog okvira – španjolskog sustava poreza na dobit i, preciznije, pravila o poreznom tretmanu financijskog goodwilla sadržana u tom poreznom sustavu – ne dopušta samo po sebi, pod pretpostavkom da je utvrđeno, zaključak da se spornom mjerom u povoljniji položaj stavljaju „određeni poduzetnici ili proizvodnje određene robe” u smislu prava Unije, s obzirom na to da je ta mjera *a priori* dostupna svakom poduzetniku. Opći sud je potom istaknuo da se sporni sustav ne odnosi ni na koju posebnu kategoriju poduzetnika ili proizvodnju određene robe, nego na jednu kategoriju gospodarskih aktivnosti. Naime, taj se sustav primjenjuje na sva stjecanja udjela u inozemnim društvima veća od 5 % koja se neprekinuto drže najmanje godinu dana.

S druge strane, Opći je sud odbio argument o selektivnosti koja bi se mogla temeljiti na činjenici da sustav u povoljniji položaj stavljao samo neke grupe poduzetnika koje su imale određena ulaganja u inozemstvu. Takav bi pristup mogao dovesti do zaključka o postojanju selektivnosti za svaku poreznu mjeru od koje je uživanje koristi podvrgnuto određenim uvjetima, iako poduzetnici koji uživaju korist od mjere ne bi imali nikakvo zajedničko vlastito svojstvo koje bi omogućavalo da ih se razlikuje od drugih poduzetnika, osim činjenice da bi mogli ispunjavati uvjete kojima je podvrgnuta dodjela mjere.

Naposljetku, Opći sud je podsjetio da državna mjera kojom se pogoduje svim poduzetnicima na državnom području, bez razlika, ne može predstavljati državnu potporu s obzirom na kriterij selektivnosti. S druge strane, utvrđenje selektivnosti pojedine mjere treba temeljiti na razlici u tretmanu između kategorija poduzetnika na koje se primjenjuje zakonodavstvo iste države

članice, a ne na razlici u tretmanu između poduzetnika jedne države članice i onih drugih država članica. Opći sud na temelju navedenog zaključuje da okolnost da se nekom mjerom stavlja u povoljniji položaj poduzetnike koji se oporezuju u jednoj državi članici u odnosu na poduzetnike koji se oporezuju u drugim državama članicama, osobito zato što se njome olakšava stjecanje udjela poduzetnika sa sjedištem u državi članici u kapitalu poduzetnika sa sjedištem u inozemstvu, nije od važnosti za analizu kriterija selektivnosti i dopušta, prema potrebi, isključivo zaključak o utjecaju na tržišno natjecanje i trgovinu.

Uvjet selektivnosti mjere bio je u središtu rasprave i u predmetu u kojem je 9. rujna 2014. donesena presuda *Hansestadt Lübeck/Komisija* (T-461/12, Zb. (Ulomci), podnesena žalba, EU:T:2014:758). U konkretnom slučaju bila je riječ o kvalifikaciji pravilnika o pristojbama zračne luke Lübeck (Njemačka) kao državne potpore, sadržanoj u odluci Komisije o otvaranju postupka predviđenog u članku 108. stavku 2. UFEU-a zbog različitih mjera koje su se odnosile na spomenutu zračnu luku. Tu je kvalifikaciju pobijao grad Lübeck, smatrajući da sporni pravilnik nije moguće smatrati selektivnim.

Razmatrajući zahtjev za djelomično poništenje navedene odluke, Opći sud je podsjetio da u svrhu ocjene selektivnosti mjere treba ispitati predstavlja li ta mjera u okviru određenog pravnog sustava prednost za određene poduzetnike u odnosu na druge koji se nalaze u činjenično i pravno usporedivoj situaciji. Opći sud, međutim, pojašnjava da se pojam državne potpore ne odnosi na državne mjere koje uvode razliku između poduzetnika i koje su time *a priori* selektivne, kada ta razlika potječe iz prirode ili strukture sustava kojeg su one dio.

U tom kontekstu, da bi se ocijenilo je li tarifna tablica koju je sastavio javni subjekt radi korištenja posebne robe ili usluge u određenom sektoru selektivna u odnosu na određene poduzetnike, valja osobito uputiti na sve poduzetnike koji koriste ili mogu koristiti tu robu ili usluge te ispitati da li samo neki od njih koriste ili mogu koristiti eventualnu prednost. Situacija poduzetnika koji ne žele ili ne mogu koristiti predmetnu robu ili uslugu stoga nije neposredno relevantna za ocjenu postojanja prednosti. Drugim riječima, selektivni karakter mjere koja se sastoji od tarifne tablice koju je sastavilo javno tijelo radi korištenja roba ili usluga koje je stavilo na raspolaganje može se ocijeniti samo s obzirom na postojeće ili potencijalne klijente navedenog subjekta odnosno korisnike predmetne posebne robe ili usluge, a ne s obzirom na, među ostalim, klijente drugih poduzetnika iz sektora koji stavljaju na raspolaganje sličnu robu i usluge. Također, ako se eventualnom prednošću, koju je javno tijelo dalo u okviru isporuke određenih dobara ili usluga, stavlja određene poduzetnike u povoljniji položaj, potrebno je da poduzetnici koji koriste ili žele koristiti tu robu ili uslugu ne uživaju ili ne mogu uživati navedenu prednost koju daje taj subjekt u tom konkretnom okviru.

Slijedom tih razmatranja, Opći sud je ocijenio da to što se u predmetnom slučaju sporni pravilnik primjenjuje samo na zračne prijevoznike koji koriste zračnu luku Lübeck ne predstavlja samo po sebi relevantan kriterij za zaključak o njegovoj selektivnosti.

(b) Usluge od općeg gospodarskog interesa

Presuda od 11. srpnja 2014., *DTS Distribuidora de Televisión Digital/Komisija* (T-533/10, Zb., podnesena žalba, EU:T:2014:629), pružila je priliku Općem sudu da podsjeti na načela koja uređuju nadzor suda Unije nad odlukama Komisije u području usluga od općeg gospodarskog interesa (u daljnjem tekstu: UOGI) i, preciznije, u području radiodifuzijskih usluga.

Povod toj presudi bila je tužba protiv odluke kojom je Komisija proglasila spojivom s unutarnjim tržištem državnu potporu koju je Kraljevina Španjolska predložila u korist javnog radijskog

i televizijskog nakladnika, a na temelju zakona kojim je izmijenjen sustav financiranja javne radiodifuzije.

Opći sud precizira da države članice raspolažu širokim diskrecijskim pravom u pogledu definiranja funkcije javne radiodifuzijske usluge i određivanja njezine organizacije. Stoga je nadzor koji Komisija izvršava u tom pogledu ograničen. Budući da se ocjena potonje odnosi na složene gospodarske činjenice, nadzor Općeg suda nad odlukom Komisije u tom području još je ograničeniji. Taj je nadzor ograničen na provjeru je li mjera o kojoj je riječ očito neprikladna za postizanje željenog cilja. S obzirom na široku marginu diskrecije koju imaju države članice u vezi s definicijom javne radiodifuzijske usluge, članak 106. stavak 2. UFEU-a ne protivi se tome da se država članica odluči za široku definiciju te javne usluge i da povjeri radijskom i televizijskom nakladniku funkciju pružanja uravnoteženog i raznovrsnog programa koji može uključivati i retransmisiju sportskih događaja i prikazivanje filmova. Stoga sama činjenica da se pružatelj javne radiodifuzijske usluge natječe s privatnim operatorima na tržištu za stjecanje sadržaja i u određenim slučajevima prevladava nad njima ne može sama po sebi dokazati očitu pogrešku u ocjeni Komisije.

Prema mišljenju Općeg suda ne bi bilo u skladu s člankom 106. stavkom 2. UFEU-a da javni nakladnik usvoji protutržišno ponašanje prema privatnim operatorima na tržištu, primjerice sustavnim davanjem viših ponuda na tržištu za stjecanje sadržaja. Takvo ponašanje ne može se smatrati nužnim za ispunjavanje njegove funkcije pružanja javne usluge.

K tome, iz druge rečenice u tom članku proizlazi da ispunjavanje funkcije pružanja javne usluge ne smije utjecati na trgovinu u mjeri koja je protivna interesima Unije, te da iz Protokola br. 29 o sustavu javne radiodifuzije u državama članicama koji dopunjuje UEU i UFEU proizlazi da financiranje javnog radijskog i televizijskog nakladnika ne smije mijenjati trgovinske uvjete ni tržišno natjecanje u Uniji u mjeri u kojoj bi to bilo u suprotnosti s općim interesom. Iz toga slijedi kako, da bi se moglo smatrati da program potpora u korist operatora koji obavlja funkciju od javnog interesa ne ispunjava te uvjete, taj program mora znatno utjecati na trgovinu i tržišno natjecanje i u mjeri koja je očito neproporcionalna u odnosu na ciljeve koje države članice žele ostvariti. Da bi se moglo zaključiti o postojanju takvog utjecaja, trebalo bi utvrditi da je djelatnost na nacionalnom tržištu radiodifuzije za privatnog operatora isključena ili je učinjena pretjerano teškom, što u predmetnom slučaju nije dokazano.

Presuda od 16. srpnja 2014. *Zweckverband Tierkörperbeseitigung/Komisija* (T-309/12, podnesena žalba, EU:T:2014:676), kao i presuda *Njemačka/Komisija* (T-295/12, podnesena žalba, EU:T:2014:675), koja je donesena istoga dana u pogledu tužbe koju je njemačka država podnijela protiv Komisijine odluke sporne u predmetu *Zweckverband Tierkörperbeseitigung/Komisija*, pružile su priliku Općem sudu da se ponovno bavi definicijom UOGL-ja.

Opći sud podsjeća u tom pogledu da prema ustaljenoj sudskoj praksi države članice raspolažu širokom marginom diskrecije u pogledu definiranja onog što smatraju UOGL-jem. Stoga definiciju tih usluga koju je utvrdila država članica Komisija može dovoditi u pitanje samo u slučaju očite pogreške. S obzirom na navedeno, da bi mogla biti kvalificirana kao takva, dotična usluga mora biti od općeg gospodarskog interesa koji pokazuje specifična obilježja u odnosu na onaj koji imaju druge gospodarske aktivnosti. U tom kontekstu Opći sud precizira da načelo proizašlo iz presude *GEMO*¹³ prema kojem financijski teret nastao uklanjanjem životinjskih lešina i klaoničkog otpada treba smatrati troškom svojstvenim gospodarskoj aktivnosti uzgajivača i klaonica, primjenjuje i na troškove povezane s održavanjem rezervnih kapaciteta za slučaj epizootije. Takav zaključak se

¹³ Presuda od 20. studenoga 2003., *GEMO* (C-126/01, Zb., EU:C:2003:622)

nameće također prilikom primjene načela „onečišćivač plaća“. Stoga Opći sud smatra da Komisija nije povrijedila članak 107. stavak 1. i članak 106. stavak 2. UFEU-a kada je ocijenila da su nadležna njemačka tijela počinila očitu pogrešku u ocjeni kvalificirajući kao UOGI očuvanje rezervnih kapaciteta eliminacije za slučaj epizootije. Komisija nije počinila ni pogrešku koja se tiče prava kada je utvrdila postojanje gospodarske prednosti za tužitelja, s obzirom na to da tijekom razdoblja obuhvaćenog pobijanom presudom kriteriji utvrđeni u presudi *Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg*¹⁴ nisu bili kumulativno ispunjeni ni u jednom trenutku.

(c) Državna potpora spojiva s unutarnjim tržištem

Tri odluke koje se odnose na tematiku državnih potpora spojivih s unutarnjim tržištem zaslužile su osobitu pozornost u promatranoj godini.

Kao prvo, Opći sud je u gore navedenoj presudi *Westfälisch-Lippischer Sparkassen- und Giroverband/Komisija* (EU:T:2014:683) bio pozvan izjasniti se o zakonitosti odluke kojom je Komisija ocijenila da je potpora koju je njemačka država dodijelila za restrukturiranje jedne financijske institucije spojiva s unutarnjim tržištem pod određenim uvjetima na temelju članka 107. stavka 3. točke (b) UFEU-a.

Opći sud ističe da, kada Komisija prilikom korištenja širokog diskrecijskog prava kojim raspolaže pri ocjenjivanju spojivosti državnih potpora sa zajedničkim tržištem na temelju članka 107. stavka 3. UFEU-a zahtijeva, kako bi odobrila potporu, da se dotična država članica obveže na plan za postizanje precizno određenih legitimnih ciljeva, nije dužna pojasniti neophodnost svake od mjera koje su predviđene tim planom, niti pokušavati nametnuti mjere koje ograničavaju u najmanjoj mogućoj mjeri među onima kojima se jamči, s jedne strane, ponovno uspostavljanje dugoročne održivosti korisnika potpore i, s druge strane, da potpora ne uzrokuje prekomjerno narušavanje tržišnog natjecanja. Takav je slučaj samo onda kada se država članica prethodno obvezala na manje ograničavajući plan restrukturiranja, koji na jednak način ispunjava te uvjete, ili ako je država članica prigovorila uključivanju pojedinih mjera u navedeni plan na koji se obvezala samo zato što joj je Komisija konačno navela da potpora bez tih mjera neće biti odobrena, s obzirom na to da se u tim situacijama odluka o uvjetovanju dodjele potpore poštovanju spomenutih mjera ne može pripisati dotičnoj državi članici. U predmetnom slučaju, budući da je Komisija smatrala da garancija dana u korist savezne zemlje Sjeverne Rajne-Vestfalije (Njemačka) može biti odobrena samo u odnosu na postojanje plana za restrukturiranje koji predviđa provođenje određenih mjera, Opći sud je ocijenio nelogičnim zahtijevati od Komisije da navede razloge zbog kojih njezina odluka da odobri potporu mora ovisiti o činjenici da su te mjere provedene. K tome, Sud je analognim rasuđivanjem došao do zaključka da poštovanje načela proporcionalnosti ne podrazumijeva to da Komisija podvrgne odobrenje potpore za restrukturiranje mjerama koje su strogo nužne za ponovno uspostavljanje održivosti korisnika potpore i za izbjegavanje prekomjernog narušavanja tržišnog natjecanja, ako su te mjere dio plana restrukturiranja na koji se dotična država članica obvezala.

Naposljetku, Opći sud je istaknuo da članak 345. UFEU-a, prema kojem „[U]govori ni na koji način ne dovode u pitanje pravila kojima se u državama članicama uređuje sustav vlasništva“, ne sprečava Komisiju da podvrgne odobrenje državne potpore u korist poduzetnika prije njegovog restrukturiranja, prodaji istog, kada se na taj način osigurava njegova dugoročna održivost.

Kao drugo, u predmetu u kojem je 8. travnja donesena presuda *ABN Amro Group/Komisija* (T-319/11, Zb., EU:T:2014:186) bila je riječ o odluci Komisije kojom su spojivima s unutarnjim tržištem proglašene mjere koje je Nizozemska provela u korist tužitelja. Ta je odluka uključivala zabranu

¹⁴ Presuda od 24. srpnja 2003., *Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, Zb., EU:C:2003:415)

pristupanja stjecanjima u razdoblju od tri godine, uz iznimku stjecanja određenih vrsta i određene minimalne visine, uz mogućnost produljenja na pet godina u slučaju da nakon tri godine Nizozemska i dalje posjeduje više od 50 % tužitelja.

Postupajući po tužbi protiv te odluke, Opći je sud potvrdio analizu Komisije prema kojoj stjecanja moraju imati za cilj osiguranje održivosti subjekta koji prima potporu, što znači da svako stjecanje koje se financira državnim potporom koje nije strogo potrebno za osiguranje povrata održivosti društva korisnika predstavlja povredu načela ograničenja potpore na strogi minimum. Budući da je u predmetnom slučaju cilj bio postići to da se financijska sredstva banke korisnika potpore upotrijebe za povrat potpore prije bilo kakvog novog stjecanja, Opći sud je zaključio da je zabrana pristupanja stjecanjima u obliku preuzimanja 5 % ili više udjela u poduzećima bilo kojeg sektora sukladna načelima sadržanima u različitim komunikacijama Komisije, osobito onoj o restrukturiranju¹⁵. Iako Komunikacija o restrukturiranju ne određuje konkretno trajanje zabrana pristupanja stjecanjima određenih u cilju osiguranja ograničenja potpore na najmanju potrebnu mjeru, Opći sud je precizirao da, s obzirom na to da se članak 23. Komunikacije o restrukturiranju odnosi na restrukturiranje korisnika, moguće je zaključiti da se takvu mjeru može smatrati osnovanom sve dok postoje takve okolnosti. Iz toga je izveo zaključak prema kojem nije moguće smatrati da je Komisija, primjenjujući osporavanu zabranu u maksimalnom trajanju od pet godina, povrijedila komunikacije, osobito Komunikaciju o restrukturiranju.

Naposljetku, Opći sud je naglasio da pobijana odluka ne izjednačava državno vlasništvo s državnim potporom i da utvrđuje objektivan razlog na temelju kojeg se većinsko vlasništvo države nad bankom korisnikom u tom smislu koristi kao referentni element, tako da se ne može govoriti o diskriminaciji u odnosu na državno vlasništvo.

Kao treće, u presudi od 3. prosinca 2014., *Castelnuovo Energia/Komisija* (T-57/11, Zb., EU:T:2014:1021), Opći sud je precizirao uvjete pod kojima treba uzeti u obzir pravila Unije o zaštiti okoliša u okviru Komisijinog nadzora nad državnim potporama. U predmetnom je slučaju tužitelj osporavao, na temelju više odredaba prava Unije o zaštiti okoliša, odluku kojom je Komisija proglasila spojivim s unutarnjim tržištem sustav koji je uspostavila Kraljevina Španjolska u korist proizvodnje električne energije iz ugljena proizvedenog u Španjolskoj.

U tom pogledu Opći sud podsjeća da, kada Komisija vodi postupak u području državnih potpora, ona je u skladu s općom strukturom Ugovora dužna poštovati povezanost između odredaba koje uređuju državne potpore i posebnih odredaba koje se ne odnose na državne potpore i tako ocijeniti spojivost konkretne potpore s tim posebnim odredbama. Međutim, Komisija je dužna ispuniti takvu obvezu isključivo u pogledu uvjeta potpore koji su u tolikoj mjeri neodvojivo povezani s predmetom potpore da bi ih bilo nemoguće odvojeno ocijeniti. U tom kontekstu Opći sud ističe da, iako je točno da je prema sudskoj praksi Komisija prilikom ocjene mjere potpore s obzirom na pravila Unije o državnim potporama dužna uzeti u obzir zahtjeve u vezi sa zaštitom okoliša koji se navode u članku 11. UFEU-a, sudske instance Unije potvrdile su takvu obvezu Komisije pri ocjeni potpora kojima je postavljeni cilj povezan sa zaštitom okoliša, s obzirom na to da se te potpore u skladu s člankom 107. stavkom 3. točkom (b) ili (c) mogu proglasiti spojivima s unutarnjim tržištem. Nasuprot tomu, prilikom ocjenjivanja mjere potpore kojoj postavljeni cilj nema veze s okolišem Komisija pri ispitivanju potpore i uvjeta koji su s njom neodvojivo povezani nije dužna uzeti u obzir propise o okolišu.

¹⁵ Komunikacija Komisije o povratu održivosti i ocjeni mjera restrukturiranja financijskog sektora u trenutačnoj krizi prema pravilima o državnim potporama (SL 2009, C 195, str. 9.)

K tome, ako bi se potpora kojoj je cilj sigurnost opskrbe električnom energijom, poput one u predmetnom slučaju, proglasila nespojivom s unutarnjim tržištem zbog povrede odredaba prava Unije iz područja okoliša, unatoč tomu što je sukladna pretpostavkama za primjenu članka 106. stavka 2. UFEU-a, to bi dovelo do ograničenja diskrecijskog prostora koji nacionalna tijela vlasti imaju na raspolaganju u pogledu uspostave UOGL-ja, a isto tako i do odgovarajućeg proširenja ovlasti Komisije u obavljanju nadležnosti koje su joj povjerene člancima 106. do 108. UFEU-a. Međutim, nadležnosti koje s tim u vezi Komisija izvršava i posebni postupak ispitivanja spojivosti potpora ne mogu zamijeniti postupak zbog povrede obveze države članice kojim Komisija osigurava poštovanje ukupnosti odredaba prava Unije. U svakom slučaju, Opći sud je naglasio da je Komisija s pravom ocijenila da, unatoč tome što navedena mjera dovodi do povećanja emisija ugljikovog dioksida (CO₂) iz elektrana na domaći ugljen te do povećanja cijena emisijskih jedinica, neće dovesti do povećanja globalne emisije CO₂ u Španjolskoj.

Intelektualno vlasništvo

1. Žig Zajednice

(a) Apsolutni razlozi za odbijanje

U 2014. sudska praksa Općeg suda ponudila je pojašnjenja u vezi s apsolutnim razlogom za odbijanje na temelju nepostojanja razlikovnog karaktera u smislu članka 7. stavka 1. točke (b) Uredbe br. 207/2009¹⁶.

U predmetima u kojima su 16. siječnja 2014. donesene presude *Steiff/OHIM (Metalna zakovica u središnjem dijelu uha plišane igrache)* (T-433/12, EU:T:2014:8) i *Steiff/OHIM (Etiketa s metalnom zakovicom u središnjem dijelu uha plišane igrache)* (T-434/12, EU:T:2014:6) Opći sud je bio pozvan izjasniti se o tužbama protiv odluka kojima je prvo žalbeno vijeće Ureda za usklađivanje na unutarnjem tržištu (žigovi i dizajni) (OHIM) odbilo registrirati kao žigove Zajednice znakove sastavljene od metalne zakovice pričvršćene za središnji dio uha plišane igrache odnosno od etikete zakovicom pričvršćene za središnji dio uha plišane igrache, zbog nepostojanja razlikovnog karaktera žigova za koje su podnesene prijave.

U tom pogledu Opći sud je najprije utvrdio da se žigovi za koje su podnesene prijave podudaraju s jednim od mogućih izgleda plišanih igrachaka. Naime, kao „pozicijski žigovi“, oni se nužno podudaraju s izgledom plišanih igrachaka jer, bez pričvršćivanja zakovice i etikete na točno određeno mjesto na navedenim proizvodima, oni ne bi postojali. Nadalje, zakovice i malene naljepnice uobičajeni su elementi oblika kod plišanih igrachaka. Budući da potrošači obično ne naslućuju komercijalno podrijetlo proizvoda na osnovi znakova koji se poklapaju s izgledom tih istih proizvoda, bilo bi potrebno da se žigovi za koje su podnesene prijave znatno razlikuju od sektorskih standarda ili navika.

Međutim, u mjeri u kojoj su, s jedne strane, zakovice i etikete uobičajeni elementi oblika kod plišanih životinja i, s druge strane, potrošači naviknuti na vrlo veliku različitost tih proizvoda, njihova dizajna i mogućih oblika, Opći sud je ocijenio da se pričvršćivanje zakovica i etiketa na uho plišane životinje, što je doista svakidašnja kombinacija koju bi javnost doživjela kao dekorativni element, ne može ni na koji način smatrati iznimnim. Stoga Opći sud smatra da ciljana javnost ne

¹⁶ Uredba Vijeća (EZ) br. 207/2009 od 26. veljače 2009. o žigu Zajednice (kodificirana verzija) (SL L 78, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 226.)

može na njihovu temelju naslutiti komercijalno podrijetlo. Iz toga zaključuje da žigovi o kojima je riječ nemaju minimum potrebnog razlikovnog karaktera.

(b) Relativni razlozi za odbijanje

U presudi od 9. travnja 2014., *Pico Food/OHIM – Sobieraj (MILANÓWEK CREAM FUDGE)* (T-623/11, Zb., EU:T:2014:199), Sud je ocjenjivao vjerojatnost dovođenja u zabludu između više figurativnih žigova koji prikazuju kravu i sadrže verbalne elemente.

Sud je naglasio da, iako je točno da postoji određena vizualna sličnost između suprotstavljenih žigova jer se na svim žigovima pojavljuje figurativni element koji prikazuje kravu, taj element u predmetnom slučaju upućuje na predmetne proizvode i stoga ima slab razlikovni karakter. Sud je usto istaknuo da, čak i ako raniji žigovi imaju povećan stupanj razlikovnosti stečen uporabom na relevantnom području, žalbeno vijeće nije pogriješilo smatrajući da u ovom slučaju nije postojala vjerojatnost dovođenja u zabludu relevantne javnosti unatoč istovjetnosti predmetnih proizvoda. Prema mišljenju Općeg suda, žalbeno vijeće uzelo je u obzir činjenicu da su raniji žigovi mogli steći povećani razlikovni karakter uporabom na relevantnom području, ali je pritom također ispravno ustvrdilo da takva okolnost u ovom slučaju ne bi dovela do zaključka o postojanju vjerojatnosti dovođenja u zabludu. U tom pogledu Opći sud precizira da postoji razlika između utvrđenja, u okviru usporedbe znakova, da jedan od elemenata od kojih se sastoji složeni žig ima slabu razlikovnost i utvrđenja, u okviru opće ocjene vjerojatnosti dovođenja u zabludu, da raniji žig ima ili nema povećani stupanj razlikovnosti stečen uporabom.

U predmetu u kojem je 11. prosinca 2014. donesena presuda *Coca-Cola/OHIM – Mitico (MASTER)* (T-480/12, Zb., EU:T:2014:1062), Opći sud je bio pozvan ispitati zakonitost odluke kojom je drugo žalbeno vijeće OHIM-a potvrdilo odbijanje tužiteljeva prigovora u vezi s prijavom za registraciju figurativnog žiga Zajednice „Master“.

Opći sud je najprije primijetio da suprotstavljeni znakovi, to jest, s jedne strane, raniji znakovi sastavljeni od stilizirano oblikovanih riječi „coca-cola“ odnosno stiliziranog velikog slova „C“ i, s druge strane, znaka za koji je podnesena prijava, koji se sastoji od stilizirano oblikovane riječi „master“, nad kojom se nalazi izraz na arapskom, sadržavaju očite vizualne razlike. Opći sud je istaknuo, međutim, da ti znakovi također sadrže elemente vizualne sličnosti, jer je kod oba upotrijebljen isti oblik slova, manje uobičajen u suvremenom poslovnom životu. Opći sud smatra da iz cjelovite ocjene elemenata sličnosti i razlika proizlazi da između suprotstavljenih znakova, barem kada je riječ o ranijim figurativnim žigovima Zajednice „Coca-Cola“ i žigu „Master“ za koji je podnesena prijava, postoji nizak stupanj sličnosti s obzirom na to da su njihove fonetske i konceptualne razlike neutralizirane izraženijim elementima općenite vizualne sličnosti. Suprotno tome, Opći sud ocjenjuje da se raniji nacionalni žig „C“, osobito zbog svoje jezgrovitosti, razlikuje od žiga za koji je podnesena prijava.

Podsjećajući na to da postojanje sličnosti, makar i slabe, između suprotstavljenih znakova čini uvjet primjene članka 8. stavka 5. Uredbe br. 207/2009 i da je stupanj te sličnosti relevantan čimbenik prilikom ocjene postojanja veze između navedenih znakova, Opći sud ističe da cjelovita ocjena koja ide za tim da se utvrdi postoji li u predodžbi relevantne javnosti veza između suprotstavljenih znakova dovodi, u skladu s tom odredbom, do zaključka da zbog razine sličnosti tih znakova, makar i niske, postoji opasnost da ih navedena javnost dovede u vezu. Nakon što je utvrdio da se žalbeno vijeće nije izjasnilo o svim uvjetima primjene članka 8. stavka 5. Uredbe br. 207/2009, Opći sud je napomenuo da njegova dužnost nije da se prvi izjašnjava u tom pogledu, u okviru nadzora zakonitosti pobijane odluke. Zaključio je da je na žalbenom vijeću da ispita navedene

uvjete primjene, uzimajući u obzir razinu sličnosti između suprotstavljenih znakova koja je, iako niska, dostatna da relevantna javnost te znakove dovede u vezu.

U pogledu ocjene pojma nepoštenog iskorištavanja razlikovnog učinka ili ugleda ranijeg žiga, koja je od njega također zatražena, Opći sud naglašava da je takvo iskorištavanje vidljivo osobito u slučaju pokušaja očitog iskorištavanja ili parazitiranja slavnog žiga i da se na njega, prema tome, odnosi pojam „vjerojatnost parazitiranja“. U tom pogledu Opći sud je ustvrdio da ocjena žalbenog vijeća u predmetnom slučaju nije bila sukladna načelu ustanovljenom u sudskoj praksi prema kojem se zaključak o vjerojatnosti parazitiranja na temelju članka 8. stavka 5. Uredbe br. 207/2009 može utvrditi osobito na podlozi logičnih zaključaka izvedenih iz analize mogućnosti i vodeći računa o uobičajenim praksama u relevantnom gospodarskom sektoru te o svim drugim okolnostima predmetnog slučaja, uključujući i to da nositelj žiga za koji je podnesena prijava koristi ambalažu sličnu onoj u kojoj su pakirani proizvodi nositelja ranijih žigova. Budući da ta sudska praksa omogućuje da se uzmu u obzir svi dokazni elementi koji služe provedbi spomenute analize mogućnosti u odnosu na namjeru nositelja žiga za koji je podnesena prijava, Opći sud je ocijenio da je žalbeno vijeće pogriješilo odbacujući dokazna sredstva koja je tužitelj podnio u pogledu komercijalnog iskorištavanja žiga za koji je podnesena prijava. Argument prema kojem je tužitelj mogao takve dokazne elemente istaknuti u okviru postupka zbog povrede na temelju članka 9. stavka 1. točke (c) Uredbe br. 207/2009 nije relevantan jer se njime zanemaruje struktura te uredbe i svrha postupka povodom prigovora ustanovljenog u njezinom članku 8. koja se sastoji u tome da se iz razloga pravne sigurnosti i dobrog upravljanja osigura da se žigovi čija bi se uporaba s uspjehom mogla naknadno pobijati pred sudovima neće registrirati.

(c) Postupovna pitanja

U presudi od 5. ožujka 2014., *HP Health Clubs Iberia/OHIM – Shiseido (ZENSATIONS)* (T-416/12, EU:T:2014:104) Opći sud je precizirao da to što se u skladu s člankom 76. Uredbe br. 207/2009 u postupku koji se odnosi na relativne razloge za odbijanje registracije ispitivanje ograničava na činjenice, dokaze i argumente te zahtjeve što su ih podnijele stranke ne znači da OHIM mora prihvatiti kao utemeljen svaki navod koji je iznijela jedna stranka, a nije ga osporila druga.

Nadalje, u presudi od 25. rujna 2014., *Peri/OHIM (Oblik stezača)* (T-171/12, Zb., EU:T:2014:817), Opći sud je pojasnio da, u načelu, ograničenje, u smislu članka 43. stavka 1. Uredbe br. 207/2009, popisa proizvoda ili usluga sadržanih u prijavi žiga Zajednice nakon donošenja odluke žalbenog vijeća koju se pobija pred Općim sudom ne može utjecati na zakonitost te odluke, koja je jedina odluka koju se pred njim pobija. Međutim, Opći sud smatra da se odluku žalbenog vijeća OHIM-a pred Općim sudom može pobijati samo kad je riječ o nekim proizvodima ili uslugama s popisa iz prijave za registraciju predmetnog žiga Zajednice. U takvom slučaju ta odluka postaje konačna za druge proizvode ili usluge s tog istog popisa. Tako se izjava koju je podnositelj prijave žiga dao pred Općim sudom nakon odluke žalbenog vijeća, prema kojoj on povlači svoju prijavu za neke od proizvoda obuhvaćenih prvotnom prijavom, može protumačiti kao izjava da se pobijana odluka osporava samo u dijelu u kojem se odnosi na ostale predmetne proizvode, ili kao djelomično povlačenje, u slučaju da je ta izjava dana u kasnijem stadiju postupka pred Općim sudom.

Međutim, ako ograničavanjem popisa proizvoda navedenih u prijavi žiga Zajednice podnositelj prijave žiga ne želi povući s tog popisa jedan ili više proizvoda, već njemu ili njima izmijeniti jednu ili više značajki, ne može se isključiti da ta izmjena može imati učinak na ispitivanje žiga Zajednice koje provode OHIM-ova tijela tijekom upravnog postupka. U tim okolnostima, dopuštanje takve izmjene u stadiju tužbe pred Općim sudom bilo bi jednako izmjeni predmeta spora tijekom postupka, zabranjenoj člankom 135. stavkom 4. Poslovnika. Stoga Opći sud ne može uzeti u obzir takvo ograničavanje prilikom odlučivanja o osnovanosti tužbe.

Nadalje, u presudi od 8. listopada 2014., *Fuchs/OHIM – Les Complices (Zvijezda u krugu)* (T-342/12, Zb., EU:T:2014:858) Opći sud se izjašnjavao o pitanju postojanja tužiteljeva pravnog interesa da pobija odluku kojom je prihvaćen prigovor na njegovu prijavu za registraciju žiga nakon odluke OHIM-a da proglasi opoziv ranijeg žiga na kojem se taj prigovor temeljio.

U tom pogledu Opći sud najprije naglašava da, s obzirom na to da su uvjeti dopustivosti tužbe, osobito nedostatak pravnog interesa, apsolutna zapreka vođenju postupka, on treba po službenoj dužnosti provjeriti ima li tužitelj i dalje pravni interes zahtijevati poništenje takve odluke. U pogledu te provjere ističe da opoziv žiga na kojem se zasniva prigovor, do kojeg je došlo nakon odluke žalbenog vijeća koje je prihvatilo prigovor zasnovan na navedenom žigu, ne predstavlja ni povlačenje ni ukidanje te zadnje odluke. Naime, u slučaju opoziva, u skladu s odredbom članka 55. stavka 1. Uredbe br. 207/2009, smatra se da žig Zajednice nema učinke koje predviđa ta uredba od datuma podnošenja zahtjeva za opoziv. Nasuprot tomu, do tog je datuma žig Zajednice uživao sve učinke zaštite pružene na temelju odjeljka 2. spomenute uredbe. Stoga bi stajalište da tijekom postupka predmet spora nestaje kad se donese odluka o opozivu dovelo do toga da Opći sud uzima u obzir razloge koji su nastali nakon usvajanja pobijane odluke, a koji nemaju utjecaj na njezinu osnovanost ni učinke na postupak povodom prigovora koji je dao povod predmetnoj tužbi za poništenje.

S druge strane, u slučaju kada Opći sud poništi takvu odluku, njezin nestanak *ex tunc* tužitelju može donijeti korist koje inače ne bi bilo ako se utvrdi obustava postupka. Naime, ako bi Opći sud trebao obustaviti postupak, tužitelj bi OHIM-u mogao jednostavno podnijeti novi zahtjev za registraciju svojeg žiga, a prigovor tom zahtjevu ne bi mogao biti podnesen na temelju opozvanog ranijeg žiga Zajednice. Nasuprot tomu, ako Opći sud treba odlučiti o meritumu i prihvatiti tužbu, smatrajući da ne postoji vjerojatnost dovođenja u zabludu glede suprotstavljenih žigova, ništa se, dakle, ne bi protivilo registraciji žiga za koji je podnesena prijava. Opći sud usto ističe da to što tužba koja je podnesena protiv odluka Odjela za prigovore i žalbenog vijeća ima suspenzivni učinak na temelju odredaba članka 58. stavka 1. druge rečenice i članka 64. stavka 3. Uredbe br. 207/2009 ne može biti dostatno da dovede u pitanje pravni interes tužitelja u ovom slučaju. Naime, u skladu s člankom 45. Uredbe br. 207/2009 žig se registrira kao žig Zajednice samo kada je prigovor odbačen na temelju konačne odluke.

U predmetu u kojem je 21. listopada 2014. donesena presuda *Szajner/OHIM-Forge de Laguiole (LAGUIOLE)* (T-453/11, Zb., podnesena žalba, EU:T:2014:901) Opći sud je imao priliku također se osvrnuti na mogućnost da se tužitelj koji osporava zakonitost odluke OHIM-a pred tim sudom pozove, s ciljem tumačenja nacionalnog prava na koje upućuje pravo Unije, na elemente iz zakonodavstva ili nacionalne sudske prakse koje nije istaknuo pred OHIM-om.

U tom pogledu Opći sud ističe da nije moguće spriječiti ni stranke ni njega samog da se nadahnjuju takvim elementima jer nije riječ o tome da se žalbenom vijeću prigovara da nije uzelo u obzir činjenične elemente iz točno određene presude nacionalnog suda, nego o tome da je riječ o pozivanju na zakonske odredbe ili presude u prilog tužbenog razloga koji se odnosi na pogrešnu primjenu odredbe nacionalnog prava od strane žalbenih vijeća. U tom smislu, iako je točno da je stranka koja zahtijeva primjenu nacionalnog pravila OHIM-u dužna predočiti elemente koji sačinjavaju njegov sadržaj, to ne znači da Opći sud ne može nadzirati OHIM-ovu primjenu nacionalnog pravila u svjetlu nacionalne presude koja je donesena nakon OHIM-ove odluke i na koju se pred Općim sudom prvi put poziva jedna od stranaka u postupku.

Opći sud smatra da takva tvrdnja stoji čak i ako presuda nacionalnog suda o kojoj je riječ predstavlja promjenu sudske prakse. Naime, takve se promjene u načelu na postojeće situacije primjenjuju retroaktivno. To je načelo opravdano tvrdnjom da se sudske tumačenje neke odredbe

u određenom trenutku ne može razlikovati ovisno o vremenu u kojem su nastale razmatrane činjenice i da se nitko ne može pozivati na to da je stekao pravo na to da se sudska praksa ne izmijeni. Iako je točno da je to načelo moguće ublažiti time da sudovi u iznimnim slučajevima mogu odstupiti od te prakse kako bi promijenili vremenski učinak retroaktivnosti promjene sudske prakse, retroaktivnost promjene sudske prakse ostaje načelo. Stoga, iako je presuda nacionalnog suda kojom je izmijenjena sudska praksa kao takva novost, u njoj se samo navodi ono nacionalno pravo koje je trebao primijeniti OHIM i koje treba primijeniti Opći sud.

(d) Ovlast za izmjenu izmjene

U presudi od 26. rujna 2014., *Koscher + Würtz/OHIM – Kirchner & Wilhelm (KW SURGICAL INSTRUMENTS)* (T-445/12, Zb., EU:T:2014:829) Opći sud se ponovno bavio uvjetima pod kojima se koristi ovlašću za izmjenu koju mu priznaje članak 65. stavak 3. Uredbe br. 207/2009.

U tom pogledu Opći sud podsjeća da mu ovlast za izmjenu kojom se može koristiti na temelju te odredbe ne daje mogućnost da ocjenjuje nešto o čemu se žalbeno vijeće još nije izjasnilo. Korištenje ovlašću za ocjenu stoga načelno treba biti ograničeno na situacije u kojima Opći sud može, nakon što je proveo nadzor ocjene žalbenog vijeća, na temelju već utvrđenih činjeničnih i pravnih elemenata donijeti odluku koju je trebalo donijeti žalbeno vijeće. S obzirom na to načelo Opći sud je ocijenio da u predmetnom slučaju nikako ne može ocjenjivati stvarnu uporabu ranijeg žiga jer se o tome nije izjasnilo žalbeno vijeće. Suprotno tome, što se tiče drugog tužbenog razloga koji je tužitelj istaknuo u prilog svom zahtjevu za poništenje, koji se odnosi na nepostojanje vjerojatnosti dovođenja u zabludu, Opći sud je prosudio da mu je dužnost ispitati ga jer on može, ako se utvrdi da je utemeljen, omogućiti tužitelju potpuno rješenje spora. Opći sud je nadalje precizirao da, unatoč tome što u predmetnom slučaju iz njegova ispitivanja proizlazi da drugi tužbeni razlog treba odbaciti i tužiteljev zahtjev za izmjenu odbiti, OHIM ima obvezu, nakon ispitivanja stvarne uporabe ranijega žiga, ponovno se izjasniti, ako je potrebno, o vjerojatnosti dovođenja u zabludu glede suprotstavljenih žigova. Na njemu je da potom, na temelju usporedbe tih dvaju žigova, izvede odgovarajuće zaključke o eventualnom nepostojanju stvarne uporabe ranijega žiga za određene proizvode na koji se odnosi.

(e) Dokaz o stvarnoj uporabi žiga

Kao prvo, u predmetu u kojem je 27. ožujka 2014. donesena presuda *Intesa Sanpaolo/OHIM – equinet Bank (EQUITER)* (T-47/12, Zb., EU:T:2014:159) Opći sud je bio pozvan ispitati tvrdnju o stvarnoj uporabi ranijeg žiga isključivo u odnosu na samo jedan dio proizvoda ili usluga za koje je registriran.

Prema mišljenju Općeg suda, postupak povodom prigovora koji se temelji na članku 8. stavku 1. točki (b) Uredbe br. 207/2009 za cilj ima OHIM-u omogućiti ocjenu postojanja vjerojatnosti dovođenja u zabludu koja, u slučaju sličnosti suprotstavljenih žigova, uključuje ispitivanje sličnosti između proizvoda i usluga označenih tim žigovima. U tom kontekstu, ako je raniji žig Zajednice rabljen u odnosu na samo jedan dio proizvoda ili usluga za koje je registriran, za potrebe ispitivanja prigovora smatra se da je registriran samo za taj dio proizvoda ili usluga, u skladu s člankom 42. stavkom 2. posljednjom rečenicom Uredbe br. 207/2009. U istom kontekstu, u slučaju da je dokaz o uporabi pružen samo za jedan dio proizvoda ili usluga obuhvaćenih kategorijom za koju je raniji žig registriran i na kojoj se temelji prigovor, žalbeno vijeće također treba utvrditi uključuje li ta kategorija nezavisne potkategorije koje bi mogle obuhvaćati proizvode i usluge za koje je uporaba dokazana, tako da se mora smatrati da je spomenuti dokaz pružen samo za tu potkategoriju proizvoda i usluga ili, s druge strane, da takve potkategorije nisu moguće. Slijedom navedenoga Opći sud pojašnjava da se zadaća donošenja ocjene je li se žig naveden u prigovoru stvarno rabio u smislu članka 42. stavka 2. Uredbe br. 207/2009 sastoji od dviju neodvojivih sastavnica. Cilj

prve jest utvrditi je li se žig o kojem je riječ stvarno rabio u Uniji čak i u obliku koji se razlikuje po značajkama koje ne mijenjaju razlikovni karakter tog žiga u obliku u kojem je bio registriran. Cilj druge jest utvrditi koji su proizvodi ili usluge za koje je raniji žig registriran i na kojima se temelji prigovor, a za koje je dokazana stvarna uporaba.

Kao drugo, predmet u kojem je donesena gore navedena presuda *KW SURGICAL INSTRUMENTS* (EU:T:2014:829) pružio je Općem sudu priliku da podsjeti da je učinak zahtjeva da podnositelj prigovora dokaže stvarnu uporabu ranijeg žiga taj da na njemu leži teret dokaza stvarne uporabe njegovog žiga, pod prijetnjom odbacivanja njegova prigovora. Stvarna uporaba ranijeg žiga je pitanje koje, jedanput istaknuto od strane podnositelja prijave žiga, načelno mora biti riješeno prije odluke o samom prigovoru. Zahtjev za dokaz o stvarnoj uporabi ranijeg žiga stoga unosi u postupak povodom prigovora posebno i prethodno pitanje te u tom smislu mijenja njegov sadržaj. Slijedom navedenoga Opći sud je ocijenio da je u predmetnom slučaju žalbeno vijeće OHIM-a počinilo pogrešku koja se tiče prava jer je odbilo tužiteljev međunarodno registrirani žig zaštititi kao žig Zajednice, a da prethodno nije ispitivalo je li raniji žig stvarno upotrebljavan, iako je tužitelj u pogledu takve uporabe podnio zahtjev Odjelu za prigovore.

Kao treće, u specifičnom slučaju trodimenzionalnog žiga Opći sud je u presudi od 11. prosinca 2014., *CEDC International/OHIM – Underberg (Oblik vlati trave u boci)* (T-235/12, Zb., EU:T:2014:1058) ocijenio da se trodimenzionalnost žiga protivi statičkom promatranju u dvije dimenzije i nameće dinamičku, trodimenzionalnu percepciju. Stoga bi relevantni potrošač trebao načelno biti u mogućnosti promotriti trodimenzionalni žig iz više kutova. Stoga, kada je riječ o dokazima uporabe takvog žiga, valja ih uzimati u obzir ne kao ilustracije njegove vidljivosti u dvije dimenzije, nego kao prikaze predodžbe relevantnog potrošača u tri dimenzije. Slijedi da bočni i stražnji prikazi trodimenzionalnog žiga načelno mogu biti relevantni za potrebe ocjene stvarne uporabe navedenog žiga te ih se ne može odbaciti samo zato što nije riječ o frontalnim prikazima.

2. Dizajni

U predmetu u kojem je 9. rujna 2014. donesena presuda *Biscuits Poult/OHIM – Banketbakkerij Merba (Biscuit)* (T-494/12, Zb., EU:T:2014:757) Opći sud precizira da članak 4. stavak 2. Uredbe (EZ) br. 6/2002¹⁷ sadrži posebno pravilo koje se odnosi isključivo na dizajne primijenjene na proizvod ili sadržane u proizvodu koji čini sastavni dio složenoga proizvoda u smislu članka 3. točke (c) te uredbe. Sukladno tom pravilu, spomenuti dizajni su zaštićeni jedino ako, kao prvo, sastavni dio, nakon što je ugrađen u složeni proizvod, ostaje vidljiv pri normalnoj upotrebi toga proizvoda i, kao drugo, ta vidljiva obilježja sastavnoga dijela samostalno ispunjavaju uvjete novosti i individualnog karaktera. Naime, s obzirom na posebnu prirodu sastavnih dijelova složenog proizvoda u smislu članka 3. točke (c) Uredbe br. 6/2002, koji se mogu proizvoditi i prodavati odvojeno od složenog proizvoda, razumno je da zakonodavac prizna mogućnost da ti sastavni dijelovi budu registrirani kao dizajni, ali samo ako su oni nakon ugradnje u složeni proizvod vidljivi i to svojim vidljivim dijelovima pri normalnoj uporabi složenog proizvoda te ako su ti dijelovi novi i imaju individualni karakter. Opći sud je iz navedenoga zaključio da, s obzirom na to da proizvod – u ovom slučaju keks – nije složeni proizvod u smislu članka 3. točke (c) Uredbe br. 6/2002 jer se on ne sastoji od više dijelova koji se mogu zamijeniti na način da se proizvod rastavi i ponovo sastavi, žalbeno vijeće nije pogriješilo ocjenjujući da se obilježja proizvoda koja nisu vidljiva, a koja se ne odnose na njegov vanjski izgled, ne mogu uzeti u obzir radi određivanja može li osporavani dizajn biti predmet zaštite.

¹⁷ Uredba Vijeća (EZ) br. 6/2002 od 12. prosinca 2001. o dizajnu Zajednice (SL 2002, L 3, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 24., str. 45.)

Naposljetku, u presudi od 3. listopada 2014., *Cezar/OHIM – Poli-Eco (Insert)* (T-39/13, Zb., EU:T:2014:852), Opći sud ocjenjuje da se novost i individualni karakter dizajna Zajednice ne mogu ispitati uspoređujući taj dizajn s ranijim dizajnom koji, kao sastavni dio složenog proizvoda, nije vidljiv pri njegovoj normalnoj upotrebi. Uvjet vidljivosti, kako je naveden u uvodnoj izjavi 12. Uredbe br. 6/2002, prema kojem se zaštita pružena dizajnima Zajednice ne može proširiti na sastavne dijelove koji nisu vidljivi pri normalnoj upotrebi proizvoda niti na obilježja sastavnog dijela koja nisu vidljiva dok je on ugrađen, primjenjuje se prema tome na raniji dizajn. Opći sud je iz toga zaključio da je žalbeno vijeće pogriješilo u ocjeni pri usporedbi predmetnih dizajna jer je svoju odluku temeljilo na ranijem dizajnu koji, kao sastavni dio složenog proizvoda, nije bio vidljiv pri njegovoj normalnoj upotrebi.

Zajednička vanjska i sigurnosna politika (ZVSP) – Mjere ograničavanja

Postupci koji se tiču mjera ograničavanja u području zajedničke vanjske i sigurnosne politike doživjeli su značajan razvoj u 2014.

Osobito treba spomenuti dva predmeta koja su se ticala mjera ograničavanja protiv Sirijske Arapske Republike, jedan koji se bavio zamrzavanjem financijskih sredstava određenih osoba i subjekata u okviru borbe protiv terorizma¹⁸, te jedan predmet koji se odnosio na mjere ograničavanja protiv Islamske Republike Irana radi sprečavanja širenja nuklearnog oružja.

U presudi od 3. srpnja 2014., *Alchaar/Vijeće* (T-203/12, EU:T:2014:602), bila je riječ o mjerama ograničavanja protiv bivšeg ministra u sirijskoj vladi koje su održane na snazi unatoč tome što je potonji podnio ostavku na svoju ministarsku dužnost.

Opći sud je najprije naglasio da je prvotno uvrštavanje tužitelja na popis osoba obuhvaćenih mjerama ograničavanja bilo legitimno utoliko što se temeljilo na njegovoj funkciji ministra koju je tada obnašao s obzirom na to da članove vlade treba smatrati solidarno odgovornima za represivnu politiku koju vlada vodi. Kada je, naprotiv, riječ o razlozima za zadržavanje tužitelja na popisu utemeljeno na njegovom statusu nekadašnjeg ministra, Opći sud je ocijenio mogućom pretpostavku da je tužitelj, čak i nakon podnošenja ostavke, i dalje održavao bliske veze sa sirijskim režimom, pod uvjetom da je takva presumpcija oboriva, da je proporcionalna željenom cilju i da se njome poštuju pravo na obranu. U predmetnom slučaju, međutim, Vijeće Europske unije nije ponudilo dovoljno pouzdane indicije koje bi omogućile razuman zaključak o tome da je tužitelj održavao bliske veze s režimom i nakon svoje ostavke, tako da je neosnovano prebacilo teret dokazivanja i počinilo očitu pogrešku u ocjeni.

S druge strane, Opći sud je utvrdio da Vijeće nije brižljivo i nepristrano ispitalo dokaze koje je tužitelj podnio tijekom postupka, osobito osobne izjave koje je dostavio napominjući, među ostalim, da se uvijek protivio uporabi nasilja. Prema mišljenju Općeg suda, nije bilo nikakvog razloga sumnjati u vjerodostojnost informacija sadržanih u tim izjavama, a još manje predmnijevati zlu vjeru tužitelja. Opći sud je usto ocijenio da je međunarodni ugled tužitelja trebao navesti Vijeće na to da preispita razloge koji su ga natjerali da podnese ostavku na ministarsku dužnost, a ne na to da pretpostavi postojanje veza sa sirijskim režimom uslijed činjenice da je tu dužnost kratkotrajno obnašao.

¹⁸ U pogledu zamrzavanja financijskih sredstava određenih osoba i subjekata u okviru borbe protiv terorizma vidjeti također u dijelu „Dopuštenost tužbi na temelju članka 265. UFEU-a“ razmatranja izložena u vezi s gore navedenom poresudom od 21. ožujka 2014., *Yusef/Komisija* (EU:T:2014:141).

Presuda *Mayaleh/Vijeće* (presuda od 5. studenoga 2014., T-307/12 i T-408/13, Zb., EU:T:2014:926) bila je prilika da Opći sud precizira taj pristup¹⁹. U tom je predmetu Općem sudu podnesena tužba za poništenje više akata Vijeća kojima je ono usvojilo ili održalo na snazi mjere ograničavanja protiv tužitelja u njegovu svojstvu guvernera Sirijske središnje banke.

Sud u pogledu mjera ograničavanja protiv osoba koje podupiru sirijski režim smatra da u slučaju u kojem pojam „potpore režimu“ nije definiran u relevantnim odredbama ništa ne omogućuje zaključak prema kojem se mjere ograničavanja mogu odnositi samo na osobe koje podupiru sirijski režim upravo sa svrhom da mu omoguće nastavak njegovih aktivnosti represije protiv civilnog stanovništva. Međutim, budući da je nesporno da je misija Sirijske središnje banke osobito ta da služi kao bankar vladi te zemlje, ne može se zanijekati da ona financijski podržava sirijski režim. Nakon što je bio u prilici utvrditi da tužitelj, kao guverner, obavlja bitne funkcije unutar Sirijske središnje banke, Opći sud je podsjetio da se za samu osobu koja izvršava funkcije kojima joj je povjerena ovlast upravljanja subjektom na koji se odnose mjere ograničavanja može, općenito, smatrati da sudjeluje u aktivnostima koje opravdavaju donošenje mjera ograničavanja koje se odnose na subjekta o kojem je riječ. Iz toga slijedi da se Vijeće moglo, time ne povređujući načelo proporcionalnosti, osloniti na tužiteljeve funkcije kako bi utvrdilo da je on na položaju na kojem ima moć i utjecaj što se tiče financijske podrške sirijskom režimu koju vrši preko Sirijske središnje banke.

Naposljetku, Opći sud napominje da odredbe koje uređuju mjere ograničavanja protiv Sirijske Arapske Republike priznaju isključivu nadležnost država članica u pogledu primjene predmetnih ograničenja na njihove državljane. Iz toga slijedi da, kada je riječ o osobi koja osim sirijskog ima i francusko državljanstvo, pravo Unije ne nalaže francuskim vlastima da joj zabrane ulazak na državno područje Francuske Republike. S druge strane, iako članak 21. stavak 1. UFEU-a određuje da svaki građanin Unije ima pravo slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica, to je podložno ograničenjima i uvjetima utvrđenima u Ugovorima i u mjerama usvojenima radi njihove provedbe. Na taj način, s obzirom na to da su ograničenja u području ulaska, koja su navedena u odlukama koje su donesene na temelju članka 29. UEU-a, očito odredbe nastale primjenom Ugovora o EU-u, Opći sud je utvrdio da je u predmetnom slučaju Vijeće načelno moglo donošenjem akata zajedničke vanjske i sigurnosne politike, s obzirom na to da su usvojene mjere bile potrebne, prikladne i vremenski omeđene, ograničiti pravo na slobodu kretanja u Uniji na koje se pravo tužitelj poziva kao njen građanin. U tim okolnostima odredbe o ograničenjima u području

¹⁹ Ta je presuda također bila prilika za Opći sud da precizira načine priopćavanja mjera njihovim adresatima te računanja roka za podnošenje tužbe. Opći sud je tako ocijenio da, samo ako nije moguće individualno obavijestiti zainteresiranu osobu o aktu kojim su mjere ograničavanja koje se na nju odnose usvojene ili održane na snazi, objava obavijesti u *Službenom listu Europske unije* predstavlja događaj od kojeg počinje računanje roka za podnošenje tužbe. Kada Vijeće raspolaže adresom za dostavu osobi na koju se odnose mjere ograničavanja i kada joj na tu adresu valjano dostavi akte koji sadrže te mjere, nije relevantno to što je rok za podnošenje tužbe protiv tih akata mogao biti povoljniji za navedenu osobu da se računao počevši od dana objave obavijesti o predmetnim aktima u *Službenom listu*, uzimajući u obzir osobito primjenu članka 102. stavka 1. Poslovnika, koji za izračun roka za podnošenje tužbe predviđa dodatni rok od četrnaest dana koji počinje teći od trenutka objave tog akta u *Službenom listu*. S druge strane, kada akt mora biti predmet obavijesti kako bi počeo teći rok za podnošenje tužbe, treba biti upućen njegovom adresatu, a ne odvjetnicima koji ga zastupaju, osim ako drukčije nije predviđeno mjerodavnim propisima ili sporazumom stranaka.

ulaska, u dijelu u kojem se primjenjuju na građane Unije, treba smatrati kao *lex specialis* u odnosu na Direktivu 2004/38/EZ²⁰, na način da su nadređene toj direktivi u situacijama koje posebno uređuju.

S druge strane, u presudi od 16. listopada 2014., *LTTE/Vijeće* (T-208/11 i T-508/11, Zb., podnesena žalba, EU:T:2014:885), Opći sud je odlučivao o tužbi koju je podnio pokret koji je u nasilnom sukobu sa šrilanskom vladom protiv akata kojima je Vijeće odlučilo održati na snazi mjere ograničavanja što ih je donijelo protiv njega.

Iako je tužitelj osporavao održavanje na snazi tih mjera, osobito stoga što je smatrao da je njegov sukob sa spomenutom vladom „oružani sukob“ podvrgnut isključivo međunarodnom humanitarnom pravu, ali ne i propisima u okviru borbe protiv terorizma, Opći sud naglašava da postojanje oružanog sukoba u smislu međunarodnog humanitarnog prava ne isključuje primjenu odredaba prava Unije o terorizmu na eventualna teroristička djela počinjena u tom okviru.

Pozvan da ispita tužiteljev argument prema kojem je održavanje na snazi navedenih mjera utemeljeno na nepouzdanim razlozima koji nisu izvedeni iz odluka nadležnih tijela u smislu Zajedničkog stajališta 2001/931/ZVSP²¹, Opći sud napominje da tijelo države koja nije članica Unije može biti nadležno tijelo u smislu tog akta. Prije nego što se osloni na odluku tijela treće države, Vijeće je dužno brižljivo provjeriti osigurava li relevantno zakonodavstvo te države zaštitu prava na obranu i prava na djelotvornu sudsku zaštitu ekvivalentnu onoj koja se jamči na razini Unije. Nadalje, Zajedničko stajalište 2001/931, radi zaštite dotičnih osoba i s obzirom na nepostojanje vlastitih mogućnosti istrage Unije, zahtijeva da se činjenična osnova Unijine odluke o zamrzavanju financijskih sredstava u području terorizma ne temelji na informacijama o kojima je Vijeće zaključilo iz medija ili s interneta, nego na elementima konkretno ispitanim i potvrđenim u odlukama nadležnih nacionalnih tijela u smislu tog zajedničkog stajališta. Radi osiguranja učinkovitosti borbe protiv terorizma, na državama je članicama da Vijeću redovito prosljeđuju, a na Vijeću da prikuplja, odluke nadležnih nacionalnih tijela donesene unutar tih država članica kao i obrazloženja tih odluka. U tom pogledu Opći sud ističe da u slučaju u kojem unatoč tom prosljeđivanju informacija Vijeće ne raspolaže odlukom nadležnog tijela o posebnom djelu koje može predstavljati terorističko djelo, ono, u nepostojanju vlastitih mogućnosti istrage, mora zatražiti od nadležnog tijela ocjenu tog djela s ciljem pribavljanja njegove odluke.

Naposljetku, u presudi od 25. studenoga 2014., *Safa Nicu Sepahan/Vijeće* (T-384/11, Zb., EU:T:2014:986), Opći sud je bio pozvan izjasniti se, u okviru tužbe za poništenje akata Vijeća kojima su tužitelju nametnute mjere ograničavanja u skladu s Uredbom (EU) br. 961/2010²² i Uredbom (EU) br. 267/2012²³, o zahtjevu za naknadu imovinske i neimovinske štete za koju tužitelj smatra da mu je prouzročena donošenjem navedenih mjera.

²⁰ Direktiva 2004/38/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o pravu građana Unije i članova njihovih obitelji na slobodno kretanje i boravište na području države članice, kojom se izmjenjuje Uredba (EEZ) br. 1612/68 i stavlja ju izvan snage direktive 64/221/EEZ, 68/360/EEZ, 72/194/EEZ, 73/148/EEZ, 75/34/EEZ, 75/35/EEZ, 90/364/EEZ, 90/365/EEZ i 93/96/EEZ (SL L 158, str. 77.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 42.)

²¹ Zajedničko stajalište Vijeća 2001/931/ZVSP od 27. prosinca 2001. o primjeni posebnih mjera u borbi protiv terorizma (SL L 344, str. 93.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 1., str. 11.)

²² Uredba Vijeća (EU) br. 961/2010 od 25. listopada 2010. o mjerama ograničavanja protiv Irana i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 423/2007 (SL L 281, str. 1.)

²³ Uredba Vijeća (EU) br. 267/2012 od 23. ožujka 2012. o mjerama ograničavanja protiv Irana i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 961/2010 (SL L 88, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 4., str. 194.)

Oslanjajući se na uvjete izvanugovorne odgovornosti Unije, Opći sud je najprije ispitao zakonitost postupanja koje se zamjera Vijeću. U tom pogledu je, kao prvo, istaknuo da su nametanjem pobijanih mjera ograničavanja povrijeđene relevantne odredbe Uredbe br. 961/2010 i Uredbe br. 267/2012, koje sadrže odredbe čiji je cilj zaštititi interese pojedinaca na koje se konkretno odnose, ograničavajući područje primjene, doseg ili jačinu mjera ograničavanja koje mogu biti zakonito izrečene. Te odredbe treba stoga smatrati pravnim pravilima koja za cilj imaju dodjelu prava pojedincima. Kao drugo, Opći sud je podsjetio da poštovanje temeljnih prava osoba i subjekata na koje se odnose donesene mjere ograničavanja, a posebno njihova prava na djelotvornu sudsku zaštitu, nameće Vijeću obvezu dokazivanja osnovanosti usvojenih mjera ograničavanja, što pokazuje da ono u tom smislu ne raspolaže marginom prosudbe. Kao treće, Opći sud utvrđuje da pravilo koje Vijeću nameće obvezu dokazivanja osnovanosti usvojenih mjera ograničavanja nije povezano s osobito složenim okolnostima te je jasno i precizno, tako da ne izaziva poteškoće prilikom primjene ili tumačenja. S obzirom na sve navedeno, Opći sud je utvrdio da bi u okolnostima ovog predmeta oprezna i pažljiva uprava u trenutku donošenja prvog pobijanog akta trebala razumjeti da mora prikupiti podatke ili dokazne elemente koji opravdavaju mjere ograničavanja koje obuhvaćaju tužitelja kako bi se u slučaju osporavanja mogla dokazati njihova osnovanost iznošenjem navedenih podataka ili dokaza pred sudom Unije. Budući da nije reagiralo na takav način, Vijeće je postalo odgovorno za dovoljno ozbiljnu povredu pravnog pravila čiji je cilj dodjeljivanje prava pojedincima.

U vezi s pitanjem štete koju je pretrpio tužitelj Opći sud naglašava da, kada je neki subjekt obuhvaćen mjerama ograničavanja zbog navodne podrške širenju nuklearnog oružja, javno ga se povezuje s ponašanjem koje se smatra teškom opasnošću za mir i međunarodnu sigurnost, što dovodi do uzrokovanja sramote i nepovjerenja prema njemu, utječući time na njegov ugled i posljedično uzrokujući mu time neimovinsku štetu, koja je tim teža jer proizlazi iz zauzimanja službenog stajališta institucije Unije. Stoga je Opći sud ocijenio da je nezakonito donošenje i zadržavanje na snazi mjera ograničavanja protiv tužitelja potonjem uzrokovalo neimovinsku štetu različitu od imovinske štete nastale utjecajem na njegove trgovinske odnose zbog čega mu treba priznati pravo na naknadu te štete. S obzirom na, među ostalim, to da je navod Vijeća o tužitelju bio osobito težak, iako nepotkrijepljen niti jednim relevantnim dokaznim elementom, Opći sud je, određujući *ex aequo et bono* neimovinsku štetu koju je pretrpio tužitelj, procijenio da dodjela iznosa od 50.000 eura predstavlja odgovarajuću odštetu.

Javno zdravlje

Presuda od 14. svibnja 2014., *Njemačka/Komisija* (T-198/12, Zb., podnesena žalba, EU:T:2014:251) bila je prilika da Sud precizira na kojim se načelima temelji nadzor koji on provodi nad aktivnostima Unijine administracije u području javnog zdravlja. Tužba je bila podnesena protiv odluke Komisije kojom je djelomično odbijen zahtjev Savezne Republike Njemačke za odstupanjem od graničnih vrijednosti za određene kemijske tvari koje se nalaze u igračkama, predviđene u Direktivi 2009/48/EZ²⁴. Iako je Savezna Republika Njemačka željela zadržati granične vrijednosti koje je utvrdila u svojim propisima za olovo, barij, antimon, arsen i živu, Komisija je taj zahtjev odbila u pogledu posljednjih triju navedenih tvari, dok je za prve dvije odobrila zadržavanje nacionalnih graničnih vrijednosti samo do 21. srpnja 2013.

²⁴ Direktiva 2009/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 18. lipnja 2009. o sigurnosti igračaka (SL L 170, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 55., str. 213.)

Odlučujući u glavnom postupku nakon rješenja koji je u postupku privremene pravne zaštite donio njegov predsjednik²⁵ Opći sud je najprije podsjetio da država članica može zahtijevati zadržavanje svojih postojećih nacionalnih odredbi kada ocijeni da rizik za javno zdravlje treba vrednovati na drukčiji način od onoga na koji je to učinio zakonodavac Unije kada je usvojio mjeru za usklađivanje na europskoj razini. U tu svrhu zadatak države članice koja zahtijeva zadržavanje jest da dokaže da te nacionalne odredbe osiguravaju višu razinu javnog zdravlja od usklađenih mjera Unije i ne nadilaze ono što je potrebno za postizanje tog cilja. U predmetnom slučaju, uspoređujući njemačke granične vrijednosti s graničnim vrijednostima predviđenima Direktivom 2009/48 Opći sud je utvrdio da potonja uspostavlja migracijske granične vrijednosti pri čemu se smatra da je sanitarni rizik povezan s danom količinom štetne tvari koja se može osloboditi iz igračke i koju zatim dijete apsorbira. Opći sud je usto istaknuo da spomenuta direktiva predviđa različite migracijske granične vrijednosti, ovisno o vrsti materijala prisutnoga u igrački (to jest suhog, lomljivog, praškastog ili savitljivog, tekućeg ili ljepljivog i materijala ostruganog s površine igračke, dok su njemačke granične vrijednosti izražene u bioraspoloživosti. Potonje vrijednosti određuju najveću dopustivu količinu kemijske tvari koja može kroz uporabu igračaka biti apsorbirana i dostupna za biološke procese u ljudskom tijelu i koje se mogu primijeniti na sve vrste igračaka, neovisno o konzistenciji materijala predmetne igračke.

Prema mišljenju Općeg suda, budući da su migracijske granične vrijednosti iz Direktive 2009/48 više od onih proizašlih iz pretvorbe njemačkih graničnih vrijednosti bioraspoloživosti samo u pogledu materijala ostruganog s površine igračke, Komisiji se ne može prigovoriti to što je odbila zahtjev za zadržavanje njemačkih graničnih vrijednosti, s obzirom na to da potonje primjenjuju neovisno o konzistenciji materijala od kojih je igračka sastavljena. Iz toga je zaključio da u pogledu arsena, antimona i žive Savezna Republika Njemačka nije dokazala svoju tvrdnju da nacionalne granične vrijednosti osiguravaju višu razinu zaštite od one koja proizlazi iz spomenute direktive. Opći sud je, suprotno tome, pobijanu odluku poništio u dijelu koji se odnosi na olovo jer su njome njemačke granične vrijednosti koje se odnose na taj teški metal ograničene do 21. srpnja 2013. Opći sud je mišljenja da je Komisija povrijedila obvezu obrazlaganja s obzirom na to da je njena odluka u tom pogledu sadržavala unutarnju kontradikciju koja onemogućava pravilno razumijevanje razloga na kojima se temelji.

Registracija kemikalija

U predmetu u kojem je 2. listopada 2014. donesena presuda *Spraylat/ECHA* (T-177/12, Zb., EU:T:2014:849) Opći sud je odlučivao o zahtjevu za poništenje odluke Europske agencije za kemikalije (ECHA) kojom je tužitelju, s naslova naknade za registraciju jedne kemijske tvari, zaračunat iznos administrativne pristojbe više od 17 puta veći od iznosa te naknade. Primjena te pristojbe bila je utemeljena na utvrđenju prema kojem, suprotno njegovoj izjavi, tužitelj nije ispunjavao uvjete za smanjenje naknade koje je predviđeno za mala poduzeća sukladno Odluci MB/D/29/2010 Upravnog odbora ECHA-e o klasifikaciji usluga za koje se zaračunavaju pristojbe. Tužitelj se, među ostalim, pozvao na povredu načela proporcionalnosti.

²⁵ Rješenje od 15. svibnja 2013., *Njemačka/Komisija* (T-198/12 R, Zb., EU:T:2013:245), kojim se Komisiji nalaže da do donošenja odluke Općeg suda u glavnom predmetu odobri zadržavanje pet njemačkih graničnih vrijednosti.

Primjećujući da je tužitelj prilikom pozivanja na povredu tog načela istaknuo prigovor nezakonitosti protiv Odluke MB/D/29/2010, Opći sud je istaknuo da uvodna izjava 11. Uredbe br. 340/2008²⁶ određuje da „[p]odnošenje neistinitih informacija treba suzbijati kroz administrativne pristojbe koje će zaračunavati [ECHA] i destimulirajuće kazne koje će zaračunavati države članice, prema potrebi“. Opći sud smatra da, unatoč tome što iz te uvodne izjave proizlazi da zaračunavanje administrativne pristojbe doprinosi cilju suzbijanja toga da poduzeća podnose neistinite informacije, navedena se administrativna pristojba ne može uspoređivati s novčanom kaznom. Budući da je iznos administrativne pristojbe u ovom slučaju bio znatno viši od financijske koristi koju je tužitelj mogao steći svojom netočnom izjavom, Opći sud je ocijenio da ciljevi propisa ne opravdavaju negativne financijske posljedice koje su za tužitelja nastale primjenom takve pristojbe. Iz toga proizlazi da Odluka MB/D/29/2010, kako je primijenjena na tužitelja, očito prelazi ono što je potrebno za postizanje cilja administrativne pristojbe kako je predviđen mjerodavnim propisom pa je treba proglašiti neprimjenjivom te, posljedično, prihvatiti tužiteljev zahtjev i zbog toga poništiti pobijanu odluku.

Pristup dokumentima institucija

U presudi od 7. listopada 2014., *Schenker/Komisija* (T-534/11, Zb., EU:T:2014:854) Opći sud se izjašnjavao o tumačenju pojma prevagujućeg javnog interesa koji opravdava otkrivanje dokumenata u smislu članka 4. stavka 2. Uredbe (EZ) br. 1049/2001²⁷ u području tržišnog natjecanja te o uvjetima pod kojima rok za davanje odgovora na zahtjev za pristup može biti produljen. U predmetnom slučaju tužitelj je zahtijevao poništenje odluke Komisije kojom mu je uskraćen pristup upravnom spisu konačne odluke o zabranjenom sporazumu u zračnom prijevozu tereta, u cjelovitoj verziji te oduke i njezinoj javnoj verziji.

U tom pogledu Opći sud naglašava da javnost mora imati mogućnost saznanja o Komisijinu djelovanju u području tržišnog natjecanja i da stoga postoji prevagujući javni interes da javnost može saznati za neke bitne elemente Komisijina djelovanja u tom području. Međutim, postojanje tog javnog interesa ne obvezuje Komisiju da na osnovi Uredbe br. 1049/2001 odobri opći pristup svim informacijama prikupljenima u okviru postupka primjene članka 101. UFEU-a. Naime, takav bi opći pristup mogao ugroziti ravnotežu koju je zakonodavac Unije želio osigurati između obveze predmetnih poduzetnika da Komisiji dostave eventualno komercijalno osjetljive informacije i jamstva pojačane zaštite tako dostavljenih informacija Komisiji na temelju zahtjeva profesionalne i poslovne tajne. Prema tome, javni interes upoznavanja s Komisijinom djelatnošću u području tržišnog natjecanja sam po sebi ne opravdava ni otkrivanje spisa o istrazi ni otkrivanje cjelovite verzije donesene odluke u mjeri u kojoj ti dokumenti nisu potrebni za razumijevanje bitnih elemenata djelatnosti Komisije, kao što su to ishod postupka i razlozi kojima se rukovala u svojem djelovanju. Naime, Komisija može osigurati dovoljno razumijevanje tog ishoda i tih razloga osobito objavljivanjem javne verzije predmetne odluke.

Prema mišljenju Općeg suda, kako bi se utvrdili podaci koji su potrebni da bi se udovoljilo tom prevagujućem javnom interesu, u skladu s člankom 30. stavcima 1. i 2. Uredbe br. 1/2003, uzimajući u obzir legitiman interes poduzetnika da se ne otkrivaju njihove poslovne tajne, Komisija je dužna

²⁶ Uredba Komisije (EZ) br. 340/2008 od 16. travnja 2008. o naknadama i pristojbama plativima Europskoj agenciji za kemikalije u skladu s Uredbom (EZ) br. 1907/2006 Europskog parlamenta i Vijeća o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju kemikalija (REACH) (SL L 107, str. 6.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 25., str. 283.)

²⁷ Uredba (EZ) br. 1049/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2001. o javnom pristupu dokumentima Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije (SL L 145, str. 43.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 16., str. 70.)

objaviti odluke koje donosi na temelju članka 7. te uredbe, navodeći imena stranaka u postupku i bitne elemente iz sadržaja odluke, uključujući izrečene kazne. Stoga navedeni prevagujući javni interes ne može biti zadovoljen običnom objavom priopćenja za tisak kojim se izvješćuje da je donesena odluka o kojoj je riječ, u mjeri u kojoj se tim priopćenjem ne iznose bitni elementi iz sadržaja odluka donesenih na temelju članka 7. Uredbe br. 1/2003. Taj prevladavajući javni interes nalaže objavu javne verzije tih odluka. S obzirom na navedeno, Opći sud je ocijenio da je u predmetnom slučaju Komisija bila dužna tužitelju dostaviti javnu verziju sporne odluke nakon zahtjeva koji je on podnio, što predstavlja djelomičan pristup toj odluci u smislu članka 4. stavka 6. Uredbe br. 1049/2001.

Komisija se mora potruditi da pripremi takvu verziju u najkraćim mogućim rokovima i u svakom slučaju u razumnom roku koji treba utvrditi ovisno o specifičnim okolnostima svakog predmeta, osobito o većem ili manjem broju zahtjeva predmetnih poduzetnika za povjerljivo postupanje te o njihovoj tehničkoj i pravnoj složenosti. Opći sud je ocijenio da u predmetnom slučaju Komisiju nije ništa sprečavalo da tužitelju dostavi dio javne verzije sporne odluke na koji se nije odnosio nijedan zahtjev za povjerljivo postupanje. Slijedom toga, Komisija je tužitelju na njegov zahtjev bila dužna dostaviti takvu javnu verziju pobijane odluke, ne čekajući da se konačno odluči o svim zahtjevima za povjerljivo postupanje koje su podnijeli predmetni poduzetnici.

II. Sporovi o naknadi štete

U predmetu u kojem je 18. rujna 2014. donesena presuda *Holcim (Rumunjska)/Komisija* (T-317/12, Zb., podnesena žalba, EU:T:2014:782) Opći sud je odlučivao u zahtjevu za naknadu štete koju je tužitelj navodno pretrpio zato što mu je Komisija odbila otkriti informacije o emisijskim jedinicama stakleničkih plinova koje su mu navodno bile ukradene te zabraniti sve transakcije povezane s tim jedinicama. Tužitelj ponajprije ističe subjektivnu odgovornost Unije, a podredno njezinu objektivnu odgovornost.

U pogledu dopuštenosti zahtjeva Opći sud podsjeća da sukladno presudi *Roquette frères/Komisija*²⁸, koju je donio Sud, dopuštenost tužbe za naknadu štete predviđene člankom 268. i člankom 340. stavkom 2. UFEU-a u određenim slučajevima može biti uvjetovana iscrpljivanjem domaćih pravnih sredstava za ostvarivanje naknade štete od nacionalnih tijela, uz pretpostavku da ta domaća pravna sredstva osiguravaju djelotvornu zaštitu zainteresiranih osoba na način da je na temelju njih moguće ostvariti naknadu štete za koju se tvrdi da je bila pretrpljena. U toj formulaciji načela upotreba glagola „moći“ znači da neiscrpljivanje „domaćih pravnih sredstava za ostvarivanje naknade štete od nacionalnih tijela“ ne mora automatski dovesti do zaključka o nedopuštenosti od strane suda Unije. Međutim, prema mišljenju Općeg suda, postoji samo jedan slučaj u kojem okolnost da o tužbi za naknadu štete podnesenoj nacionalnom sudu nije odlučeno na konačan način nužno podrazumijeva nedopuštenost tužbe za naknadu štete podnesene sudu Unije. Riječ je o slučaju u kojem ta okolnost onemogućava potonjem da utvrdi narav i visinu štete na koju se pred njim poziva. Ocjenjujući da tome nije bilo tako u predmetnom slučaju, Opći sud je isključio mogućnost da tužbu odbaci kao nedopuštenu.

Što se tiče ispitivanja osnovanosti tužbe, Opći sud pojašnjava da, kada neka osoba podnese dvije tužbe radi naknade iste štete, jednu nacionalnom sudu protiv nacionalnog tijela, drugu sudu Unije protiv institucije ili tijela Unije, postoji opasnost da će zbog drukčijih ocjena te štete od strane dvaju različitih sudova naknada štete toj osobi biti nedovoljna ili prekomjerna. Sud Unije mora, prije nego

²⁸ Presuda od 30. svibnja 1989., *Roquette frères/Komisija* (20/88, Zb., EU:C:1989:221)

što donese odluku o šteti, pričekati da nacionalni sud donese konačnu odluku o tužbi koja mu je podnesena. S druge strane mu je dopušteno, čak i prije nego što nacionalni sud donese odluku, utvrditi može li postupanje koje se stavlja na teret dovesti do izvanugovorne odgovornosti Unije.

III. Žalbe

Među odlukama koje je tijekom 2014. donijelo žalbeno vijeće Općeg suda valja posebno spomenuti tri presude.

Kao prvo, u presudi od 21. svibnja 2014., *Mocová/Komisija* (T-347/12 P, Zb. (Ulomci), EU:T:2014:268) Opći sud je potvrdio pristup Službeničkog suda prema kojem je, vodeći računa o razvojnoj naravi predsudskog postupka, obrazloženje odluke o odbijanju žalbe ono koje treba uzeti u obzir pri ocjenjivanju zakonitosti prvotnog akta kojim se nanosi šteta, jer se podrazumijeva podudarnost tog obrazloženja s potonjim aktom. Posljedica je to sudske prakse koja se tiče mogućnosti pobijanja odgovara na žalbu, a iz koje proizlazi da tijelo za imenovanje ili tijelo ovlašteno za sklapanje ugovora o radu mogu u odluci o odbijanju žalbe upotpuniti ili čak izmijeniti svoju odluku.

Kao drugo, u presudi od 21. svibnja 2014., *Komisija/Macchia* (T-368/12 P, Zb. SS, EU:T:2014:266), Opći sud je pojasnio prirodu obveze koja se nameće instituciji u slučaju neproduljivanja ugovora na određeno vrijeme člana privremenog osoblja. U predmetnom je slučaju Opći sud prosudio da je Službenički sud, s jedne strane, pogrešno protumačio obvezu brižljivog postupanja koju ima administracija i, s druge strane, nepravilno primijenio presudu od 8. ožujka 2012., *Huet* (C-251/11, Zb., EU:C:2012:133). Kada je riječ o obvezi brižljivog postupanja, Opći sud je ocijenio da je Službenički sud, prihvaćajući preširoko tumačenje navedene dužnosti prema kojem je administracija u obvezi prethodno ispitati mogućnost premještanja predmetnog člana osoblja i, na taj način, oblikujući obvezu koju administracija nema u skladu s Uvjetima zapošljavanja koji se primjenjuju na ostale službenike Europske unije, Službenički sud nije poštovao granice svoje nadležnosti koje se sastoje u tome da ispita je li nadležno tijelo o kojem je riječ postupalo u okviru razumnih granica i nije koristilo svoju ovlast ocjene na očito pogrešan način. U pogledu gore navedene presude *Huet* (EU:C:2012:133) Opći sud precizira da se njome ne utvrđuje postojanje prava ugovornog osoblja na određeni kontinuitet zaposlenja nego se tek upozorava na to da „Okvirni sporazum“ o radu na određeno vrijeme sklopljen 18. ožujka 1999. ima za cilj spriječiti zlorabu ugovora na određeno vrijeme.

Kao treće, u presudi od 16. listopada 2014., *Schönberger/Revizorski sud* (T-26/14 P, Zb. SS, EU:T:2014:887), Opći sud je ocijenio da je Službenički sud, odbijanjem tužbenog razloga na osnovi tumačenja relevantne odredbe koje ne odgovara tumačenju koje je koristila administracija kako bi obrazložila spornu odluku, ne samo da je preinačio obrazloženje nego također zasnovao to odbijanje na činjeničnim i pravnim elementima o kojima se pred njim nije raspravljalo, čime je povrijedio raspravno načelo.

IV. Zahtjevi za privremenu pravnu zaštitu

Opći sud je u 2014. odlučivao o 45 zahtjeva za privremenu pravnu zaštitu, što predstavlja jasno povećanje u odnosu na broj zahtjeva podnesenih u 2013. (31). Opći sud je u promatranoj godini

donio odluku u 48 predmeta²⁹, u odnosu na 27 u 2013. Predsjednik Općeg suda je prihvatio 4 zahtjeva, i to rješenjem od 13. veljače 2014., *Luxembourg Pamol (Cipar) i Luxembourg Industries/Komisija* (T-578/13 R, EU:T:2014:103), rješenjem od 13. lipnja 2014., *SACE i Sace BT/Komisija* (T-305/13 R, EU:T:2014:595), rješenjem od 25. srpnja 2014., *Deza/ECHA* (T-189/14 R, EU:T:2014:686) i rješenjem od 4. prosinca 2014., *Vanbreda Risk & Benefits/Komisija* (T-199/14 R, Zb. (Ulomci), EU:T:2014:1024).

Gore navedena rješenja *Luxembourg Pamol (Cipar) i Luxembourg Industries/Komisija*, (EU:T:2014:103), koja se tiču namjere Komisije i ECHA-e da otkriju navodno povjerljive informacije, uglavnom slijede model odgovarajućih rješenja donesenih u 2012. i 2013.³⁰ Prije svega, predsjednik Općeg suda je prihvatio postojanje *fumus boni juris*: ocjena povjerljivosti u pogledu znatnog broja kemijskih (predmet T-189/14 R), fizikalno-kemijskih, bioloških i farmaceutskih (predmet T-578/13 R) podataka izazvala je složena i potpuno nova znanstvena pitanja koja se nisu mogla *prima facie* smatrati očito nerelevantnima, a čije je rješavanje iziskivalo dubinsko ispitivanje u okviru glavnog postupka.

U pogledu hitnosti, predsjednik Općeg suda je prihvatio ozbiljnost navodne štete naglašavajući da je valjalo predmnijevati, za potrebe postupka privremene pravne zaštite, povjerljivost spornih informacija. Budući da su se potonje ticale proizvodnih i komercijalnih aktivnosti tužitelja, činile su nematerijalno dobro koje bi se moglo koristiti u svrhe kompetitivnosti, a čija bi vrijednost bila bitno smanjena kada bi izgubilo na svojoj tajnosti. Što se tiče nepopravljivosti štete, predsjednik Općeg suda je ocijenio da se šteta uzrokovana objavljivanjem spornih informacija na internetu ne može brojčano izraziti zbog dostupnosti interneta neograničenom broju osoba diljem svijeta. U pogledu štete uzrokovane otkrivanjem spornih informacija trećima koji su podnijeli zahtjev u tom smislu na temelju Uredbe br. 1049/2001, predsjednik Općeg suda je ocijenio da su tužitelji dovedeni u položaj u kojem su u najmanju ruku jednako ranjivi kao u onome u koji ih je dovela objava na internetu. Naime, te treće osobe mogle su trenutačno steći svijest o navedenim informacijama i odmah ih iskoristiti za ma koji cilj koji bi im se učinio korisnim, osobito cilj koji se odnosi na tržišno natjecanje, i na taj način oslabiti tržišni položaj tužitelja. Ta šteta, prema mišljenju predsjednika Općeg suda, nije bila mjerljiva s obzirom na to da su tužitelji morali računati s tim da će neodređen i teoretski neograničen broj stvarnih i potencijalnih konkurenata diljem svijeta doći do spornih informacija radi njihovog višekratnog kratkoročnog, srednjoročnog ili dugoročnog korištenja.

U okviru odvagivanja interesa, predsjednik Općeg suda naglašava da bi presuda o poništenju odluke kojom je spornim informacijama uskraćena povjerljivost bila iluzorna i lišena korisnog učinka u slučaju odbijanja zahtjeva za privremenu pravnu zaštitu jer bi to odbijanje imalo za posljedicu trenutačno otkrivanje spomenutih informacija i time *de facto* prejudiciranje ishoda buduće odluke o meritumu.

²⁹ Dvije odluke donio je sudac u postupku privremene pravne zaštite, zamjenjujući predsjednika Općeg suda u skladu s člankom 106. Poslovnika: rješenja od 4. veljače 2014., *Serco Belgium i dr./Komisija* (T-644/13 R, EU:T:2014:57), i od 27. listopada 2014., *Diktyo Amyntikon Viomichanion Net/Komisija* (T-703/14 R, EU:T:2014:914).

³⁰ Riječ je o rješenjima od 16. studenoga 2012., *Evonik Degussa/Komisija* (T-341/12 R, EU:T:2012:604) i *Akzo Nobel i dr./Komisija* (T-345/12 R, EU:T:2012:605), te o rješenju od 29. studenoga 2012., *Alstom/Komisija* (T-164/12 R, EU:T:2012:637), protiv kojih nije podnesena žalba (vidjeti Godišnje izvješće 2012., str. 161. i 162.). Riječ je također o rješenju od 11. ožujka 2013., *Pilkington Group/Komisija* (T-462/12 R, Zb., EU:T:2013:119), koje je potvrđeno u žalbenom postupku, te o rješenjima od 25. travnja 2013., *AbbVie/EMA* (T-44/13 R, EU:T:2013:221) i *InterMune UK i dr./EMA* (T-73/13 R, EU:T:2013:222) (vidjeti Godišnje izvješće 2013., str. 148. i 149.). Potonja dva rješenja Sud je ukinuo u žalbenom postupku. Nakon što su predmeti vraćeni Općem sudu na ponovno odlučivanje, tužitelji su odustali od svojih zahtjeva za privremenu pravnu zaštitu, što je dovelo do brisanja predmeta T-44/13 R i T-73/13 R iz registra, 8. travnja i 21. svibnja 2014.

U predmetu u kojem je doneseno gore navedeno rješenje *SACE i Sace BT/Komisija* (EU:T:2014:595) odlučivalo se o odluci kojom je Komisija, s jedne strane, kvalificirala kao državnu potporu, nezakonitu i nespojivu s unutarnjim tržištem, dokapitalizaciju koju je proveo Servizi assicurativi del commercio estero SpA (SACE SpA), talijansko osiguravajuće društvo u državnom vlasništvu, u korist svog društva kćeri Sace BT SpA, koje je njegovo društvo majka osnovalo kao poseban subjekt s ciljem odvojenog upravljanja određenim rizicima i, s druge strane, naložila nadležnim talijanskim tijelima da od Sace BT ishode povrat potpora isplaćenih u iznosu od 78 milijuna eura.

U rješenju od 13. lipnja 2014. predsjednik Općeg suda je ocijenio ispunjenim uvjet koji se odnosi na *fumus boni juris* s obzirom na to da su tužitelji dokazali da tužbeni razlog iznesen u pogledu merituma – utemeljen na povredi članka 107. UFEU-a uslijed Komisijine pogrešne ocjene o tome da se sporne mjere mogu pripisati talijanskoj državi – izaziva vrlo ozbiljne sumnje u zakonitost pobijane odluke koje se u okviru postupka privremene pravne zaštite ne mogu otkloniti očitovanjima druge stranke. Konkretnije, argumentaciju tužiteljâ – prema kojoj je Komisija zanemarila poslovnu i stratešku autonomiju koju uživa SACE – Komisija nije osporavala, ne izjašnjavajući se u pogledu *fumus boni juris* u okviru postupka privremene zaštite. Imajući u vidu načelo dispozitivnosti prema kojemu stranke slobodno raspolazu predmetom spora, sudac u postupku privremene pravne zaštite nije mogao zanemariti Komisijino držanje u postupku.

Tužitelji su, u pogledu hitnosti, uspjeli dokazati da bi Sace BT pretrpio ozbiljnu i nepopravljivu štetu kada zahtijevana suspenzija primjene ne bi bila određena. Naime, predsjednik Općeg suda je naglasio, s jedne strane, da je sama Komisija priznala da bi cjelovita primjena odluke kojom se nalaže povrat navodnih državnih potpora, ako bi se njome izazvala likvidacija Sace BT prije objave presude o meritumu, potonjem uzrokovala ozbiljnu i nepopravljivu štetu i da bi, s druge strane, povrat cjelovitog iznosa tih potpora imao za posljedicu to da Sace BT više ne bi mogao udovoljavati zahtjevima koje postavlja talijanski sustav osiguranja te više ne bi mogao postojati kao osiguravajuće društvo.

U okviru odvagivanja interesa, predsjednik Općeg suda podsjeća da u pogledu obveze povrata potpora koje su nezakonito isplaćene i proglašene nespojivima s unutarnjim tržištem interes Komisije u pravilu treba biti nadređen interesu korisnika potpore, iako potonji može u iznimnim okolnostima ishoditi određivanje mjera privremene pravne zaštite. Budući da su u predmetnom slučaju tužitelji dokazali i hitnost i postojanje *fumus boni juris*, predsjednik Općeg suda priznao im je legitiman interes za odobravanje zatražene suspenzije primjene. K tome, budući da je pisani dio postupka u glavnoj stvari zaključen već nekoliko mjeseci, predsjednik Općeg suda je zaključio bi taj sud presudu trebao donijeti u relativno bliskoj budućnosti, smatrajući da je ovdje riječ o iznimnoj okolnosti postupovne prirode koju je u okviru odvagivanja interesa moguće uzeti u obzir. Međutim, s obzirom na, s jedne strane, interes Unije da se državne potpore doista vrate i, s druge strane, navod tužitelja prema kojem Saceu BT treba tek minimalni iznos neto sredstva da bi osigurao svoje daljnje postojanje, predsjednik Općeg suda odobrio je samo djelomičnu suspenziju primjene.

Gore navedeno rješenje *Vanbreda Risk & Benefits/Komisija* (EU:T:2014:1024) odnosilo se na postupak javne nabave usluga osiguranja nekretnina koji je Komisija objavila u kolovozu 2013. u svoje ime te u ime više Unijinih institucija i agencija. Tim je postupkom trebalo zamijeniti tada važeći ugovor, sklopljen s konzorcijem čiji je zastupnik u osiguranju bio tužitelj, Vanbreda Risk & Benefits. Dana 30. siječnja 2014. Komisija je obavijestila tužitelja o odbijanju njegove ponude s obzirom na to da nije cijenom najpovoljnija i o dodjeli ugovora Marshu SA, zastupniku u osiguranju. Tužitelj je podnio, s jedne strane, tužbu za poništenje navedene odluke te za naknadu štete u iznosu od milijun eura i, s druge strane, zahtjev za privremenu pravnu zaštitu u kojem je od predsjednika Općeg suda zatražio suspenziju primjene pobijane odluke. Rješenjem od 1. prosinca 2014. predsjednik Općeg suda prihvatio je taj zahtjev.

Predsjednik Općeg suda je utvrdio postojanje osobito ozbiljnog *fumus boni juris*. Naime, jedan od bitnih uvjeta u postupku javne nabave bilo je jamstvo podnositelja zajedničke ponude o solidarnoj odgovornosti za izvršenje ugovora svih partnera u ponudi. Početna ponuda Marsha nije, međutim, zadovoljavala taj uvjet jer su se osiguravajuća društva koja su ovlastila tog zastupnika u osiguranju angažirala samo glede dijela ugovora koji su ponudila izvršiti na pojedinačnoj osnovi. To što su naknadno, tijekom potpisivanja ugovora, sva društva sudionici prihvatila klauzulu solidarnosti bilo je rezultat izmjene ponude koja je *prima facie* nezakonita i do koje je došlo nakon podnošenja ponuda zahvaljujući obostranim kontaktima između Komisije i Marsha. K tome, nakon istupanja jednog od osiguravatelja koji je trebao sudjelovati u Marshovoj ponudi, Komisija je potonjem dopustila da nakon dodjele ugovora uvrsti među njegove potpisnike dva nova osiguravajuća društva, čija gospodarska, financijska i tehnička sposobnost nisu bile ocjenjivane prije sklapanja ugovora i isključivanja ponuda drugih ponuditelja. Predsjednik Općeg suda smatra da to na prvi pogled izaziva ozbiljne sumnje u poštovanje zakonitosti provedbe postupka javne nabave.

Što se tiče uvjeta hitnosti, nakon što je prihvatio ozbiljnost navodne financijske štete, predsjednik Općeg suda je utvrdio da tužitelj nije dokazao njezinu nepopravljivost s obzirom na to da se, prema ustaljenoj sudskoj praksi, šteta financijske naravi obično ne može smatrati nepopravljivom jer se, općenito gledano, može kasnije na isti način nadoknaditi. Što se konkretno tiče sporova glede provedbe postupaka javne nabave, neuspješnom ponuditelju je čak i pretjerano teško, iz sistemskih razloga povezanih s tom posebnom vrstom spora, dokazati rizik od snošenja nepopravljive štete. Međutim, takav je rezultat u suprotnosti sa zahtjevima djelotvorne privremene zaštite u području javne nabave. Predsjednik Općeg suda stoga ocjenjuje da valja usvojiti novi pristup prilagođen specifičnostima te vrste sporova. Prema tome, kada neuspješni ponuditelj uspije dokazati postojanje osobito ozbiljnog *fumus boni juris*, od njega se ne može očekivati da dokazuje da bi mu odbijanje zahtjeva za privremenu pravnu zaštitu moglo uzrokovati nepopravljivu štetu, jer bi se time prekomjerno i bez opravdanja zadiralo u njegovo pravo na djelotvornu sudsku zaštitu koje uživa na temelju članka 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima. Takav *fumus boni juris* postoji onda kada otkriva postojanje dovoljno očite i ozbiljne nezakonitosti, čiji nastanak ili produljenje učinaka treba spriječiti u najkraćem roku, osim ako se odvagivanje interesa tome definitivno protivi. U tim iznimnim okolnostima dokaz o ozbiljnosti štete koju bi uzrokovao izostanak suspenzije primjene pobijane odluke bio bi sam za sebe dovoljan za ispunjenje uvjeta hitnosti, s obzirom na potrebu da se spriječe učinci nezakonitosti takve prirode. U predmetnom slučaju, predsjednik Općeg suda je utvrdio da su *prima facie* počinjene ozbiljne povrede koje za sobom povlače nepravilnost prihvaćene ponude i da postupanje Komisije treba smatrati dovoljno očitom i ozbiljnom povredom prava Unije zbog čega treba spriječiti nastanak njegovih budućih učinaka.

Što se tiče odvagivanja interesa, predsjednik Općeg suda je ocijenio da oni pretežu na stranu tužitelja te da interes potonjeg da očuva svoje pravo na djelotvorno pravno sredstvo, zaštita financijskih interesa Unije i potreba neutraliziranja učinaka utvrđene nezakonitosti prednjače pred Komisijinim interesom za održavanje na snazi pobijane odluke. U tom pogledu predsjednik Općeg suda odbacio je argument Komisije prema kojem bi u slučaju suspenzije primjene pobijane odluke bila izložena katastrofalnim posljedicama po financijske interese Unije. Naime, što se tiče rizika povezanog s nepostojanjem osiguranja predmetnih objekata, potvrdilo se da postoji više rješenja koja jamče mogućnost da se navedeni objekti osiguraju na podlozi trenutno važećeg ugovora.

Stoga je predsjednik Općeg suda ocijenio da okolnosti predmetnog slučaja zahtijevaju da se odredi suspenzija primjene pobijane odluke. Međutim, s obzirom na izvršenu promjenu pristupa te na načelo pravne sigurnosti, učinci te suspenzije nastupit će tek po isteku roka za podnošenje žalbe³¹.

³¹ Ostali zahtjevi za privremenu pravnu zaštitu podneseni u području ugovora o javnoj nabavi odbijeni su zbog nepostojanja *fumus boni juris*, bez ispitivanja uvjeta hitnosti (rješenja od 4. veljače 2014., *Serco Belgium i dr./Komisija* (T-644/13 R, EU:T:2014:57), od 5. prosinca 2014., *AF Steelcase/OHIM* (T-652/14 R, EU:T:2014:1026) i od 8. prosinca 2014., *STC/Komisija* (T-355/14 R, EU:T:2014:1046)).

B – Sastav Općeg suda

(Protokolarni red na dan 31. prosinca 2014.)

Prvi red, slijeva nadesno:

Predsjednici vijeća G. Berardis, M. Van der Woude, A. Dittrich, S. Papasavvas, potpredsjednik Općeg suda H. Kanninen, predsjednik Općeg suda M. Jaeger, predsjednica vijeća M. E. Martins Ribeiro, predsjednici vijeća M. Prek, S. Frimodt Nielsen i D. Gratsias.

Drugi red, slijeva nadesno:

Suci E. Buttigieg i A. Popescu, sutkinje I. Labucka i I. Wiszniewska-Białecka, suci F. Dehousse, N. J. Forwood i O. Czúcz, sutkinja I. Pelikánová, sudac J. Schwarcz, sutkinja M. Kancheva.

Treći red, slijeva nadesno:

Suci L. Madise, I. Ulloa Rubio i V. Kreuschitz, sutkinja V. Tomljenović, suci C. Wetter, E. Bieliūnas, A. M. Collins i S. Gervasoni, tajnik E. Coulon.

1. Članovi Općeg suda

(prema redoslijedu stupanja na dužnost)

Marc Jaeger

Rođen 1954.; diploma iz prava na Sveučilištu Robert Schuman u Strasbourgu; studij na Collège d'Europe; primljen u Luksemburšku odvjetničku komoru (1981.); pravni ataše državnog odvjetnika Luksemburga (1983.); sudac okružnog suda u Luksemburgu (1984.); sudski savjetnik na Sudu Europskih zajednica (1986.-1996.); predsjednik Institut universitaire international de Luxembourg (IUIL); sudac Općeg suda od 11. srpnja 1996.; predsjednik Suda od 17. rujna 2007.

Heikki Kanninen

Rođen 1952.; diplomirao na Školi za visoke poslovne studije u Helsinkiju i na Pravnom fakultetu u Helsinkiju; sudski savjetnik na Vrhovnom upravnom sudu Finske; glavni tajnik odbora za reformu pravne zaštite u javnoj upravi; glavni administrator na Vrhovnom upravnom sudu; glavni tajnik odbora za reformu upravnog sudskog postupka, savjetnik Uprave za zakonodavstvo Ministarstva pravosuđa; zamjenik tajnika Suda EFTA-e; sudski savjetnik na Sudu Europskih zajednica; sudac Vrhovnog upravnog suda (1998.-2005.); član odbora za pritužbe izbjeglica; potpredsjednik odbora za razvoj finskih pravosudnih institucija; sudac Službeničkog suda od 6. listopada 2005. do 6. listopada 2009.; sudac Općeg suda od 7. listopada 2009.; potpredsjednik Općeg suda od 17. rujna 2013.

Nicholas James Forwood

Rođen 1948.; diplome Sveučilišta u Cambridgeu (BA 1969., MA 1973.) (strojarstvo i pravo); godine 1970. upisan u englesku odvjetničku komoru, potom radi kao odvjetnik u Londonu (1971.-1999.) i u Bruxellesu (1979.-1999.); godine 1981. upisan u irsku odvjetničku komoru; godine 1987. imenovan za Queen's Counsel; godine 1998. imenovan članom uprave (bencher) za Middle Temple; predstavnik engleske i velške odvjetničke komore pri Vijeću odvjetničkih komora Europske unije (CCBE) i predsjednik stalnog izaslanstva CCBE-a pri Sudu (1995.-1999.); član upravnog odbora World Trade Law Association i European Maritime Law Organization (1993.-2002.); sudac Općeg suda od 15. prosinca 1999.

Maria Eugénia Martins de Nazaré Ribeiro

Rođena 1956.; studij u Lisabonu, Bruxellesu i Strasbourgu; odvjetnica u Portugalu i Bruxellesu; slobodna istraživačica na Institut d'études européennes de l'Université libre de Bruxelles; sudska savjetnica J. C. Moitinha de Almeida, portugalskog suca na Sudu (1986.-2000.), a zatim predsjednika Prvostupanjskog suda B. Vesterdorfa (2000.-2003.); sutkinja Općeg suda od 31. ožujka 2003.

Franklin Dehousse

Rođen 1959.; diploma iz prava (Sveučilište u Liègeu, 1981.); suradnik (Fonds national de la recherche scientifique, 1985.-1989.); pravni savjetnik u Zastupničkom domu (1981.-1990.); doktor pravnih znanosti (Sveučilište u Strasbourgu, 1990.); profesor (sveučilišta u Liègeu i Strasbourgu, Collège d'Europe, Institut royal supérieur de Défense, Sveučilište Montesquieu u Bordeauxu, Collège Michel Servet Sveučilišta u Parizu; fakulteti Notre-Dame de la Paix u Namuru); posebni predstavnik ministra vanjskih poslova (1995.-1999.); direktor europskih studija na Institut royal des relations internationales (1998.-2003.); sudac prisjednik u Conseil d'État (2001.-2003.); savjetnik Europske komisije (1990.-2003.); član Observatoire Internet (2001.-2003.); sudac Općeg suda od 7. listopada 2003.

Ottó Czúcz

Rođen 1946.; doktorat iz pravnih znanosti na Sveučilištu u Szegedu (1971.); referent u Ministarstvu rada (1971.-1974.); predavač i profesor (1974.-1989.), dekan pravnog fakulteta (1989.-1990.), prorektor (1992.-1997.) Sveučilišta u Szegedu; odvjetnik; član uprave nacionalnog mirovinskog osiguranja; potpredsjednik Europskog instituta za socijalno osiguranje (1998.-2002.); član znanstvenog vijeća Međunarodne udruge za socijalnu sigurnost; sudac Ustavnog suda (1998.-2004.); Sudac Općeg suda od 12. svibnja 2004.

Irena Wiszniewska-Białecka

Rođena 1947.; diploma iz prava na Sveučilištu u Varšavi (1965.-1969.); istraživačica (asistentica, docentica, profesorica) na Institutu pravnih znanosti Poljske akademije znanosti (1969.-2004.); istraživačica na Institutu Max Planck za strano i međunarodno patentno pravo, autorsko pravo i pravo tržišnog natjecanja u Münchenu (stipendija Foundation AvH – 1985.-1986.); odvjetnica (1992.-2000.); sutkinja Vrhovnog upravnog suda (2001.-2004.); sutkinja Općeg suda od 12. svibnja 2004.

Irena Pelikánová

Rođena 1949.; doktorica pravnih znanosti, asistentica iz gospodarskog prava (do 1989.), potom doktorica znanosti, profesorica poslovnog prava (od 1993.) na Pravnom fakultetu Karlova sveučilišta u Pragu; članica upravnog tijela Komisije za vrijednosne papire (1999.-2002.); odvjetnica; članica Zakonodavnog vijeća češke vlade (1998.-2004.); sutkinja Općeg suda od 12. svibnja 2004.

Ingrida Labucka

Rođena 1963.; diploma iz prava na Latvijskom sveučilištu (1986.); inspektorica u Ministarstvu unutarnjih poslova za regiju Kirov i grad Rigu (1986.-1989.); sutkinja Prvostupanjskog suda u Rigi (1990.-1994.); odvjetnica (1994.-1998. i srpanj 1999.-svibanj 2000.); ministrica pravosuđa (studenj 1998.-srpanj 1999. i svibanj 2000.-listopad 2002.); članica Stalnog arbitražnog suda u Haagu (2001.-2004.); zastupnica u parlamentu (2002.-2004.); sutkinja Općeg suda od 12. svibnja 2004.

Savvas Papasavvas

Rođen 1969.; studij na Sveučilištu u Ateni (Ptychion, 1991.); poslijediplomski studij na Sveučilištu Paris II (magistarski studij javnog prava 1992.) i na Sveučilištu Aix-Marseille III (doktorat iz pravnih znanosti 1995.); upisan u ciparsku odvjetničku komoru, član odvjetničke komore u Nikoziji od 1993.; predavač na Ciparskom sveučilištu (1997.-2002.), docent iz ustavnog prava od rujna 2002.; istraživač na Europskom centru za javno pravo (2001.-2002.); sudac Općeg suda od 12. svibnja 2004.

Miro Prek

Rođen 1965.; diploma iz prava (1989.); pravnički državni ispit (1994.); različiti poslovi i položaji u javnoj upravi, prvenstveno u službi vlade za zakonodavstvo (zamjenik državnog tajnika i zamjenik direktora, voditelj odjela za europsko i poredbeno pravo) i u službi vlade za europske poslove (zamjenik državnog tajnika); član pregovaračke skupine za sporazum o pridruživanju (1994.-1996.) i za pristupanje Europskoj uniji (1998.-2003.), odgovoran za pravne poslove; odvjetnik; voditelj projekata za prilagodbu europskom zakonodavstvu i za europsku integraciju, prvenstveno na zapadnom Balkanu; voditelj odjela na Sudu Europskih zajednica (2004.-2006.); sudac Općeg suda od 7. listopada 2006.

Alfred Dittrich

Rođen 1950.; studij prava na Sveučilištu Erlangen-Nürnberg (1970.-1975.); Rechtsreferendar na području u nadležnosti Višeg regionalnog suda u Nürnbergu (1975.-1978.); referent u Saveznom ministarstvu gospodarstva (1978.-1982.); referent u stalnom predstavništvu Savezne Republike Njemačke pri Europskim zajednicama (1982.); referent u Saveznom ministarstvu gospodarstva, zadužen za pitanja prava Zajednice i prava tržišnog natjecanja (1983.-1992.); voditelj odjela „Pravo Europske unije“ (1992.-2007.) u Ministarstvu pravosuđa; voditelj njemačkog izaslanstva radne skupine „Sud“ pri Vijeću; zastupnik savezne vlade u brojnim predmetima pred Sudom Europskih zajednica; sudac Općeg suda od 17. rujna 2007.

Sten Frimodt Nielsen

Rođen 1963.; diploma iz prava, Sveučilište u Kopenhagenu (1988.); službenik u Ministarstvu vanjskih poslova (1988.-1991.); predavač međunarodnog i europskog prava na Sveučilištu u Kopenhagenu (1988.-1991.); tajnik stalnog predstavništva Danske pri Ujedinjenim narodima u New Yorku (1991.-1994.); službenik u pravnoj službi Ministarstva vanjskih poslova (1994.-1995.); izvanredni profesor na Sveučilištu u Kopenhagenu (1995.); savjetnik, potom glavni savjetnik službe predsjednika vlade (1995.-1998.); ministar savjetnik stalnog predstavništva Danske pri Europskoj uniji (1998.-2001.); posebni savjetnik službe predsjednika vlade za pravna pitanja (2001.-2002.); voditelj odjela i pravni savjetnik službe predsjednika vlade (ožujak 2002.-srpanj 2004.); zamjenik državnog tajnika i pravni savjetnik službe predsjednika vlade (kolovoz 2004.-kolovoz 2007.); sudac Općeg suda od 17. rujna 2007.

Juraj Schwarcz

Rođen 1952.; doktor pravnih znanosti (Sveučilište Comenius u Bratislavi, 1979.); pravni savjetnik u trgovačkom društvu (1975.-1990.); tajnik trgovačkog registra općinskog suda u Košicama (1991.); sudac općinskog suda u Košicama (siječanj-listopad 1992.); sudac i predsjednik vijeća regionalnog suda u Košicama (studenj 1992.-2009.); sudac Vrhovnog suda Republike Slovačke, Odjel za trgovačko pravo (listopad 2004.-rujan 2005.); predsjednik vijeća za trgovačko pravo regionalnog suda u Košicama (listopad 2005.-rujan 2009.); vanjski član odjela za trgovačko i gospodarsko pravo Sveučilišta P. J. Šafárika u Košicama (1997.-2009.); vanjski član nastavnog zbora Pravosudne akademije (2005.-2009.); sudac Općeg suda od 7. listopada 2009.

Marc van der Woude

Rođen 1960.; diplomirao pravo (Sveučilište u Groningenu, 1983.); studij na Collège d'Europe (1983.-1984.); asistent na Collège d'Europe (1984.-1986.); predavač na Sveučilištu u Leidenu (1986.-1987.); izjavitelj Opće uprave za tržišno natjecanje Komisije Europskih zajednica (1987.-1989.); sudski savjetnik na Sudu Europskih zajednica (1989.-1992.); politički koordinator Opće uprave za tržišno natjecanje Komisije Europskih zajednica (1992.-1993.); član pravne službe Komisije Europskih zajednica (1993.-1995.); odvjetnik, član odvjetničke komore u Bruxellesu od 1995.; profesor na Sveučilištu Erasmus u Rotterdamu od 2000.; autor brojnih publikacija; sudac Općeg suda od 13. rujna 2010.

Dimitrios Gratsias

Rođen 1957.; diploma iz prava na Sveučilištu u Ateni (1980.), magisterij iz javnog prava na Sveučilištu Paris I Panthéon-Sorbonne (1981.); certifikat sveučilišnog centra za studije Zajednice i Europske studije (Sveučilište Paris I) (1982.); stručni suradnik u Conseil d'État (Francuska) (1985.-1992.); viši stručni suradnik u Conseil d'État (1992.-2005.); sudski savjetnik na Sudu (1994.-1996.); vanjski član grčkog Vrhovnog suda posebne nadležnosti (1998. i 1999.); pravni savjetnik u Conseil d'État (2005.); član posebnog suda za rješavanje disciplinskih pitanja koja se tiču sudaca (Francuska) (2006.); član Vrhovnog upravnosudskog vijeća (Francuska) (2008.); inspektor upravnih sudova (Francuska) (2009. i 2010.); sudac Općeg suda od 25. listopada 2010.

Andrei Popescu

Rođen 1948.; diploma iz prava na Sveučilištu u Bukureštu (1971.); poslijediplomski studij iz međunarodnog radnog prava i europskog socijalnog prava, Sveučilište u Ženevi (1973.-1974.); doktorat iz pravnih znanosti na Sveučilištu u Bukureštu (1980.); asistent pripravnika (1971.-1973.), asistent (1974.-1985.), zatim predavač radnog prava na Sveučilištu u Bukureštu (1985.-1990.); glavni istraživač na Institutu za znanstvena istraživanja u području rada i socijalne sigurnosti (1990.-1991.); zamjenik glavnog ravnatelja (1991.-1992.), zatim ravnatelj (1992.-1996.) u Ministarstvu rada i socijalne skrbi; docent (1997.), zatim profesor na Nacionalnoj školi za političke i upravne studije (2000.); državni tajnik u Ministarstvu europskih integracija (2001.-2005.); voditelj odjela u Zakonodavnom vijeću Rumunjske (1996.-2001. i 2005.-2009.); direktor i osnivač Rumunjske revije za europsko pravo; predsjednik Rumunjskog društva za europsko pravo (2009.-2010.); agent rumunjske vlade pred sudovima Europske unije (2009.-2010.); sudac Općeg suda od 26. studenoga 2010.

Mariyana Kancheva

Rođena 1958.; diploma iz prava na Sveučilištu u Sofiji (1979.-1984.); dodatni magisterij iz europskog prava na Institut d'Etudes Européennes de l'Université Libre de Bruxelles (2008.-2009.); specijalizacija iz trgovačkog prava i prava intelektualnog vlasništva; sutkinja pripravnica na Okružnom sudu u Sofiji (1985.-1986.); pravna savjetnica (1986.-1988.); odvjetnica, članica odvjetničke komore u Sofiji (1988.-1992.); glavna ravnateljica Ureda diplomatskih službi Ministarstva vanjskih poslova (1992.-1994.); obavljanje odvjetničkog zvanja u Sofiji (1994.-2011.) i Bruxellesu (2007.-2011.); arbitar u Sofiji za rješavanje trgovačkih sporova; sudjelovanje u uređivanju različitih zakonodavnih tekstova kao pravna savjetnica u bugarskom parlamentu; sutkinja Općeg suda od 19. rujna 2011.

Guido Berardis

Rođen 1950.; diploma iz prava (Sveučilište La Sapienza u Rimu, 1973.); poslijediplomski studij iz europskog prava na Collège d'Europe (Bruges, 1974.-1975.); službenik Komisije Europskih zajednica (uprava „Međunarodni odnosi“ u Općoj upravi za poljoprivredu, 1975.-1976.); član pravne službe Komisije Europskih zajednica (1976.-1991. i 1994.-1995.); predstavnik pravne službe Komisije Europskih zajednica u Luxembourg (1990.-1991.); sudski savjetnik suca G. F. Mancinija na Sudu Europskih zajednica (1991.-1994.); pravni savjetnik članova Komisije Europskih zajednica M. Montija (1995.-1997.) i F. Bolkesteina (2000.-2002.); direktor uprave „Politika javne nabave“ (2002.-2003.), uprave „Usluge, intelektualno i industrijsko vlasništvo, mediji i zaštita podataka“ (2003.-2005.) i uprave „Usluge“ (2005.-2011.) pri općoj upravi „Unutarnje tržište“ Komisije Europskih zajednica; glavni pravni savjetnik i voditelj skupine „Pravda, sloboda i sigurnost, građansko i kazneno pravo“ u pravnoj službi Europske komisije (2011.-2012.); sudac Općeg suda od 17. rujna 2012.

Eugène Buttigieg

Rođen 1961.; doktor prava na Malteškom sveučilištu; magisterij iz europskog prava (Sveučilište u Exeteru); doktorat iz prava tržišnog natjecanja (Sveučilište u Londonu); pravnik u Ministarstvu pravosuđa (1987.-1990.); glavni pravnik u Ministarstvu vanjskih poslova (1990.-1994.); član Copyright board (Odbor za autorsko pravo) (1994.-2005.); pravnik revizor u Ministarstvu pravosuđa i lokalnih zajednica (2001.-2002.); administrator u Malta Resources Authority (malteško tijelo za upravljanje resursima) (2001.-2009.); savjetnik u području europskog prava (od 1994.); pravni savjetnik u području prava tržišnog natjecanja i prava potrošača u Ministarstvu financija, gospodarstva i ulaganja (2000.-2010.); savjetnik predsjednika vlade u području prava tržišnog natjecanja i prava potrošača (2010.-2011.); savjetnik u Malta Competition and Consumer Affairs Authority (malteško tijelo za poslove tržišnog natjecanja i potrošača) (2012.); predavač (1994.-2001.), docent (2001.-2006.), a zatim izvanredni profesor (od 2007.) i predstojnik Jean Monnet katedre za europsko pravo (od 2009.) na Malteškom sveučilištu; suosnivač i potpredsjednik Maltese Association for European Law (Malteška udruga za europsko pravo); sudac Općeg suda od 8. listopada 2012.

Carl Wetter

Rođen 1949.; diploma iz ekonomije (Bachelor of Arts, 1974.) i prava (Master of Laws, 1977.) na Sveučilištu u Uppsali; referent u Ministarstvu vanjskih poslova (1977.); član švedske odvjetničke komore (od 1983.); član švedske radne skupine za pravo tržišnog natjecanja pri Međunarodnoj trgovačkoj komori (ICC); predavač prava tržišnog natjecanja (Sveučilišta u Lundu i Stockholmu); autor brojnih publikacija; sudac Općeg suda od 18. ožujka 2013.

Vesna Tomljenović

Rođena 1956. godine; diplomirala na Sveučilištu u Rijeci 1979.; na Sveučilištu u Zagrebu stekla magisterij iz pravnih znanosti 1984. i doktorat iz pravnih znanosti 1996.; asistentica (1980.-1998.), izvanredna profesorica (2003.-2009.) i profesorica (2009.-2013.) na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Rijeci; asistentica na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci (1990.-2013.); predsjednica Hrvatske udruge za poredbeno pravo (2006.-2013.); sutkinja Općeg suda od 4. srpnja 2013.

Egidijus Bieliūnas

Rođen 1950.; diploma iz prava na Sveučilištu u Vilniusu (1973.); doktorat iz pravnih znanosti (1978.); asistent, predavač i potom docent na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Vilniusu (1977.-1992.); savjetnik u pravnom odjelu parlamenta Republike Litve (1990.-1992.); savjetnik u veleposlanstvu Litve u Belgiji (1992.-1994.); savjetnik u veleposlanstvu Litve u Francuskoj (1994.-1996.); član Europske komisije za ljudska prava (1996.-1999.); sudac Vrhovnog suda Litve (1999.-2011.); docent na katedri kaznenog prava Sveučilišta u Vilniusu (2003.-2013.); predstavnik Republike Litve u Zajedničkom nadzornom tijelu Eurojusta (2004.-2011.); sudac Ustavnog suda Republike Litve (2011.-2013.); sudac Općeg suda od 16. rujna 2013.

Viktor Kreuschitz

Rođen 1952.; doktorat iz pravnih znanosti Sveučilišta u Beču (1981.); službenik u uredu saveznog kancelara – služba za ustavne poslove (1981.-1997.); pravni savjetnik u pravnoj službi Europske komisije (1997.-2013.); sudac Općeg suda od 16. rujna 2013.

Anthony Michael Collins

Rođen 1960.; diploma Trinity Collegea, Dublin (pravne znanosti) (1984.) i Honourable Society of the King's Inns, Dublin (barrister 1986. i bencher od 2013.); barrister (1986.-1990. i 1997.-2003.) i Senior Counsel (2003.-2013.) pri Irskoj odvjetničkoj komori; sudski savjetnik na Sudu Europskih zajednica (1990.-1997.); direktor Irish Centre for European Law (1997.-2000.), a i danas član njegova upravnog odbora; potpredsjednik Council of European National Youth Committees (1979.-1981.); glavni tajnik Organizacijskog ureda za europske udruge učenika (1977.-1984.); glavni tajnik Irish Union of School Students (1977.-1979.); međunarodni potpredsjednik Union of Students in Ireland (1982.-1983.); član stalnog izaslanstva Vijeća odvjetničkih komora Europe (CCBE) pri Sudu Europske unije i Sudu EFTA-e (2006.-2013.); sudac Općeg suda od 16. rujna 2013.

Ignacio Ulloa Rubio

Rođen 1967.; diploma iz prava s počastima (1985.-1990.) i doktorski studij (1990.-1993.) na Universidad Complutense, Madrid; državni odvjetnik (2000.-2003.), Girona, Španjolska; savjetnik za pravne poslove i ljudska prava u privremenoj koalicijskoj vlasti, Bagdad, Irak (2003.-2004.); sudac u građanskim stvarima u prvom stupnju i istražni sudac (2003.-2007.), zatim glavni sudac, Girona (2008.); zamjenik voditelja integrirane misije Europske unije za uspostavu vladavine prava u Iraku, EUJUST LEX pri Vijeću Europske unije (2005.-2006.); sudski savjetnik na Ustavnom sudu Španjolske (2006.-2011. i 2013.); državni tajnik za sigurnost (2012.-2013.); stručnjak u području vladavine prava i reforme sigurnosnog sektora pri Vijeću Europske unije (2005.-2011.); vanjski stručni suradnik u području temeljnih prava i kaznenog prava pri Europskoj komisiji (2011.-2013.); predavač i autor brojnih publikacija; sudac Općeg suda od 16. rujna 2013.

Stéphane Gervasoni

Rođen 1967.; diploma Institut d'études politiques de Grenoble (1988.) i École nationale d'administration (1993.); niži stručni suradnik u Conseil d'État (sudac izvjestitelj odjela za sporove, (1993.-1997.) i član socijalnog odjela (1996.-1997.)); viši stručni savjetnik u Conseil d'État (1996.-2008.); docent na Institut d'études politiques de Paris (1993.-1995.); povjerenik vlade pred posebnom pritužbenom komisijom za mirovine (1994.-1996.); pravni savjetnik Ministarstva javnih službi i grada Pariza (1995.-1997.); glavni tajnik prefektуре departmana Yonne, potprefekt okruga Auxerre (1997.-1999.); glavni tajnik prefektуре departmana Savoie, potprefekt okruga Chambéry (1999.-2001.); sudski savjetnik na Sudu Europskih zajednica (2001.-2005.); redoviti član komisije za pritužbe Organizacije Sjevernoatlantskog sporazuma (NATO) (2001.-2005.); sudac na Službeničkom sudu Europske unije (2005.-2011., predsjednik vijeća od 2008. do 2011.); conseiller d'État (zamjenik predsjednika osmog vijeća odjela za sporove, 2011.-2013.); član komisije za pritužbe Europske svemirske agencije (2011.-2013.); sudac Općeg suda od 16. rujna 2013.

Lauri Madise

Rođen 1974.; diploma iz prava (sveučilišta u Tartuu i Poitiersu); savjetnik u Ministarstvu pravosuđa (1995.-1999.); voditelj tajništva ustavnog odbora estonskog parlamenta (1999.-2000.); sudac prizivnog suda u Talinu (od 2002.); član sudbene ispitivačke komisije (od 2005.); sudjelovanje u zakonodavnim djelatnostima u području ustavnog i upravnog prava; sudac Općeg suda od 23 listopada 2013.

Emmanuel Coulon

Rođen 1968.; studij prava (Sveučilište Panthéon-Assas, Pariz); studij menadžmenta (Sveučilište Paris-Dauphine); Collège d'Europe (1992.); prijemni ispit za regionalni centar za izobrazbu za odvjetničko zvanje u Parizu; certifikat odvjetničke komore u Bruxellesu o sposobnosti za obavljanje odvjetničkog zvanja; obavljanje odvjetničkog zvanja u Bruxellesu; laureat općeg natječaja Komisije Europskih zajednica; sudski savjetnik na Prvostupanjskom sudu (kabinet predsjednika Saggia, 1996.-1998.; kabinet predsjednika Vesterdorfa, 1998.-2002.); voditelj kabineta predsjednika Prvostupanjskog suda (2003.-2005.); tajnik Općeg suda od 6. listopada 2005.

2. Promjene u sastavu Općeg suda u 2014.

U 2014. nije bilo promjena u sastavu Općeg suda.

3. Protokolarni red

Od 1. siječnja 2014. do 31. prosinca 2014.

M. JAEGER, predsjednik Općeg suda
H. KANNINEN, potpredsjednik
M. E. MARTINS RIBEIRO, predsjednica vijeća
S. PAPASAVVAS, predsjednik vijeća
M. PREK, predsjednik vijeća
A. DITTRICH, predsjednik vijeća
S. FRIMODT NIELSEN, predsjednik vijeća
M. VAN DER WOUDE, predsjednik vijeća
D. GRATSIAS, predsjednik vijeća
G. BERARDIS, predsjednik vijeća
N. J. FORWOOD, sudac
F. DEHOUSSE, sudac
O. CZÚCZ, sudac
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, sutkinja
I. PELIKÁNOVÁ, sutkinja
I. LABUCKA, sutkinja
J. SCHWARCZ, sudac
A. POPESCU, sudac
M. KANCHEVA, sutkinja
E. BUTTIGIEG, sudac
C. WETTER, sudac
V. TOMLJENović, sutkinja
E. BIELIŪNAS, sudac
V. KREUSCHITZ, sudac
A. COLLINS, sudac
I. ULLOA RUBIO, sudac
S. GERVASONI, sudac
L. MADISE, sudac

E. COULON, tajnik

4. Nekadašnji članovi Općeg suda

David Alexander Ogilvy Edward (1989.-1992.)
Christos Yeraris (1989.-1992.)
José Luís Da Cruz Vilaça (1989.-1995.), predsjednik (1989.-1995.)
Jacques Biancarelli (1989.-1995.)
Donal Patrick Michael Barrington (1989.-1996.)
Romain Alphonse Schintgen (1989.-1996.)
Heinrich Kirschner (1989.-1997.)
Antonio Saggio (1989.-1998.), predsjednik (1995.-1998.)
Cornelis Paulus Briët (1989.-1998.)
Koen Lenaerts (1989.-2003.)
Bo Vesterdorf (1989.-2007.), predsjednik (1998.-2007.)
Rafael García-Valdecasas y Fernández (1989.-2007.)
Andreas Kalođeropoulos (1992.-1998.)
Christopher William Bellamy (1992.-1999.)
André Potocki (1995.-2001.)
Rui Manuel Gens de Moura Ramos (1995.-2003.)
Pernilla Lindh (1995.-2006.)
Virpi Tiili (1995.-2009.)
Josef Azizi (1995.-2013.)
John D. Cooke (1996.-2008.)
Jörg Pirrung (1997.-2007.)
Paolo Mengozzi (1998.-2006.)
Arjen W. H. Meij (1998.-2010.)
Mihalis Vilaras (1998.-2010.)
Hubert Legal (2001.-2007.)
Verica Trstenjak (2004.-2006.)
Daniel Šváby (2004.-2009.)
Ena Cremona (2004.-2012.)
Vilenas Vadapalas (2004.-2013.)
Küllike Jürimäe (2004.-2013.)
Enzo Moavero Milanesi (2006.-2011.)
Nils Wahl (2006.-2012.)
Teodor Tchișev (2007.-2010.)
Valeriu M. Ciucă (2007.-2010.)
Santiago Soldevila Frago (2007.-2013.)
Laurent Truchot (2007.-2013.)
Kevin O'Higgins (2008.-2013.)

Predsjednici

José Luís Da Cruz Vilaça (1989.-1995.)

Antonio Saggio (1995.-1998.)

Bo Vesterdorf (1998.-2007.)

Tajnik

Hans Jung (1989.-2005.)

C – Sudska statistika Općeg suda

Opća aktivnost Općeg suda

1. Novi, zaključeni i neriješeni predmeti (2010.-2014.)

Novi predmeti

2. Vrste postupaka (2010.-2014.)
3. Vrsta pravnog sredstva (2010.-2014.)
4. Predmet pravnog sredstva (2010.-2014.)

Zaključeni predmeti

5. Vrste postupaka (2010.-2014.)
6. Predmet pravnog sredstva (2014.)
7. Predmet pravnog sredstva (2010.-2014.) (presude i rješenja)
8. Sastav suda (2010.-2014.)
9. Trajanje postupaka u mjesecima (2010.-2014.) (presude i rješenja)

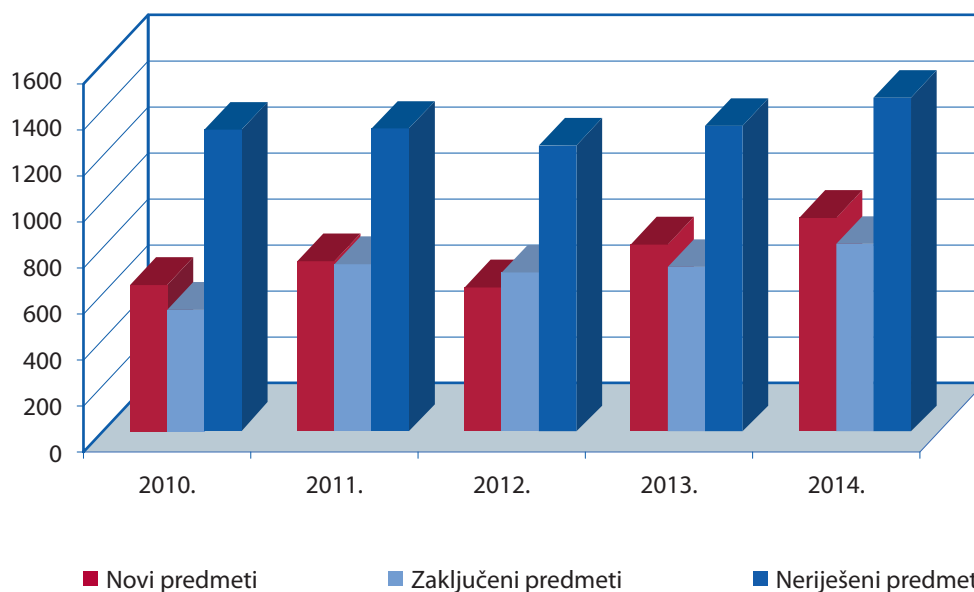
Neriješeni predmeti na dan 31. prosinca

10. Vrste postupaka (2010.-2014.)
11. Predmet pravnog sredstva (2010.-2014.)
12. Sastav suda (2010.-2014.)

Razno

13. Postupci privremene pravne zaštite (2010.-2014.)
14. Ubrzani postupci (2010.-2014.)
15. Odluke Općeg suda protiv kojih je Sudu podnesena žalba (1990.-2014.)
16. Raspodjela žalbi podnesenih sudu prema vrsti postupka (2010.-2014.)
17. Ishodi žalbenih postupaka pred Sudom (2014.) (presude i rješenja)
18. Ishodi žalbenih postupaka pred Sudom (2010.-2014.) (presude i rješenja)
19. Opći trend (1989.-2014.) (novi, zaključeni i neriješeni predmeti)

1. Opća aktivnost Općeg suda – Novi, zaključeni i neriješeni predmeti (2010.-2014.)^{1, 2}

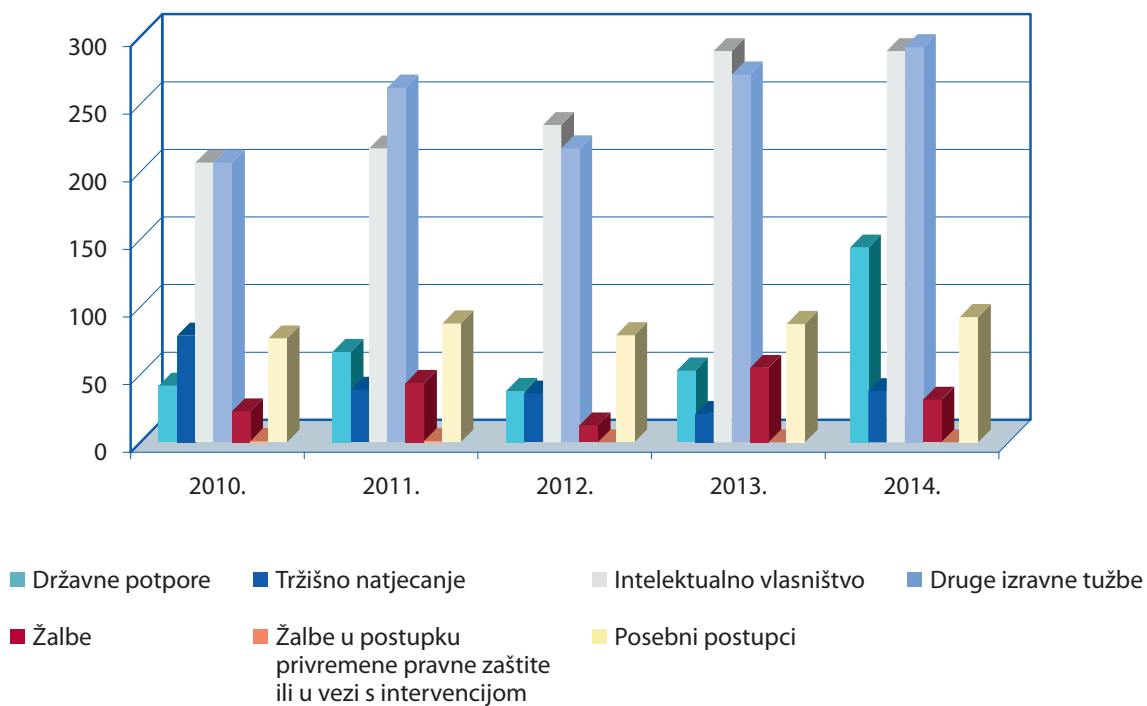
	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Novi predmeti	636	722	617	790	912
Zaključeni predmeti	527	714	688	702	814
Neriješeni predmeti	1300	1308	1237	1325	1423

¹ Osim ako nije drukčije naznačeno, ova tablica i tablice na sljedećim stranicama uzimaju u obzir posebne postupke.

„Posebnim postupcima“ smatraju se: prigovor protiv presude (članak 41. Statuta Suda; članak 122. Poslovnika Općeg suda); prigovor trećeg (članak 42. Statuta Suda; članak 123. Poslovnika Općeg suda); ponavljanje postupka (članak 44. Statuta Suda; članak 125. Poslovnika Općeg suda); tumačenje presude (članak 43. Statuta Suda; članak 129. Poslovnika Općeg suda); određivanje troškova (članak 92. Poslovnika Općeg suda); besplatna pravna pomoć (članak 96. Poslovnika Općeg suda) i ispravak presude (članak 84. Poslovnika Općeg suda).

² Osim ako nije drukčije naznačeno, ova tablica i tablice na sljedećim stranicama ne uzimaju u obzir postupke privremene pravne zaštite.

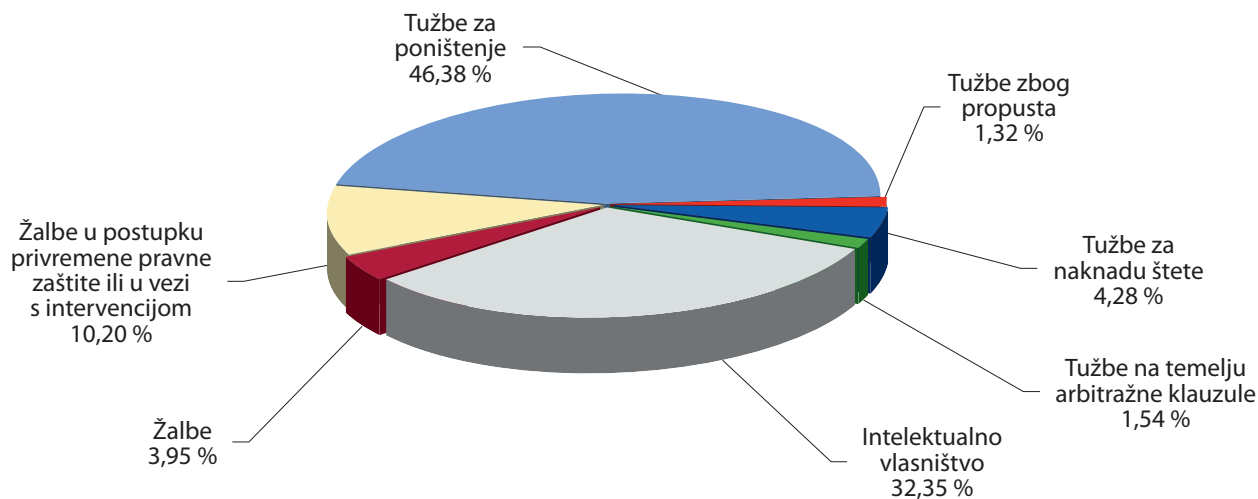
2. Novi predmeti – Vrste postupaka (2010.-2014.)

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Državne potpore	42	67	36	54	148
Tržišno natjecanje	79	39	34	23	41
Intelektualno vlasništvo	207	219	238	293	295
Druge izravne tužbe	207	264	220	275	299
Žalbe	23	44	10	57	36
Žalbe u postupku privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom	1	1	1		
Posebni postupci	77	88	78	88	93
Ukupno	636	722	617	790	912

3. Novi predmeti – Vrste pravnog sredstva (2010.-2014.)

Podjela u 2014.

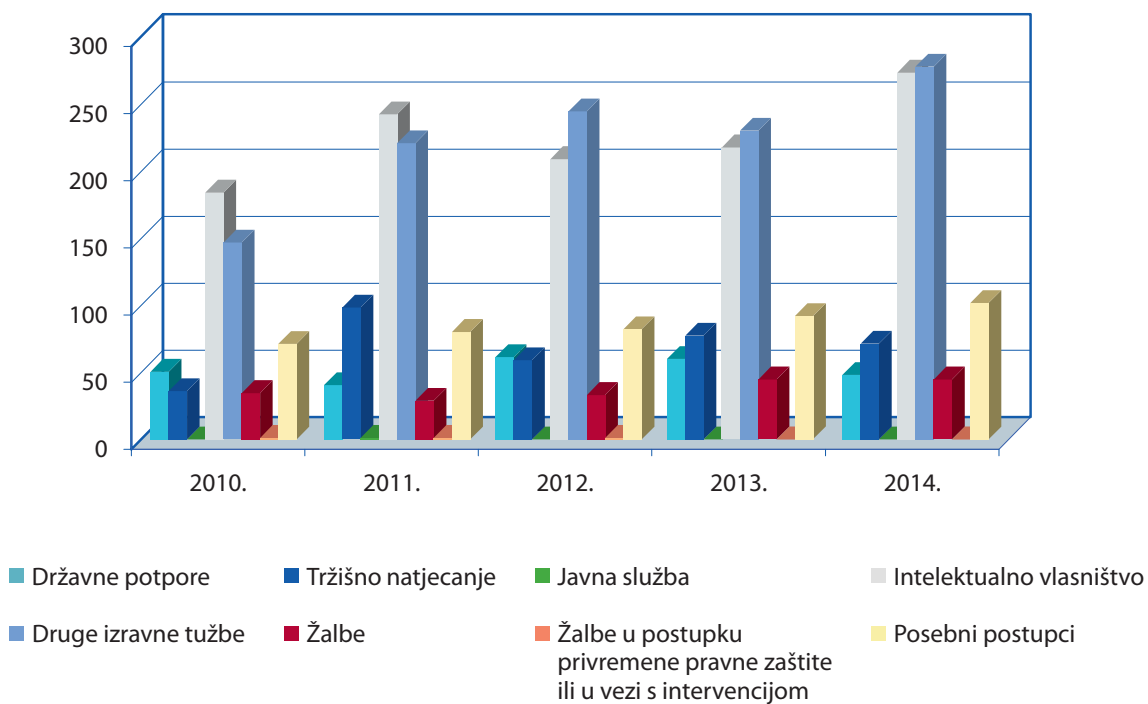

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Tužbe za poništenje	304	341	257	319	423
Tužbe zbog propusta	7	8	8	12	12
Tužbe za naknadu štete	8	16	17	15	39
Tužbe na temelju arbitražne klauzule	9	5	8	6	14
Intelektualno vlasništvo	207	219	238	293	295
Žalbe	23	44	10	57	36
Žalbe u postupku privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom	1	1	1		
Posebni postupci	77	88	78	88	93
Ukupno	636	722	617	790	912

4. Novi predmeti – Predmet pravnog sredstva (2010.-2014.)

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Arbitražna klauzula	9	5	8	6	14
Carinska unija i zajednička carinska tarifa	4	10	6	1	7
Državljanstvo Unije					1
Državne potpore	42	67	36	54	148
Ekonomska i monetarna politika	4	4	3	15	4
Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija	24	3	4	3	3
Energija		1		1	3
Financijske odredbe (proračun, financijski okvir, vlastita sredstva, borba protiv prijevара)			1		5
Industrijska politika					2
Intelektualno i industrijsko vlasništvo	207	219	238	294	295
Istraživanje, tehnološki razvoj i svemir	3	4	3	5	2
Javna nabava	15	18	23	15	17
Javno zdravlje	4	2	12	5	11
Kultura				1	
Mjere ograničavanja (vanjsko djelovanje)	21	93	59	41	68
Obrazovanje, strukovno osposobljavanje, mladež i sport		2	1	2	
Okoliš	15	6	3	11	10
Oporezivanje	1	1	1	1	1
Područje slobode, sigurnosti i pravde		1		6	1
Poljoprivreda	24	22	11	27	15
Pravo društava					1
Pravo institucija	17	44	41	44	67
Približavanje zakonodavstva				13	
Pridruživanje prekomorskih zemalja i područja				1	
Pristup dokumentima	19	21	18	20	17
Pristupanje novih država				1	
Promet	1	1		5	1
Registracija, evaluacija, autorizacija i ograničavanje kemikalija (Uredba REACH)	8	3	2	12	3
Sloboda poslovnog nastana					1
Slobodno kretanje osoba	1				
Slobodno kretanje robe				1	
Slobodno pružanje usluga	1		1		1
Socijalna politika	4	5	1		
Socijalna sigurnost radnika migranata				1	
Transeuropske mreže				3	
Trgovinska politika	9	11	20	23	31
Tržišno natjecanje	79	39	34	23	41
Turizam				2	
Vanjsko djelovanje Europske unije	1	2	1		3
Zajednička ribarstvena politika	19	3		3	3
Zajednička vanjska i sigurnosna politika	1			2	
Zapošljavanje				2	
Zaštita potrošača				1	1
Ukupno Ugovor o EZ-u/FEU-u	533	587	527	645	777
Ukupno Ugovor o EZAE-u	1				
Posebni postupci	77	88	78	88	93
Pravilnik o osoblju za dužnosnike	25	47	12	57	42
SVEUKUPNO	636	722	617	790	912

5. Zaključeni predmeti – Vrste postupaka (2010.-2014.)

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Državne potpore	50	41	63	60	51
Tržišno natjecanje	38	100	61	75	72
Javna služba		1			
Intelektualno vlasništvo	180	240	210	217	275
Druge izravne tužbe	149	222	240	226	279
Žalbe	37	29	32	39	42
Žalbe u postupku privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom	1	1	1		
Posebni postupci	72	80	81	85	95
Ukupno	527	714	688	702	814

6. Zaključeni predmeti – Predmet pravnog sredstva (2014.)

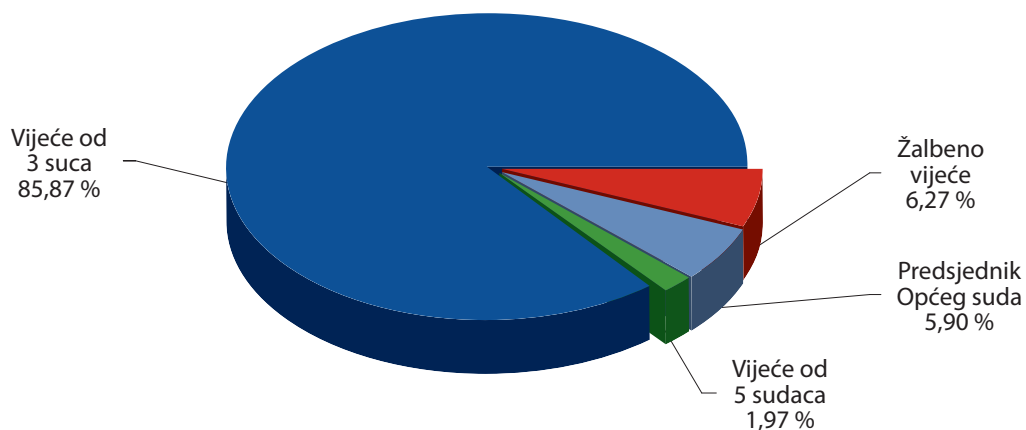
	Presude	Rješenja	Ukupno
Arbitražna klauzula	5	5	10
Carinska unija i zajednička carinska tarifa		6	6
Državljanstvo Unije		1	1
Državne potpore	30	21	51
Ekonomska i monetarna politika		13	13
Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija	1		1
Energija		3	3
Intelektualno i industrijsko vlasništvo	207	68	275
Istraživanje, tehnološki razvoj i svemir		1	1
Javna nabava	16	2	18
Javno zdravlje	4	6	10
Mjere ograničavanja (vanjsko djelovanje)	38	30	68
Obrazovanje, strukovno osposobljavanje, mladež i sport	2		2
Okoliš	5	5	10
Oporezivanje		2	2
Područje slobode, sigurnosti i pravde		1	1
Poljoprivreda	8	7	15
Pravo institucija	6	27	33
Približavanje zakonodavstva		13	13
Pridruživanje prekomorskih zemalja i područja		1	1
Pristup dokumentima	8	15	23
Promet	1	2	3
Registracija, evaluacija, autorizacija i ograničavanje kemikalija (Uredba REACH)	1	2	3
Slobodno pružanje usluga		1	1
Transeuropske mreže		1	1
Trgovinska politika	8	10	18
Tržišno natjecanje	54	18	72
Turizam	1		1
Zajednička ribarstvena politika	12	3	15
Zajednička vanjska i sigurnosna politika		2	2
Ukupno Ugovor o EZ-u/FEU-u	407	266	673
Posebni postupci		95	95
Pravilnik o osoblju za dužnosnike	21	25	46
SVEUKUPNO	428	386	814

7. Zaključeni predmeti – Predmet pravnog sredstva (2010.-2014.) (presude i rješenja)

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Arbitražna klauzula	12	6	11	8	10
Carinska unija i zajednička carinska tarifa	4	1	6	9	6
Državljanstvo Unije					1
Državne potpore	50	41	63	59	51
Ekonomska i monetarna politika	2	3	2	1	13
Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija	2	9	12	14	1
Energija	2			1	3
Financijske odredbe (proračun, financijski okvir, vlastita sredstva, borba protiv prijevara)			2		
Intelektualno i industrijsko vlasništvo	180	240	210	218	275
Istraživanje, tehnološki razvoj i svemir	3	5	3	4	1
Javna nabava	16	15	24	21	18
Javno zdravlje	2	3	2	4	10
Mjere ograničavanja (vanjsko djelovanje)	10	32	42	40	68
Obrazovanje, strukovno osposobljavanje, mladež i sport	1	1	1	1	2
Okoliš	6	22	8	6	10
Oporezivanje	1		2		2
Područje slobode, sigurnosti i pravde			2	7	1
Poljoprivreda	16	26	32	16	15
Pravo društava	1				
Pravo institucija	26	36	41	35	33
Približavanje zakonodavstva					13
Pridruživanje prekomorskih zemalja i područja					1
Pristup dokumentima	21	23	21	19	23
Promet	2	1	1		3
Registracija, evaluacija, autorizacija i ograničavanje kemikalija (Uredba REACH)		4	1	6	3
Slobodno kretanje osoba		2	1		
Slobodno kretanje robe				1	
Slobodno pružanje usluga	2	3	2		1
Socijalna politika	6	5	1	4	
Socijalna sigurnost radnika migranata				1	
Transeuropske mreže					1
Trgovinska politika	8	10	14	19	18
Tržišno natjecanje	38	100	61	75	72
Turizam				1	1
Vanjsko djelovanje Europske unije	4	5		2	
Zajednička ribarstvena politika		5	9	2	15
Zajednička vanjska i sigurnosna politika					2
Zapošljavanje				2	
Zaštita potrošača	2	1			
Ukupno Ugovor o EZ-u/FEU-u	417	599	574	576	673
Ukupno Ugovor o EZUČ-u				1	
Ukupno Ugovor o EZAE-u		1			
Posebni postupci	72	80	81	85	95
Pravilnik o osoblju za dužnosnike	38	34	33	40	46
SVEUKUPNO	527	714	688	702	814

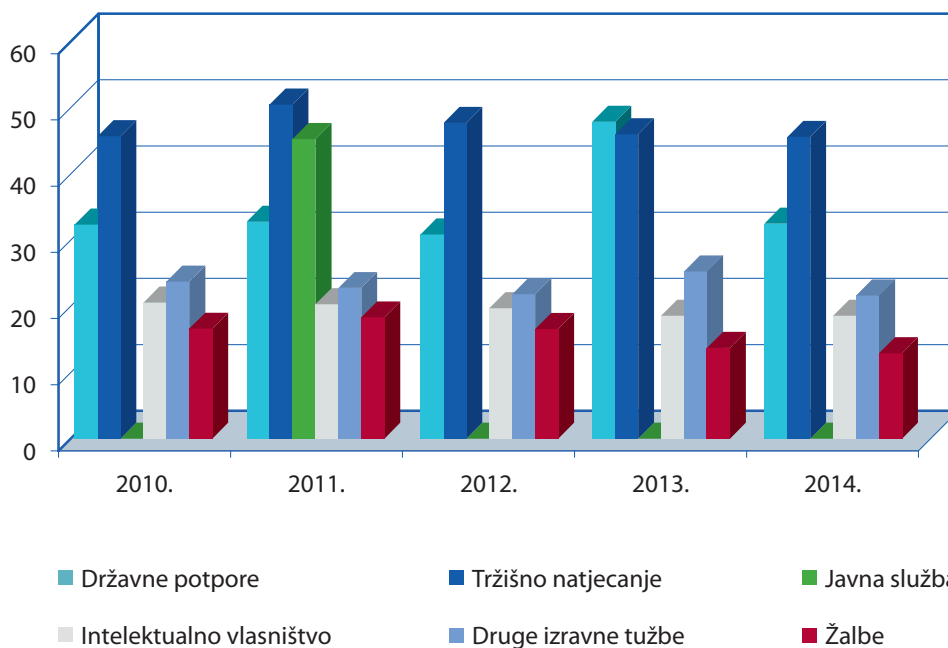
8. Zaključeni predmeti – Sastav suda (2010.-2014.)

Podjela u 2014.

	2010.			2011.			2012.			2013.			2014.		
	Presude	Rješenja	Ukupno	Presude	Rješenja	Ukupno	Presude	Rješenja	Ukupno	Presude	Rješenja	Ukupno	Presude	Rješenja	Ukupno
Veliko vijeće		2	2												
Žalbeno vijeće	22	15	37	15	14	29	17	20	37	13	45	58	21	30	51
Predsjednik Općeg suda		54	54		56	56		50	50		40	40		48	48
Vijeće od 5 sudaca	8		8	19	6	25	9		9	7	1	8	9	7	16
Vijeće od 3 suca	255	168	423	359	245	604	328	264	592	378	218	596	398	301	699
Sudac pojedinac	3		3												
Ukupno	288	239	527	393	321	714	354	334	688	398	304	702	428	386	814

9. Zaključeni predmeti – Trajanje postupaka u mjesecima (2010.-2014.)¹ (presude i rješenja)

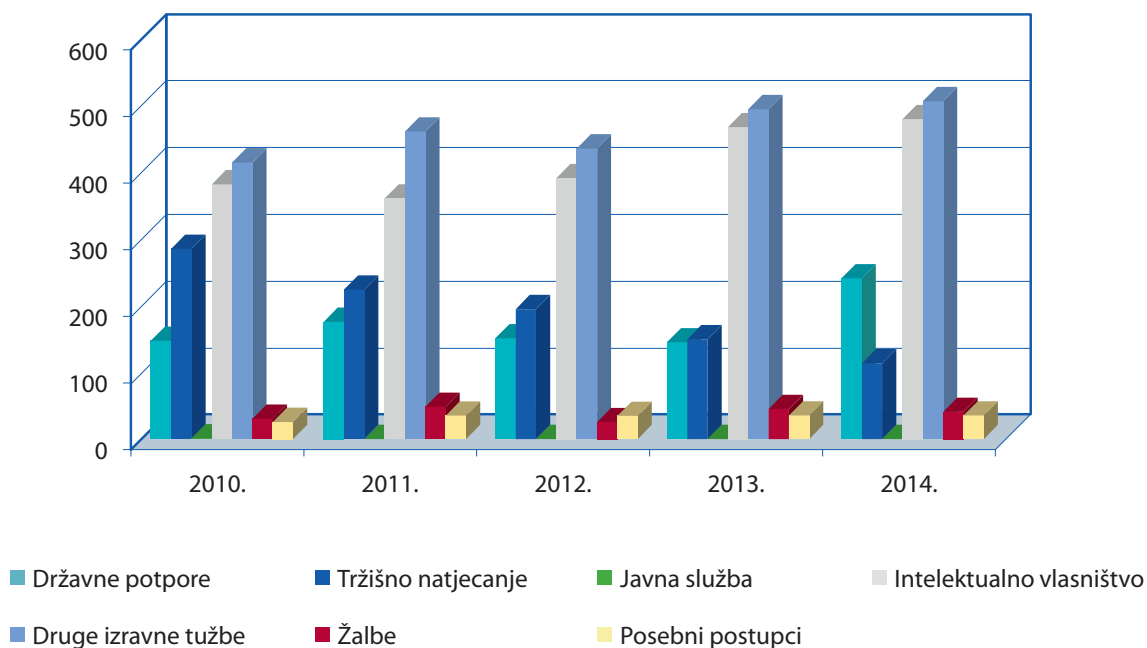

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Državne potpore	32,4	32,8	31,5	48,1	32,5
Tržišno natjecanje	45,7	50,5	48,4	46,4	45,8
Javna služba		45,3			
Intelektualno vlasništvo	20,6	20,3	20,3	18,7	18,7
Druge izravne tužbe	23,7	22,8	22,2	24,9	22,1
Žalbe	16,6	18,3	16,8	13,9	12,8

¹ Pri izračunavanju prosječnog trajanja postupaka ne uzimaju se u obzir: predmeti u kojima je odlučeno međupresudom; posebni postupci; žalbe u postupcima privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom.

Trajanje je izraženo u mjesecima i desetinama mjeseca.

10. Neriješeni predmeti na dan 31. prosinca – Vrste postupaka (2010.-2014.)

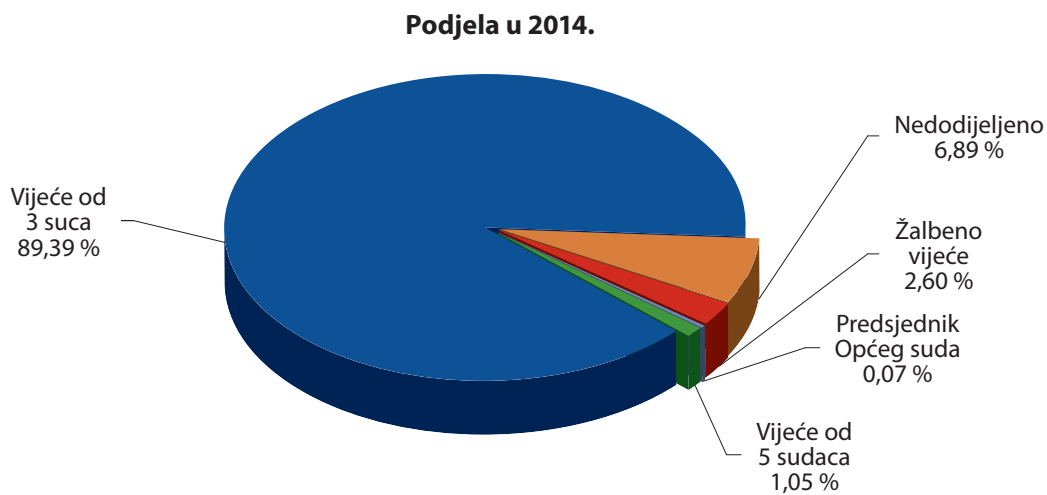

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Državne potpore	153	179	152	146	243
Tržišno natjecanje	288	227	200	148	117
Javna služba	1				
Intelektualno vlasništvo	382	361	389	465	485
Druge izravne tužbe	416	458	438	487	507
Žalbe	32	47	25	43	37
Posebni postupci	28	36	33	36	34
Ukupno	1300	1308	1237	1325	1423

11. *Neriješeni predmeti na dan 31. prosinca – Predmet pravnog sredstva (2010.-2014.)*

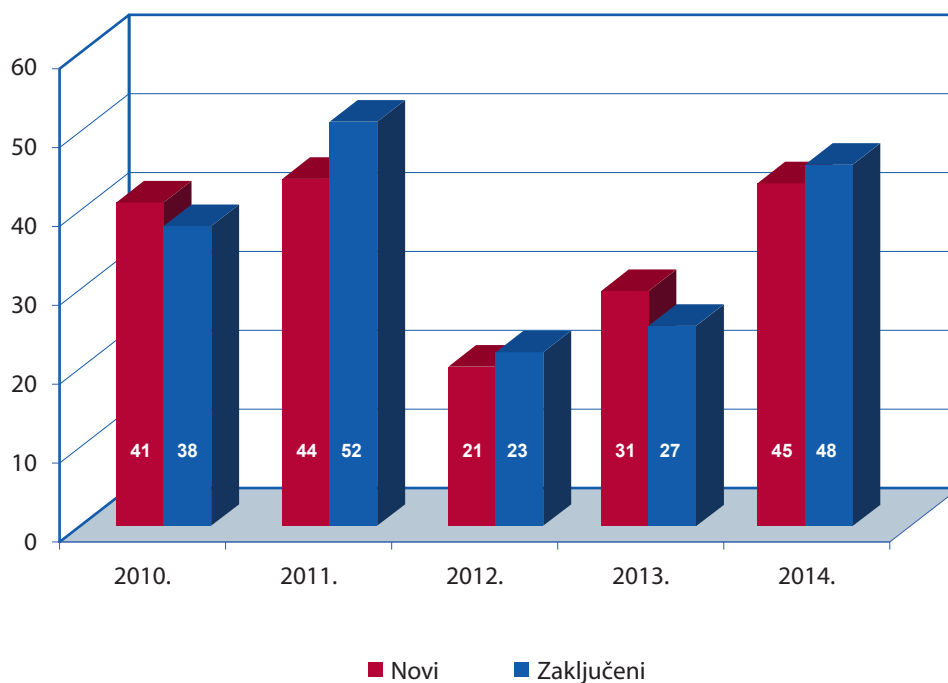
	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Arbitražna klauzula	19	18	15	13	17
Carinska unija i zajednička carinska tarifa	6	15	15	7	8
Državne potpore	152	178	151	146	243
Ekonomska i monetarna politika	2	3	4	18	9
Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija	38	32	24	13	15
Energija		1	1	1	1
Financijske odredbe (proračun, financijski okvir, vlastita sredstva, borba protiv prijevara)	2	2	1	1	6
Industrijska politika					2
Intelektualno i industrijsko vlasništvo	382	361	389	465	485
Istraživanje, tehnološki razvoj i svemir	8	7	7	8	9
Javna nabava	40	43	42	36	35
Javno zdravlje	6	5	15	16	17
Kultura				1	1
Mjere ograničavanja (vanjsko djelovanje)	28	89	106	107	107
Obrazovanje, strukovno osposobljavanje, mladež i sport		1	1	2	
Okoliš	34	18	13	18	18
Oporezivanje		1		1	
Područje slobode, sigurnosti i pravde	2	3	1		
Poljoprivreda	65	61	40	51	51
Pravo društava					1
Pravo institucija	33	41	41	50	84
Približavanje zakonodavstva				13	
Pridruživanje prekomorskih zemalja i područja				1	
Pristup dokumentima	42	40	37	38	32
Pristupanje novih država				1	1
Promet	1	1		5	3
Registracija, evaluacija, autorizacija i ograničavanje kemikalija (Uredba REACH)	8	7	8	14	14
Sloboda poslovnog nastana					1
Slobodno kretanje osoba	3	1			
Slobodno pružanje usluga	4	1			
Socijalna politika	4	4	4		
Transeuropske mreže				3	2
Trgovinska politika	34	35	41	45	58
Tržišno natjecanje	288	227	200	148	117
Turizam				1	
Vanjsko djelovanje Europske unije	5	2	3	1	4
Zajednička ribarstvena politika	27	25	16	17	5
Zajednička vanjska i sigurnosna politika	1	1	1	3	1
Zaštita potrošača	1			1	2
Ukupno Ugovor o EZ-u/FEU-u	1235	1223	1176	1245	1349
Ukupno Ugovor o EZUČ-u	1	1	1		
Ukupno Ugovor o EZAE-u	1				
Posebni postupci	28	36	33	36	34
Pravilnik o osoblju za dužnosnike	35	48	27	44	40
SVEUKUPNO	1300	1308	1237	1325	1423

12. *Neriješeni predmeti na dan 31. prosinca – Sastav suda (2010.-2014.)*

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Žalbeno vijeće	32	51	38	51	37
Predsjednik Općeg suda	3	3	3	1	1
Vijeće od 5 sudaca	58	16	10	12	15
Vijeće od 3 suca	1132	1134	1123	1146	1272
Nedodijeljeno	75	104	63	115	98
Ukupno	1300	1308	1237	1325	1423

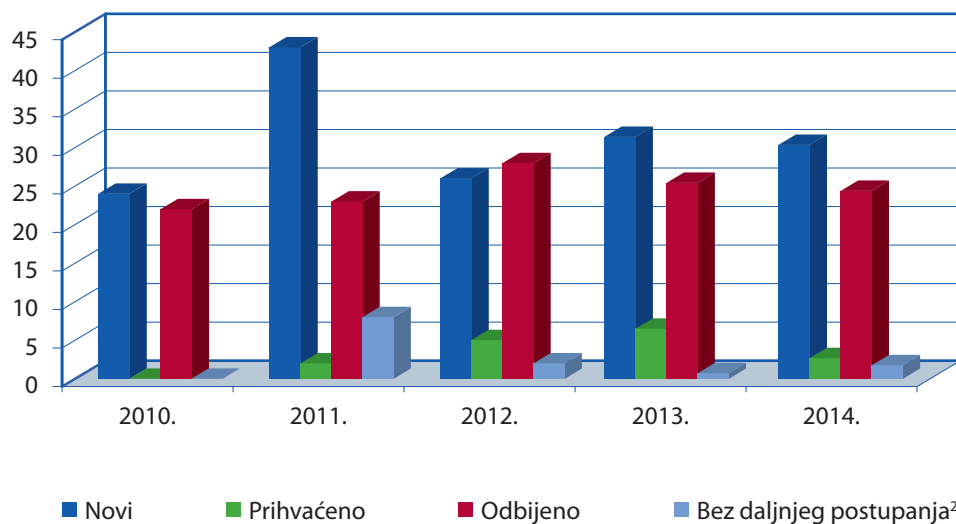
13. Razno – Postupci privremene pravne zaštite (2010.-2014.)

Podjela u 2014.

	Novi postupci privremene pravne zaštite	Zaključeni postupci privremene pravne zaštite	Ishod postupka		
			Prihvaćeno	Brisanje predmeta/Obustava postupka	Odbijeno
Arbitražna klauzula	1	1			1
Državne potpore	29	27	1	2	24
Istraživanje, tehnološki razvoj i svemir	1	1			1
Javna nabava	5	4	1		3
Javno zdravlje	1	1			1
Mjere ograničavanja (vanjsko djelovanje)	2	2			2
Okoliš		1			1
Poljoprivreda		1	1		
Pravo institucija	3	4		2	2
Pridruživanje prekomorskih zemalja i područja		1			1
Pristup dokumentima	1	3	1	2	
Trgovinska politika	2	2			2
Ukupno	45	48	4	6	38

14. Razno – Ubrzani postupci (2010.-2014.)¹

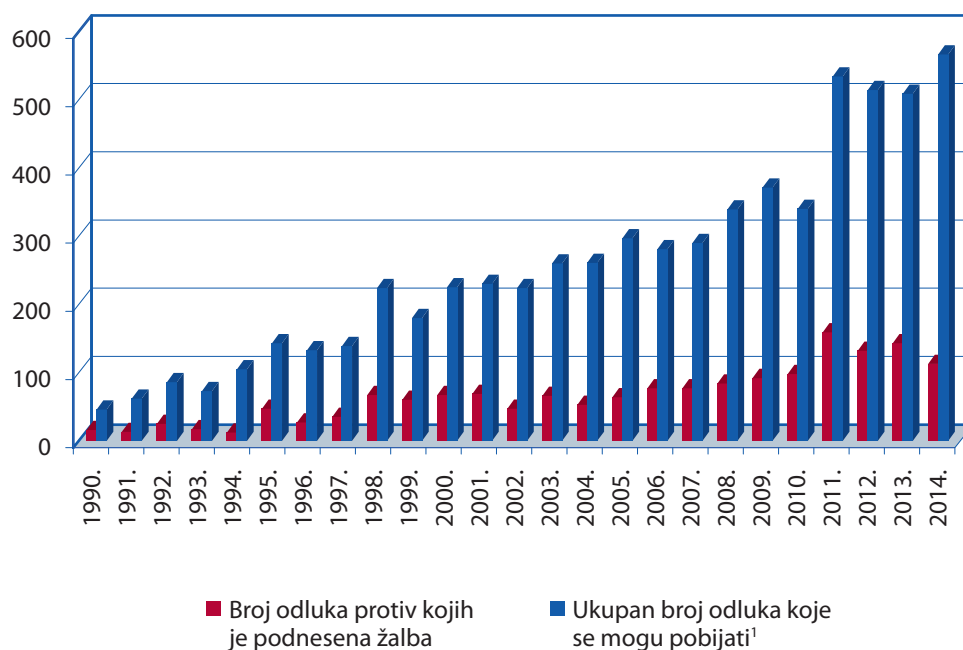

	2010.				2011.				2012.				2013.				2014.			
	Novi	Ishod postupka			Novi	Ishod postupka			Novi	Ishod postupka			Novi	Ishod postupka			Novi	Ishod postupka		
		Prihvaćeno	Odbijeno	Bez daljnjeg postupanja²		Prihvaćeno	Odbijeno	Bez daljnjeg postupanja²		Prihvaćeno	Odbijeno	Bez daljnjeg postupanja²		Prihvaćeno	Odbijeno	Bez daljnjeg postupanja²		Prihvaćeno	Odbijeno	Bez daljnjeg postupanja²
Carinska unija i zajednička carinska tarifa									1	1										
Državne potpore	7	5				2			2		2						13	2	10	
Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija	1	1							1	1										
Energija													1	1						
Javna nabava	2	2											2	1			1		2	
Javno zdravlje									5	1	3		1	2			3	1	1	1
Mjere ograničavanja (vanjsko djelovanje)	10	10			30	2	12	7	10	4	16		4	4			9		9	
Okoliš					2	2							5	5			1			
Poljoprivreda													1	1						
Pravo institucija					1		1	1	1	1							1			1
Pristup dokumentima					2	1			1	2			1	1			2		2	
Socijalna politika					1		1													
Trgovinska politika					3	2			3	2			15	2	14	1				
Tržišno natjecanje	3	3			4	4			2	2			2	2			1		1	
Vanjsko djelovanje Europske unije	1	1																		
Ukupno	24	22			43	2	23	9	26	5	28	2	32	7	26	1	31	3	25	2

¹ Ubrzano postupanje u predmetu pred Općim sudom moguće je na temelju članka 76.a Poslovnika. Ta se odredba primjenjuje od 1. veljače 2001.

² U kategoriju „bez daljnjeg postupanja“ pripadaju sljedeći slučajevi: povlačenje zahtjeva, odustanak te predmeti u kojima je odlučeno rješenjem i prije donošenja odluke o zahtjevu za ubrzani postupak.

15. Razno – Odluke Općeg suda protiv kojih je Sudu podnesena žalba (1990.-2014.)

	Broj odluka protiv kojih je podnesena žalba	Ukupan broj odluka koje se mogu pobijati ¹	Postotak odluka protiv kojih je podnesena žalba
1990.	16	46	35 %
1991.	13	62	21 %
1992.	25	86	29 %
1993.	17	73	23 %
1994.	12	105	11 %
1995.	47	143	33 %
1996.	27	133	20 %
1997.	35	139	25 %
1998.	67	224	30 %
1999.	60	180	33 %
2000.	67	225	30 %
2001.	69	230	30 %
2002.	47	225	21 %
2003.	66	260	25 %
2004.	53	261	20 %
2005.	64	297	22 %
2006.	77	281	27 %
2007.	78	290	27 %
2008.	84	339	25 %
2009.	92	371	25 %
2010.	98	338	29 %
2011.	158	533	30 %
2012.	132	514	26 %
2013.	144	510	28 %
2014.	110	561	20 %

¹ Ukupan broj odluka koje se mogu pobijati – presude, rješenja u postupku privremene pravne zaštite i rješenja o odbijanju intervencije te sva rješenja kojima se završava postupak, osim onih o brisanju i ustupanju predmeta – kojima je istekao rok za žalbu ili protiv kojih je žalba podnesena.

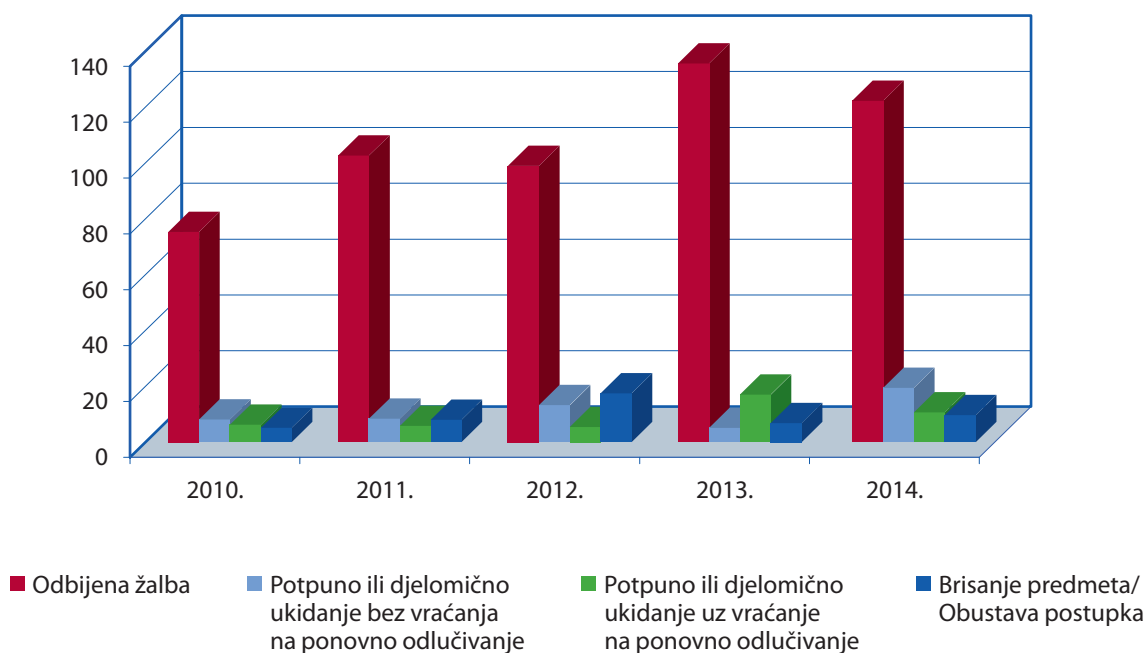
16. Razno – Podjela žalbi podnesenih Sudu prema vrsti postupka (2010.-2014.)

	2010.			2011.			2012.			2013.			2014.		
	Odluke protiv kojih je podnesena žalba	Odluke koje se mogu pobijati	Žalbe u %	Odluke protiv kojih je podnesena žalba	Odluke koje se mogu pobijati	Žalbe u %	Odluke protiv kojih je podnesena žalba	Odluke koje se mogu pobijati	Žalbe u %	Odluke protiv kojih je podnesena žalba	Odluke koje se mogu pobijati	Žalbe u %	Odluke protiv kojih je podnesena žalba	Odluke koje se mogu pobijati	Žalbe u %
Državne potpore	17	34	50 %	10	37	27 %	18	52	35 %	16	52	31 %	15	77	19 %
Tržišno natjecanje	15	33	45 %	49	90	54 %	24	60	40 %	28	73	38 %	15	44	34 %
Javna služba				1	1	100 %									
Intelektualno vlasništvo	32	140	23 %	39	201	19 %	41	190	22 %	38	183	21 %	33	209	16 %
Druge izravne tuzbe	34	131	26 %	59	204	29 %	47	208	23 %	62	202	31 %	47	231	20 %
Žalbe								2	0 %						
Posebni postupci							2	2	100 %						
Ukupno	98	338	29 %	158	533	30 %	132	514	26 %	144	510	28 %	110	561	20 %

17. Razno – Ishodi žalbenih postupaka pred Sudom (2014.) (presude i rješenja)

	Odbijena žalba	Potpuno ili djelomično ukidanje bez vraćanja na ponovno odlučivanje	Potpuno ili djelomično ukidanje uz vraćanje na ponovno odlučivanje	Brisanje predmeta/Obustava postupka	Ukupno
Državne potpore	30		2		32
Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija	2	5			7
Intelektualno i industrijsko vlasništvo	40	2	5	5	52
Javna nabava	1				1
Javno zdravlje	1				1
Načela prava Unije	1				1
Obrazovanje, strukovno osposobljavanje, mladež i sport	1				1
Područje slobode, sigurnosti i pravde	1				1
Poljoprivreda	8				8
Pravilnik o osoblju za dužnosnike	1				1
Pravo institucija	5	1			6
Pristup dokumentima	2	2		2	6
Registracija, evaluacija, autorizacija i ograničavanje kemikalija (Uredba REACH)	5				5
Socijalna politika	3				3
Trgovinska politika	3			2	5
Tržišno natjecanje	13	8	3		24
Zajednička ribarstvena politika	3				3
Zajednička vanjska i sigurnosna politika	1				1
Ukupno	121	18	10	9	158

18. Razno – Ishodi žalbenih postupaka pred Sudom (2010.-2014.) (presude i rješenja)

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Odbijena žalba	73	101	98	134	121
Potpuno ili djelomično ukidanje bez vraćanja na ponovno odlučivanje	6	9	12	5	18
Potpuno ili djelomično ukidanje uz vraćanje na ponovno odlučivanje	5	6	4	15	10
Brisanje predmeta/Obustava postupka	4	8	15	6	9
Ukupno	88	124	129	160	158

19. Razno – Opći trend (1989.-2014.)

Novi, zaključeni i neriješeni predmeti

	Novi predmeti ¹	Zaključeni predmeti ²	Neriješeni predmeti na dan 31. prosinca
1989.	169	1	168
1990.	59	82	145
1991.	95	67	173
1992.	123	125	171
1993.	596	106	661
1994.	409	442	628
1995.	253	265	616
1996.	229	186	659
1997.	644	186	1117
1998.	238	348	1007
1999.	384	659	732
2000.	398	343	787
2001.	345	340	792
2002.	411	331	872
2003.	466	339	999
2004.	536	361	1174
2005.	469	610	1033
2006.	432	436	1029
2007.	522	397	1154
2008.	629	605	1178
2009.	568	555	1191
2010.	636	527	1300
2011.	722	714	1308
2012.	617	688	1237
2013.	790	702	1325
2014.	912	814	1423
Ukupno	11.652	10.229	

¹ 1989.: Sud je 153 predmeta ustupio na odlučivanje novoosnovanom Općem sudu.

1993.: Sud je 451 predmet ustupio na odlučivanje Općem sudu uslijed prvog proširenja njegovih nadležnosti.

1994.: Sud je 14 predmeta ustupio na odlučivanje Općem sudu uslijed drugog proširenja njegovih nadležnosti.

2004.-2005.: Sud je 25 predmeta ustupio na odlučivanje Općem sudu uslijed trećeg proširenja njegovih nadležnosti.

² 2005.-2006.: Opći sud ustupio je 118 predmeta na odlučivanje novoosnovanom Službeničkom sudu.

Poglavlje III.

Službenički sud

A – Aktivnost Službeničkog suda u 2014.

Sean Van Raepenbusch, predsjednik

1. Sudska statistika Službeničkog suda za 2014. godinu otkriva da se broj novih predmeta (157), čini se, stabilizirao u odnosu na statistiku za 2011. (159) i 2013. godinu (160), unatoč tome što su zabilježeni prvi predmeti na koje se primjenjuje izmijenjeni Pravilnik o osoblju za dužnosnike Europske unije (u daljnjem tekstu: Pravilnik o osoblju), koji je na snazi od 1. siječnja 2014. Službenički sud je u 2012. zabilježio 178 novih tužbi, ali se iz sadašnje perspektive čini da je ta godina predstavljala izuzetak.

Broj zaključenih predmeta u 2014. (152) smanjio se u odnosu na prethodnu godinu (184), tijekom koje je Službenički sud doista postigao najbolji kvantitativni rezultat od svojeg osnutka. To smanjenje objašnjava se istekom mandata dvojice sudaca 30. rujna 2014. i činjenicom da se suci kojima istječe mandat moraju znatno ranije posvetiti tome da prije odlaska zaključe one predmete za koje je to moguće, ostavljajući tako u radu one koje nisu u mogućnosti zaključiti. Kada je u rujnu 2014. postalo jasno da Vijeće Europske unije neće postići jednoglasnost o imenovanjima, dva suca o kojima je riječ, koja trenutno izvršavaju svoje dužnosti na temelju članka 5. stavka 3. Statuta Suda Europske unije, nastavila su s radom na novim predmetima koji, međutim, nisu mogli biti zaključeni prije kraja godine.

Iz prethodno navedenog proizlazi da je broj neriješenih predmeta u blagom porastu u odnosu na prošlu godinu (216 u 2014. prema 211 na dan 31. prosinca 2013.). Valja, međutim, istaknuti da je u 2014. postupak prekinut u 99 predmeta u odnosu na 26 predmeta u 2013., tako da je na dan 31. prosinca promatrane godine 117 neriješenih predmeta. Treba naglasiti da je u većini tih predmeta postupak prekinut u očekivanju presuda Općeg suda. Takav je slučaj sa 64 predmeta koja se odnose na sporove u vezi s prijenosom mirovinskih prava i 14 predmeta proizišlih iz reforme Pravilnika o osoblju.

Prosječno trajanje postupka, u što nije uključeno trajanje mogućeg prekida, smanjilo se s 14,7 mjeseci u 2013. na 12,7 mjeseci u 2014. Taj se rezultat objašnjava brojem predmeta u kojima je postupak prekinut i razmjerno češćim korištenjem rješenja pri okončavanju sporova nego dotad (55 % u 2014. prema 50 % u 2013.).

Usto je tijekom promatranog razdoblja predsjednik Službeničkog suda donio 5 rješenja u postupcima privremene pravne zaštite, u odnosu na 3 u 2013. i 11 u 2012.

Iz sudske statistike za 2014. godinu također je razvidno da je protiv odluka Službeničkog suda podneseno 36 žalbi Općem sudu, što je smanjenje u odnosu na 2013. godinu (56), uključivo i kada je riječ o postotnom udjelu u broju odluka koje se mogu pobijati (36,36 % prema 38,89 %). Štoviše, od 42 žalbe o kojima je odlučeno tijekom 2014., 33 su odbijene, a 8 prihvaćeno u cijelosti ili djelomično, pri čemu je 5 predmeta u kojima je presuda ukinuta vraćeno na ponovno odlučivanje. Samo je jedna žalba brisana.

K tome, 12 predmeta zaključeno je mirnim rješenjem spora na temelju Poslovnika, u odnosu na 9 predmeta prethodne godine, što uz 2010. godinu predstavlja najbolji rezultat Službeničkog suda u tom pogledu.

2. Također je važno istaknuti da je 21. svibnja 2014. Službenički sud donio svoj novi poslovnik te nove upute za tajnika i nove praktične upute za stranke. Ti su akti stupili na snagu 1. listopada 2014.

3. U nastavku Izvješća bit će izložene najvažnije odluke Službeničkog suda.

I. Postupovna pitanja

Nadležnost

Tijekom prošle godine Službenički sud je bio pozvan pojasniti opseg svoje sudske nadležnosti za odlučivanje o sporovima u vezi sa zastupanjem osoblja.

Službenički sud je najprije u predmetu *Colart i dr./Parlament* (F-31/14, EU:F:2014:264) upozorio da je u području izbornih sporova u vezi sa sastavom odborâ osoblja sud Unije isključivo nadležan da na temelju članaka 90. i 91. Pravilnika o osoblju odlučuje o tužbama protiv dotične institucije koje imaju za predmet akte ili propuste tijela za imenovanje (u daljnjem tekstu: TZI) u okviru njegove obveze da spriječi ili zabrani očite nepravilnosti u radu tijela odgovornih za provedbu izbora, kako bi se osiguralo da dužnosnici potpuno slobodno i uz poštovanje utvrđenih pravila izaberu svoje predstavnike. Prema tome, sud Unije može samo uzgredno, u okviru sudske nadzora akata ili propusta TZI-ja u vezi s njegovom obvezom da osigura regularnost izbora, ispitivati mogućnost da su akti koje je donijelo izborni povjerenstvo nezakoniti.

Podjela nadležnosti između Općeg suda i Službeničkog suda precizirana je u rješenju *Colart i dr./Parlament* (F-87/13, EU:F:2014:53). Tužitelji su se legitimirali kao zakoniti predstavnici sindikalnih ili profesionalnih udruženja (u daljnjem tekstu: SPU), osporavajući to da Parlament imenuje osobe s pravom pristupa pretincu elektroničke pošte tog udruženja. Službenički sud je odbacio tužbu kao nedopuštenu u bitnom smatrajući da je na samom SPU-u da Općem sudu podnese tužbu za poništenje na temelju članka 263. posredstvom svojih predstavnika propisno ovlaštenih za donošenje odluke o njezinom podnošenju, a tužitelji tvrde da su to upravo oni.

Pretpostavke dopuštenosti

1. Akt kojim se nanosi šteta

Iz članka 90. stavka 2. i članka 91. stavka 1. Pravilnika o osoblju proizlazi da dužnosnici mogu podnijeti žalbu, a potom i tužbu protiv svake „mjere opće naravi” kojom im se nanosi šteta. Na toj osnovi oblikovana je sudska praksa prema kojoj zainteresirane osobe imaju pravo podnijeti tužbu protiv mjere opće naravi TZI-ja kojom im se nanosi šteta ako, s jedne strane, ta mjera, da bi proizvodila pravne učinke, ne zahtijeva provedbene mjere odnosno ne ostavlja u pogledu svoje provedbe nikakav diskrecijski prostor tijelima nadležnima za njezinu primjenu i ako, s druge strane, trenutačno utječe na interese dužnosnika osjetno mijenjajući njihov pravni položaj. Službenički sud je u presudama *Julien-Malvy i dr./EEAS* (F-100/13, EU:F:2014:224) te *Osorio i dr./EEAS* (F-101/13, EU:F:2014:223, protiv koje je podnesena žalba Općem sudu) tu sudsku praksu primijenio na odluku TZI-ja donesenu u skladu s člankom 10. Priloga X. Statutu o prestanku isplate naknada za životne uvjete članovima osoblja koji rade u pojedinim delegacijama i uredima Unije u trećim zemljama. Službenički sud ocijenio je tužbu dopuštenom jer se odluka pokazala dovoljno preciznom i bezuvjetnom da ne zahtijeva nikakvu posebnu mjeru provedbe. Sigurno je to da je njezina provedba podrazumijevala donošenje pojedinačnih administrativnih mjera kako bi se okončalo s isplatama naknade u korist pojedinih članova osoblja. Sud Unije je, međutim, ocijenio da donošenje tih privremenih mjera nije moglo biti rezultat bilo kakve diskrecijske ocjene tijela upravljanja i da stoga nije moglo spriječiti to da utjecaj na pravni položaj tužitelja bude trenutačan.

S druge strane, prema ustaljenoj sudskoj praksi dopis koji se ograničava na to da člana osoblja upozori na odredbe ugovora o radu koje se tiču njegova isteka te koji ne sadrži nikakav novi element u odnosu na te odredbe, ne predstavlja akt kojim se nanosi šteta. Međutim, Službenički sud je u presudi *Drakeford/EMA* (F-29/13, EU:F:2014:10, protiv koje je podnesena žalba Općem sudu) upozorio da u slučaju u kojem je ugovor moguće produljiti odluka administracije da nakon preispitivanja slučaja ne produlji ugovor predstavlja akt kojim se nanosi šteta različit od ugovora o kojem je riječ, protiv kojeg akta je moguće podnijeti žalbu, pa čak i tužbu, u rokovima koje predviđa Pravilnik o osoblju. To se prije svega odnosi na dopis koji je formalno ograničen na to da „upozori“ na datum isteka ugovora u slučaju u kojem ga je moguće produljiti, a po okončanju internog postupka na temelju članka 8. Uvjeta zapošljavanja koji se primjenjuje na ostale službenike Unije (u daljnjem tekstu: RAA).

2. Poštovanje predsudskog postupka

Sudska je praksa polazeći od članka 91. stavka 2. Pravilnika o osoblju izvela pravilo o podudarnosti između žalbe u smislu te odredbe i tužbe koja se naknadno podnosi. To pravilo zahtijeva, pod prijetnjom nedopuštenosti, da je razlog koji se iznosi pred sudom Unije već iznesen u predsudskom postupku, kako bi TZI bio u mogućnosti upoznati se s primjedbama zainteresiranog u pogledu pobijane odluke. U dvjema presudama *CR/Parlament* (F-128/12, EU:F:2014:38) i *Cerafogli/ESB* (F-26/12, EU:F:2014:218, protiv koje je podnesena žalba Općem sudu), Službenički je sud, međutim, ocijenio da se to pravilo o podudarnosti ne primjenjuje na prigovor nezakonitosti koji je prvi put istaknut u tužbi. U tom pogledu, Službenički sud je istaknuo, kao prvo, da načelo presumpcije zakonitosti akata institucija Europske unije podrazumijeva da TZI ne može odlučiti ne primijeniti opći akt koji je na snazi, a kojim se prema njegovom mišljenju povređuje viša pravna norma. Kao drugo, Službenički sud je upozorio na to da je prigovor nezakonitosti po svojoj naravi odraz općeg načela koji ima za cilj pomiriti načela zakonitosti i pravne sigurnosti. Kao treće, zamijetio je da članak 277. UFEU-a predviđa mogućnost preispitivanja akta opće primjene nakon proteka roka za tužbu samo u slučaju spora pred sudom Europske unije, tako da ta iznimka ne može u potpunosti proizvoditi učinke u okviru upravnog žalbenog postupka. Naposljetku, kao četvrto, Službenički sud je ocijenio da bi nedopuštenost prigovora nezakonitosti koji je prvi put istaknut u tužbi predstavljala ograničenje prava na djelotvornu sudsku zaštitu koje nije proporcionalno cilju koji se želi postići pravilom o podudarnosti, a to je omogućiti mirno rješavanje sporova između dotičnog dužnosnika i administracije. Naime, prigovor nezakonitosti po svojoj naravi podrazumijeva rasuđivanje koje se ne može očekivati od dužnosnika ili člana osoblja koji nužno nema odgovarajuća pravna znanja da bi prigovor oblikovao u fazi predsudskog postupka, i to pod prijetnjom naknadne nedopuštenosti.

Suprotno tome, na klasičan način primjenjujući članke 90. i 91. Pravilnika o osoblju Službenički sud je u već navedenoj presudi *Colart i dr./Parlament* (EU:F:2014:264), donesenoj u okviru spora u vezi sa zastupanjem osoblja, ocijenio nedopuštenom tužbu kojom se nastojalo osporiti rezultate izbora u odbor osoblja u situaciji u kojoj TZI-ju nije podnesen nikakav zahtjev ili žalba izjavljena na temelju članka 90. Pravilnika o osoblju. Tužitelji su, istina je, podnijeli „žalbu“ izbornom povjerenstvu u skladu s propisom usvojenim na glavnoj skupštini dužnosnika. Ta ih okolnost, međutim, nije oslobađala obveze da od TZI-ja zatraže intervenciju u izborni postupak prije podnošenja tužbe na temelju članka 270. UFEU-a i članka 91. Pravilnika o osoblju. Unatoč dvoznačnosti pojmova upotrijebljenih u tom propisu, Službenički sud je ocijenio da glavna skupština dužnosnika institucije, jednako kao i tijela ustanovljena na temelju Pravilnika o osoblju, poput odbora osoblja, nije ovlaštena odstupati od članka 90. Pravilnika o osoblju u okviru „uvjeta za izbor u odbor osoblja“ koje je pozvana utvrditi na temelju članka 1. stavka 2. Priloga II. Pravilniku o osoblju.

Isto tako Službenički sud je u rješenju *Klar i Fernandez Fernandez/Komisija* (F-114/13, EU:F:2014:192, protiv kojeg je podnesena žalba Općem sudu) ocijenio nedopuštenom tužbu kojom je osporavana

zakonitost odluke tužene institucije da odbije priznati zakonitost odluke lokalnog odbora za osoblje, zato što tužitelji nisu prethodno podnijeli žalbu u roku od tri mjeseca koji je predviđen Pravilnikom o osoblju, a koji teče od dana kada je institucija prvi put zauzela izričit i obrazložen stav.

3. Pravni interes

Tijekom promatranog razdoblja Službenički sud je odlučivao o prigovoru nedopuštenosti koji se temelji na tome da tužitelj, nekadašnji dužnosnik koji je umirovljen jer je dosegao određenu dobnu granicu, više nema pravni interes osporavati izvješće o ocjeni, čak i ako je ono sastavljeno prilikom izvršenja prethodne presude o poništenju. U presudi *Cwik/Komisija* (F-4/13, EU:F:2014:263) Službenički sud je podsjetio da bi pravo pristupa sudu bilo prividno kada bi se dopustilo da pravomoćna i obvezujuća sudska odluka ostane bez učinka na štetu jedne stranke te da izvršenje presude treba smatrati sastavnim dijelom postupka u smislu članka 6. Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnim sloboda. U tim okolnostima Službenički sud je ocijenio da bi bilo kakvo odbijanje da se tužitelju prizna pravni interes za podnošenje tužbe za poništenje novog izvješća značilo povredu njegovog prava na pravilno izvršenje prve presude i, prema tome, njegovog prava na djelotvornu sudsku zaštitu.

4. Hitnost odlučivanja u postupku privremene pravne zaštite

Prema ustaljenoj sudskoj praksi, suspenzija izvršenja u potpunosti je akcesorna u odnosu na glavni postupak s kojim je povezana. Stoga odluka suda koji vodi postupak privremene pravne zaštite treba biti privremenog karaktera u tom smislu da ne može prejudicirati ishod buduće odluke o meritumu niti je učiniti prividnom, oduzimajući joj koristan učinak. U rješenju *DK/ESVD* (F-27/14 R, EU:F:2014:67) predsjednik Službeničkog suda je, međutim, ocijenio da ne može odbiti zahtjev za suspenziju izvršenja zbog nepostojanja žurnosti ako argumenti tužitelja navode na ozbiljnu sumnju o zakonitosti pobijane odluke s obzirom na načelo prema kojem kazneni postupak zaustavlja stegovni jer bi mu se inače moglo prigovoriti da je povrijedio spomenuto načelo. Drugim riječima, čim se na prvi pogled utvrdi povreda načela prema kojem kazneni postupak zaustavlja stegovni, njegova se zaštita ne može odgoditi, čak ni privremeno, u očekivanju odluke o meritumu bez nanošenja teške i nepopravljive štete tužitelju jer bi, teoretski gledano, stav koji je upravno tijelo zauzelo o istinitosti činjenica u tom postupku mogao ozbiljno utjecati na ishod kaznenog postupka.

II. Pitanja merituma

Opći uvjeti valjanosti akata

1. Obveza nepristranosti

Prema ustaljenoj sudskoj praksi natječajno je povjerenstvo dužno osigurati da njegova ocjena svih kandidata promatranih tijekom usmenih testova bude donesena u uvjetima jednakosti i objektivnosti. U presudi *CG/EIB* (F-115/11, EU:F:2014:187) Službenički sud primijenio je tu sudsku praksu na povjerenstvo za odabir koje ima za cilj odabrati najbolje kandidate među onima koji su nakon objave obavijesti o slobodnom radnom mjestu podnijeli prijavu. Posljedično, Službenički sud je ocijenio da svi članovi povjerenstva za odabir moraju posjedovati potrebnu neovisnost kako se njihova objektivnost ne bi mogla dovesti u pitanje. S obzirom na navedeno, to što je jedan član povjerenstva za odabir naveden u pritužbi zbog uznemiravanja koju je podnio kandidat u postupku odabira ne može, samo za sebe, podrazumijevati obvezu člana o kojemu je riječ da se povuče iz povjerenstva za odabir. Međutim, budući da je tužitelj u predmetnom slučaju upozorio

na činjenicu da će taj član postati izravno nadređen imenovanom kandidatu i ponudio objektivne, relevantne i usuglašene naznake o tome da je član povjerenstva imao osobni interes da ga stavi u lošiji položaj, Službenički sud je ocijenio da je taj član povrijedio svoju obvezu nepristranosti. Prema tome, s obzirom na to da svi članovi povjerenstva za odabir moraju posjedovati potrebnu neovisnost kako objektivnost povjerenstva u cjelini ne bi bila ugrožena, Službenički sud je ocijenio da je povrijeđena obveza nepristranosti povjerenstva za odabir u cjelini.

U sljedećem je predmetu Službenički sud bio pozvan odlučivati o valjanosti postupka odabira izvršnog direktora jedne agencije koji, među ostalim, uključuje sudjelovanje odbora za predodabir dužnog da utvrdi nacrt popisa kandidata koje smatra najkvalificiranijima, pri čemu je upravni odbor agencije nadležan za imenovanje. Službenički sud je u presudi *Hristov/Komisija i EMA* (F-2/12, EU:F:2014:245) presudio da, unatoč tome što nacrt popisa nema obvezujuću narav, činjenica da su dva člana upravnog odbora ujedno bila članovi odbora za predodabir povređuje obvezu nepristranosti.

2. Pravo na saslušanje

Ocjenjujući načine na koje član privremenog osoblja ostvaruje pravo na saslušanje glede eventualnog produljenja svog ugovora, Službenički sud je u presudi *Tzikas/AFE* (F-120/13, EU:F:2014:197) istaknuo potrebu da zainteresirana osoba bude jasno obaviještena o predmetu razgovora s nadređenima, kako bi mogla na koristan način iznijeti svoje mišljenje prije donošenja odluke koja na nju nepovoljno utječe. Na taj način, čak i ako ne postoje odredbe koje nalažu pisani oblik i ako se obavijest o predmetu razgovora može dati usmeno te proizići iz konteksta u kojem će se razgovor odvijati, poziv zainteresiranoj osobi upućen pisanim putem može se pokazati primjerenijim.

S druge strane, pravo na saslušanje u smislu Povelje Europske unije o temeljnim pravima „provodi se“ o okviru stegovnog postupka, s jedne strane, člankom 16. stavkom 1. Priloga IX. Pravilniku o osoblju i, s druge strane, člankom 4. tog priloga. Službenički sud je u presudi *Brito Sequeira Carvalho/Komisija* (F-107/13, EU:F:2014:232) istaknuo da se te odredbe, zajedno s odredbom članka 52. stavka 1. Povelje, protive tome da dužnosnik ne bude ni nazočan ni zastupan na saslušanju pred stegovnim povjerenstvom niti je u mogućnosti podnijeti pisana očitovanja, unatoč tome što je, s jedne strane, propisno opravdao svoju nemogućnost da predviđenog datuma sudjeluje na saslušanju i tome što je, s druge strane, tijekom tog ispitivanja saslušan isključivo svjedok optužbe kojeg je predložio TZI.

Karijera dužnosnikâ i službenikâ

Službenički sud je u presudi *Montagut Viladot/Komisija* (F-160/12, EU:F:2014:190, protiv koje je podnesena žalba Općem sudu) presudio da, kada niti u uredbi ili direktivi koje se primjenjuju na natječaj za zapošljavanje niti u obavijesti o natječaju, nema niti jedne suprotne odredbe, posjedovanje sveučilišne diplome kao uvjet za pristup javnom natječaju treba nužno razumijevati u smislu koji tom pojmu daje zakonodavstvo države članice u kojoj je pristupnik na natječaj pohađao studije na koje se poziva.

S druge strane, u presudi *De Mendoza Asensi/Komisija* (F-127/11, EU:F:2014:14) Službenički je sud podsjetio da poštovanje načela jednakog postupanja i objektivnosti ocjenjivanja od strane natječajnog povjerenstva u načelu pretpostavlja održavanje, u najvećoj mogućoj mjeri, stalnosti sastava tog povjerenstva tijekom cjelokupnog trajanja testiranja. Službenički sud, međutim, priznaje da se ne može isključiti mogućnost postizanja usklađenosti ocjenjivanja drugim sredstvima. U predmetnom slučaju prihvatio je valjanost nove metode organizacije

rada povjerenstva u kojem njegova stabilnost predstavlja jamstvo samo u određenim fazama postupka. U tom pogledu, Službenički sud je kao prvo utvrdio da je ta stabilnost osigurana samo u ključnim fazama postupka, to jest najprije kada se odlučivalo o načinu na koji će se testiranje odvijati, a zatim svaka dva ili tri dana, prilikom objedinjavanja ocjena dodijeljenih kandidatima kako bi se formirala ocjena kompetencija kandidata koji su bili ispitivani tijekom tog vremenskog razdoblja i, konačno, kada se provjeravala usklađenost ocjenjivanja kandidata na kraju testiranja. Službenički je sud, kao drugo istaknuo da je jednako postupanje s kandidatima također zajamčeno istovjetnošću metoda rada koja uključuje korištenje unaprijed strukturiranih testova i primjenu istovjetnih kriterija za ocjenjivanje učinka kandidata. Kao treće, Službenički sud je utvrdio da je predsjednik povjerenstva sudjelovao u prvim minutama svakog testiranja. Naposljetku je napomenuo da su u svrhu provjere usklađenosti ocjena provedeni studiji i analize.

Prava i obveze dužnosnikâ i službenikâ

Pozvan da u presudama *CG/EIB* (F-103/11, EU:F:2014:185) i *De Nicola/EIB* (F-52/11, EU:F:2014:243) precizira pojam uznemiravanja u smislu članka 3.6.1 Kodeksa ponašanja osoblja Europske investicijske banke, u vezi s člankom 2. 1. Politike dostojanstva na radnom mjestu koju je Banka također usvojila, Službenički sud je prihvatio tumačenje slično onom koje je razvio na osnovi članka 12.a Pravilnika o osoblju, u tom smislu da nije potrebno da su ponašanja i postupci koji štete samopoštovanju i samopouzdanju žrtve namjerni. Stoga je Službenički sud poništio dvije odluke Banke o tome da ne postupi po pritužbama zbog uznemiravanja jer se nije pokazalo da su prijavljena postupanja bila takve naravi.

Prihodi i socijalna sigurnost dužnosnikâ

1. Naknada za život u inozemstvu

U okviru utvrđivanja ima li pojedini dužnosnik pravo na naknadu za život u inozemstvu, Službenički sud je u presudi *Ohrgaard/Komisija* (F-151/12, EU:F:2014:8) podsjetio da iz članka 4. stavka 1. točaka (a) i (b) Priloga VII. Pravilniku o osoblju proizlazi da je za potrebe neutraliziranja razdoblja boravka koji se uzimaju u obzir zakonodavac Unije ustanovio razliku između, s jedne strane, dužnosnika koji nije državljanin i nije nikad bio državljanin države na čijem području radi i, s druge strane, dužnosnika koji jest ili je bio državljanin te države. U prvom slučaju, neutraliziraju se razdoblja koja odgovaraju „okolnostima koje proizlaze iz rada za drugu državu ili međunarodnu organizaciju“. U drugom slučaju neutraliziraju se razdoblja koja odgovaraju okolnostima „rada u državnoj službi ili međunarodnoj organizaciji“. Službenički sud je usto podsjetio da je doseg prvog izraza znatno širi od dosega drugog. Također, iako je točno da je sud Unije ocijenio da razdoblje pripravničkog staža u jednoj od institucija Unije treba neutralizirati na temelju „okolnosti koje proizlaze iz rada [...] za međunarodnu organizaciju“, Službenički sud je mišljenja da se u situaciji u kojoj dužnosnik nije državljanin i nije nikad bio državljanin države u kojoj radi ne može smatrati da je pripravnički staž što ga organizira Komisija ponajprije u svrhu osposobljavanja korisnika prava obuhvaćen pojmom „rada“ koji se primjenjuje na dužnosnike koji imaju ili su imali državljanstvo te države. Naime, za razliku od prvog pojma, drugi traži da djelatnost pridonosi ponajprije ostvarenju ciljeva države ili međunarodne organizacije o kojoj je riječ.

2. Obiteljske naknade

Prilikom odlučivanja o tužbi protiv stegovne mjere, Službenički sud je bio pozvan precizirati obveze koje dužnosnik ima s osnove supsidijarnosti obiteljskih naknada koje isplaćuje Unija

u odnosu na nacionalna davanja. U presudi *EH/Komisija* (F-42/14, EU:F:2014:250) Službenički sud je najprije ocijenio da se dužnosnik, kada mu se u vezi s njegovom obiteljskom situacijom na njegov zahtjev odobrava davanje predviđeno Pravilnikom o osoblju, ne može pozivati na navodno nepoznavanje situacije svog bračnog druga. U odgovoru na pritužbu koja se temeljila na tome da administracija kod nacionalnog isplatitelja davanja nije provjerila je li se on doista suzdržao od isplate obiteljskih naknada, Službenički sud je ocijenio da, iako je točno da se od brižljive administracije može očekivati da najmanje jednom godišnje aktualizira osobne podatke korisnika davanja iz Pravilnika o osoblju koja se isplaćuju svaki mjesec, položaj u kojem se nalazi administracija zadužena za isplatu tisuća plaća i različitih naknada ne može se usporediti s onim dužnosnika koji ima osobni interes provjeriti iznose koji su mu isplaćeni i ukazati na sve ono što može predstavljati pogrešku na njegovu štetu ili u njegovu korist. Naposljetku, Službenički sud je ocijenio nebitnom činjenicu da je administracija do određenih informacija došla slučajno ili posredno, jer je na korisniku dodatka predviđenog Pravilnikom o osoblju da nadležnoj službi svoje institucije jasno i nedvosmisleno priopći svaku odluku o odobravanju jednakovrijednog nacionalnog davanja.

S druge strane, iz članka 2. stavka 1. Priloga VII. Pravilniku o osoblju, u vezi s člankom 2. stavkom 2. prvim podstavkom tog priloga, proizlazi da dužnosnik prima mjesečnu naknadu za svako dijete koje „stvarno uzdržava“. Službenički je sud u tom pogledu u presudi *Armani/Komisija* (F-65/12, EU:F:2014:13) imao priliku podsjetiti da pojam stvarnog uzdržavanja odgovara preuzimanju stvarne brige o svim ili o jednom dijelu osnovnih potreba djeteta, osobito glede stanovanja, prehrane, odijevanja, obrazovanja, njege i zdravstvenih troškova. Prema tome, kada dužnosnik doista preuzme brigu o svim ili o dijelu navedenih osnovnih potreba djeteta svog bračnog druga, treba smatrati da ga stvarno uzdržava. U tim okolnostima, ako nema nijedne suprotne odredbe, pravo dužnosnika da prima naknadu za uzdržavano dijete koje je dijete njegova bračnog druga nije uvjetovano time da spomenuti bračni drug nije dužnosnik ili član osoblja Unije. Službenički sud je uzgredno u toj presudi precizirao da obiteljske naknade, iako uključene u osobni dohodak, nisu namijenjene uzdržavanju dužnosnika nego isključivo djece.

3. Povrat preplaćenih iznosa

U presudi *CR/Parlament* (EU:F:2014:38) Službenički sud je bio pozvan izjasniti se o zakonitosti druge rečenice u članku 85. stavku 2. Pravilnika o osoblju s obzirom na mogućnost da se i nakon isteka roka od pet godina u kojem je moguće na teret dužnosnika i članova osoblja vratiti preplaćene iznose zatraži povrat ako tijelo za imenovanje utvrdi da je primatelj namjerno doveo u zabludu administrativno tijelo kako bi stekao predmetni iznos. Nakon što je podsjetio da je mjera u kojoj se primjenjuje zastara rezultat izbora između zahtjeva pravne sigurnosti i zahtjeva zakonitosti ovisno o povijesnim i društvenim okolnostima koje prevladavaju u društvu u određenom razdoblju zbog čega je izbor isključivo na zakonodavcu, Službenički sud je prosudio da nemogućnost da se prema administraciji istakne petogodišnji zastarni rok ne može sama po sebi predstavljati nezakonitost u svjetlu poštovanja načela pravne sigurnosti. K tome, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da se temeljni zahtjev pravne sigurnosti protivi tome da u slučaju nepostojanja zastarnog roka koji je utvrdio zakonodavac Unije administracija unedogled odgađa izvršavanje svojih ovlasti, pa je stoga potonja dužna postupiti u razumnom roku nakon saznanja za činjenice.

Službenički sud je u istoj presudi nadalje ocijenio da nemogućnost da se prema administraciji istakne petogodišnji zastarni rok za povrat preplaćenih iznosa sama po sebi nije u suprotnosti s načelom proporcionalnosti. Naime, cilj predviđen člankom 85. Pravilnika o osoblju zaštita je financijskih interesa Unije u specifičnom kontekstu odnosa između institucija Unije i njihovih

službenika, odnosno osoba koje su uz te institucije vezane dužnošću odanosti posebno predviđenom u članku 11. Pravilnika o osoblju.

U presudi *López Cejudo/Komisija* (F-28/13, EU:F:2014:55) Službenički sud je naposljetku ocijenio da druga rečenica u članku 85. stavku 2. Pravilnika o osoblju obuhvaća situaciju u kojoj član osoblja, postupajući s ciljem nepropisnog primanja plaćanja, namjerno dovodi TZI u zabludu, među ostalim prešućivanjem pojedinih informacija koje se odnose na njegovu osobnu situaciju, ili neupoznavanjem s promjenama koje su se dogodile u vezi s tom situacijom, ili poduzimanjem koraka kojima se TZI-ju otežava uočavanje nepropisnosti uplata koje je primio, uključujući i davanje pogrešnih ili netočnih informacija.

Stegovne mjere

U presudi *EH/Komisija* (EU:F:2014:250) Službenički sud je ocijenio da, unatoč tome što administracija može odlučiti uzeti u obzir činjenicu da se zainteresirana osoba približava dobi za umirovljenje, ništa u tekstu članka 10. Priloga IX. Pravilniku o osoblju ne nalaže TZI-ju da tu okolnost prihvati kao opravdani razlog za ublažavanje stegovne mjere.

Sporovi u vezi s ugovorima

U dvjema presudama *Bodson i dr./EIB* (F-73/12, EU:F:2014:16, i F-83/12, EU:F:2014:15, protiv kojih je podnesena žalba Općem sudu) Službenički sud je odbio argumentaciju tužitelja prema kojoj se ugovorna priroda njihovih radnih odnosa i obveznost odredbi ugovora protive tome da Banka jednostrano mijenja bitne elemente uvjeta za zapošljavanje članova osoblja. U tom pogledu, Službenički sud je ocijenio da, u slučaju ugovora sklopljenih s tijelom Unije kojima je povjerena misija od općeg interesa i koja su ovlaštena pravilnikom utvrditi mjerodavne odredbe za svoje osoblje, volja stranaka ugovora o radu nužno nailazi na ograničenja u vidu obveza koje proizlaze iz te posebne misije i koje preuzimaju kako tijela upravljanja tako i članovi osoblja. Suglasna izjava volje stranaka također je ograničena općim prihvaćanjem prava i obveza propisanih spomenutim pravilnikom, pa su njihovi odnosi, iako proizašli iz ugovora, prvenstveno uređeni tim propisom. Službenički sud je stoga ocijenio da je Banka, radi ostvarivanja povjerene joj misije od općeg interesa, ovlaštena jednostrano izmijeniti osobne dohotke članova svog osoblja bez obzira na pravne akte ugovorne naravi koji su u osnovi radnih odnosa.

Valja također podsjetiti da se na temelju članka 8. stavka 1. RAA-a ugovor člana privremenog osoblja iz članka 2. točke (a) istog akta može samo jednom produljiti na određeno vrijeme, dok „svako sljedeće produljenje” mora biti na neodređeno. U presudi *Drakeford/EMA* (EU:F:2014:10) Službenički sud je ocijenio da tu odredbu nije moguće tumačiti tako da svaka promjena poslova materijalizirana sklapanjem novog ugovora prekida kontinuitet radnog odnosa koji dovodi do ugovora na neodređeno vrijeme. Takvim bi se tumačenjem suzio doseg članka 8. stavka 1. RAA-a na mjeru manju od potrebne za postizanje željenog cilja jer bi ono dovelo do situacije u kojoj bi svako imenovanje već zaposlenog člana privremenog osoblja na hijerarhijski više radno mjesto provedeno ugovorom koji je formalno drukčije oblikovan, u svakom slučaju i bez stvarnog opravdanja, ponovno dovelo tog člana osoblja u pogledu trajanja njegova „ugovora” u položaj koji je istovjetan onom novozaposlenog službenika. Štoviše, takvo bi tumačenje imalo za posljedicu kažnjavanje osobito zaslužnih članova osoblja koji su upravo zbog svoje profesionalne uspješnosti napredovali u karijeri. Prema mišljenju Službeničkog suda, takav bi ishod izazvao ozbiljne primjedbe sa stajališta načela jednakog postupanja, kako je utvrđeno u članku 20. Povelje. Također bi bio protivan volji zakonodavca izričito iskazanoj

u članku 12. stavku 1. RAA-a da se zapošljavanjem privremenog osoblja osigura to da institucije dobiju najsposobniji, najučinkovitiji i najčasniji kadar.

B – Sastav Službeničkog suda

(Protokolarni red na dan 1. listopada 2014.)

Slijeva nadesno:

Suci E. Perillo i H. Kreppel, predsjednik vijeća R. Barents, predsjednik S. Van Raepenbusch, predsjednik vijeća K. Bradley, sutkinja M. I. Rofes i Pujol, sudac J. Svenningsen, tajnica W. Hakenberg.

1. Članovi Službeničkog suda

(prema redoslijedu stupanja na dužnost)

Sean Van Raepenbusch

Rođen 1956.; diploma iz prava (Université libre de Bruxelles, 1979.); specijalizacija iz međunarodnog prava (Bruxelles, 1980.); doktor pravnih znanosti (1989.); načelnik pravne službe Société anonyme du canal et des installations maritimes de Bruxelles (1979.-1984.); službenik u Komisiji Europskih zajednica (Opća uprava za socijalne poslove, 1984.-1988.); član pravne službe Komisije Europskih zajednica (1988.-1994.); sudski savjetnik na Sudu Europskih zajednica (1994.-2005.); predavač na Centre universitaire de Charleroi (međunarodno i europsko socijalno pravo, 1989.-1991.), na Sveučilištu u Mons-Hainautu (europsko pravo, 1991.-1997.), na Sveučilištu u Liègeu (pravo europske javne službe, 1989.-1991.; pravo institucija Europske unije, 1995.-2005.; europsko socijalno pravo, 2004.-2005.) i od 2006. na Université libre de Bruxelles (pravo institucija Europske unije); brojne publikacije o europskom socijalnom pravu i pravu institucija Europske unije; sudac Službeničkog suda od 6. listopada 2005.; predsjednik Službeničkog suda od 7. listopada 2011.

Horstpeter Kreppel

Rođen 1945.; sveučilišni studij u Berlinu, Münchenu, Frankfurtu na Majni (1966.-1972.); prvi državni ispit (1972.); sudski vježbenik u Frankfurtu na Majni (1972.-1973. i 1974.-1975.); Collège d'Europe u Brugesu (1973.-1974.); drugi državni ispit (Frankfurt na Majni, 1976.); djelatnik Saveznog ureda za rad i odvjetnik (1976.); sudac radnog suda (Savezna država Hessen, 1977.-1993.); predavač na Fachhochschule für Sozialarbeit u Frankfurtu na Majni i na Verwaltungsfachhochschule u Wiesbadenu (1979.-1990.); nacionalni stručnjak u pravnoj službi Komisije Europskih zajednica (1993.-1996. i 2001.-2005.); ataše za socijalne poslove u veleposlanstvu Savezne Republike Njemačke u Madridu (1996.-2001.); sudac radnog suda u Frankfurtu na Majni (veljača-rujan 2005.); sudac Službeničkog suda od 6. listopada 2005.

Maria Isabel Rofes i Pujol

Rođena 1956.; studij prava (licenciatura en derecho, Universidad de Barcelona, 1981.); specijalizacija u području međunarodne trgovine (Meksiko, 1983.); studij europskih integracija (Gospodarska komora Barcelone, 1985.) i prava Zajednice (Escola d'Administració Pública de Catalunya, 1986.); službenica u Generalitat de Catalunya (članica pravne službe Ministarstva industrije i energetike, travanj 1984.-kolovoz 1986.); članica Odvjetničke komore u Barceloni (1985.-1987.); administratorica, zatim glavna administratorica u Odjelu za istraživanje i dokumentaciju Suda Europskih zajednica (1986.-1994.); sudska savjetnica na Sudu (kabinet nezavisnog odvjetnika Ruiza-Jaraba Colomera, siječanj 1995.-travanj 2004.; kabinet suca Lõhmusa, svibanj 2004.-kolovoz 2009.); predavačica procesnog prava Zajednice na pravnom fakultetu (Universitat Autònoma de Barcelona, 1993.-2000.); brojne publikacije i predavanja o europskom socijalnom pravu; članica odbora za žalbe u Uredu Zajednice za biljnu raznolikost (2006.-2009.); sutkinja Službeničkog suda od 7. listopada 2009.

Ezio Perillo

Rođen 1950.; doktor prava i odvjetnik, član Odvjetničke komore u Padovi; asistent, a zatim istraživač u području civilnog i komparativnog prava na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Padovi (1977.-1982.); predavač prava Zajednice na Collegio Europeo di Parma (1990.-1998.) i na pravnim fakultetima Sveučilišta u Padovi (1985.-1987.), Sveučilišta u Macerati (1991.-1994.), Sveučilišta u Napulju (1995.) i Sveučilišta u Milanu (2000.-2001.); član znanstvenog odbora „Master in European integration“ Sveučilišta u Padovi; službenik na Sudu, Uprava za knjižnicu, istraživanje i dokumentaciju (1982.-1984.); sudski savjetnik nezavisnog odvjetnika Federica Mancinija (1984.-1988.); pravni savjetnik glavnog tajnika Europskog parlamenta Enrica Vincija (1988.-1993.); također, u istoj instituciji: načelnik odjela u pravnoj službi (1995.-1999.), direktor zakonodavnih poslova i nagodbi, međuinstitucionalnih odnosa i odnosa s nacionalnim parlamentima (1999.-2004.); direktor vanjskih odnosa (2004.-2006.); direktor zakonodavnih poslova u pravnoj službi (2006.-2011.); autor brojnih publikacija iz područja talijanskog građanskog prava i prava Europske unije; sudac Službeničkog suda od 6. listopada 2011.

René Barents

Rođen 1951.; diploma iz prava, specijalizacija iz ekonomije (Sveučilište Erasmus u Rotterdamu, 1973.); doktor prava (Sveučilište u Utrechtu, 1981.); istraživač u području europskog prava i međunarodnog gospodarskog prava (1973.-1974.); docent europskog prava i gospodarskog prava na Institutu Europa Sveučilišta u Utrechtu (1974.-1979.) i na Sveučilištu u Leidenu (1979.-1981.); sudski savjetnik na Sudu Europskih zajednica (1981.-1986.); načelnik Odjela za statusna prava zaposlenika na Sudu (1986.-1987.); član pravne službe Komisije Europskih zajednica (1987.-1991.); stručni suradnik na Sudu (1991.-2000.); načelnik odjela (2000.-2009.), zatim direktor Uprave za istraživanje i dokumentaciju Suda Europske unije (2009.-2011.); redoviti profesor (1988.-2003.) i počasni profesor (od 2003.) europskog prava na Sveučilištu u Maastrichtu; savjetnik žalbenog suda u 's-Hertogenboschu (1993.-2011.); član Nizozemske kraljevske akademije znanosti (od 1993.); brojne publikacije u području europskog prava; sudac Službeničkog suda od 6. listopada 2011.

Kieran Bradley

Rođen 1957.; diploma iz prava (Trinity College, Dublin, 1975.-1979.); znanstveni suradnik senatorice Mary Robinson (1978.-1979. i 1980.); stipendija „Pádraig Pearse“ za studij na Collège d'Europe (1979.); poslijediplomski studij europskog prava na Collège d'Europe (1979.-1980.); magisterij iz prava na Sveučilištu u Cambridgeu (1980.-1981.); pripravnik u Europskom parlamentu (Luxembourg, 1981.); administrator u tajništvu pravne komisije Europskog parlamenta (Luxembourg, 1981.-1988.); član pravne službe Europskog parlamenta (Bruxelles, 1988.-1995.), sudski savjetnik na Sudu (1995.-2000.); docent europskog prava na Harvard Law School (2000.); član pravne službe Europskog parlamenta (2000.-2003.), zatim načelnik odjela (2003.-2011.) i direktor (2011.); autor brojnih publikacija; sudac Službeničkog suda od 6. listopada 2011.

Jesper Svenningsen

Rođen 1966.; studij prava (Candidatus juris), Sveučilište u Aarhusu (1989.); odvjetnički vježbenik u ureduavnog savjetnika danske vlade (1989.-1991.); sudski savjetnik na Sudu (1991.-1993.); primljen u odvjetničku komoru Danske (1993.); odvjetnik u ureduavnog savjetnika danske vlade (1993.-1995.); predavač europskog prava na Sveučilištu u Kopenhagenu; docent na Europskom institutu za javnu upravu, podružnica u Luksemburgu, potom v. d. direktora (1995.-1999.); administrator u pravnoj službi Nadzornog tijela EFTA-e (1999.-2000.); službenik na Sudu (2000.-2013.); sudski savjetnik (2003.-2013.); sudac Službeničkog suda od 7. listopada 2013.

Waltraud Hakenberg

Rođena 1955.; studij prava u Regensburgu i Ženevi (1974.-1979.); prvi državni ispit (1979.); poslijediplomski studij prava Zajednice na Collège d'Europe u Brugesu (1979.-1980.); sudska vježbenica u Regensburgu (1980.-1983.); doktorica prava (1982.); drugi državni ispit (1983.); odvjetnica u Münchenu i Parizu (1983.-1989.); službenica Suda Europskih zajednica (1990.-2005.); sudska savjetnica na Sudu Europskih zajednica (kabinet suca Janna, 1995.-2005.); predavačica na više sveučilišta u Njemačkoj, Austriji, Švicarskoj i Rusiji; počasna profesorica na Saarskom sveučilištu (od 1999.); članica različitih povjerenstava, udruga i pravnih odbora; brojne publikacije o pravu i sudskoj praksi Zajednice; tajnica Službeničkog suda od 30. studenog 2005.

2. Promjene u sastavu Službeničkog suda u 2014.

U 2014. nije bilo promjena u sastavu Službeničkog suda.

3. Protokolarni red

Od 1. siječnja 2014. do 30. rujna 2014.

S. VAN RAEPENBUSCH, predsjednik Suda
H. KREPPEL, predsjednik vijeća
M. I. ROFES I PUJOL, predsjednica vijeća
E. PERILLO, sudac
R. BARENTS, sudac
K. BRADLEY, sudac
J. SVENNINGSEN, sudac

W. HAKENBERG, tajnica

Od 1. listopada 2014. do 31. prosinca 2014.

S. VAN RAEPENBUSCH, predsjednik Suda
R. BARENTS, predsjednik vijeća
K. BRADLEY, predsjednik vijeća
H. KREPPEL, sudac
M. I. ROFES I PUJOL, sutkinja
E. PERILLO, sudac
J. SVENNINGSEN, sudac

W. HAKENBERG, tajnica

4. Nekadašnji članovi Službeničkog suda

Heikki Kanninen (2005.-2009.)

Haris Tagaras (2005.-2011.)

Stéphane Gervasoni (2005.-2011.)

Irena Boruta (2005.-2013.)

Predsjednik

J. Paul Mahoney (2005.-2011.)

C – Sudska statistika Službeničkog suda

Opća aktivnost Službeničkog suda

1. Novi, zaključeni i neriješeni predmeti (2010.-2014.)

Novi predmeti

2. Postotni udio u broju predmeta prema prvotuženoj instituciji (2010.-2014.)
3. Jezik postupka (2010.-2014.)

Zaključeni predmeti

4. Presude i rješenja – Sastav suda (2014.)
5. Ishod postupka (2014.)
6. Postupci privremene pravne zaštite (2010.-2014.)
7. Trajanje postupaka u mjesecima (2014.)

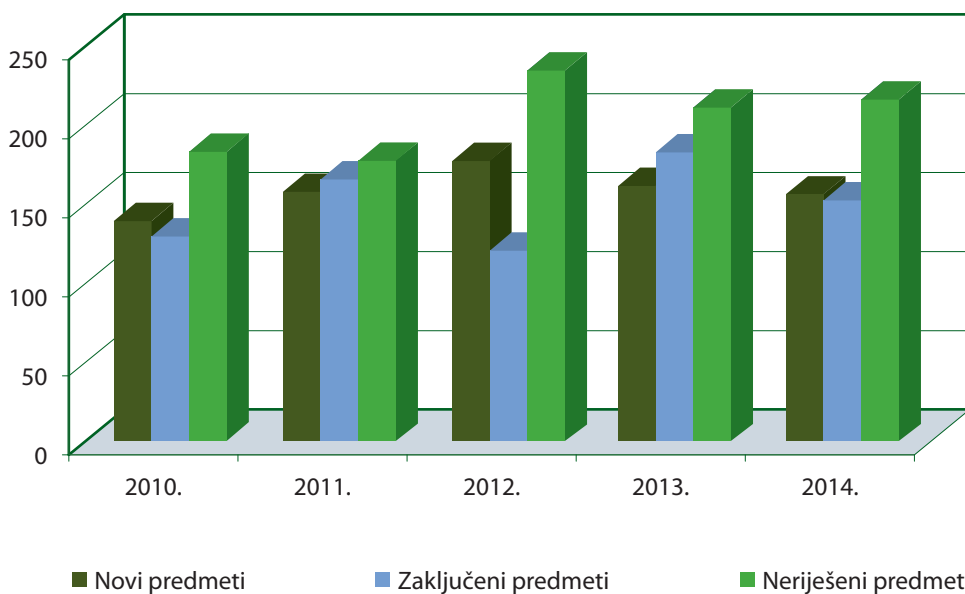
Neriješeni predmeti na dan 31. prosinca

8. Sastav suda (2010.-2014.)
9. Broj tužitelja (2014.)

Razno

10. Odluke Službeničkog suda protiv kojih je podnesena žalba Općem sudu (2010.-2014.)
11. Ishodi žalbenih postupaka pred Općim sudom (2010.-2014.)

1. Opća aktivnost Službeničkog suda — Novi, zaključeni i neriješeni predmeti (2010.-2014.)

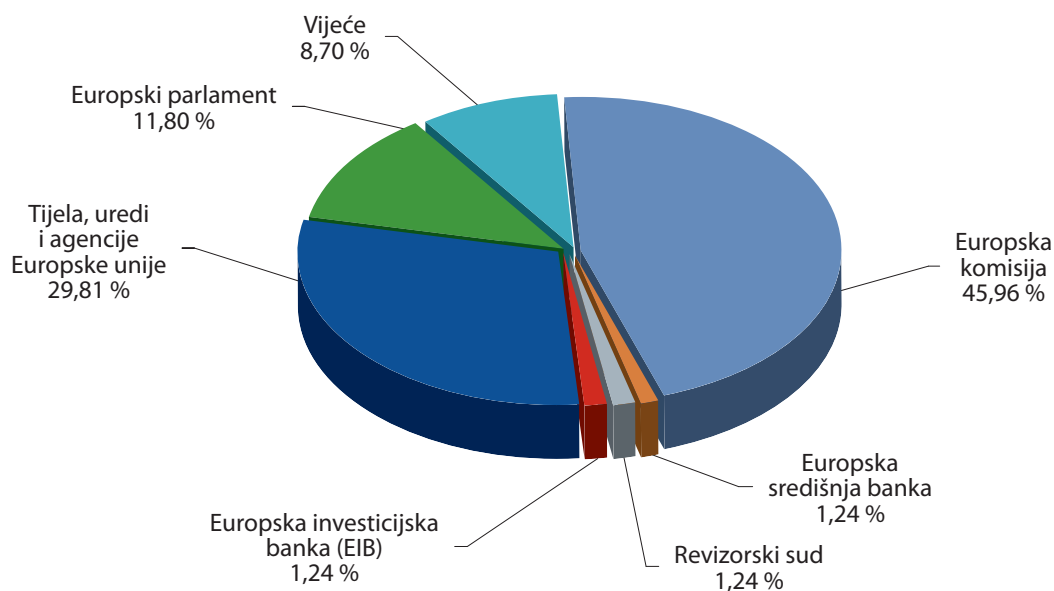
	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Novi predmeti	139	159	178	160	157
Zaključeni predmeti	129	166	121	184	152
Neriješeni predmeti	185	178	235	211	216 ¹

Navedeni podaci (bruto podaci) označavaju ukupni broj predmeta, neovisno o njihovom spajanju zbog povezanosti (jedan broj predmeta = jedan predmet).

¹ Od kojih 99 predmeta u kojima je postupak prekinut.

2. *Novi predmeti – Postotni udio u broju predmeta prema prvotuzenoj instituciji (2010.-2014.)*

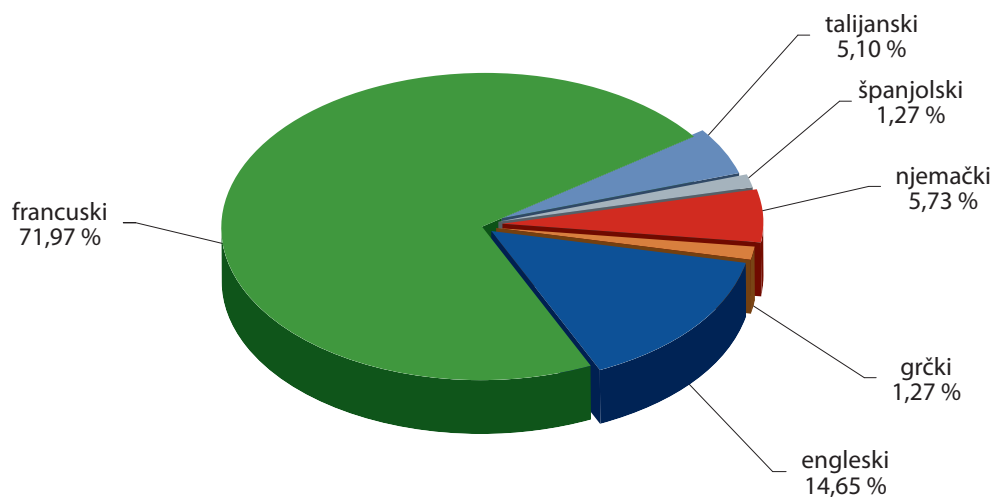
Postotni udio u broju novih predmeta (2014.)

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Europski parlament	9,35 %	6,29 %	6,11 %	5,66 %	11,80 %
Vijeće	6,47 %	6,92 %	3,89 %	3,77 %	8,70 %
Europska komisija	58,99 %	66,67 %	58,33 %	49,69 %	45,96 %
Sud Europske unije	5,04 %	1,26 %		0,63 %	
Europska središnja banka	2,88 %	2,52 %	1,11 %	1,89 %	1,24 %
Revizorski sud		0,63 %	2,22 %	0,63 %	1,24 %
Europska investicijska banka (EIB)	5,76 %	4,32 %	4,44 %	5,03 %	1,24 %
Tijela, uredi i agencije Europske unije	11,51 %	11,40 %	23,89 %	32,70 %	29,81 %
Ukupno	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

3. Novi predmeti – Jezik postupka (2010.-2014.)

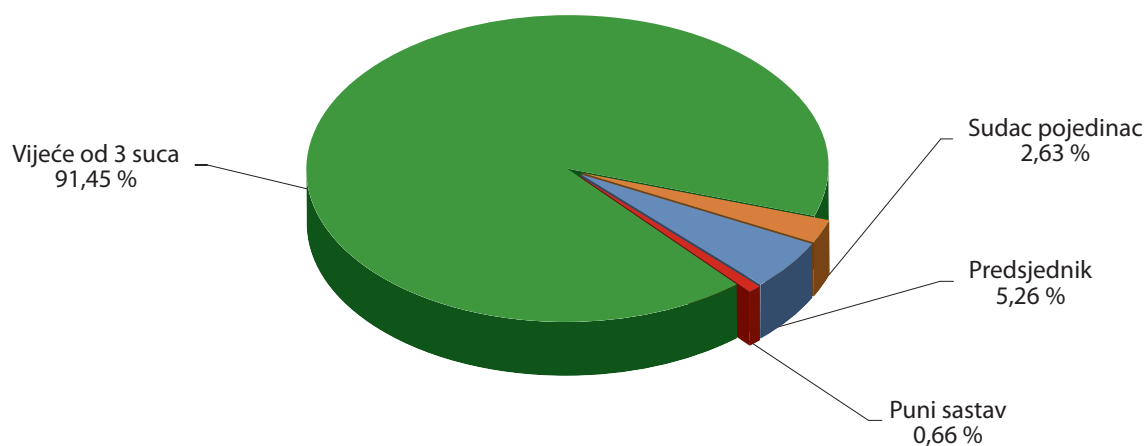
Podjela u 2014.

Jezik postupka	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
bugarski			2		
španjolski	2	2	3		2
njemački	6	10	5	2	9
grčki	2	4	1	4	2
engleski	9	23	14	26	23
francuski	105	87	108	95	113
talijanski	13	29	35	21	8
mađarski		1			
nizozemski	2	1	6	12	
poljski		1	2		
rumunjski			2		
slovački		1			
Ukupno	139	159	178	160	157

Jezik postupka odgovara jeziku na kojem je pokrenut postupak, a ne materinskom jeziku ili državljanstvu tužitelja.

4. *Zaključeni predmeti – Presude i rješenja – Sastav suda (2014.)*

	Presude	Rješenja o brisanju predmeta na temelju mirnog rješenja spora ¹	Druga rješenja kojima se završava postupak	Ukupno
Puni sastav	1			1
Vijeće od 3 suca	64	11	64	139
Sudac pojedinac	3	1		4
Predsjednik			8	8
Ukupno	68	12	72	152

¹ Tijekom 2014. bilo je još 14 neuspjelih pokušaja mirnog rješavanja sporova koje je potaknuo Službenički sud.

5. Zaključeni predmeti – Ishod postupka (2014.)

	Presude		Rješenja				Ukupno
	Tužbe prihvaćene u cijelosti ili djelomično	U cijelosti odbijene tužbe, obustava postupka	[Očito] nedopuštene ili neosnovane tužbe/zahtevi	Mirno riješeni sporovi nakon intervencije sudskog vijeća	Brisanje predmeta iz drugog razloga, obustava postupka ili vraćanje na ponovno odlučivanje	U cijelosti ili djelomično prihvaćeni zahtjevi (posebni postupci)	
Disciplinski postupci	1	1					2
Mirovine i naknade za invalidnost	1	1	4				6
Natječaji	1	2	2				5
Ocjenjivanje/Promaknuće	5	6	2	1	2		16
Plaća i naknade	4	7	3	2	3		19
Prestanak ili neobnavljanje ugovora službenika	3	11	3	4	2		23
Raspoređivanje/Preraspoređivanje	1	2		1			4
Socijalna sigurnost/Profesionalna bolest/Nesreće		1	1	1	3		6
Uvjeti rada/Dopusti			2				2
Zapošljavanje/Imenovanje/Razvrstavanje u razred	4	5	1		1		11
Drugo	3	9	15	3	4	24	58
Ukupno	23	45	33	12	15	24	152

6. Postupci privremene pravne zaštite (2010.-2014.)

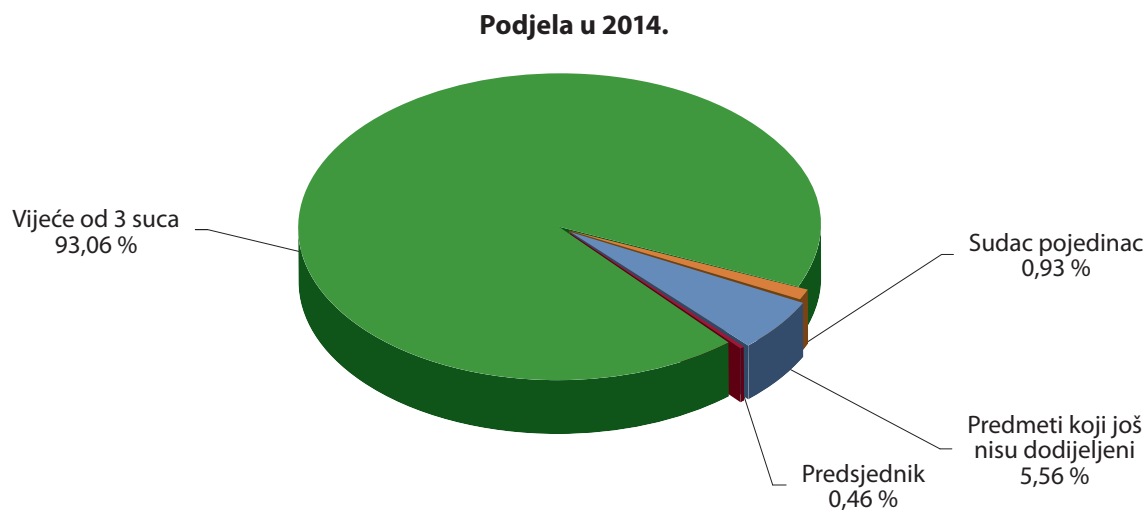
Zaključeni postupci privremene pravne zaštite		Ishod postupka		
		Potpuno ili djelomično prihvaćeno	Odbijeno	Brisanje predmeta
2010.	6		4	2
2011.	7		4	3
2012.	11		10	1
2013.	3		3	
2014.	5	1	4	
Ukupno		1	25	6

7. Zaključeni predmeti – Trajanje postupka u mjesecima (2014.)

Zaključeni predmeti		Prosječno trajanje	
		Trajanje cjelokupnog postupka	Trajanje postupka, ne uključujući trajanje mogućeg prekida postupka
Presude	68	17,3	17,1
Rješenja	84	10,7	9,1
Ukupno	152	13,7	12,7

Trajanje je izraženo u mjesecima i desetinama mjeseca.

8. *Neriješeni predmeti na dan 31. prosinca – Sastav suda (2010.-2014.)*

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Puni sastav	1		1	1	
Predsjednik	1	1		2	1
Vijeće od 3 suca	179	156	205	172	201
Sudac pojedinac		2	8	3	2
Predmeti koji još nisu dodijeljeni	4	19	21	33	12
Ukupno	185	178	235	211	216

9. Neriješeni predmeti na dan 31. prosinca – Broj tužitelja

Neriješeni predmeti s najvećim brojem tužitelja u 2014.

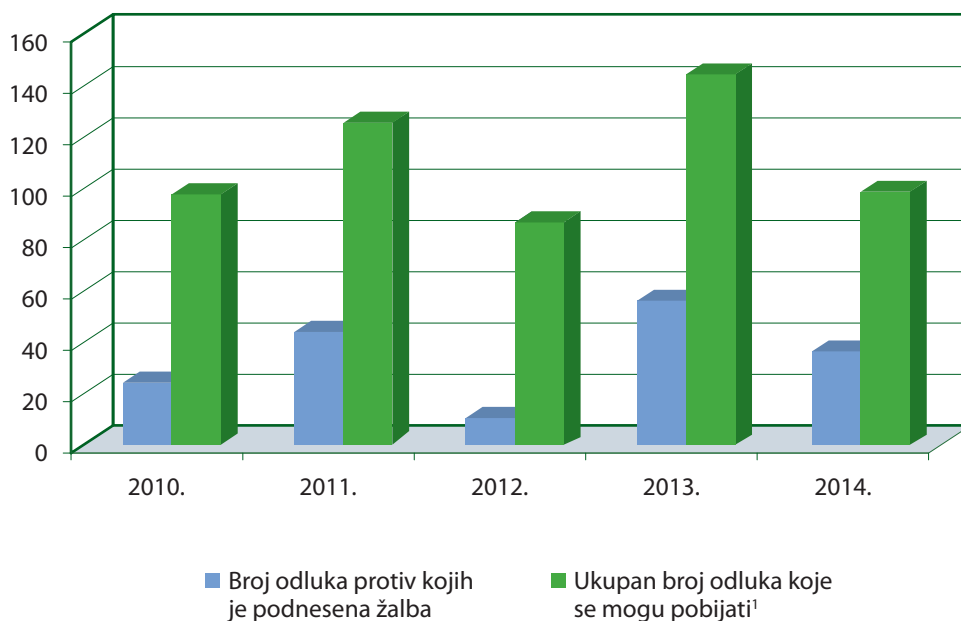
Broj tužitelja	Područja
486	Pravilnik o osoblju – EIB – Plaće – Godišnja prilagodba plaća
484	Pravilnik o osoblju – EIB – Plaće – Reforma sustava plaća i rasta plaća EIB-a
451	Pravilnik o osoblju – EIB – Plaće – Novi sustav učinkovitosti – Dodjela nagrada
35	Pravilnik o osoblju – Vraćanje na ponovno odlučivanje nakon preispitivanja presude Općeg suda – EIB – Mirovine – Reforma iz 2008. godine
33	Pravilnik o osoblju – EIB – Mirovine – Reforma mirovinskog sustava
30	Pravilnik o osoblju – Europski investicijski fond (EIF) – Plaće – Godišnja prilagodba plaća
29	Pravilnik o osoblju – Europski investicijski fond (EIF) – Plaće – Reforma sustava plaća i rasta plaća EIF-a
26 (4 predmeta)	Pravilnik o osoblju – Pravilnik o osoblju za dužnosnike – Reforma Pravilnika o osoblju od 1. siječnja 2014. – Nova pravila za izračun putnih troškova od mjesta rada do matičnog mjesta – Veza između dodjele tog prava i statusa iseljenika odnosno osobe koja boravi u inozemstvu – Ukidanje vremena za putovanje
25	Pravilnik o osoblju – Promaknuće – Postupci promaknuća u 2010. i 2011. – Utvrđivanje pragova za promaknuće
20	Pravilnik o osoblju – Pravilnik o osoblju za dužnosnike – Reforma Pravilnika o osoblju od 1. siječnja 2014. – Nova karijerna pravila i pravila o promaknuću – Razvrstavanje na radno mjesto „višeg administratora u prijelaznom razdoblju“ – Različito postupanje prema pravnicima koji su razvrstani u isti razred (AD 13) u pravnoj službi Europske komisije – Načelo jednakog postupanja

Pojam „Pravilnik o osoblju“ odnosi se na Pravilnik o osoblju za dužnosnike Europske unije i uvjete zapošljavanja koji se primjenjuje na ostale službenike Unije.

Ukupan broj tužitelja u svim neriješenim predmetima (2010.-2014.)

	Ukupan broj tužitelja	Ukupan broj neriješenih predmeta
2010.	812	185
2011.	1006	178
2012.	1086	235
2013.	1867	211
2014.	1902	216

10. Razno – Odluke Službeničkog suda protiv kojih je podnesena žalba Općem sudu (2010.-2014.)

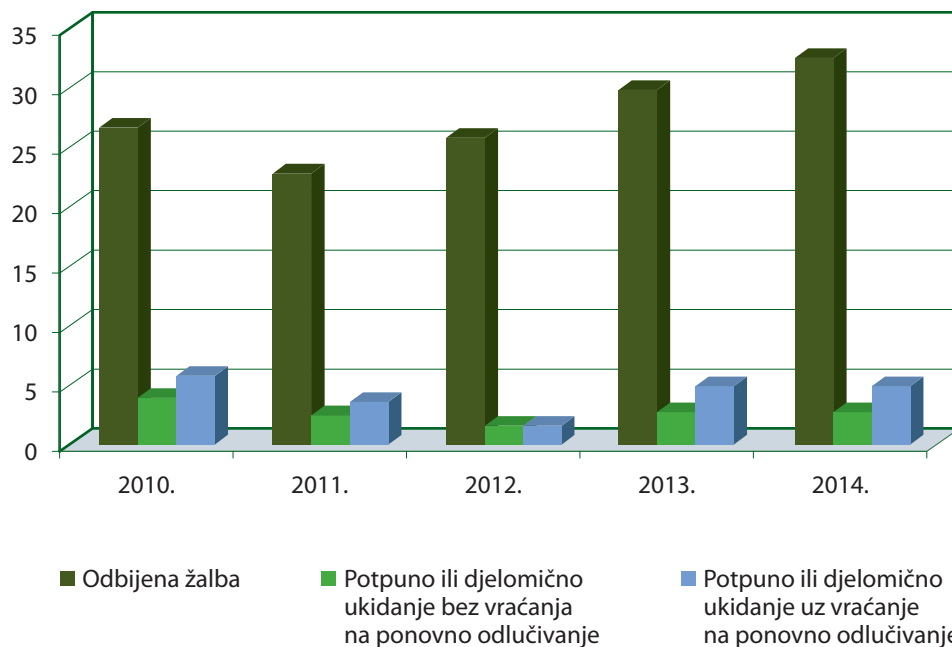

	Broj odluka protiv kojih je podnesena žalba	Ukupan broj odluka koje se mogu pobijati ¹	Postotak odluka protiv kojih je podnesena žalba ²
2010.	24	99	24,24 %
2011.	44	126	34,92 %
2012.	11	87	12,64 %
2013.	56	144	38,89 %
2014.	36	99	36,36 %

¹ Presude, rješenja – kojima je tužba proglašena nedopuštenom, očito nedopuštenom ili očito neosnovanom, rješenja u postupku privremene pravne zaštite, rješenja o obustavi postupka i rješenja o odbijanju intervencije – objavljeni ili doneseni tijekom referentne godine.

² Moguće je da za pojedinu godinu taj postotak ne odgovara odlukama protiv kojih je moguća žalba, a koje su donesene u referentnoj godini, u mjeri u kojoj rok za žalbu zahvaća dvije kalendarske godine.

11. Razno – Ishodi žalbenih postupaka pred Općim sudom (2010.-2014.)

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Odbijena žalba	27	23	26	30	33
Potpuno ili djelomično ukidanje bez vraćanja na ponovno odlučivanje	4	3	2	3	3
Potpuno ili djelomično ukidanje uz vraćanje na ponovno odlučivanje	6	4	2	5	5
Brisanje predmeta/Obustava postupka			3		1
Ukupno	37	30	33	38	42

KAKO DOĆI DO PUBLIKACIJA EU-a

Besplatne publikacije:

- jedan primjerak:
u knjižari EU-a (<http://bookshop.europa.eu>);
- više od jednog primjerka ili plakati/zemljovidi:
u predstavništvima Europske unije (http://ec.europa.eu/represent_en.htm),
pri delegacijama u zemljama koje nisu članice EU-a (http://eeas.europa.eu/delegations/index_hr.htm),
kontaktiranjem službe Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_hr.htm)
ili pozivanjem broja 00 800 6 7 8 9 10 11 (besplatni poziv iz EU-a) (*).

(*) Informacije su besplatne, kao i većina poziva (premda neke mreže, javne govornice ili hoteli mogu naplaćivati pozive).

Publikacije koje se plaćaju:

- u knjižari EU-a (<http://bookshop.europa.eu>).

Ured za publikacije

